

VOGELS IN DE DELTAWATEREN VAN
ZUID-WEST NEDERLAND.

overzicht simultaantellingen
1972 t/m 1976

Nota 77-34 MBxA 240

Afd. Milieu-onderzoek

Middelburg, 30 juni 1977

H.L.F. Saeijs

H.J.M. Baptist

INHOUD

blz.

1. INLEIDING	1
2. VERANTWOORDING	2
3. METHODE	4
4. RESULTATEN	7
4.1. RESULTATEN PER TELLING	7
September 1973	7
Januari 1975	9
September 1975	11
November 1975	13
Januari 1976	15
4.2. RESULTATEN PER BEKKEN EN OVER HET GEHELE DELTAGEBIED	17
Haringvliet, Hollandsdiep	18
Grevelingenmeer	20
Krammer, Volkerak	22
Oosterschelde	24
Veersemeer	26
Westerschelde	28
Gehele Deltagebied	30
4.3. RESULTATEN PER GROEP OVER HET GEHELE DELTAGEBIED	31
Visetende vogels	32
Plantenetende vogels	34
Zoöbenthosetende eenden	36
Steltlopers	38
Meeuwen	40
alle vogels	42
Legenda kleuren pagina 17 t/m 30 en 31 t/m 43	44
Relatie hoogwatervluchtplaatsen en intergetijdegebied	45
4.4. RESULTATEN PER SOORT	46
5. TENDENSEN EN OORZAKEN VAN DE VERANDERINGEN	139
6. DE BETEKENIS VAN HET DELTAGEBIED ALS DOORTREK- EN OVERWINTERINGS- RINGSGEBIED VOOR WATERVOGELS.	142
6.1. HET DELTAGEBIED ALS DOORTREKGEBIED.	142
6.2. HET DELTAGEBIED ALS OVERWINTERINGSGEBIED.	145
7. LITERATUUR.	155
8. SUPPLEMENT. List of Dutch and scientific names of species mentioned in this paper.	157

1. INLEIDING.

Sinds de simultaantellingen van 1966/'67 (Wolff 1967) hebben de deltawateren van Zuid-west Nederland belangrijke wijzigingen ondergaan. In het voorjaar van 1969 werd het Volkerak door een dam gescheiden van het Haringvliet waardoor het zoete Rijnwater niet meer naar het zuiden kon afstromen. In de herfst van 1970 werd de Haringvlietsluis gesloten. In het voorjaar van 1971 werd de Brouwershavense Dam voltooid waardoor het getij op de Grevelingen verdween. Om een inzicht te krijgen in de aantallen aanwezige vogels en de veranderingen welke zijn opgetreden en nog optreden, werden door de afdeling Milieuonderzoek van de Deltadienst 8 simultaantellingen georganiseerd van de watervogels in het deltagebied.

De eerste tellingen zijn gehouden in september 1972, november 1972 en januari 1973. De resultaten van deze tellingen zijn vastgelegd in de nota 73-16 van de Deltadienst afdeling Milieuonderzoek (Smittenberg en Baptist 1973).

Daarna zijn nog tellingen gehouden in september 1973, januari 1975, september 1975, november 1975 en januari 1976.

De resultaten van deze laatste tellingen alsmede een bespreking van alle tot nu toe bekende resultaten van simultaantellingen in het deltagebied per bekken en per vogelsoort worden in de onderliggende nota gegeven.

Bij deze willen wij Drs. R.H.D. Lambeck (Deltainstituut voor Hydrobiologisch Onderzoek) danken voor de waardevolle opmerkingen en aanmerkingen op het manuscript.

2. VERANTWOORDING.

Het uitvoeren van simultaantellingen in zo'n groot gebied als het deltagebied is zulk een omvangrijk werk dat dit alleen kan worden gerealiseerd als er een constructieve samenwerking bestaat tussen de grote in het gebied opererende diensten en instellingen en als de medewerking wordt verkregen van vele particuliere ornithologen.

De tellingen zijn verricht door medewerkers van RIJKSWATERSTAAT, STAATSBOSBEHEER; directies Zeeland, Zuid-Holland en Noord-Brabant, RIJKSINSTITUUT VOOR NATUURBEHEER, DELTAINSTITUUT VOOR HYDROBIOLOGISCH ONDERZOEK, NATUURMONUMENTEN, leden van de verschillende JEUGDBONDEN VOOR NATUURSTUDIE (NJN, KJN, CJN en BJN) en particulieren.

De voorlopige resultaten van elke telling zijn, met uitzondering van de laatste telling, aan de deelnemers toegezonden.

De namen van degenen die de tellingen daadwerkelijk hebben verricht zijn;

A.A. Andriessen, A. en L. Anselin, H.J.M. Baptist, T. v. Beek, A. Beintema, H. v. Bercum, A. v.d. Berg, M. en R. v.d. Bergen, L.M.J. v.d. Bergh, J., R. en R. Beyersbergen, J. Blok, A.M. Blokland, F.W. Boerwinkel, R. Bogaards, J. v.d. Bosch, R.F. den Breeyer, B. Brinkman, D. Brouwer, B. en H. Brugge, L. Brussaard, J. Burgers, L. de Cat, P. Cnossen, J. v. Doorn, F.J. Dop, H. Drost, J. Drijfhout, P. v. Dijk, J.W. Eckhardt, J.N. v.d. Esch, D. en H. Fey, H. Frontier, P. Fuchs, K. Goudswaard, K. Groenendaal, D. Gussinklo, R. Hemmelder, A. v. Heerden jr., K. v. Heerden, W. Hekking, O.O. Hema, A. en J. van 't Hof, Y. Holthuysen, J. Hooimeyer, A. v. Haperen, T. Hovenkamp, D. de Jong, J. de Jong, A. Jonkers, D.A. Jonkers, R.G. Key, P. de Koeyer, T. de Kogel, R. Kok, J.L. Koolen, C. Kooiman, S. Kuiper, J. Kuypers, B. Langeveld, P. Llievens, R. v. Loo, P. Maas, F.J. Mayenburg, A. v.d. Meyden, G. Meyvogel, F. Moreaux, W.C. Mullié, L. de Munnik, P. Nooyen, G. Oldeman, P. Opdam, O. Ottema, G.L. Ouweneel, X. Ouwerkerk, S. Parma, K. Pavlicek, H. Pietersma, P. v.d. Poel, B. v. Poelgeest, V. Popering, R.C. Preesman, C.F. Ragensburg, T. Renssen, C. Riemsdag, L. Rietveld, F. Roelens, J. Rooth, R. Ruardy, H. L.F. Saeijs, A.J.J. Sandee, B.E. Scheffner, C.J.G. Scharringa, L. Schilperoort, J. Schote, K. Schot, R. Simons, G. Sleeuwenhoek, G.J. Slob, R. Sluys, K. de Smet, J.J. Smit, C. Smits, J.C. Smittenberg, N. v. Steensel,

J. Steketee, N. Stortebeker, R. van Straaten, J. v.d. Straaten,
P. Tavenier, R. v.d. Toorn, P. en E. Torrekens, J. v. Veen,
M. Verfaille, C. en T. Verkolf, A. Verver, A. Vink, J. Vlietland,
F.J. de Vries, R. Wassenaar, H.G. v.d. Weyden, L. de Wolf, W.J. Wolff,
C. Wüst, N. Wijker, F. v.d. Zande, G. v. Zanen, J. Zeelman, P. Zegers,
J. de Zwart, L. Zwiers.

Langs deze weg willen wij allen voor hun verleende medewerking danken.

3. METHODE.

In 1966/'76 zijn "ondermeer om een basis te scheppen voor verder ornithologisch onderzoek in het Deltagebied tijdens en na de uitvoering van de Deltawerken (Wolff 1967)" een tweetal simultaantellingen van de watervogels gehouden. Sinds 1972 zijn 8 simultaantellingen in het deltaggebied gehouden.

De verschillende bekkens zijn op opeenvolgende dagen geteld, zoveel mogelijk van zuid naar noord, dus eerst de Westerschelde en vervolgens Oosterschelde en Veerse Meer, Krammer-Volkerak, Grevelingenmeer, Haringvliet-gebied en uiteindelijk de Voordelta.

In het aansluitende weekeinde zijn kleinere aanvullende tellingen verricht. De tellingen in de getijdegebieden werden steeds omstreeks hoogwater uitgevoerd. De tellingen zijn verricht te voet, met de auto, met de boot en met een vliegtuig.

De nauwkeurigheid van de verschillende tellingen is per soort verschillend en bovendien afhankelijk van de wijze van tellen. Wel zijn de tellingen op dezelfde wijze georganiseerd met veelal dezelfde tellers, waardoor de vergelijkbaarheid van de tellingen onderling is vergroot. In tabel 1 staat een globaal overzicht van de weersomstandigheden tijdens de acht simultaantellingen. In tabel 2 is aangegeven welke delen bij de verschillende simultaantellingen wel of niet zijn geteld.

Tabel 1. Gemiddelde weersomstandigheden tijdens de 8 simultaantellingen, naar gegevens van het KNMI, aangevuld met eigen gegevens.

Telling	Periode	$\overline{^{\circ}\text{C}}$	wind	bewolking	regen	opmerkingen
september 1972	1- 5	15	NO 2-4	licht	-	storm tijdens Westerschelde telling
oktober 1972	27-31	10	div. 2-5	zwaar	enige	
januari 1973	3- 7	4	div. 2-4	geheel	-	
september 1973	30/8-'7	18	ZW-W 2-7	half	enige	
januari 1975	9-14	7	Z-ZW 3-8	zwaar	-	dichte mist tijdens Oosterschelde telling
september 1975	4-10	17	div. 2-6	half	enige	
november 1975	3- 9	8	div. 3-6	half-zwaar	enige	
januari 1976	15-21	7	div. 2-9	geheel	regen	

Tabel 2. Overzicht van de tellingen.

	aug. 66	jan. 67	sept. 72	okt. 72	jan. 73	sept. 73	jan. 75	sept. 75	nov. 75	jan 76
Oostvoorne Meer			+	+	+	+	+	+	+	+
Westplaat			+	+	+	+	+	+ 1)	+ 1)	+ 1)
Oude Maas			+	+	+					+
Haringvliet/Hollands Diep	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Biesbosch	+	+	+	+	+				- 4)	+
Grevelingen	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Krammer-Volkerak	+	+	+	+	+	+	+	- 2)	+	+
Oosterschelde	+	+	+	+	+	+	+		-(+5)	+
Veerse Meer	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Westerschelde	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Voordelta							- 3)	+	+	+
Binnendijkse gebieden						- 2)	- 2)			+ 6)

+ geteld zonder problemen
- geteld met problemen c.q. on-
volledig geteld.
} gegevens in deze nota samenge-
voegd.
} gegevens in eerdere publicatie
samengevoegd, doch niet in de-
ze nota. | 1) gegevens Westplaat geteld bij
Voordelta
2) slechts incidentele gegevens
3) deels geteld (per boot)
4) uitsluitend Brabantse Bies-
bosch geteld
5) bij eerste telling mist, 2 da-
gen later opnieuw geteld.
6) niet volledig geteld voor
Kievit, Goudplevier e.d. |
|--|--|

De kusten van de Westerschelde werden verdeeld in 6 tot 10 telge-
 bieden. Voor 5 gebieden was een auto noodzakelijk. De overige ge-
 bieden werden te voet geteld. Daarnaast werd vanaf twee schepen ge-
 teld, één in het westelijk en één in het oostelijk deel.

De kusten van de Oosterschelde en het Krammer-Volkerak werden ver-
 deeld in 14 tot 20 telgebieden. Twee gebieden werden te voet ge-
 teld, de overige met een auto. Bovendien werden met name in het
 mondingsgebied vanaf een schip waarnemingen gedaan.

Westerschelde, Oosterschelde en Krammer-Volkerak werden op of om-
 streeks hoogwater geteld.

Het Grevelingenmeer werd in principe met de boot geteld en aange-
 vuld met landtellingen, één waarnemer aan de noordzijde met een
 Landrover en één aan de zuidzijde.

Het Haringvliet-Hollands Diep werd met een boot geteld met aanvul-
 lende landtellingen door 4-5 waarnemers.

Het Veerse Meer werd vrijwel uitsluitend met een boot geteld.

Aanvullende landtellingen zijn slechts noodzakelijk in het ooste-

lijk deel.

De Biesbosch werd deels met de boot en deels met auto's en lopend geteld.

Oude Maas en Oostvoornse Meer werden uitsluitend vanaf het land geteld.

De Voordelta werd deels vanaf het land geteld. In januari 1975 zijn deze tellingen aangevuld met een boottelling voor de kust van Voorne tot het Brouwershavense Gat. In september 1975, november 1975 en januari 1976 werden met een vliegtuig (Cessna 172) tellingen verricht van de Maasvlakte tot de Belgische grens.

De waarnemingen zijn verricht volgens het principe, noteren wat je ziet. Dit heeft tot gevolg dat de tellingen voor het grootste deel als minimaal aanwezige aantallen vogels kunnen worden beschouwd.

De tellingen zijn zoveel mogelijk van zuid naar noord, dus tegen de overwegende trekrichting in, uitgevoerd.

Bij eventuele verplaatsingen zal het dan frequenter voorkomen dat een groep vogels niet wordt geteld dan dat een groep tweemaal wordt geteld, waardoor het principe van het vaststellen van de minimaal aanwezige aantallen blijft gehandhaafd.

Deze tellingen kunnen niet worden beschouwd als zijnde volledig voor het gehele deltagebied inclusief de eilanden. Met name geldt dit voor soorten als Blauwe Reiger, Wilde Eend, Kolgans, Rietgans, Kleine Zwaan, roofvogels, Waterhoen, Kievit, Goudplevier, Watersnip, Poelsnip, Bokje, Regenwulp, Witgatje, Bosruiter, Oeverloper, Kemp-haan, welke behalve op of aan de deltawateren ook veelvuldig in het polderland worden aangetroffen.

Bij het tellen van vogels met meerdere mensen volgen onvermijdelijk dubbeltellingen, bijvoorbeeld bij tellen van een gebied vanuit een boot en vanaf het land, of bij een overlap van twee tellers.

Consequent is in deze gevallen het hoogst getelde aantal vogels verwerkt.

Waar in deze nota resultaten per soort zijn aangegeven zijn deze over het algemeen niet afgerond teneinde de gegevens zo integraal mogelijk te presenteren en om optellingverschillen te voorkomen.

Dit is met uitzondering van de resultaten van 1966/67, waarvan de basisgegevens veelal slechts in afgeronde staat beschikbaar waren (Wolff 1967).

4. RESULTATEN

4.1. Resultaten per telling.

September 1973.

In tabel 3 zijn de resultaten vermeld van de telling van september 1973. De weersomstandigheden bij de telling waren nogal wisselend. Het Krammer-Volkerak is zeer onvolledig geteld. In de Biesbosch is niet geteld. Tijdens de tellingen op de Westerschelde stak de wind plotseling op, waardoor de vogels van de Hooge Platen moesten uitwijken naar het vasteland. Dit heeft tot gevolg gehad dat een deel van de strandlopers niet kon worden gedetermineerd. Anderzijds heeft het tot gevolg gehad dat een ander deel juist beter kon worden gedetermineerd hetgeen heeft geresulteerd in wat hogere aantallen Krombek- en Kleine Strandlopers.

De in de tabel opgenomen post "diversen" omvat het volgende:
Parelduiker 2, Roodkeelduiker 4, Geoorde Fuut 10, Kleine Zilverreiger 1, Zwarte Ooievaar 1, Lepelaar 72, Flamingo (*Phoenicopterus chilensis*) 1, Zomertaling 6, Zwarte Zwaan 1, Waterral 14, Waterhoen 166, Goudplevier 2659, Watersnip 153, Poelsnip 4, Bokje 1, Regenwulp 129, Grutto 23, Witgatje 31, Bosruiter 11, Oeverloper 164, Temminck Strandloper 4, Grauwe Franjepoot 1, Grote Jager 2, Middelste Jager 1, Kleine Jager 1, Grote Burgemeester 1, Dwergmeeuw 6, Drieteenmeeuw 13, Zwarte Stern 34, Lachstern 6, Visdief 975, Noordse Stern 11, Dwergstern 94 en Grote Stern 299.

Toelichting: Waarnemingen van Parelduikers en Roodkeelduikers worden in het deltagebied vanaf eind augustus gedaan.

Avifauna van Nederland vermeldt bij Parelduiker als vroegste datum 24 september en bij Roodkeelduiker 2 september. De vermelde waarnemingen zijn van 1 september op Kwade Hoek (Goeree).

De door de waarnemers genoteerde andere vogelsoorten dan "watervogels" waren o.a. Buizerd 1, Zeearend 1, Wespendief 1, Bruine Klekdief 43, Visarend 1, Boomvalk 1, Torenvalk 38.

Tabel 3

September 1973

	Oostvoorne Meer	Haringvliet-Hollands Diep-Biesbosch	Grevelingenmeer	Krammer-Volkerak	Oosterschelde	Veerse Meer	Westerschelde	Voordelta	Diverse gebieden	Totaal
<i>Podiceps cristatus</i>	1	145	35	-	-	3	40	-	-	224
<i>Podiceps ruficollis</i>	-	18	9	-	1	23	6	-	-	57
<i>Phalacrocorax carbo</i>	-	659	242	-	67	4	-	-	-	972
<i>Ardea cinerea</i>	6	53	162	17	10	22	13	-	4	287
<i>Anas platyrhynchos</i>	375	13491	15248	171	3211	1462	7568	-	38	41564
<i>Anas crecca</i>	3	1647	422	-	392	50	957	-	140	3611
<i>Anas strepera</i>	-	533	-	-	-	-	-	-	-	533
<i>Anas penelope</i>	-	90	721	-	14	6	25	-	2	858
<i>Anas acuta</i>	-	105	33	-	5	31	-	-	-	174
<i>Anas clypeata</i>	-	1135	240	-	88	141	174	-	1	1779
<i>Aythya fuligula</i>	-	42	343	-	3	1	120	-	-	509
<i>Aythya ferina</i>	-	940	2	-	-	-	98	-	-	1040
<i>Bucephala clangula</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Melanitta nigra</i>	-	7	-	-	1	-	-	-	-	7
<i>Somateria mollissima</i>	-	17	-	-	-	-	-	-	-	18
<i>Mergus merganser</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Mergus serrator</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Tadorna tadorna</i>	13	715	665	2	237	69	1487	-	9	3197
" <i>Anas-Aythya spec.</i> "	-	-	9680	-	-	2000	-	-	-	11680
<i>Anser anser</i>	-	303	-	-	-	-	-	-	-	303
<i>Branta bernicla</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Branta leucopsis</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
" <i>Anser-Branta spec.</i> "	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Cygnus olor</i>	-	233	239	-	5	135	-	-	-	612
<i>Fulica atra</i>	60	738	1785	-	127	2060	260	-	17	5047
<i>Haematopus ostralegus</i>	337	582	1492	1922	36370	28	17600	-	67	58398
<i>Pluvialis squatarola</i>	18	33	134	100	3605	-	639	-	6	4535
<i>Charadrius hiaticula</i>	23	365	874	77	1525	2	3688	-	69	6623
<i>Charadrius dubius</i>	1	9	-	-	102	-	2	-	-	114
<i>Charadrius alexandrinus</i>	2	74	441	18	172	-	1062	-	1	1770
<i>Arenaria interpres</i>	4	37	163	8	162	-	49	-	3	426
<i>Numenius arquata</i>	66	265	1230	258	5604	47	3328	-	33	10831
<i>Limosa lapponica</i>	73	345	442	211	2466	6	1084	-	36	4663
<i>Tringa totanus</i>	34	95	665	601	2368	21	1308	-	52	5144
<i>Tringa erythropus</i>	1	130	58	57	95	-	1118	-	139	1598
<i>Tringa nebularia</i>	11	26	97	24	383	8	91	-	7	647
<i>Callidris canutus</i>	35	18	575	18	8343	-	4756	-	21	13766
<i>Callidris melanotos</i>	-	3	25	-	75	-	321	-	-	424
<i>Callidris alpina</i>	220	519	1693	115	10047	-	24921	-	54	35579
<i>Callidris ferruginea</i>	3	46	28	-	253	-	502	-	5	837
<i>Callidris alba</i>	1	8	-	-	122	-	24	-	-	155
" <i>Callidris spec.</i> "	-	-	-	-	-	-	3000	-	-	3000
<i>Philomagus pugnax</i>	-	99	24	-	52	82	-	-	15	1156
<i>Recurvirostra avosetta</i>	30	1092	70	-	207	-	298	-	137	1845
<i>Larus marinus</i>	300	71	815	3	390	-	26	-	1	1606
<i>Larus fuscus</i>	9	4	10	-	29	-	37	-	-	89
<i>Larus argentatus</i>	90	341	1625	44	11755	-	6425	-	4	20284
<i>Larus canus</i>	75	127	602	31	375	-	106	-	12	1328
<i>Larus ridibundus</i>	280	719	3107	436	2473	-	3894	-	75	10984
" <i>Larus spec.</i> "	-	-	-	-	3105	-	2093	-	-	5198

Januari 1975.

In tabel 4 zijn de resultaten vermeld van de telling van januari 1975. De tellingen zijn verricht in de periode van 9 januari tot en met 14 januari. De weersomstandigheden waren redelijk tot goed. De Biesbosch is niet geteld. In de voordelta is geteld met een boot op zee.

De in de tabel 4 opgenomen post "diversen" omvat het volgende:
Parelduiker 6, Roodkeelduiker 7, Roodhalsfuut 3, Kuifduiker 5, Geoorde Fuut 25, Flamingo (*Phoenicopterus ruber roseus*) 1, Toppereend 1, IJseend 9, Grote Zeeëend 38, Nonnetje 15, Kolgans 7513, Rietgans 4564, Kleine Rietgans 26, Roodhalsgans 1, Wilde Zwaan 11, Kleine Zwaan 88, Waterral 7, Waterhoen 2652, Kievit 7135, Goudplevier 9407, Watersnip 101, Grutto 79, Witgatje 8, Paarse Strandloper 2, Dwergmeeuw 1 en Drieteenmeeuw 3.

Toelichting: Telkenmale bij wintertellingen is het lage aantal Nonnetjes zeer opvallend. De Grutto kan op grond van de tot nu verkregen waarnemingen als een overwinteraar in zeer klein aantal worden beschouwd. De Dwergmeeuw werd op zee voor de kust van Goeree waargenomen.

De door de waarnemers genoteerde andere vogelsoorten dan "watervogels" waren o.a.: Buizerd 2, Blauwe Kiekendief 22, Smelleken 8, Torrenvalk 74, Steenuil 1, Ransuil 11, Velduil 20, Strandleeuwerik 43, Oeverpieper 24, Frater 811 en Bonte Kraai 348.

Tabel 4

januari 1975

	Oostvoornse Meer	Haringvliet-Hollands Diep-Biesbosch	Grevelingenmeer	Krammer-Volkerak	Oosterschelde	Veerse Meer	Westerschelde	Voordelta	Diverse gebieden	Totaal
Podiceps cristatus	11	755	671	12	5	118	33	34	-	1639
Podiceps ruficollis	-	51	208	16	46	141	81	-	8	551
Phalacrocorax carbo	-	38	6	-	16	-	-	-	-	60
Ardea cinerea	2	14	20	12	18	32	24	-	6	128
Anas platyrhynchos	-	26417	9505	3327	9173	9613	20292	180	379	78886
Anas crecca	510	1906	528	272	1430	385	9462	-	20	14513
Anas strepera	-	3	-	8	-	-	9	-	-	20
Anas penelope	90	2639	2147	2919	10923	1650	40894	29	503	61794
Anas acuta	60	297	324	149	7355	400	10545	-	-	19130
Anas clypeata	-	102	38	-	487	769	126	-	51	1573
Aythya fuligula	-	200	565	106	177	1	317	-	750	2116
Aythya ferina	-	333	288	47	-	-	296	-	20	984
Bucephala clangula	30	21	953	536	305	961	34	3	1	2844
Melanitta nigra	1	-	81	1	25	-	8	1300	-	1416
Somateria mollissima	-	-	2	-	18	-	28	80	-	128
Mergus merganser	-	111	-	11	-	-	31	-	-	153
Mergus serrator	-	28	446	11	135	460	53	123	-	1256
Tadorna tadorna	32	580	1066	2026	5063	1289	1312	12	16	11396
"Anas-Aythya spec."	-	1000	-	-	250	-	42	-	-	1292
Anser Anser	-	2679	140	-	7	-	400	-	-	3226
Branta bernicla	-	-	1416	1775	2438	95	10	-	-	5734
Branta leucopsis	-	12170	-	-	810	-	-	-	-	12980
Cygnus olor	-	53	532	7	17	68	4	-	1	682
Fulica atra	400	2033	5371	445	1286	3178	1625	-	232	14570
Haematopus ostralegus	98	25	1056	18889	66724	1979	12654	37	4	101466
Pluvialis squatarola	28	-	18	812	1263	316	2789	-	-	5226
Charadrius hiaticula	1	-	1	80	35	28	313	4	-	462
Charadrius dubius	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2
Charadrius alexandrinus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arenaria interpres	-	-	78	113	253	50	142	-	-	636
Numenius arquata	28	808	535	819	4229	437	1158	1	24	8039
Limosa lapponica	-	-	135	686	1110	8	281	-	-	2220
Tringa totanus	21	-	247	480	1026	355	428	1	2	2560
Tringa erythropus	-	1	11	1	5	36	47	-	1	102
Tringa nebularia	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Calidris canutus	-	-	281	-	20250	-	2143	-	-	22674
Calidris minuta	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Calidris alpina	480	1875	1245	5252	44305	2610	25113	50	-	80930
Calidris ferruginea	-	-	-	-	2	-	1	-	-	3
Calidris alba	40	-	2	-	31	-	47	4	-	124
"Calidris spec."	-	-	-	-	-	-	7	-	-	7
Philomachus pugnax	-	-	8	-	61	49	77	-	78	273
Recurvirostra avosetta	2	-	85	1	92	155	125	-	2	462
Larus marinus	14	16	90	10	567	29	47	-	-	773
Larus fuscus	-	-	-	3	-	-	2	-	-	5
Larus argentatus	-	49	351	207	2330	90	500	-	3	3530
Larus canus	6	213	113	1294	3599	-	241	-	1	5467
Larus ridibundus	-	380	616	711	2401	20	2841	-	54	7023
"Larus spec."	-	5	-	-	2005	250	-	-	-	2260

September 1975.

In tabel 5 zijn de resultaten vermeld van de telling van september 1975.

De tellingen zijn verricht in de periode van 4 september tot en met 10 september. De Biesbosch werd niet geteld. De voordelta is deels geteld vanaf de kust en daarna met een vliegtuig in zijn geheel.

De in de tabel 5 opgenomen post "diversen" omvat het volgende:
Roodkeelduiker 3, Roodhalsfuut 3, Geoorde Fuut 60, Grote Pijlstormvogel 1, Kroeskoppelikaan 1, Lepelaar 25, Flamingo 2 (*P. chilensis* 1 en *P.r.roseus* 1), Zomertaling 2, Witoogeend 1, Kolgans 3 (aangeschoten !), Waterral 3, Waterhoen 293, Kievit 1173, Goudplevier 1002, Kleine Goudplevier 17, Watersnip 476, Poelsnip 23, Regenwulp 132, Grutto 34, Witgatje 10, Bosruiter 7, Oeverloper 189, Temminck Strandloper 2, Dwergmeeuw 15, Zwarte Stern 123, Lachstern 28, Visdief 340, Noordse Stern 4, Dwergstern 77 en Grote Stern 576.

Toelichting: Ook deze keer is weer vroege trek van Roodkeelduikers waargenomen. Dit maal is dat waargenomen in de Westerscheldemond en Hoogvliet. De Grote Pijlstormvogel werd op het Grevelingenmeer bij de Veermansplaat waargenomen. Voor de Kroeskoppelikaan wordt verwezen naar de telling november 1975. De waarnemingen van de Kleine Goudplevier zijn het gevolg van een scherper opletten, nadat het zeldzame voorkomen van deze soort in twijfel werd getrokken. Van augustus tot in oktober wordt deze soort in het deltagebied regelmatig aangetroffen, zo ook bij deze simultaantelling waarbij er 3 ex. werden waargenomen op het Veerse Meer en 14 ex. op het Grevelingenmeer. De hogere aantallen sterns zijn goeddeels veroorzaakt doordat bij de vliegtuigtelling groepen sterns op de stranden en op de platen voor de kust werden aangetroffen waaronder 25 Lachsterns.

De door de waarnemers genoteerde andere vogelsoorten dan "watervogels" waren o.a. Buizerd 1, Sperwer 1, Wespendif 1, Bruine Kiekendif 67, Blauwe Kiekendif 3, Visarend 3, Smelleken 1, Boomvalk 1, Torenvalk 80, Holenduif 32, Velduil 1, IJsvogel 8, Oeverpieper 1, Waaiersstaart-rietzanger 3.

Tabel 5

september 1975

	Oostvoornse Meer	Haringvliet-Hollands Diep-Biesbosch	Grevelingenmeer	- 12 - Krammer-Volkerak	Oosterschelde	Veerse Meer	Westerschelde	Voordelta	Diverse gebieden	Totaal
<i>Podiceps cristatus</i>	9	202	1805	-	-	14	22	-	-	2052
<i>Podiceps ruficollis</i>	-	4	22	11	-	77	-	-	-	114
<i>Phalacrocorax carbo</i>	1	1481	622	-	116	1	-	13	-	2234
<i>Ardea cinerea</i>	9	77	97	13	40	27	69	16	-	348
<i>Anas platyrhynchos</i>	-	17399	17525	863	6205	9895	13984	27	-	65898
<i>Anas crecca</i>	-	2049	1927	-	1236	607	1090	200	-	7109
<i>Anas strepera</i>	-	406	2	-	7	2	4	-	-	421
<i>Anas penelope</i>	-	5	8547	327	1077	2	53	-	-	10011
<i>Anas acuta</i>	-	4	2582	38	178	-	813	7	-	3622
<i>Anas clypeata</i>	-	119	359	15	1395	2307	169	2	-	4366
<i>Aythya fuligula</i>	-	253	1204	-	9	24	104	-	-	1594
<i>Aythya ferina</i>	-	1058	3318	-	-	72	34	-	-	4482
<i>Bucephala clangula</i>	-	-	6	-	-	-	-	-	-	6
<i>Melanitta nigra</i>	-	-	-	-	-	-	-	951	-	951
<i>Somateria mollissima</i>	-	-	1	-	1	-	5	64	-	71
<i>Mergus merganser</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Mergus serrator</i>	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
<i>Tadorna tadorna</i>	-	624	323	-	313	58	1755	169	-	3242
" <i>Anas-Aythya spec.</i> "	-	-	-	-	950	-	-	-	-	950
<i>Anser anser</i>	-	761	5	-	2	-	18	-	-	786
<i>Branta bernicla</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Branta leucopsis</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
" <i>Anser-Branta spec.</i> "	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Cygnus olor</i>	-	333	772	-	2	150	17	-	-	1274
<i>Fulica atra</i>	450	1044	13294	5	129	3492	331	-	-	18745
<i>Haematopus ostralegus</i>	30	11	986	10238	34307	110	15757	531	-	61970
<i>Pluvialis squatarola</i>	2	1	21	277	2137	63	1991	191	-	4683
<i>Charadrius hiaticula</i>	13	81	323	285	713	45	1803	77	-	3340
<i>Charadrius dubius</i>	-	-	2	-	5	2	71	3	-	83
<i>Charadrius alexandrinus</i>	-	6	24	46	24	-	583	10	-	693
<i>Arenaria interpres</i>	-	-	101	31	383	-	283	2	-	800
<i>Numenius arquata</i>	1	16	839	1324	10669	113	4113	171	-	17246
<i>Limosa lapponica</i>	3	-	241	94	1977	8	232	93	-	2648
<i>Tringa totanus</i>	-	-	172	747	3059	7	803	40	-	4828
<i>Tringa erythropus</i>	-	3	24	67	289	17	107	6	-	513
<i>Tringa nebularia</i>	18	-	38	156	415	7	189	5	-	828
<i>Calidris canutus</i>	2	-	41	-	4232	-	4127	159	-	8561
<i>Calidris minuta</i>	32	45	101	-	11	5	68	2	-	264
<i>Calidris alpina</i>	15	378	703	495	10977	18	25490	182	-	38258
<i>Calidris ferruginea</i>	-	2	59	-	51	2	483	-	-	597
<i>Calidris alba</i>	-	-	-	-	30	-	1500	124	-	1654
" <i>Calidris spec.</i> "	-	-	-	-	300	-	-	-	-	300
<i>Philomachus pugnax</i>	-	387	9	26	26	7	57	-	-	512
<i>Recurvirostra avosetta</i>	-	319	82	2	430	45	380	66	-	1324
<i>Larus marinus</i>	-	44	432	50	183	153	275	1835	-	2972
<i>Larus fuscus</i>	-	5	1	-	580	-	336	5	-	927
<i>Larus argentatus</i>	-	33	835	520	16521	2	1100	10095	-	29106
<i>Larus canus</i>	-	107	148	380	192	-	1498	75	-	2400
<i>Larus ridibundus</i>	-	193	1895	676	4520	33	5358	121	-	12796
" <i>Larus spec.</i> "	-	-	-	-	12100	-	-	-	-	12100

November 1975.

In tabel 6 zijn de resultaten vermeld van de telling van november 1975. De tellingen zijn verricht in de periode van 3 november tot en met 9 november 1975.

Op 4 november werden de tellers in het oostelijk deel van de Oosterschelde overvallen door zeer dichte mist, waardoor de tellingen daar letterlijk "de mist ingingen". Door op 6 november deze gebieden opnieuw te tellen is getracht toch een goed overzicht van de aantallen te krijgen. Ook deze keer is de voordelta met behulp van een vliegtuig geteld.

De in de tabel 6 opgenomen post "diversen" omvat het volgende:
Roodkeelduiker 1, Roodhalsfuut 1, Kuifduiker 1, Geoorde Fuut 20, Kroeskoppelikaan 2, Lepelaar 1, Flamingo 2 (P. chilensis 1, P.r. roseus 1), Krooneend 1, Toppereend 1, Grote Zeeëend 13,

Kolgans 6 (aangeschoten), Rietgans 45, Kleine Rietgans 3, Indische Gans 1, Brandgans 69, Canadagans x Grauwe Gans 1, Wilde Zwaan 1, Kleine Zwaan 89, Waterral 57, Waterhoen 669, Kievit 2154, Goudplevier 1517, Watersnip 596, Bokje 15, Regenwulp 6, Grutto 4, Witgatje 8, Oeverloper 15, Kempshaan 50, Vorkstaartmeeuw 1, Grote Stern 9.

Toelichting: Een Kroeskoppelikaan was al vanaf juni 1975 op het Grevelingenmeer aanwezig. Tijdens de tellingen werd een tweede Kroeskoppelikaan op het Veerse Meer waargenomen. De Vorkstaartmeeuw, een adult ex., werd vanuit het vliegtuig boven zee waargenomen.

De door de waarnemers genoteerde andere vogelsoorten dan "watervogels" waren o.a.: Buizerd 35, Ruigpootbuizerd 5, Sperwer 10, Zwarte Wouw 1, Bruine Kiekendief 5, Blauwe Kiekendief 44, Slechtvalk 1, Smelleken 3, Torenvalk 68, Velduil 6, IJsvogel 7, Oeverpieper 8, Baardmees 50, Sneeuwgorst 15, Frater 390, Bonte Kraai 537 en Roek 35.

Tabel 6

november 1975

	Oostvoornse Meer	Haringvliet-Hollands Diep-Biesbosch	Grevelingenmeer	Kraamers-Volkerak	Oosterschelde	Veerse Meer	Westerschelde	Voordelta	Diverse gebieden	Totaal
Podiceps cristatus	8	369	285	4	12	17	18	-	-	713
Podiceps ruficollis	23	19	243	7	60	550	95	-	-	997
Phalacrocorax carbo	-	145	9	-	14	4	-	1	-	173
Ardea cinerea	2	97	8	24	13	19	27	4	-	194
Anas platyrhynchos	227	4590	14849	1255	5215	3480	8496	307	-	38419
Anas crecca	163	2410	850	14	652	180	607	272	-	5148
Anas strepera	-	219	-	-	-	-	-	-	-	219
Anas penelope	205	3253	4230	7730	10521	472	15108	37	-	41556
Anas acuta	83	50	1060	-	254	335	1664	-	-	3446
Anas clypeata	-	116	529	-	1126	1142	265	-	-	3178
Aythya fuligula	-	407	1076	-	224	25	325	-	-	2057
Aythya ferina	-	1226	4028	25	55	43	135	-	-	5512
Bucephala clangula	15	-	869	-	-	22	-	-	-	906
Melanitta nigra	-	1	40	-	-	-	-	4223	-	4264
Somateria mollissima	-	-	3	-	291	-	20	418	-	732
Mergus merganser	1	2	-	-	35	-	-	-	-	38
Mergus serrator	-	39	517	-	2	5	3	-	-	566
Tadorna tadorna	-	646	265	155	911	399	995	76	-	3447
"Anas-Aythya spec."	-	2000	600	-	6250	900	1	-	-	9751
Anser anser	-	11077	-	180	4	-	395	-	-	11656
Branta bernicla	-	-	1590	118	4283	-	4	26	-	6021
Branta leucopsis	-	69	-	-	-	-	-	-	-	69
"Anser-Branta spec."	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cygnus olor	-	20	735	-	64	115	2	-	-	936
Fulica atra	850	1473	12041	60	396	6675	557	-	-	22052
Haematopus ostralegus	40	16	834	13010	45086	493	10431	90	-	70000
Pluvialis squatarola	30	-	108	762	2946	162	2214	24	-	6246
Charadrius hiaticula	-	-	8	10	130	51	20	-	-	219
Charadrius dubius	-	-	-	-	1	-	2	-	-	3
Charadrius alexandrinus	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Arenaria interpres	3	-	94	222	377	2	600	-	-	1298
Numenius arquata	20	89	175	1518	5299	247	2046	68	-	9462
Limosa lapponica	6	1	172	201	1655	30	540	-	-	2605
Tringa totanus	15	3	160	239	2321	53	1207	7	-	4005
Tringa erythropus	-	1	65	31	69	21	62	-	-	249
Tringa nebularia	1	-	5	15	181	6	30	-	-	238
Calidris canutus	-	-	3	-	8274	359	5151	-	-	13787
Calidris minuta	-	85	-	-	-	-	-	-	-	85
Calidris alpina	230	127	1249	3790	18914	1207	29901	822	-	56240
Calidris ferruginea	-	-	1	-	-	-	4	-	-	5
Calidris alba	-	-	-	-	110	-	210	106	-	426
"Calidris spec."	-	-	-	-	140	-	110	-	-	250
Philomachus pugnax	-	49	-	-	1	-	-	-	-	50
Recurvirostra avocetta	4	21	155	1	274	140	552	8	-	1155
Larus marinus	-	85	128	-	584	6	259	1179	-	2241
Larus fuscus	-	-	2	-	8	1	266	99	-	376
Larus argentatus	-	60	449	-	6299	9	1569	3640	-	12026
Larus canus	-	244	134	-	568	-	243	325	-	1514
Larus ridibundus	-	248	203	-	1460	34	1261	1392	-	4598
"Larus spec."	-	1500	-	843	4599	-	150	-	-	7092

Januari 1976.

In tabel 7 zijn de resultaten vermeld van de telling van januari 1976. De tellingen zijn verricht in de periode van 15 januari tot en met 21 januari 1976.

De weersomstandigheden waren goed. De voordelta is met behulp van een vliegtuig geteld. Bovendien zijn in het weekend door een aantal personen de ganzengebieden bezocht.

De in de tabel 7 opgenomen post "diversen" omvat het volgende:

IJsduiker 1, Parelduiker 3, Roodkeelduiker 4, Roodhalsfuut 5, Kuifduiker 13, Geoorde Fuut 34, Kuifaalscholver 1, Roerdomp 4, Ooievaar 1, Flamingo 3 (P.r. ruber 1, P.r. roseus 1, P. chilensis 1), Topper-eend 87, IJseend 2, Grote Zeeëend 37, Nonnetje 101, Kolgans 11.591, Rietgans 5.760, Kleine Rietgans 3, Wilde Zwaan 15, Kleine Zwaan 528, Waterral 10, Waterhoen 1614, Kievit 5542, Goudplevier 1488, Watersnip 280, Bokje 1, Houtsnip 2, Grutto 108, Witgatje 3, Paarse Strandloper 13, Grote Stern 6, Zeekoet 1.

Toelichting: Het aantal Nonnetjes is het hoogste aantal sinds 1972/73. Het aantal Kolganzen is door de speciale ganzentelling vrij nauwkeurig. Ondanks de speciale ganzentelling zal het aantal opgegeven Rietganzen nog te laag zijn. Deze winter waren er vrij veel Kleine Zwanen in het deltagebied. Opmerkelijk is het overwinteren van Grutto's en Grote Sterns. De waarneming van de Grote Sterns betrof 5 ex. voor de zuidkust van Tholen en 1 ex. op volle zee voor de kust. De mogelijkheid is niet uitgesloten dat dit toch weer andere exemplaren waren dan die van de waarnemingen van Ouweneel (1976).

De door de waarnemers genoteerde andere vogelsoorten dan "watervogels" waren o.a. Buizerd 63, Ruigpootbuizerd 2, Sperwer 5, Wespendief 1 (overwinterde in De Poel), Bruine Kiekendief 5, Blauwe Kiekendief 32, Slechtvalk 1, Smelleken 5, Torenavalk 103, Holenduif 4, Ransuil 25, Velduil 9, IJsvogel 7, Strandleeuwerik 69, Oeverpieper 5, Klapekster 2, Sneeuwgorst 190, Frater 616, Zwarte Kraai 121, Bon-te Kraai 341 en Roek 6.

Tabel 7
Januari 1976

	Oostvoornse Meer	Haringvliet-Hollands Diep-Biesbosch	Grevelingenmeer	Krammer-Volkerak	Oosterschelde	Veerse Meer	Westerschelde	Voordelta	Diverse gebieden	Totaal
<i>Podiceps cristatus</i>	27	1128	1890	78	18	189	5	41	5	3381
<i>Podiceps ruficollis</i>	16	102	167	27	49	354	18	39	20	792
<i>Phalacrocorax carbo</i>	-	283	5	-	7	-	1	-	-	296
<i>Ardea cinerea</i>	-	105	-	2	8	34	12	-	16	177
<i>Anas platyrhynchos</i>	-	14960	4142	4902	6686	10194	9374	668	417	51343
<i>Anas crecca</i>	-	3035	598	130	823	218	1137	-	94	6035
<i>Anas strepera</i>	-	50	-	2	-	-	-	8	-	60
<i>Anas penelope</i>	430	4368	2285	3275	9780	2487	4802	1520	529	29476
<i>Anas acuta</i>	1	885	43	332	2797	102	2343	27	20	6550
<i>Anas clypeata</i>	-	51	65	2	1570	86	273	60	264	2371
<i>Aythya fuligula</i>	-	7099	1305	14	206	830	66	200	643	10363
<i>Aythya fexina</i>	-	6908	813	1	35	65	20	80	312	8234
<i>Bucephala clangula</i>	-	43	848	233	32	1838	1	3	9	3007
<i>Melanitta nigra</i>	1	-	104	-	2	-	1	140	-	248
<i>Somateria mollissima</i>	-	7	8	-	1090	13	420	1287	-	2825
<i>Mergus merganser</i>	-	102	-	6	-	-	1	19	3	131
<i>Mergus serrator</i>	-	54	610	22	97	639	126	34	7	1509
<i>Tadorna tadorna</i>	9	538	884	1493	5436	366	1255	246	24	10251
" <i>Anas-Aythya spec.</i> "	-	700	-	-	400	-	3385	760	-	5245
<i>Anser anser</i>	-	2989	-	6	2	-	1522	47	-	4566
<i>Branta bernicla</i>	-	1	1489	971	4536	100	3	-	266	7366
<i>Branta leucopsis</i>	-	7601	2100	-	1603	12	-	500	1500	13316
" <i>Anser-Branta spec.</i> "	-	595	-	-	-	-	2195	-	-	2790
<i>Cygnus olor</i>	-	38	527	8	11	52	2	-	-	638
<i>Fulica atra</i>	420	3604	11018	136	847	5376	109	11	792	22313
<i>Haematopus ostralegus</i>	3	301	617	36043	50378	432	10201	598	-	98573
<i>Pluvialis squatarola</i>	-	-	46	747	2561	301	709	181	-	4545
<i>Charadrius hiaticula</i>	-	-	-	1	41	-	44	-	-	86
<i>Charadrius dubius</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Charadrius alexandrinus</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Arenaria interpres</i>	-	-	58	211	680	15	1226	-	-	2190
<i>Numenius arquata</i>	2	730	274	1496	3500	551	1329	151	4	8037
<i>Limosa lapponica</i>	-	-	91	631	2498	-	2771	3	-	5994
<i>Tringa totanus</i>	2	1	165	250	2706	144	481	13	-	3762
<i>Tringa erythropus</i>	-	20	-	1	4	-	27	-	1	53
<i>Tringa nebularia</i>	1	-	-	1	-	-	-	-	-	2
<i>Calidris canutus</i>	-	-	-	465	8371	253	7875	-	-	16364
<i>Calidris minuta</i>	-	-	-	7	-	-	-	-	-	7
<i>Calidris alpina</i>	-	5354	1858	4153	35908	2254	30586	1324	-	81437
<i>Calidris ferruginea</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>Calidris alba</i>	-	-	-	-	90	-	1	340	-	431
" <i>Calidris spec.</i> "	-	-	-	-	1050	-	-	-	-	1050
<i>Philomachus pugnax</i>	-	-	8	1	-	8	-	-	17	34
<i>Recurvirostra avosetta</i>	-	3	21	20	137	52	180	9	13	435
<i>Larus marinus</i>	-	89	992	5	29	304	10	100	-	1529
<i>Larus fuscus</i>	-	1	1	1	-	-	-	38	-	41
<i>Larus argentatus</i>	-	321	2692	517	849	670	932	6058	-	12039
<i>Larus canus</i>	-	195	204	415	254	-	244	4	350	1666
<i>Larus ridibundus</i>	-	1100	634	403	2027	940	712	104	-	5920
" <i>Larus spec.</i> "	-	3400	-	-	3327	-	390	-	-	7117

4.2. RESULTATEN PER BEKKEN EN OVER HET GEHELE DELTAGEBIED.

In fig. 1 t/m 7 zijn de resultaten van de tellingen en van de waarderingsen per bekken en over het gehele Deltagebied samengevat weergegeven.

Dit is gedaan door de volgende categorieën vogels te onderscheiden en door middel van een kleurcode aan te geven.

Blauw; Viseters : duikers, futen, aalscholvers, reigers en zaagbekken.

Groen; Planteneters : zwemeenden, ganzen, zwanen en de Meerkoet.

Rood; Zoöbenthos-etende eenden : duikeenden, zeeëenden, Bergeend.

Oranje; Steltlopers : alle soorten m.u.v. meeuwen en sterns.

Geel; Meeuwen en sterns : alle soorten inclusief jagers.

De decodering van de kleuren is ook aangegeven op het uitvouwblad, bladzijde 44.
--

HARINGVLIET-HOLLANDSDIEP.

In fig. 1 zijn de resultaten samengevat weergegeven voor het Haringvliet-Hollands Diep. De Biesbosch is buiten beschouwing gelaten omdat deze een aantal malen niet is geteld.

- De visetende vogels blijken na de afsluiting doorgaans in grotere aantallen aanwezig en blijken recent nog steeds toe te nemen. Deze toename is sterker bij de september-aantallen dan bij de januari aantallen.
- Bij de planteneters zijn de aantallen na de afsluiting wat lager dan die van voor de afsluiting. De september-aantallen lagen bij de drie tellingen ongeveer op hetzelfde niveau van rond 20.000. De winter-aantallen blijken sterk te wisselen. Er is geen sprake van tendenzen die zich bij alle soorten voordoen. De aantalswisselingen worden steeds door verschillende soorten veroorzaakt.
- Bij de zoöbenthosetende eenden ligt het niveau na afsluiting hoger dan dat voor de afsluiting. De aantallen in september vertonen een licht toenemende tendens. De aantallen in januari niet.
- Bij de steltlopers blijken de aantallen in september na de afsluiting veel lager dan die voor de afsluiting. De septemberaantallen zijn nogal wisselend onder invloed van het onregelmatige waterpeil op het Haringvliet. Bij een lage waterstand nemen de aantallen zeer snel toe. De winteraantallen steltlopers liggen ongeveer op hetzelfde peil als voor de afsluiting en zijn na de afsluiting vreemd genoeg hoger dan de aantallen in september.
- De meeuwen en sterns vertonen een soortgelijk beeld als de steltlopers, september-aantallen lager dan voor de afsluiting, januari-aantallen hetzelfde of iets hoger.

De totale aantallen vogels geven afgerond het volgende beeld:

augustus 1966: 48.000	januari 1967: 68.000
september 1972: 24.000	januari 1973: 46.000
september 1973: 26.000	januari 1975: 64.000
september 1975: 28.000	januari 1976: 39.000

Duidelijk is dat de september-aantallen op een lager niveau zijn komen te liggen. De lichte toenemende tendens dient i.v.m. het incidentele karakter van de tellingen met de nodige voorzichtigheid te worden benaderd. De aantallen in januari fluctueren sterk.

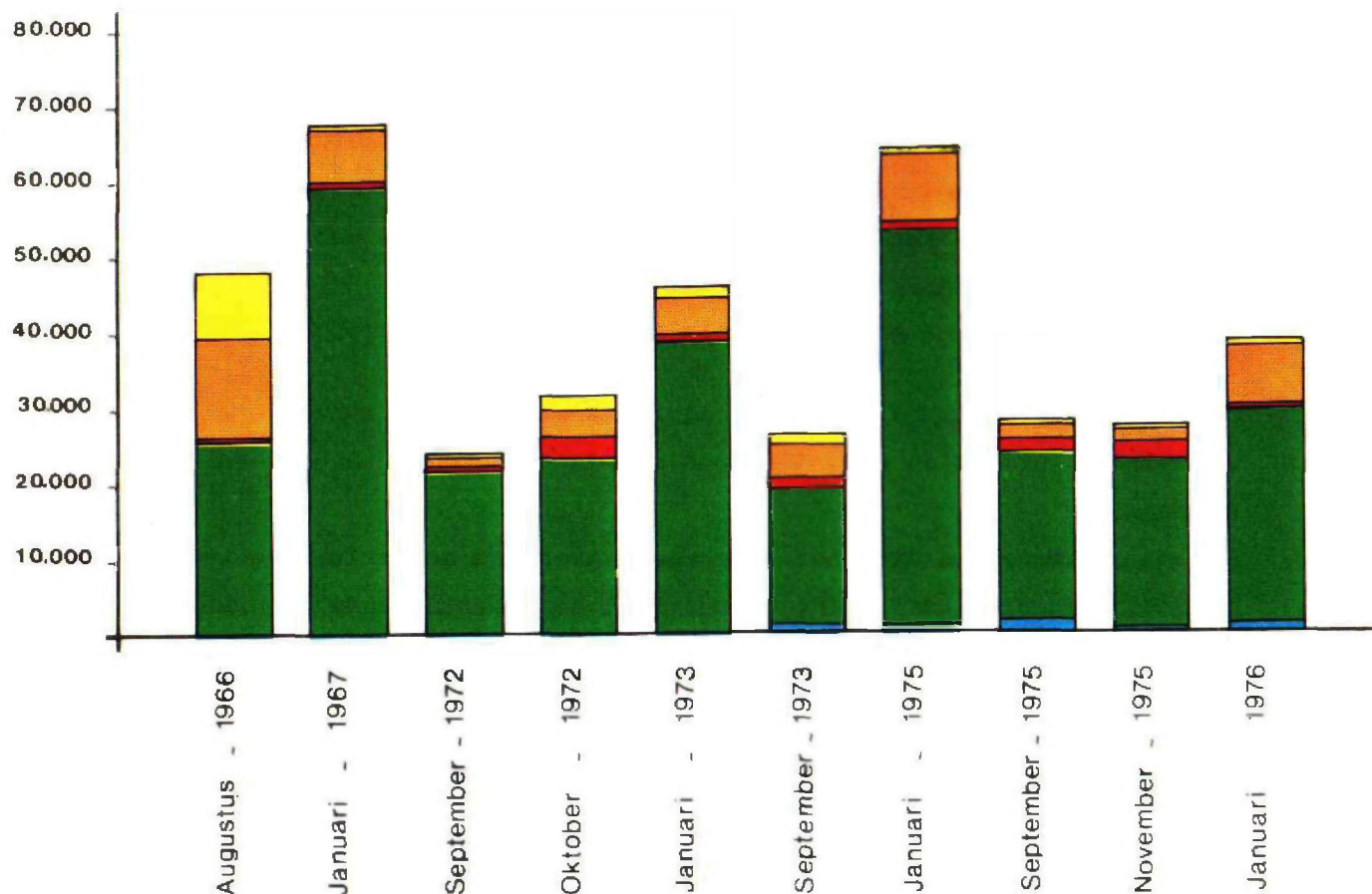

Fig. 1: Samengevatte resultaten van de simultaantellingen in het Haringvliet-Hollands Diep

De procentuele verdeling van de verschillende groepen geeft het volgende resultaat.

	Percentages t.o.v. het totaal			
	aug. '66	sept. '75	jan. '67	jan. '76
viseters	0,5 %	6,3 %	0,2 %	3,1 %
planteneters	53 %	78,1 %	88 %	72,9 %
zoöbenthosetende eenden	0,8 %	6,9 %	0,9 %	1,6 %
steltlopers	27 %	6,4 %	11 %	20,6 %
meeuwen en sterns	19 %	2,0 %	0,7 %	1,6 %
	100,3 %	99,7 %	100,8 %	99,8 %

Het aandeel van de viseters en de zoöbenthosetende eenden blijkt toegenomen. Bij de planteneters blijkt in september het aandeel ondanks wat lagere aantallen te zijn toegenomen. Voor januari is het beeld door de wisselende aantallen onduidelijk doch gemiddeld op eenzelfde niveau. Bij de steltlopers ligt het aandeel voor september na de afsluiting duidelijk lager dan voor de afsluiting en in januari wat hoger. Bij de meeuwen blijkt het september-aandeel duidelijk lager geworden.

GREVELINGENMEER.

In fig. 2 zijn de resultaten samengevat weergegeven voor het Grevelingenmeer. Aangetekend wordt dat niet uitsluitend het meer zelf is geteld doch ook de tegen de dijk liggende binnendijkse gebieden zoals inlagen en kreekresten, w.o. het Dijkwater.

Dit in afwijking tot de gegevens in Saeijs en Baptist (1976).

- De visetende vogels blijken in veel grotere aantallen aanwezig als voor de afsluiting en bovendien een steeds toenemende tendens te vertonen.
- Bij de planteneters ligt het september-niveau na de afsluiting veel hoger dan voor de afsluiting en vertoont een voortdurende toename. Deze toename lijkt duidelijk verband te houden met de toename van zeegras en wieren na de afsluiting. De aantallen in januari vertonen een veel minder sterke groei en liggen beduidend lager dan die van september. Dit in tegenstelling tot de tijd vóór de afsluiting. De getelde aantallen in januari 1973 en 1975 blijken iets lager dan in januari 1967, in januari 1976 bleek het totaal aantal al te zijn toegenomen tot iets boven dat van januari 1967. Deze geringere groei kan verband houden met het feit dat de bovengrondse delen van zee-gras 's winters zijn afgestorven.
- De aantallen zoëbenthosetende eenden welke in bovenstaande tabel zijn aangegeven bestaan voor een aanzienlijk deel uit Kuif- en Tafeleenden van Dijkwater. De aantallen na de afsluiting liggen aanzienlijk hoger dan voor de afsluiting en vertonen nog steeds een toenemende tendens.
- De aantallen steltlopers zijn na de afsluiting zeer sterk afgenomen. De wat hogere aantallen in september dan in januari kunnen worden verklaard doordat in de trektijd groepen steltlopers het meer bezoeken, de verblijftijd van deze groepen zal waarschijnlijk vrij kort zijn.
- De aantallen meeuwen en sterns variëren over het algemeen zeer sterk. Gemiddeld bezien wijken de aantallen van voor en na de afsluiting niet veel van elkaar af.

De totale aantallen vogels geven afgerond het volgende beeld:

augustus 1966: 46.000	januari 1967: 71.000
september 1972: 25.000	januari 1973: 33.000
september 1973: 45.000	januari 1975: 30.000
september 1975: 60.000	januari 1976: 37.000

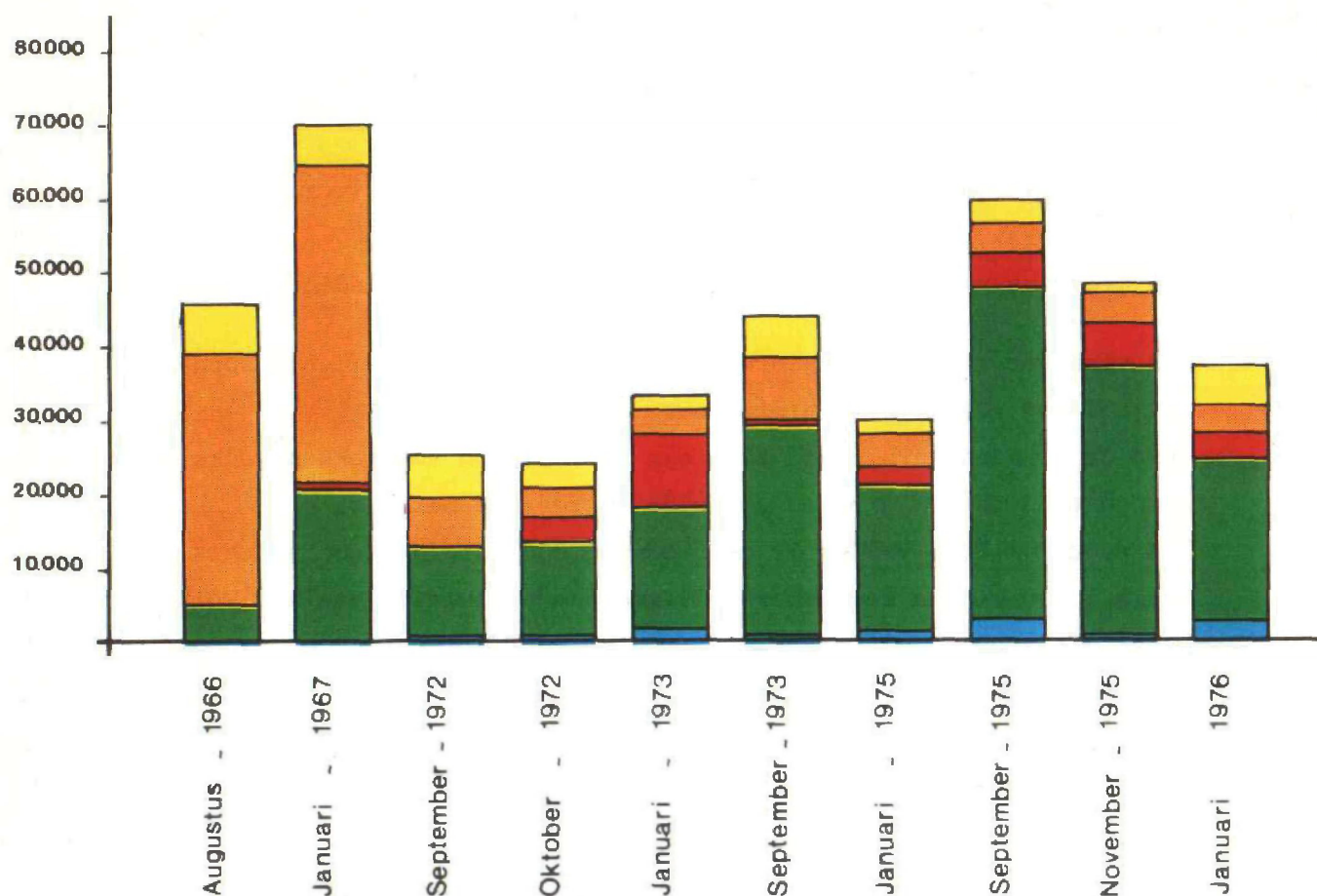

Fig. 2 : Samengevatte resultaten van de simultaantellingen in de Grevelingen.

De totale aantallen vogels blijken voor wat betreft september na een eerste terugslag weer te zijn toegenomen tot boven het aantal van voor de afsluiting. In januari blijken de aantallen na de afsluiting lager dan voor de afsluiting.

Een procentuele verdeling van de verschillende groepen geeft het volgende resultaat:

	Percentages t.o.v. het totaal			
	aug.'66	sept.'75	jan.'67	jan.'76
viseters	0,06 %	4,3 %	0,2 %	7,3 %
planteneters	11,4 %	74,4 %	30,4 %	59,9 %
zoöbenthosetende eenden	0,4 %	8 %	1,7 %	10,8 %
steltlopers	72,7 %	7,5 %	61,4 %	9,9 %
meeuwen en sterns	15,5 %	5,7 %	6,4 %	12,1 %

Verreweg het meest opvallend is dat de steltlopers vóór de afsluiting 60 tot 70 % van het totaal aantal vogels uitmaakte en dat na de afsluiting de planteneters ongeveer hetzelfde aandeel hadden.

Ook de viseters en de zoöbenthosetende eenden blijken na de afsluiting een groter deel van de totale aantallen uit te maken.

KRAMMER-VOLKERAK.

In fig.3 zijn de resultaten samengevat weergegeven voor het Krammer-Volkerak.

De gegevens van september 1973 zijn hier zeer onvolledig.

- De viseters zijn recent ietwat toegenomen, het betreffen desondanks altijd nog zeer kleine aantallen.
- Bij de planteneters heeft zich een verandering voltrokken welke tegengesteld is aan die van de beide voorgaande bekkens.
In augustus 1966 werden er meer dan 10.000 geteld tegen slechts ruim 1.000 bij de september-tellingen na afsluiting van het Volkerak. Voor een groot deel is dit veroorzaakt door het wegvallen van de Wintertaling. De oorzaak is niet geheel duidelijk maar kan liggen in een verminderde aanvoer van zaden, nu het rivierwater uit het bekken is verdwenen. Ook de winteraantallen zijn duidelijk verminderd, van ruim 20.000 naar 10.000.
- De aantallen zoöbenthosetende eenden blijken in het najaar lager te zijn geworden, voornamelijk veroorzaakt door wegtrekken van de Bergeend. De winteraantallen blijken de laatste jaren aanzienlijk hoger dan in 1967.
- De steltlopers blijken na de afsluiting van het Volkerak aanzienlijk te zijn toegenomen. De najaarsaantallen zijn ongeveer verdubbeld. De winteraantallen vertonen een voortdurend toenemende tendens. Dit is te verklaren doordat na de afsluiting het zoutgehalte van het water aanzienlijk is toegenomen waardoor het gebied geschikt werd voor marien zoöbenthos o.a. de Kokkel, waardoor de steltlopersoorten welke aan een zoutgrens zijn gebonden, zijn toegenomen. Dit is echter ten koste gegaan van een aantal soorten welke aan brakke situaties de voorkeur geven, bijvoorbeeld de ruitersoorten.
- De aantallen meeuwen en sterns variëren sterk doch hebben zich ongeveer op hetzelfde niveau gehandhaafd.

De totale aantallen vogels geven afgerond het volgende beeld:

augustus 1966: 23.000	januari 1967: 35.000
september 1972: 26.000	januari 1973: 32.000
september 1973: (4.000)	januari 1975: 42.000
september 1975: 17.000	januari 1976: 58.000

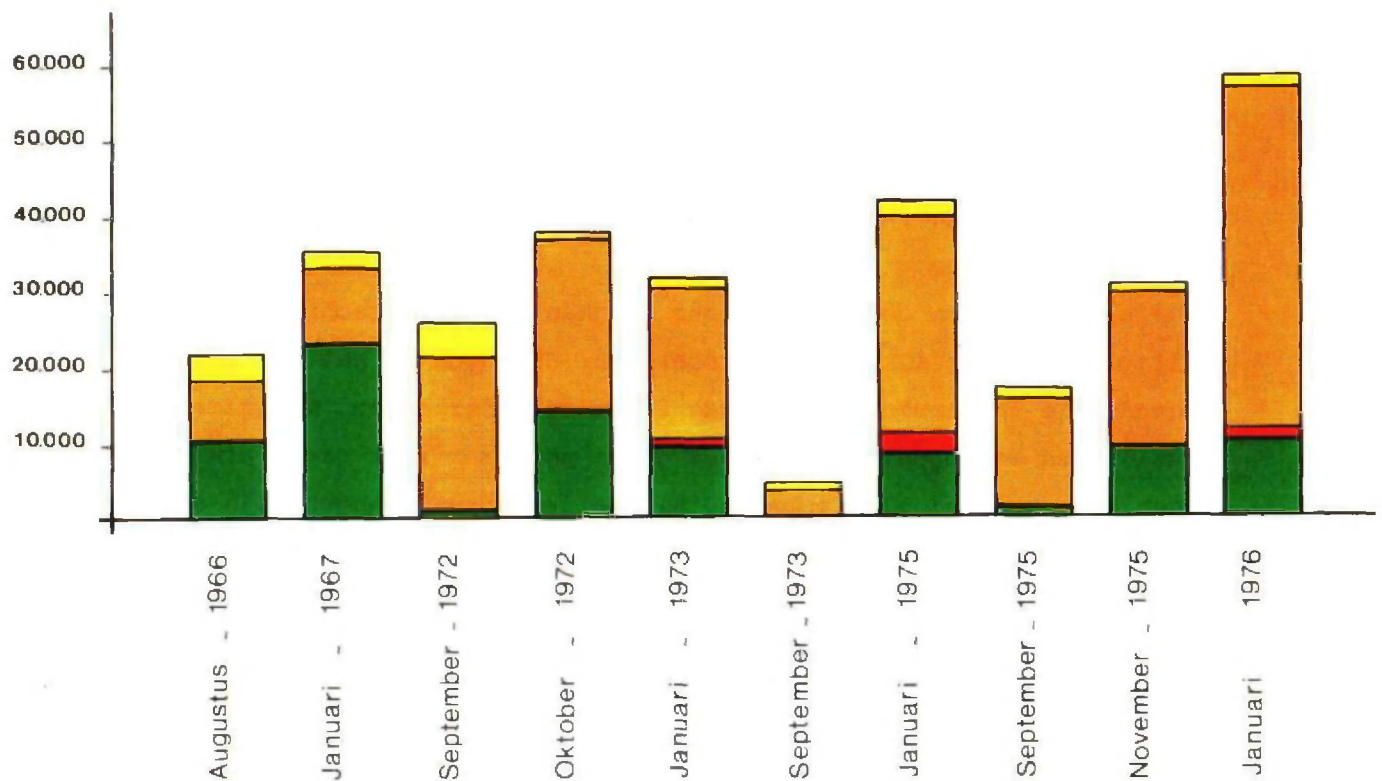

Fig. 3 : Samengevatte resultaten van de simultaantellingen in het Krammer-Volkerak.

Voor september blijken de veranderingen globaal elkaar op te heffen. Voor januari blijkt de toename aan steltlopers op de totale aantallen een positief effect te krijgen. Ook voor het Krammer-Volkerak bestaat de indruk dat na de veranderingen eerst een terugslag is gevolgd en dat na verloop van tijd een aanpassing volgt aan de nieuwe situatie.

Een procentuele verdeling over de verschillende groepen geeft het volgende resultaat:

	Percentages t.o.v. het totaal.			
	aug.'66	sept.'75	jan.'67	jan.' 76
viseters	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,2 %
planteneters	46,5 %	7,3 %	64,9 %	17,3 %
zoöbenthosetende eenden	1,0 %	-- %	0,3 %	3,0 %
steltlopers	37,0 %	82,5 %	30,4 %	77,0 %
meeuwen en sterns	15,4 %	9,6 %	4,4 %	2,3 %

Hieruit blijkt duidelijk de functieverschuiving van planteneters naar steltlopers. Voor de overige groepen zijn de verschillen gering.

OOSTERSCHELDE.

In fig. 4 zijn de resultaten samengevat weergegeven van de Oosterschelde.

- De viseters zijn recent iets toegenomen, doch het betreffen slechts kleine aantallen.
- De aantallen van de planteneters blijken bij de verschillende tellingen veel van elkaar te verschillen. Hierdoor is het moeilijk eventuele tendensen van veranderingen te onderkennen. Met name de tellingen in augustus/september geven per jaar zeer grote afwijkingen over vrijwel alle soorten. Bij de januari-tellingen zijn de verschillen iets minder groot. Mogelijk is hierbij sprake van een vermindering van de aantallen.
- De aantallen zoöbenthosetende eenden in het najaar blijken telkenmale ongeveer evengroot. In januari is er sprake van een toenemende tendens.
- De aantallen steltlopers blijken bij de najaarstellingen op een wat hoger niveau dan in 1966. De afname bij de drie tellingen van 1972 t.o.v. 1973; 1973 t.o.v. 1975 is zo gering dat vooralsnog hieruit geen conclusies kunnen worden getrokken. De winteraantallen steltlopers blijken sterk variabel.
- De najaarsaantallen meeuwen en sterns blijken een toenemende tendens te vertonen. De winteraantallen variëren te sterk om een tendens aan te kunnen geven.

De totale aantallen vogels geven afgerond het volgende beeld:

augustus 1966: 84.000	januari 1967: 141.000
september 1972: 104.000	januari 1973: 118.000
september 1973: 96.000	januari 1975: 196.000
september 1975: 116.000	januari 1976: 151.000

Ook bij de totalen vindt men vrij grote verschillen tussen de tellingen. Duidelijke tendensen zijn niet aan te geven.

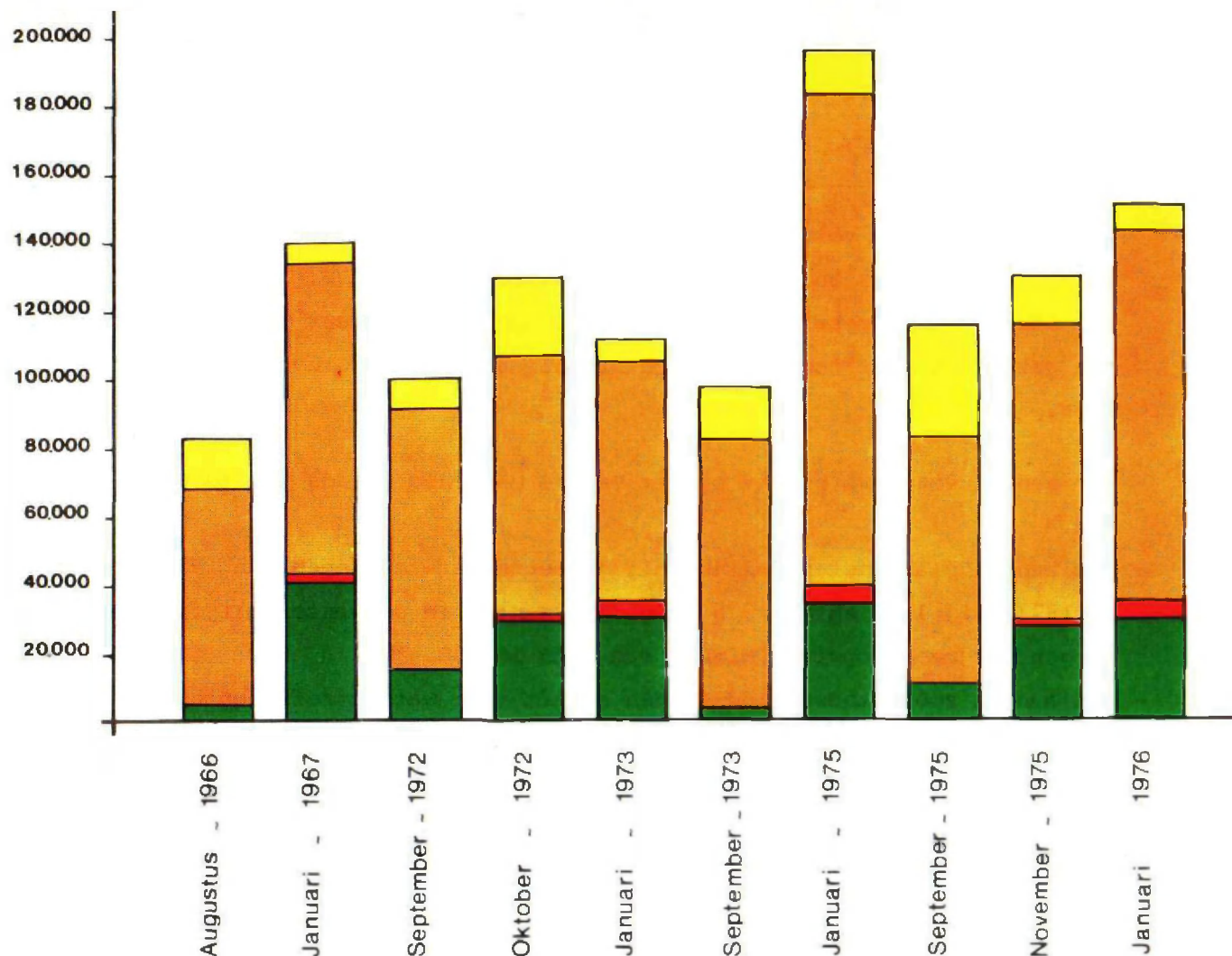

Fig. 4 : Samengevatte resultaten van de simultaantellingen in de Oosterschelde.

Een procentuele verdeling over de verschillende groepen geeft het volgende resultaat:

	Percentages t.o.v. het totaal			
	aug. '66	sept. '75	jan. '67	jan. '76
viseters	< 0,1 %	0,1 %	< 0,1 %	0,1 %
planteneters	6,2 %	9,4 %	29,6 %	19,2 %
zoöbenthosetende eenden	0,3 %	0,4 %	3,0 %	4,5 %
steltlopers	76,5 %	60,5 %	63,4 %	71,6 %
meeuwen en sterns	17,0 %	29,4 %	4,0 %	4,3 %

Ook hierin zijn de verschillen zodanig gering dat omtrent veranderingen geen conclusies kunnen worden getrokken.

Wel is duidelijk dat het Oosterschelde bekken voor steltlopers een zeer grote functie vervult.

VEERSE MEER.

In fig.5 zijn de resultaten samengevat weergegeven van het Veerse Meer. Dit meer was in 1966/'67 al afgesloten van de zee.

Tot een bepaalde mate kan uit ontwikkelingen op dit meer lering worden getrokken voor toekomstige ontwikkelingen op het Grevelingenmeer.

- Het aantal viseters blijkt op het Veerse Meer nog steeds toe te nemen.
- Het aantal planteneters blijkt bij de september-tellingen van 1972 en 1973 vrij laag en in 1975 hoog. Het aantal in de winter blijft op een wat meer constant niveau van rond 16.000.
- Het aantal zoëbenthosetende eenden blijft voor wat betreft september constant, voor januari is er een voortdurende toename van de aantallen.
- Het aantal steltlopers in 1966/'67 bleek zeer laag. De september-tellingen van de laatste jaren geven iets hogere aantallen dan in augustus 1966. De januari-aantallen welke nu 's winters rond de 5 à 6.000 bedragen zijn wel duidelijk hoger dan in 1967.
- Het aantal meeuwen en sterns is variabel.

De totale aantallen vogels geven afgerond het volgende beeld:

augustus 1966: 12.000	januari 1967: 16.000
september 1972: 7.000	januari 1973: 17.000
september 1973: 6.000	januari 1975: 27.000
september 1975: 18.000	januari 1976: 31.000

De september-aantallen geven een zeer onduidelijk beeld. In de januari-aantallen is een stijgende tendens aanwezig door een ongeveer gelijk blijven van de planteneters en een toename van viseters, zoëbenthosetende eenden en steltlopers.

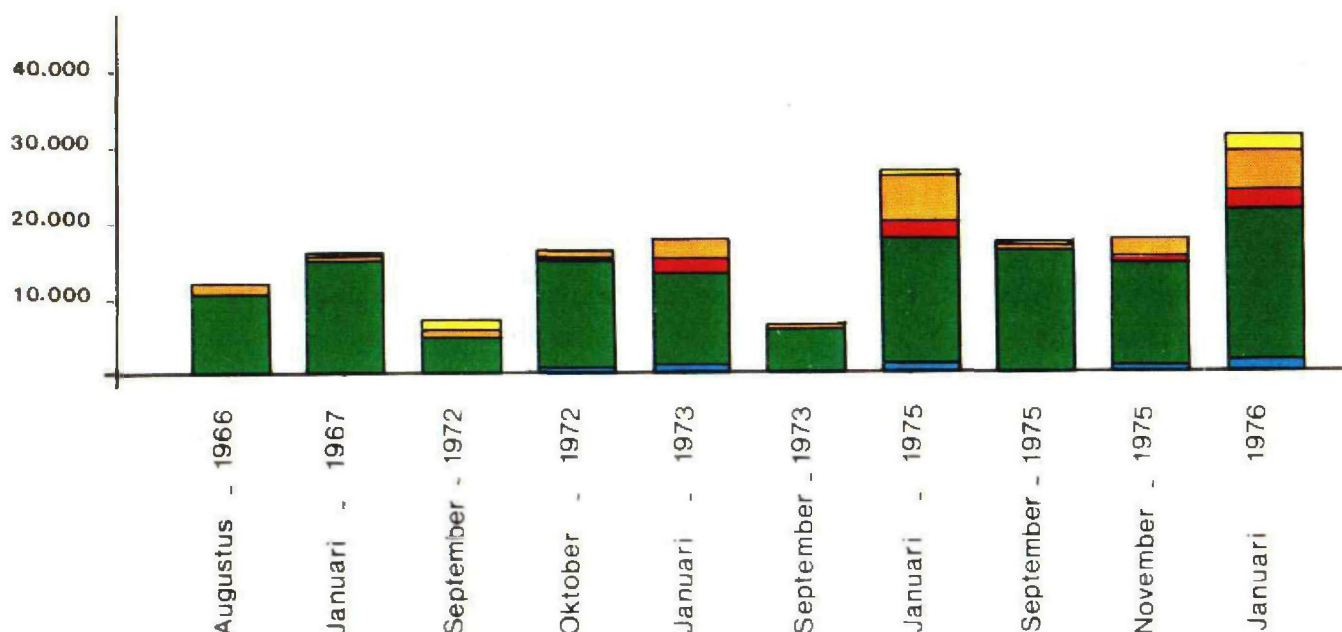

Fig. 5 : Samengevatte resultaten van de simultaantellingen in het Veerse Meer.

Een procentuele verdeling over de verschillende groepen geeft het volgende resultaat:

	Percentages t.o.v. het totaal.			
	aug. '66	sept. '75	jan. '67	jan. '76
viseters	0,1 %	0,7 %	0,7 %	4,0 %
planteneters	95,1 %	93,8 %	93,7 %	62,2 %
zoöbenthosetende eenden	0,6 %	0,9 %	0,5 %	10,3 %
steltlopers	3,3 %	3,0 %	2,5 %	17,4 %
meeuwen en sterns	0,9 %	1,1 %	2,6 %	6,2 %

Uit de percentages blijkt in de winter een afname van het aandeel van de planteneters, ten gunste van o.a. de steltlopers.

De huidige situatie op het Grevelingenmeer (+ 5 jaar na afsluiting) en de huidige situatie op het Veerse Meer (+ 15 jaar na afsluiting) vertonen qua verdeling van de aantallen vogels over de groepen een grote mate van overeenkomst. De oorzaak van de duidelijk andere verdeling over de groepen op het Veerse Meer in 1966/'67 is ons niet duidelijk.

WESTERSCHELDE.

In fig. 6 zijn de resultaten samengevat weergegeven van de Westerschelde.

- Het aantal viseters is vrij gering. De laatste twee jaar worden iets hogere aantallen aangetroffen.
- Het aantal planteneters is zeer variabel. Met uitzondering van het aantal in januari 1975 liggen de aantallen gemiddeld lager dan in 1966/'67.
- Het aantal zoëbenthosetende eenden ligt zeer constant tussen de 1700 en 2000. Het aantal van 840 van januari 1967 kan mogelijk aan onvolledig tellen te wijten zijn.
- Het aantal steltlopers in 1966/'67 lag tussen de 30.000 en 40.000, in recentere tijden tussen de 50.000 en 60.000.
- Het aantal meeuwen en sterns ligt in het najaar iets boven dat van 1966 en in de winter onder dat van 1967. De aantallen kunnen echter sterk variëren.

De totale aantallen vogels geven afgerond het volgende beeld:

augustus 1966: 81.000	januari 1967: 99.000
september 1972: 84.000	januari 1973: 79.000
september 1973: 90.000	januari 1975: 143.000
september 1975: 86.000	januari 1976: 89.000

Over het algemeen blijkt de situatie tamelijk stabiel. De verschillen in de aantallen kunnen goeddeels worden verklaard door eenmalige waarneming van een groot aantal van één soort en door omstandigheden bij het tellen.

Een procentuele verdeling over de verschillende groepen geeft het volgende resultaat:

Percentages t.o.v. het totaal.				
	aug. '66	sept. '75	jan. '67	jan. '76
viseters	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,2 %
planteneters	48,2 %	19,2 %	51,8 %	20,9 %
zoëbenthosetende eenden	2,3 %	2,2 %	0,9 %	2,0 %
steltlopers	39,3 %	68,3 %	40,5 %	66,3 %
meeuwen en sterns	10,2 %	10,1 %	6,8 %	2,6 %

Uit de percentages blijkt dat een verschuiving in functie heeft plaatsgevonden ten gunste van de steltlopers en ten koste van de planteneters.

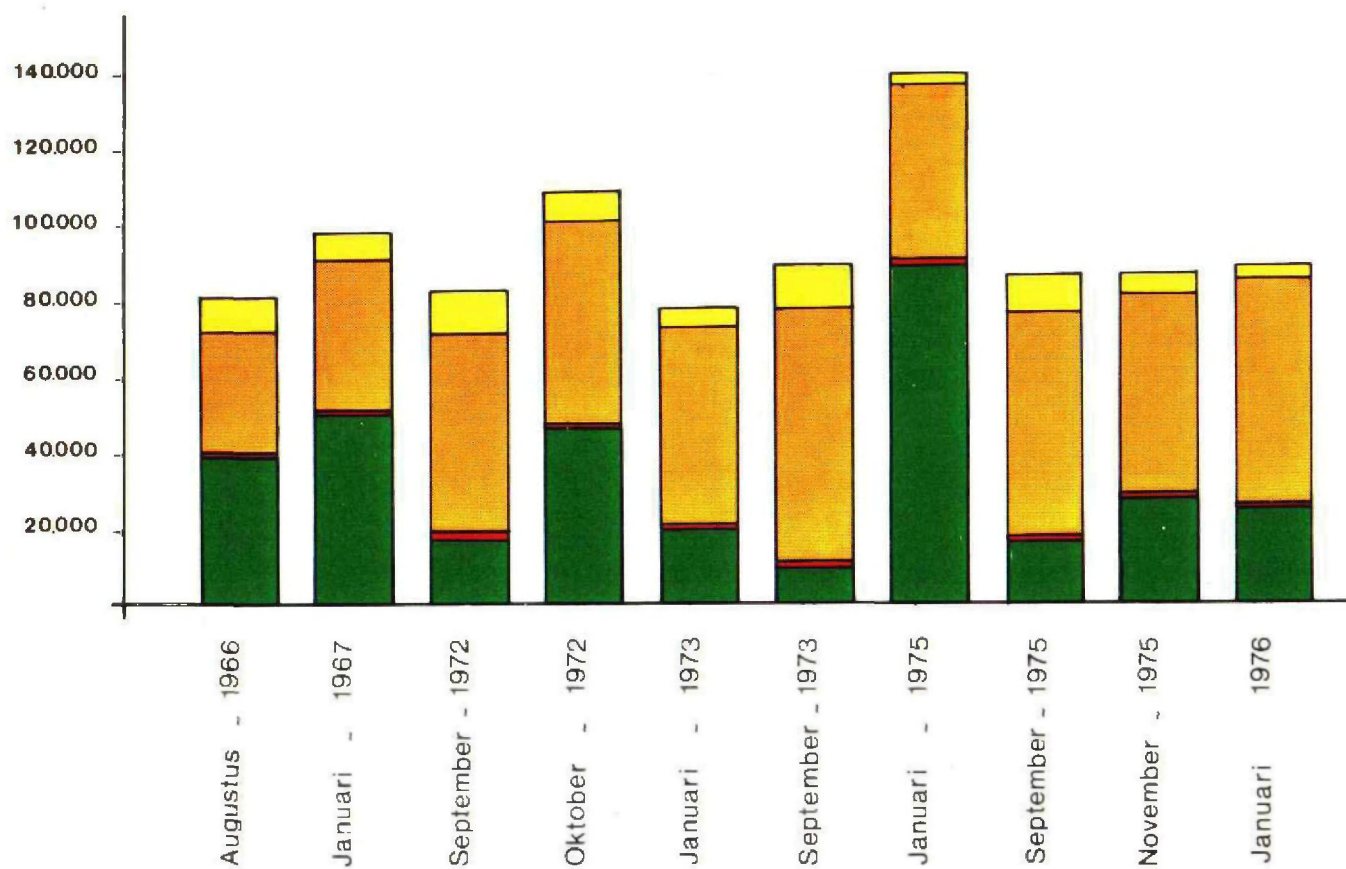

Fig. 6 : Samengevatte resultaten van de simultaantellingen in de Westerschelde.

GEHELE DELTAGEBIED.

In figuur 7 zijn de resultaten samengevat weergegeven voor het gehele deltagebied, verdeeld in vogelgroepen.

Toe- en afname van de vogelgroepen worden in het volgende hoofdstuk besproken.

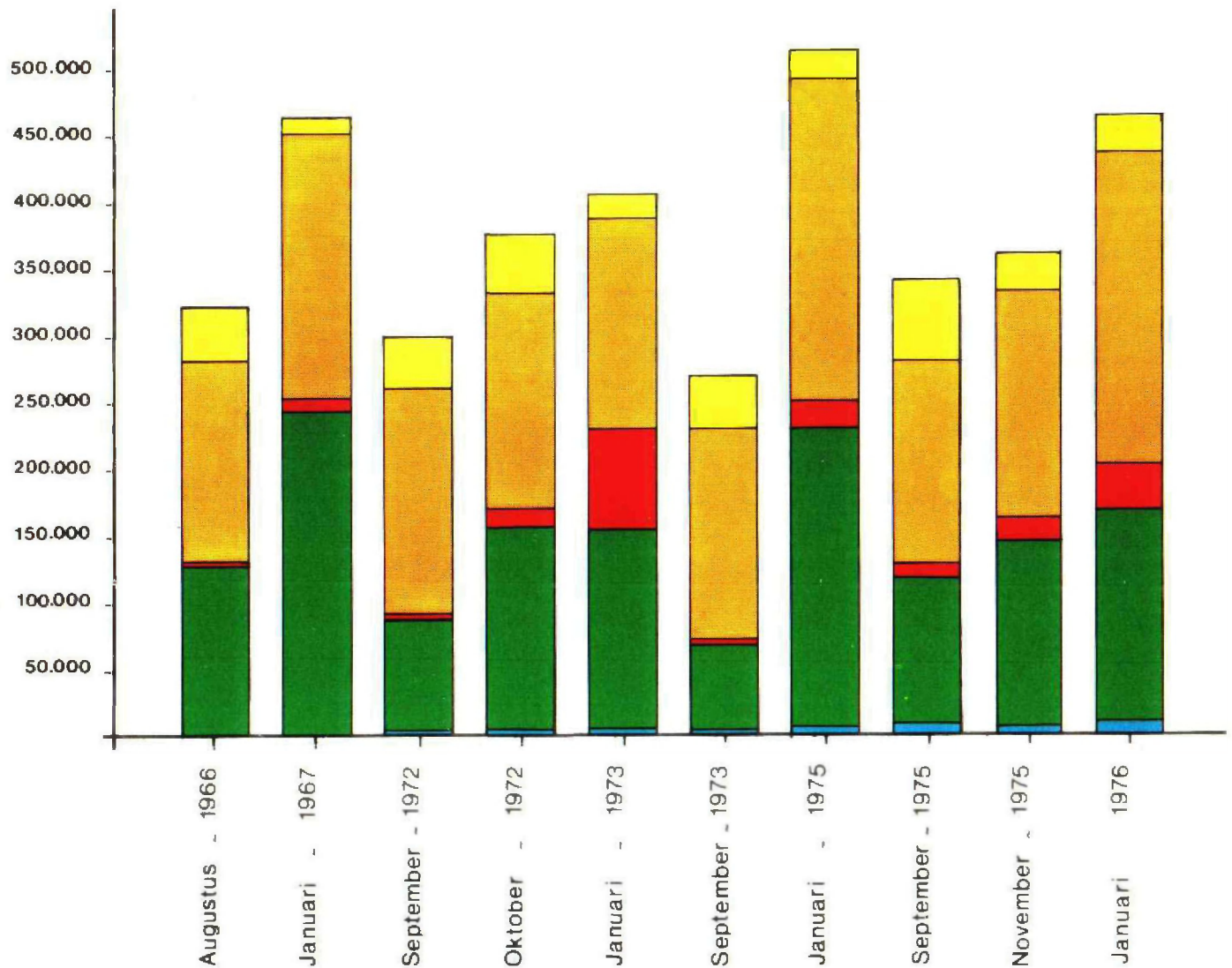

Fig. 7 : Samengevatte resultaten van de simultaantellingen in het gehele Deltagebied.

4.3. RESULTATEN PER GROEP OVER HET GEHELE DELTAGETIED.

In figuur 8 t/m 13 en in de tabellen 8 t/m 13 zijn de resultaten van de simultaantellingen samengevat weergegeven per vogelgroep, t.w. viseters, planteneters, zoöbenthosetende eenden, steltlopers en meeuwen.

Per vogelgroep zijn de resultaten in een figuur samengevat weergegeven, waarin door middel van een kleurcode de verdeling over de verschillende bekkens is aangegeven. De gebruikte kleurcode is als volgt:

Groen; Haringvliet-Hollands Diep

Blauw; Grevelingen

Geel ; Krammer-Volkerak

Oranje; Oosterschelde

Paars ; Veerse Meer

Rood ; Westerschelde

Bruin ; Overige gebieden (Biesbosch, Oude Maas, Oostvoornse Meer, Voordelta, div. binnendijkse gebieden, alle voor zover geteld).

De decodering van de kleuren is ook aangegeven op het uitvouwblad, blz. 44.

Tabel 8; Visetende vogels.

Verdeling over de verschillende bekkens in % van het totaal en dichtheden in aantallen per km² voor augustus 1966, september 1975, januari 1967 en januari 1976.

	verdeling in %				dichtheid; aantal/km ²			
	aug 66	sep 75	jan 67	jan 76	aug 66	sep 75	jan 67	jan 76
Haringvliet-HD	36,0	37,0	16,3	18,8	2	12	1	8
Grevelingen	4,3	53,9	15,0	42,1	<1	24	1	25
Krammer-Volkerak	4,5	0,5	1,7	2,1	1	1	<1	3
Oosterschelde	5,5	3,3	4,9	2,8	<1	<1	<1	1
Veerse Meer	0,8	2,5	12,0	19,3	<1	6	6	62
Westerschelde	6,2	1,9	5,3	2,5	<1	<1	<1	1
Overige gebieden	42,7	0,9	44,8	12,4				
100% = aantal	650	4.840	960	6.437				

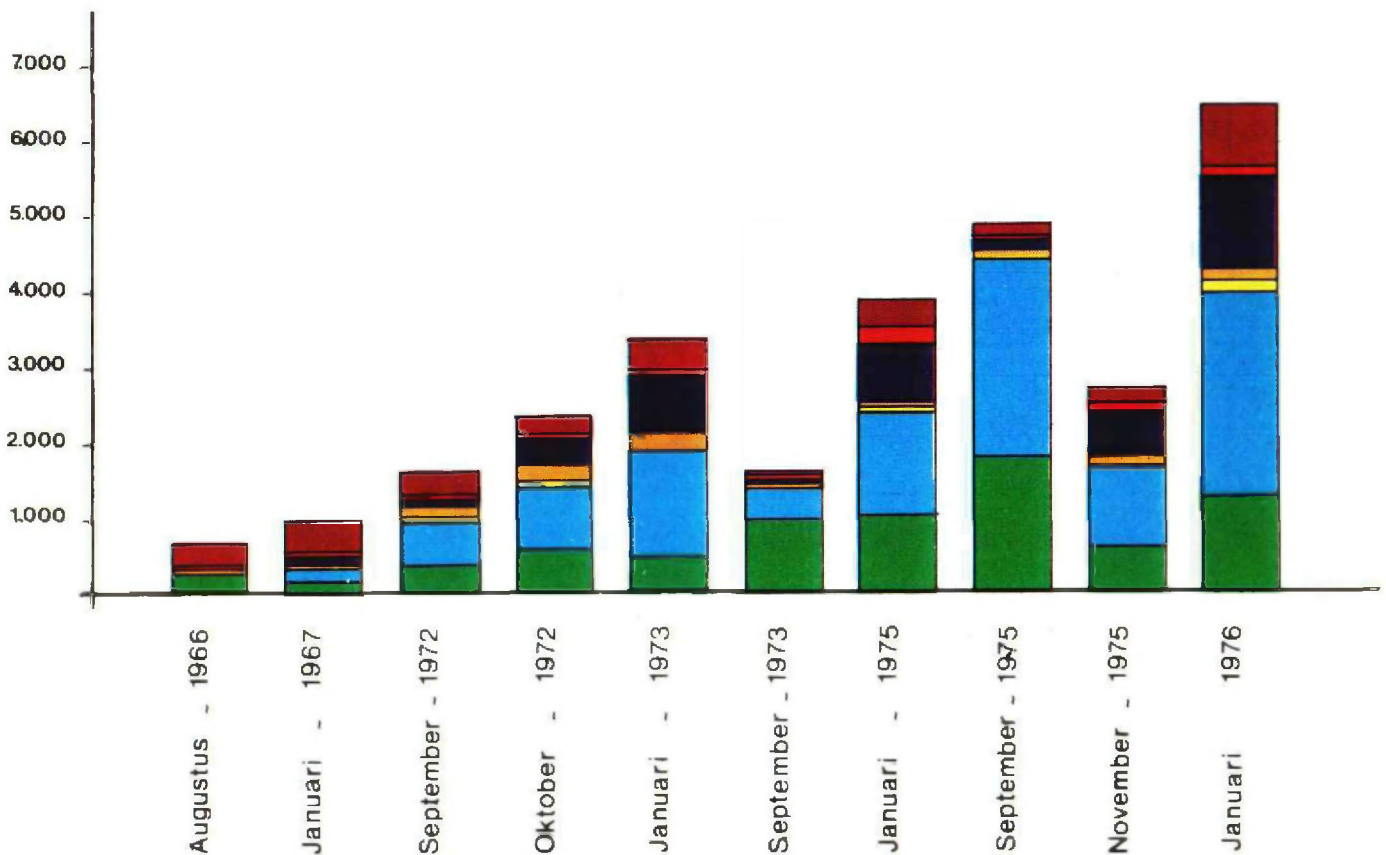

Fig. 8 : Samengevatte resultaten van de simultaantellingen voor de visetende vogels.

VISETENDE VOGELS.

In tabel 8 en in figuur 8 zijn de resultaten van de simultaantellingen samengevat voor de visetende vogels.

- De aantallen visetende vogels zijn zeer sterk toegenomen, zowel in september als in januari.
- De toename heeft zich voornamelijk voorgedaan in het Haringvliet-Hollands Diep, het Grevelingenmeer en het Veerse Meer.
- In september blijken het Haringvliet en de Grevelingen de belangrijkste bekkens. In september 1975 herbergden zij resp. 37 en 54% van de totale aantallen.
- In januari blijken het Haringvliet en de Grevelingen en bovendien het (kleine) Veerse Meer de belangrijkste bekkens met resp. 20, 40 en 20% van de totale aantallen.
- In de huidige situatie herbergen de getijdegebieden in september en januari slechts resp. 5,7 en 7,4% van de totale aantallen.
- Zeer opmerkelijk is de dichtheid van de visetende vogels op het Veerse Meer in de winter, in januari 1976 62 vogels per km². Dit betreft voornamelijk Dodaars en Middelste Zaagbek.

Tabel 9 ; Plantenetende vogels

Verdeling over de verschillende bekkens in % van het totaal en dichtheden in aantallen per km² voor augustus 1966, september 1975, januari 1967 en januari 1976.

	verdeling in %				dichtheid; aantal/km ²			
	aug 66	sep 75	jan 67	jan 76	aug 66	sep 75	jan 67	jan 76
Haringvliet-HD	20,5	19,6	24,6	17,5	172	147	397	188
Grevelingen	4,1	39,8	8,9	13,9	37	409	194	203
Krammer-Volkerak	8,4	1,1	9,4	6,2	230	27	495	220
Oosterschelde	4,1	9,7	17,3	18,0	15	33	125	86
Veerse Meer	9,0	14,6	6,2	11,8	567	825	750	955
Westerschelde	31,1	14,6	21,1	15,9	126	53	165	83
Overige gebieden	22,8	0,6	12,5	16,6				
100% = aantal	126.000	113.000	242.000	161.000				

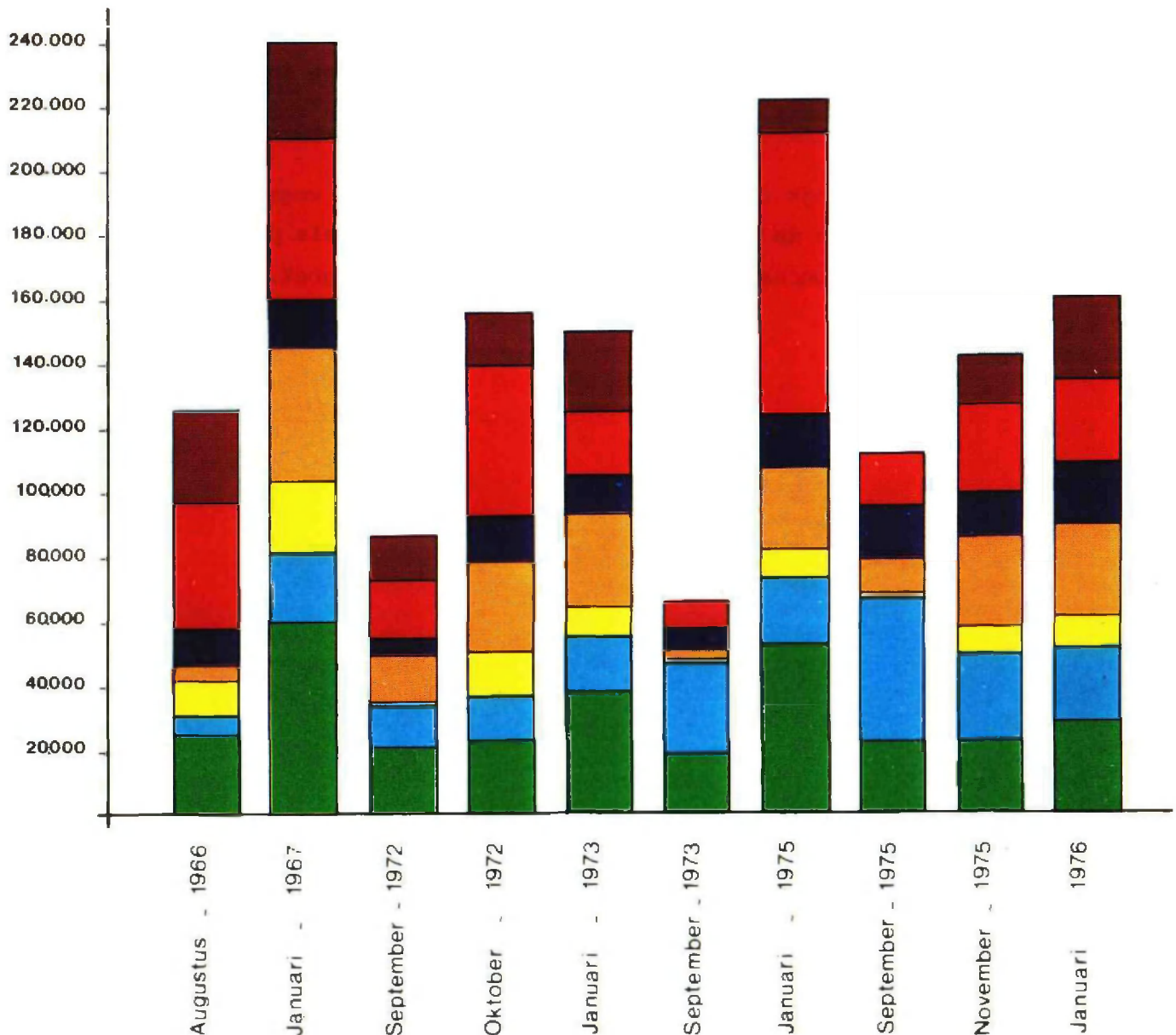

Fig. 9 : Samengevatte resultaten van de simultaantellingen voor de plantenetende vogels.

PLANTENETENDE VOGELS.

In tabel 9 en in figuur 9 zijn de resultaten samengevat van de simultaantellingen voor de plantenetende vogels.

- De aantallen plantenetende vogels in september 1972 en 1973 zijn aanmerkelijk lager dan in augustus 1966. In september 1975 was het aantal weer wat toegenomen en benadert dat van 1966.
- De aantallen plantenetende vogels in januari 1973/76 zijn gemiddeld aanmerkelijk lager dan in januari 1967.
Het hoge aantal in januari 1975 op de Westerschelde is veroorzaakt door eenmalige waarneming van $\pm$ 40.000 Smienten in het Verdronken Land van Saaftinge.
- De verdeling van de aantallen over de verschillende bekkens is in het najaar wel en in de winter niet gewijzigd.
- In september 1975 bleek op het Grevelingenmeer 40 % van de totale aantallen plantenetende vogels van het deltagebied aanwezig. In totaal bleek 74 % op de niet-getijde gebieden aanwezig.
- In de winter blijkt 43% van de aantallen op de niet-getijde gebieden aanwezig.
- In augustus 1966 bleken hoge dichtheden van plantenetende vogels te worden bereikt op het reeds afgesloten Veerse Meer en in de getijdegebieden met sterke zoet-water invloeden.
- In september 1975 bleek de dichtheid op het Krammer-Volkerak en de Westerschelde aanzienlijk lager dan in 1966.
- In januari 1976 blijkt de dichtheid in het Haringvliet, het Krammer-Volkerak, de Oosterschelde en de Westerschelde lager dan in 1967. In het Grevelingenmeer en het Veerse Meer zijn de dichtheden niet veel veranderd.

Tabel 10 ; Zoöbenthosetende eenden

Verdeling over de verschillende bekkens in % van het totaal en dichtheden in aantallen per km² voor augustus 1966, september 1975, januari 1967 en januari 1976.

	verdeling in %				dichtheid; aantal/km ²			
	aug 66	sep 75	jan 67	jan 76	aug 66	sep 75	jan 67	jan 76
Haringvliet-HD	12,5	18,5	5,8	1,7	3	13	4	4
Grevelingen	6,0	46,2	12,9	11,4	1	44	9	37
Krammer-Volkerak	7,6	0	1,0	4,9	5	< 1	2	38
Oosterschelde	8,4	4,5	44,8	19,3	1	1	13	20
Veerse Meer	2,5	1,4	0,9	8,9	4	8	4	158
Westerschelde	61,1	18,1	8,9	5,0	6	6	3	6
Overige gebieden	1,9	11,3	25,7	48,8				
100% = aantal	3.000	10.500	9.400	35.000				

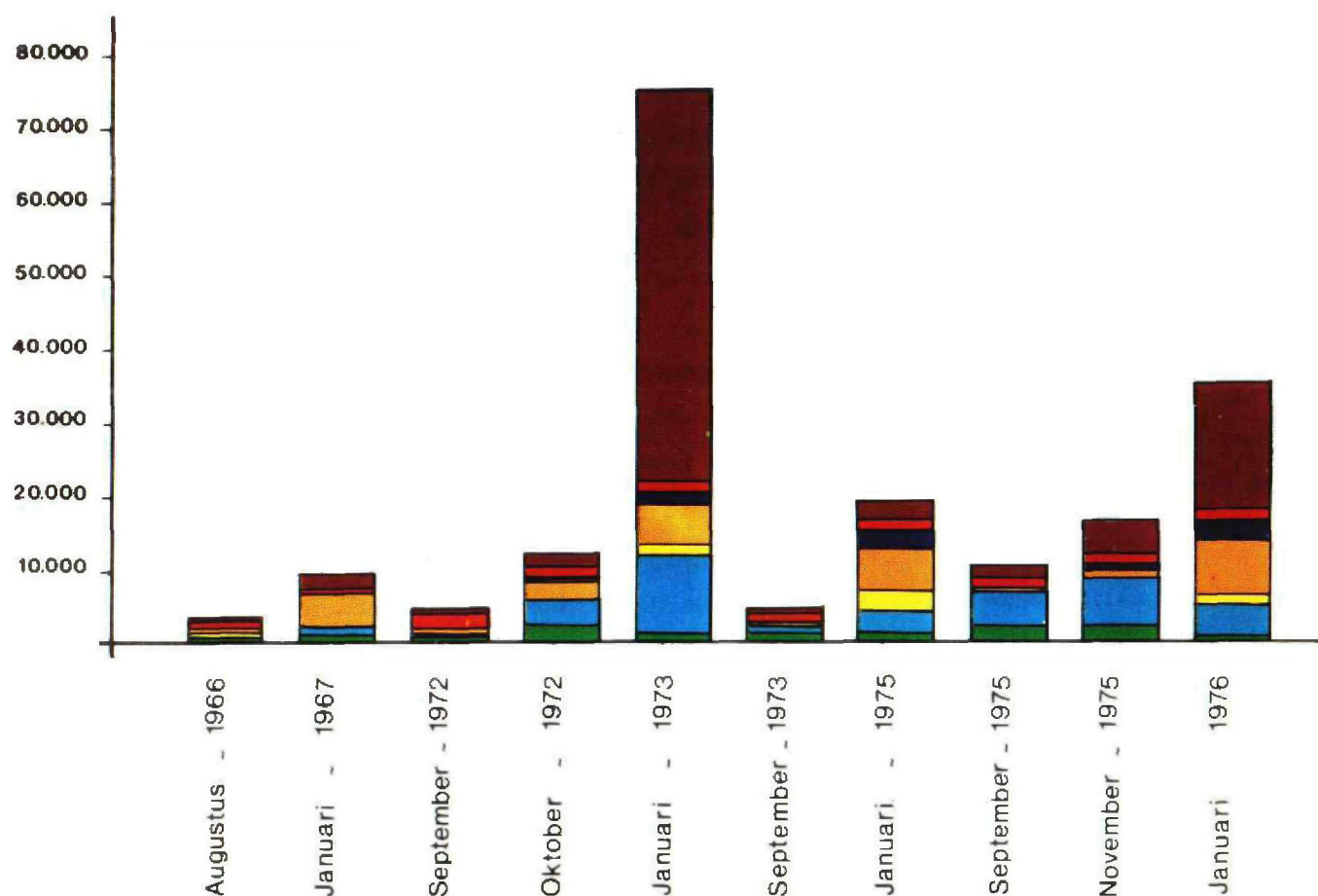

Fig. 10 : Samengevatte resultaten van de simultaantellingen voor de Zoöbenthosetende eenden.

ZOOBENTHOSSETENDE EENDEN.

In tabel 10 en in figuur 10 zijn de resultaten samengevat van de simultaantellingen voor de zoöbenthosetende eenden.

- De totale aantallen vertonen een zeer wisselend beeld, veroorzaakt in januari 1973 door grote aantallen Tafel- en Kuif-eenden op de Nieuwe Merwede en in januari 1976 door grote aantallen Zwarte Zeeëenden in de voordelta.
- In september 1972/75 blijkt een voortdurende toename in de getelde aantallen.
- In januari 1973/76 blijken de getelde aantallen min of meer constant en hoger dan in januari 1967.
- De procentuele verdeling wordt zeer vertekend door wisselende aantallen Kuif- en Tafeleenden. Het is niet zinvol hieruit conclusies te trekken.
- De dichtheden in het Grevelingenmeer, het Krammer-Volkerak en het Veerse Meer in de winter blijken aanzienlijk toegenomen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door toename van Bergeeenden en Brilduikers.

Tabel 11; Steltlopers

Verdeling over de verschillende bekkens in % van het totaal en dichtheden in aantallen per km² voor augustus 1966, september 1975, januari 1967 en januari 1976.

	verdeling in %				dichtheid; aantal/km ²			
	aug 66	sep 75	jan 67	jan 76	aug 66	sep 75	jan 67	jan 76
Haringvliet-HD	8,5	1,2	3,6	3,4	86	12	48	53
Grevelingen	21,9	3,0	21,9	1,6	238	41	310	34
Krammer-Volkerak	5,5	9,3	5,4	19,2	182	307	232	976
Oosterschelde	42,0	46,3	45,2	46,3	190	210	266	322
Veerse Meer	0,3	0,3	0,2	2,3	23	27	20	267
Westerschelde	21,0	38,6	20,2	25,1	103	190	129	190
Overige gebieden	0,8	1,3	3,5	2,1				
100% = aantal	152.000	152.000	198.000	234.000				

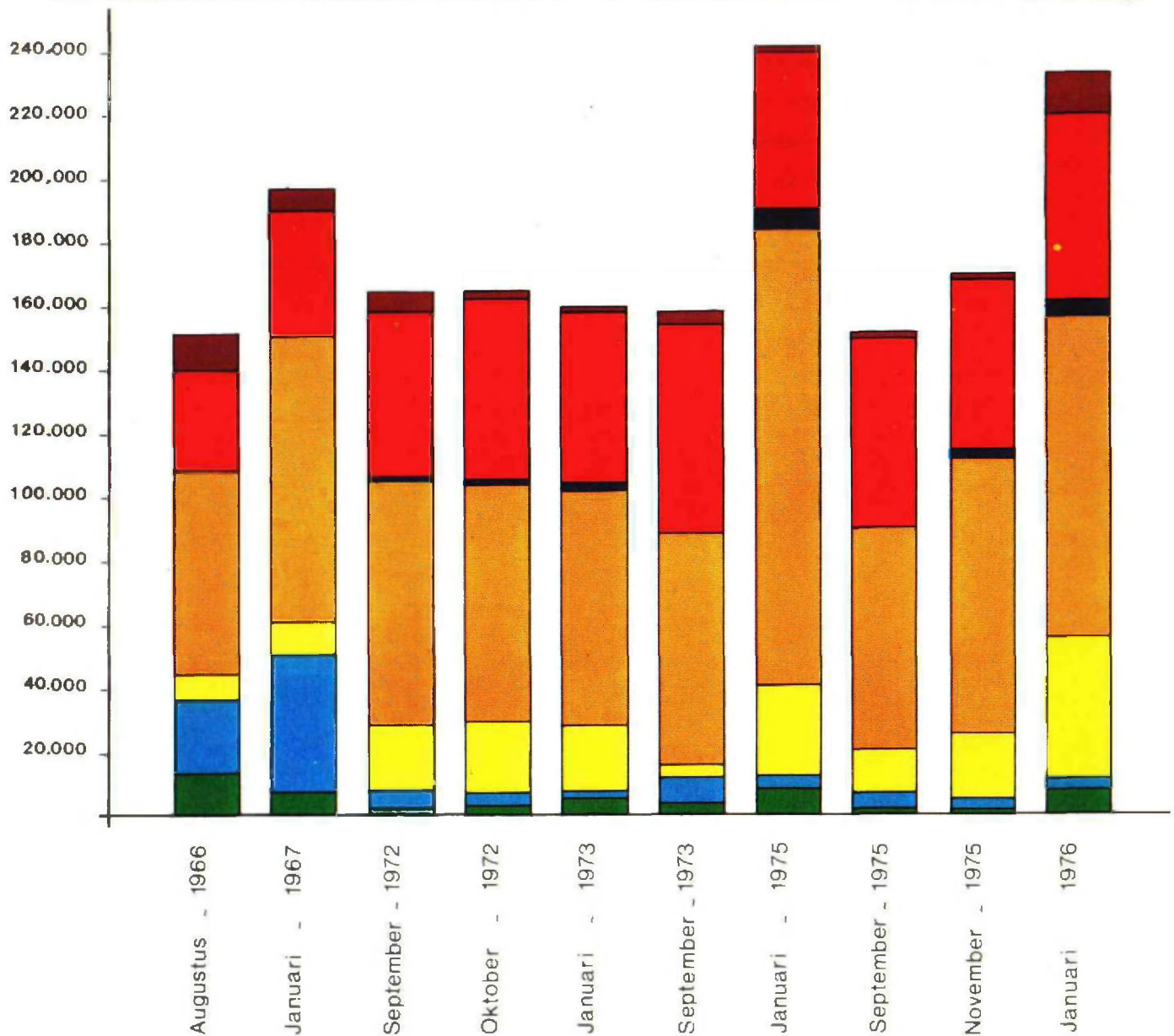

Fig. 11 : Samengevatte resultaten van de simultaantellingen voor de steltlopers.

STELTLOPERS.

In tabel 11 en in figuur '11' zijn de resultaten van de simultaantellingen samengevat voor de steltlopers.

- De aantallen in aug/sept. zijn ongeveer gelijk gebleven.
- De aantallen in januari zijn gemiddeld iets toegenomen.
- Het aandeel van het Haringvliet en de Grevelingen is belangrijk afgenomen.
- In de resterende getijdegebieden, Krammer-Volkerak, Oosterschelde en Westerschelde is de dichtheid toegenomen.
Met name op het Krammer-Volkerak in de winter is dit in zeer grote mate het geval.
- Opvallend is de hoge dichtheid van steltlopers op het Veerse Meer, hoogwatervluchtplaatsen kunnen hierbij echter een rol spelen. Vogels van de Oosterschelde blijken soms met hoogwater aldaar tot zeer ver het Veerse Meer op te vliegen en deels daar te gaan fourageren.

Tabel 12: Meeuwen

Verdeling over de verschillende bekkens in % van het totaal en dichtheden in aantallen per km² voor augustus 1966, september 1975, januari 1967 en januari 1976.

	verdeling in %				dichtheid; aantal/km ²			
	aug 66	sep75	jan 67	jan 76	aug 66	sep 75	jan 67	jan 76
Haringvliet-HD	20,5	0,9	2,6	2,2	60	4	3	4
Grevelingen	16,2	5,6	22,7	16,0	51	31	32	41
Krammer-Volkerak	8,0	2,7	7,7	4,7	76	36	33	29
Oosterschelde	32,3	55,6	28,7	23	42	102	17	19
Veerse Meer	0,2	0,3	2,1	6,7	4	10	21	96
Westerschelde	18,8	14,2	34,0	8,1	27	28	22	7
Overige gebieden	4,0	20,7	2,2	39,3				
100% = aantal	44.000	61.500	20.000	28.000				

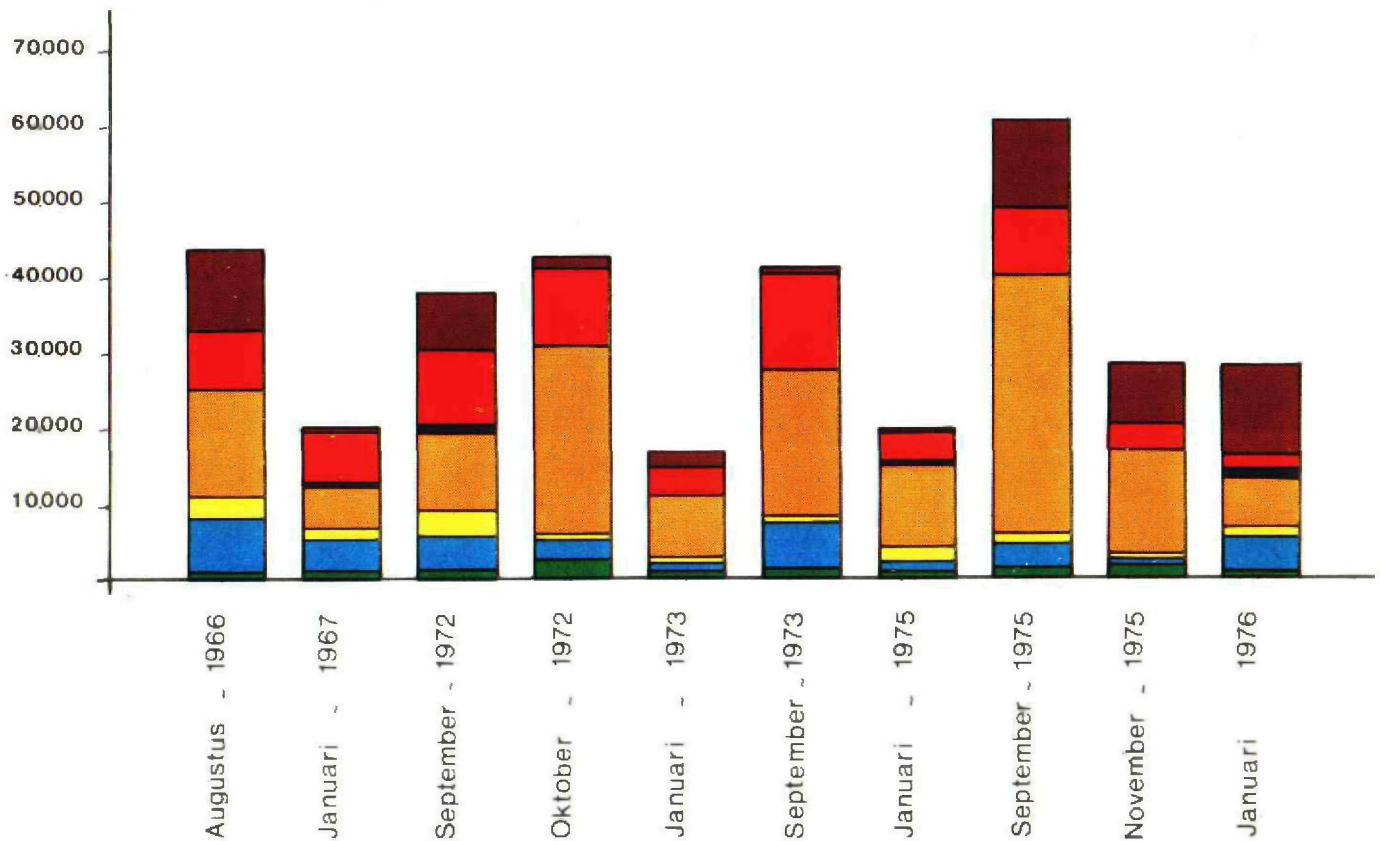

Fig. 12 : Samengevatte resultaten van de simultaantellingen voor de meeuwen.

MEEUWEN

In tabel 12 en in figuur 12 zijn de resultaten van de simultaantellingen samengevat weergegeven voor de meeuwen.

- De aantallen meeuwen bij de septembertellingen blijken licht te zijn toegenomen.
- De aantallen in januari blijven ongeveer gelijk, afgezien van het feit dat door een telling in de voordelta met een vliegtuig grotere aantallen zijn genoteerd.
- De dichtheid op het Haringvliet in september is afgenomen.
Op de overige bekkens hebben zich geen belangrijke veranderingen voorgedaan.

Tabel 13 : Alle vogels

Verdeling over de verschillende bekkens in % van het totaal
en dichtheden in aantallen per km² voor augustus 1966, september
1975, januari 1967 en januari 1976.

	verdeling in %				dichtheid; aantal/km ²			
	aug 66	sep 75	jan 67	jan 76	aug 66	sep 75	jan 67	jan 76
Haringvliet-HD	14,9	8,3	14,4	8,3	323	189	451	258
Grevelingen	14,1	17,7	15,1	8,0	327	550	507	339
Krammer-Volkerak	7,0	5,0	7,5	12,5	495	372	766	1267
Oosterschelde	25,7	34,0	30,1	32,4	249	347	421	450
Veerse Meer	3,7	5,1	3,4	6,6	601	380	799	1535
Westerschelde	25,0	25,1	21,0	19,0	262	278	318	286
Overige gebieden	9,6	4,8	8,5	13,2				
100% = aantal	325.000	340.000	470.000	467.000				

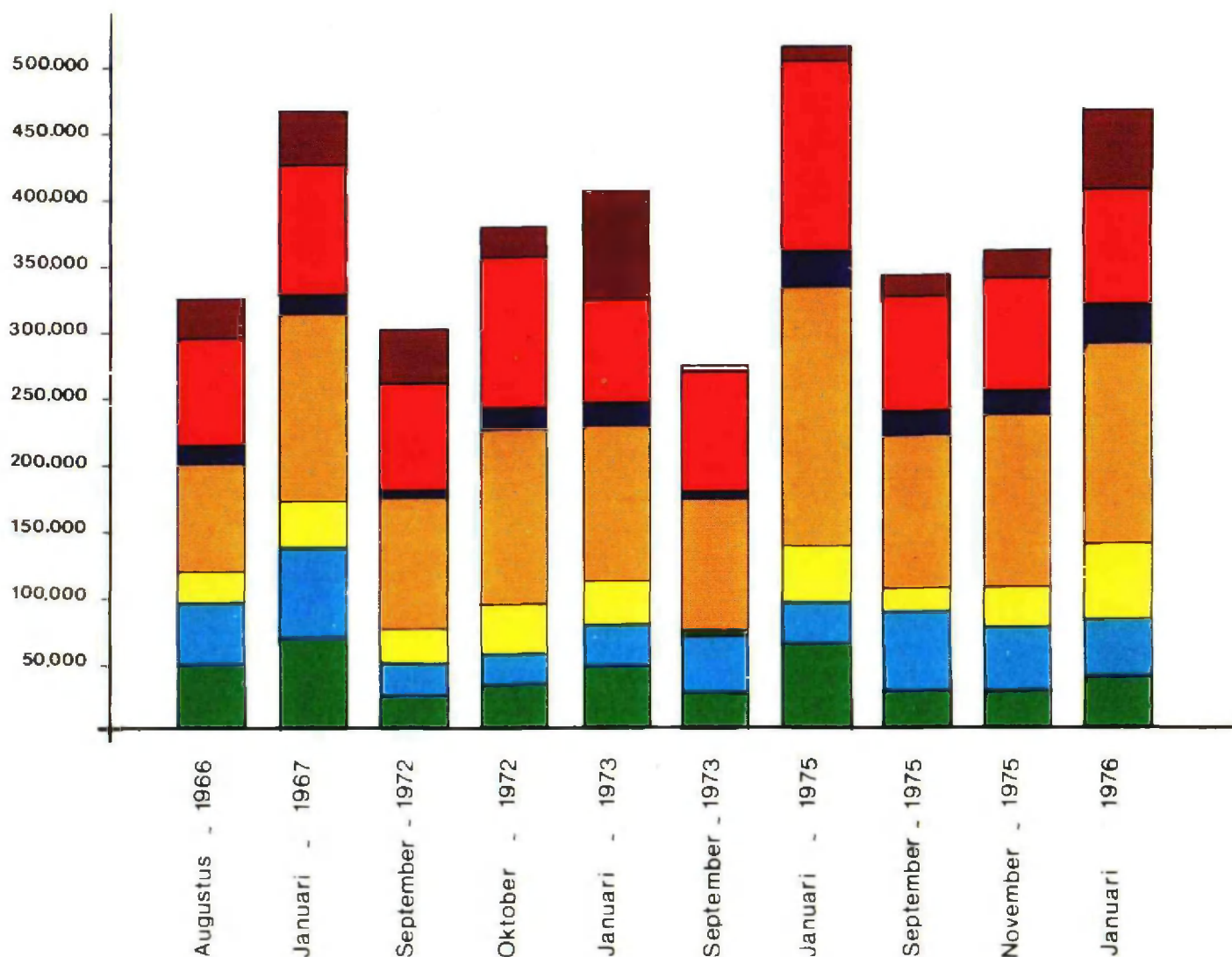
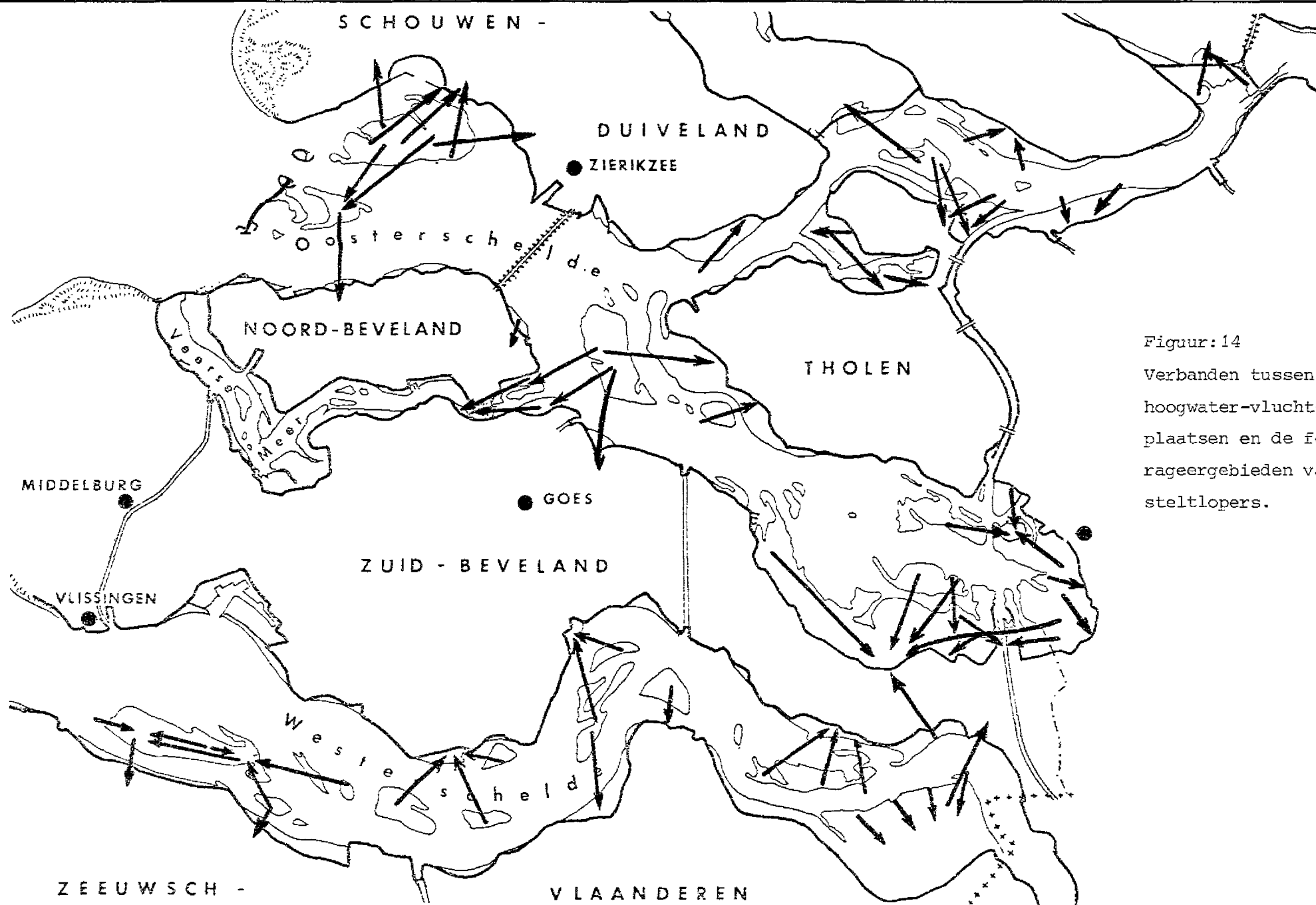

Fig. 13 : Samengevatte resultaten van de simultaantellingen voor alle vogels.

ALLE VOGELS.

In tabel 13 en in figuur 13 zijn de resultaten van de simultaantellingen samengevat weergegeven voor alle vogels.

- De totale aantallen vogels blijken zowel in het najaar als in de winter weinig te verschillen.
- De verdeling van de aantallen vogels over de bekkens blijken in 1972/76 weinig te verschillen van die in 1966/67.
Dit houdt in dat de geconstateerde afwijkingen bij de verschillende groepen elkaar compenseren.
- De dichtheden in het Haringvliet zijn zowel in het najaar als in de winter afgenomen. De dichtheid op het Grevelingenmeer in september is toegenomen, in januari daarentegen afgenomen. Op het Krammer-Volkerak is de dichtheid in september afgenomen en in januari toegenomen. De dichtheid op de Oosterschelde is iets toegenomen. De dichtheid op het Veerse Meer in de winter blijkt toegenomen, en in vergelijking met de andere bekkens zeer hoog. De dichtheid op de Westerschelde is slechts weinig veranderd.

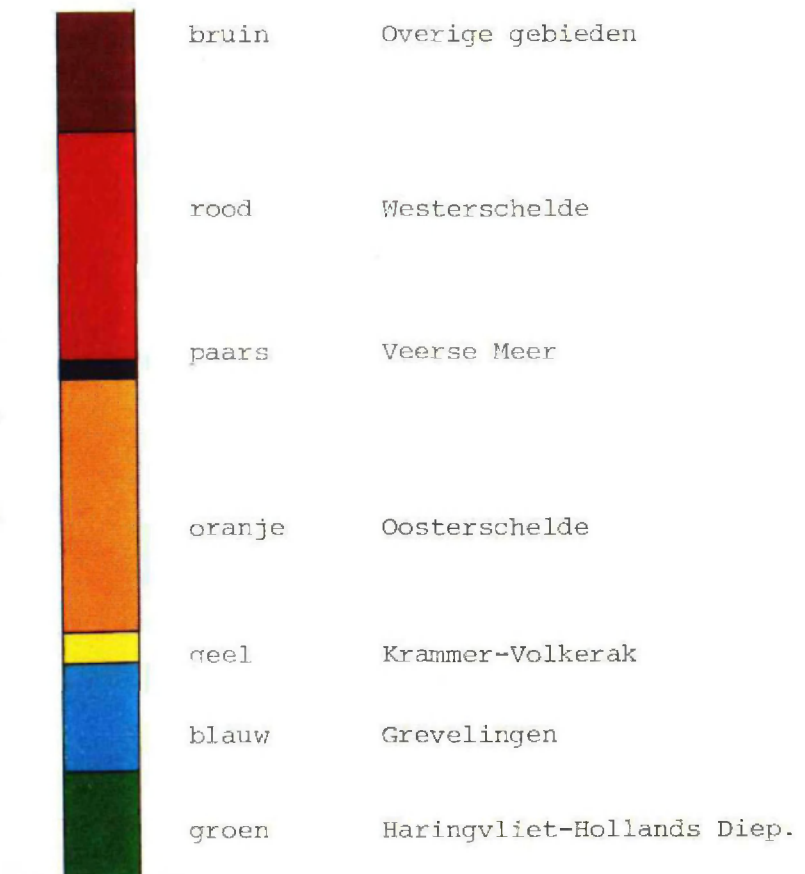
Figuur: 14
Verbanden tussen de
hoogwater-vlucht-
plaatsen en de fou-
rageergebieden van
steltlopers.

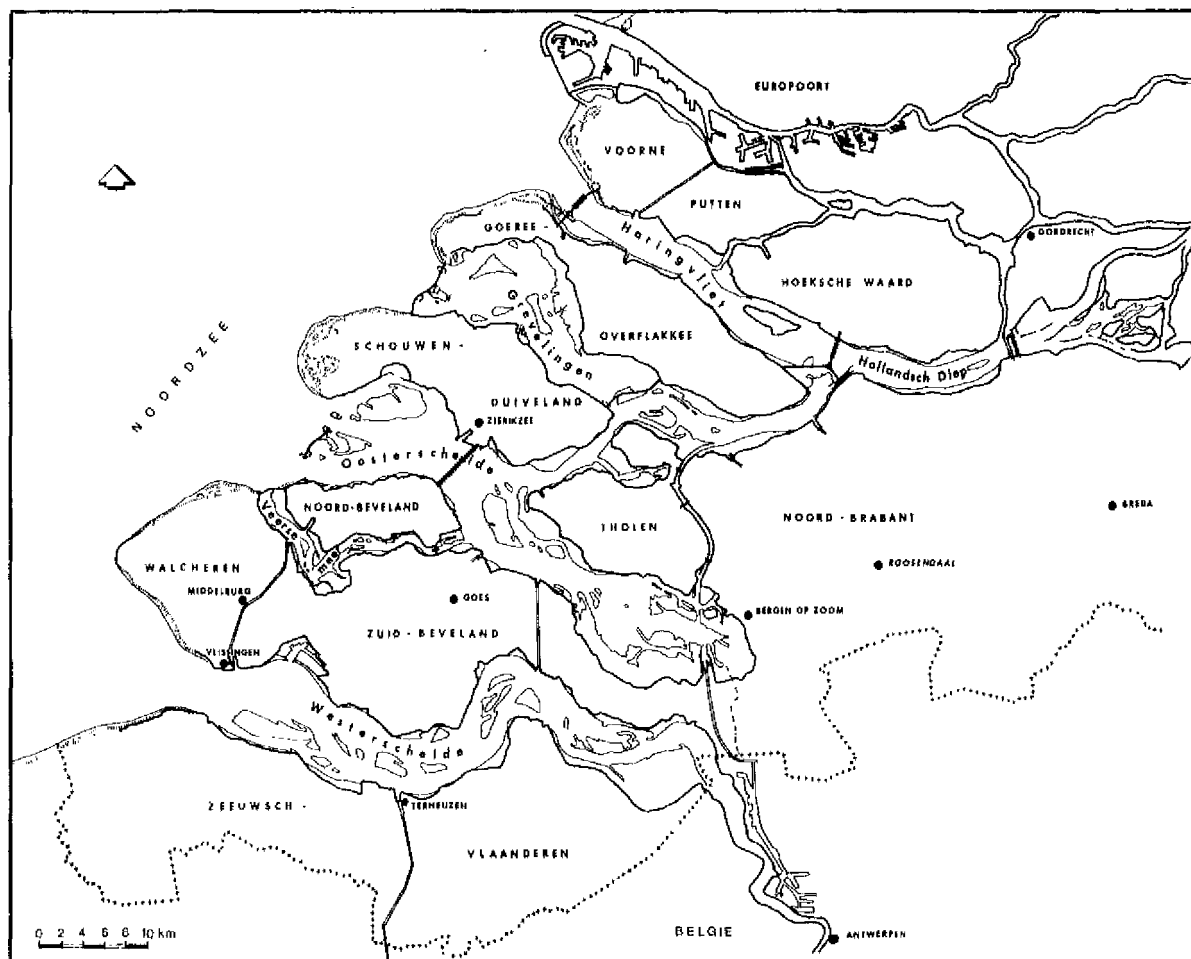
In de figuren 1 t/m 7 is gebruik gemaakt van een kleurcodering om de verschillende groepen aan te geven.
De betekenis van de kleuren is hieronder nogmaals verklaard aan de hand van een voorbeeldkolom.

In de figuren 8 t/m 13 is per vogelgroep de verdeling over de verschillende bekkens aangegeven. De betekenis van de kleuren is hieronder nogmaals verklaard aan de hand van een voorbeeldkolom.

De hoogte van deze kolom geeft de verhouding weer van de oppervlakten van de verschillende bekkens. Dit is niet het geval bij overige gebieden. De oppervlakte hiervan is onbepaalbaar.
(Met name, in verband met Voordelta).

Figuur 15 : Basiskaartje waarop de verspreiding van de vogelsoorten is aangegeven.

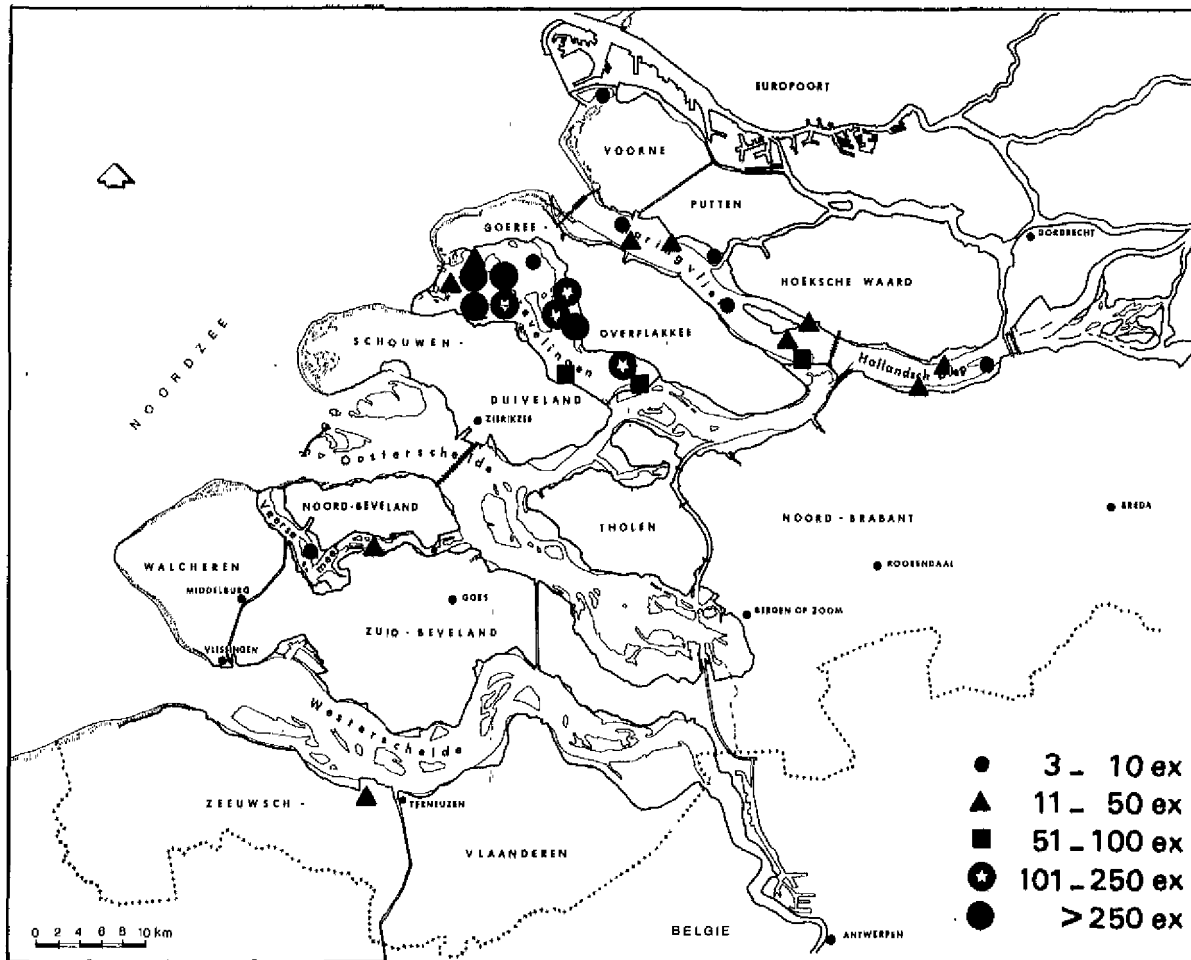
4.4. RESULTATEN PER SOORT.

Hierna zijn de resultaten van de simultaantellingen voor de belangrijkste vogelsoorten in een tabel aangegeven.

Per soort zijn twee verspreidingskaartjes getekend, waarin de verspreiding van de soort is aangegeven zoals deze is vastgesteld tijdens de beschouwde simultaantellingen.

Voor de verspreidingskaartjes zijn die tellingen gebruikt, die een zo representatief mogelijk beeld geven van de verspreiding van de soort. De meeste steltlopers zijn met hoogwater op de hoogwater-vluchtplaatsen geteld. Op de verspreidingskaartjes is dit op dezelfde manier aangegeven. De fourageergebieden van deze vogels kunnen zich op aanmerkelijke afstanden van de aangegeven plaatsen bevinden.

In figuur 14, blz. 45 (uitvouwblad) staat globaal aangegeven welke hoogwater-vluchtplaatsen en intergetijde gebieden aan elkaar gekoppeld zijn.

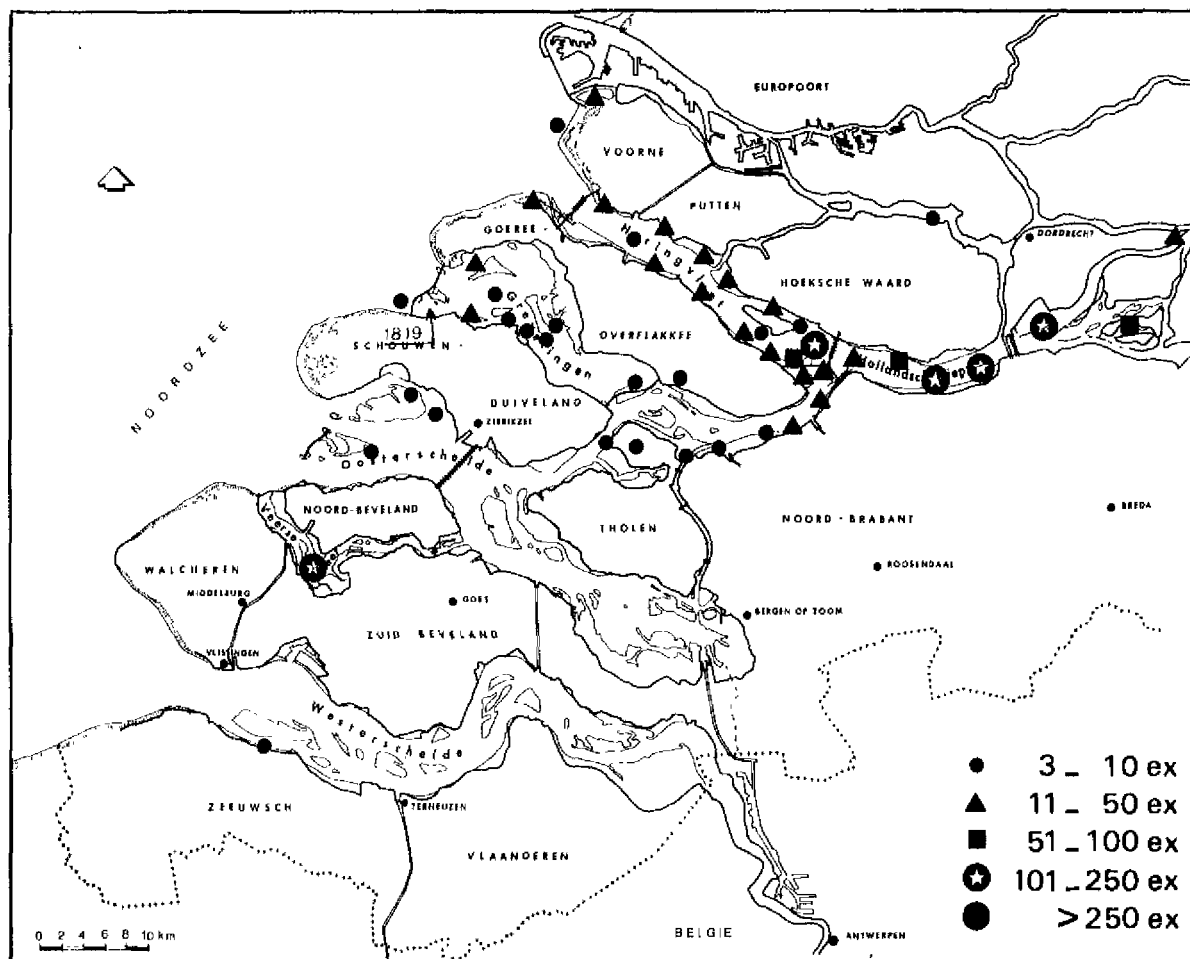

Soort: Fuut- Podiceps cristatus

Aantal: 2.052

Datum: sept. '75

Soort: Fuut- Podiceps cristatus		Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.								
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			-	5	110	1	11	9	8	27
Oude Maas			2	6	2					5
Haringvliet c.a.	16	70	227	265	380	143	755	202	369	1128
Grevelingen	6	82	74	411	989	35	671	1805	285	1890
Krammer/Volkerak	-	-	6	37	6	-	12	-	4	78
Oosterschelde	2	62	13	8	12	-	5	-	12	18
Veerse Meer	-	75	8	30	47	3	118	14	17	189
Westerschelde	28	30	24	6	14	40	33	22	18	5
Voordelta							34	-	-	41
Diverse gebieden							-			
Totaal	52	320	354	768	1560	222	1639	2052	713	3381

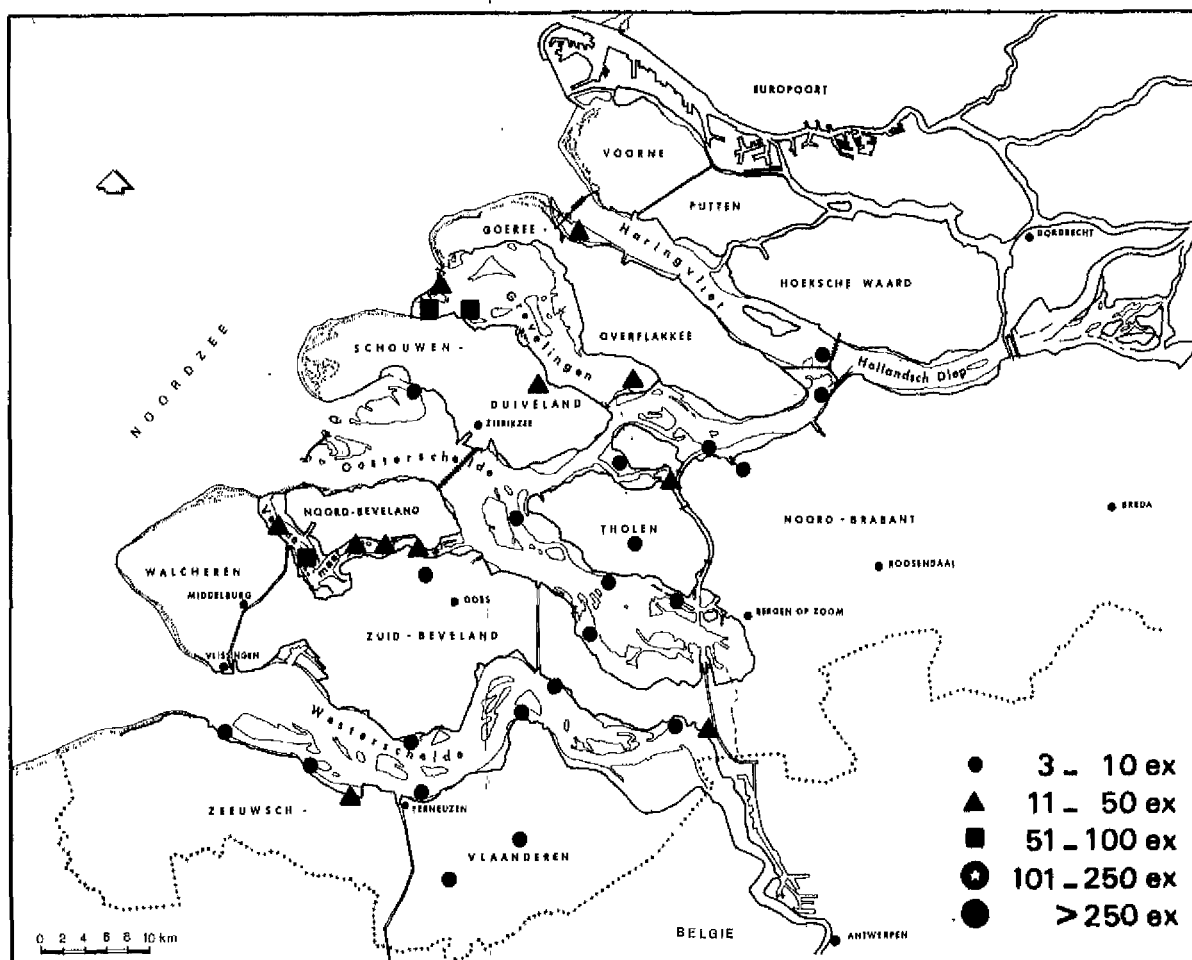
soort: Fuut

aantal: 3.381

datum: jan. '76

Fuut (*Podiceps cristatus*).

Bij de tellingen in 1972/'76 blijkt het aantal Futen veel hoger dan in 1966/'67 en bovendien een voortdurend toenemende tendens te vertonen. De hoogste aantallen worden in het deltagebied in maart aangetroffen, dus buiten de tijd waarin de simultaantellingen zijn gehouden. De verspreiding van de Fuut over het deltagebied is aangegeven voor september 1975 en voor januari 1976. Uit beide verspreidingskaartjes blijkt een duidelijke voorkeur voor zoute meren, hoewel midwinter er ook enkele tientallen Futen op de getijdewateren worden aangetroffen. De grootste aantallen treft men op het Grevelingenmeer waar ze vaak in grote groepen voorkomen (zie ook Saeijs en Baptist 1976).

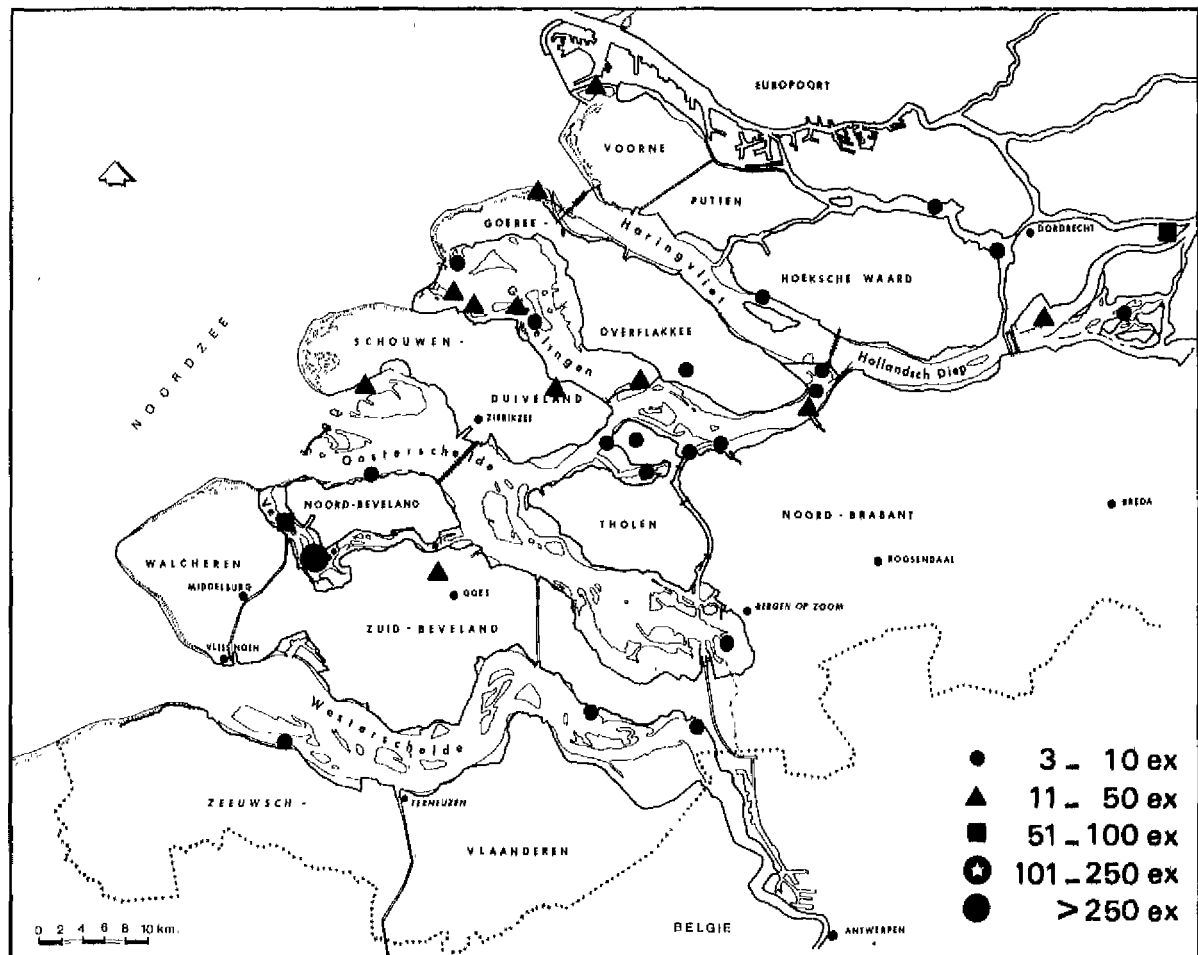

Soort: Dodaars-Podiceps ruficollis

Aantal: 551

Datum: Jan. '75

Soort: Dodaars-Podiceps ruficollis					Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.					
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			-	2	3	-	-	-	23	16
Oude Maas										9
Haringvliet c.a.	2	19	-	73	104	18	51	4	19	102
Grevelingen	-	6	-	21	43	9	208	22	243	167
Krammer/Volkerak	1	-	1	10	-	-	16	11	7	27
Oosterschelde	17	24	14	81	149	1	46	-	60	49
Veerse Meer	-	25	54	230	208	23	141	77	550	354
Westerschelde	8	16	-	9	9	6	81	-	95	18
Voordelta							-	-	-	39
Diverse gebieden							8			11
Totaal	28	90	69	426	516	57	551	114	997	792

soort: Dodaars

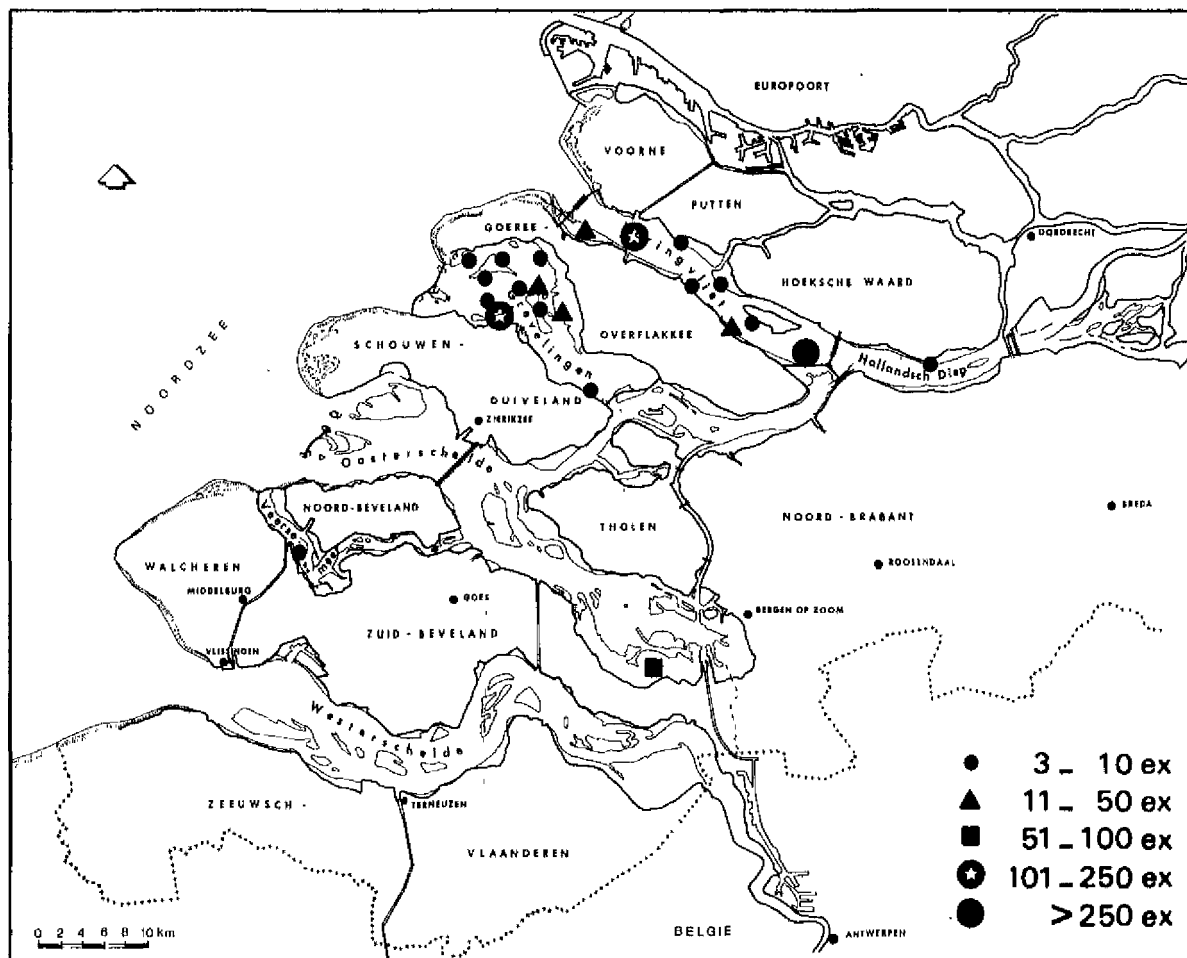
aantal: 792

datum: jan. '76

Dodaars (*Podiceps ruficollis*).

Ook de Dodaars neemt de laatste jaren in het deltagebied sterk in aantal toe. De toename vindt vrijwel uitsluitend plaats op het Veerse meer en op het Grevelingenmeer. In de overige gebieden blijven de aantallen tamelijk constant. Met name de dichtheden welke men 's winters op het Veerse meer aantreft zijn opvallend. De Dodaarsen vertoeven hier in groepjes op het open water van de ondiepe gebieden, terwijl voorheen Dodaarsen vrijwel uitsluitend in havens, inlagen en andere beschutte plaatsen werden aangetroffen.

De laatste tijd is ook op het Grevelingenmeer een dergelijke tendens waarneembaar, zodat verwacht mag worden dat het aantal Dodaarsen daar in de toekomst nog verder zal toenemen.

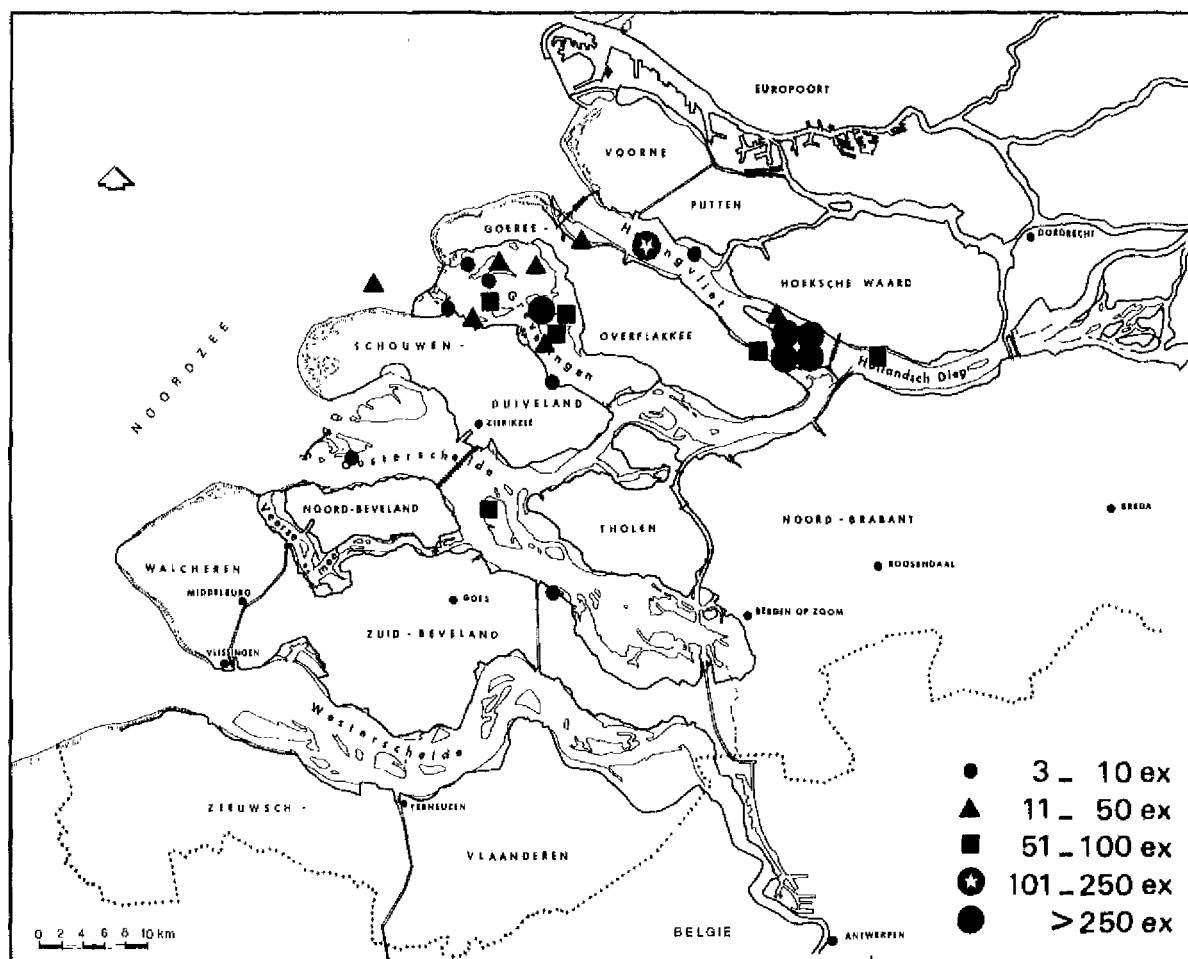

Soort: Aalscholver-Phalacrocorax carbo

Aantal: 972

Datum: sept. '73

Soort: Aalscholver-Phalacrocorax carbo Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Oude Maas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Haringvliet c.a.	26	160	261	288	79	659	38	1481	145	283
Grevelingen	2	-	345	160	18	242	6	622	9	5
Krammer/Volkerak	-	-	44	-	-	-	-	-	-	-
Oosterschelde	4	-	119	82	4	67	16	116	14	7
Veerse Meer	-	-	2	1	-	4	-	1	4	-
Westerschelde	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Voordelta	-	-	-	-	-	-	-	13	1	-
Diverse gebieden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal	33	160	772	531	101	972	60	2234	173	296

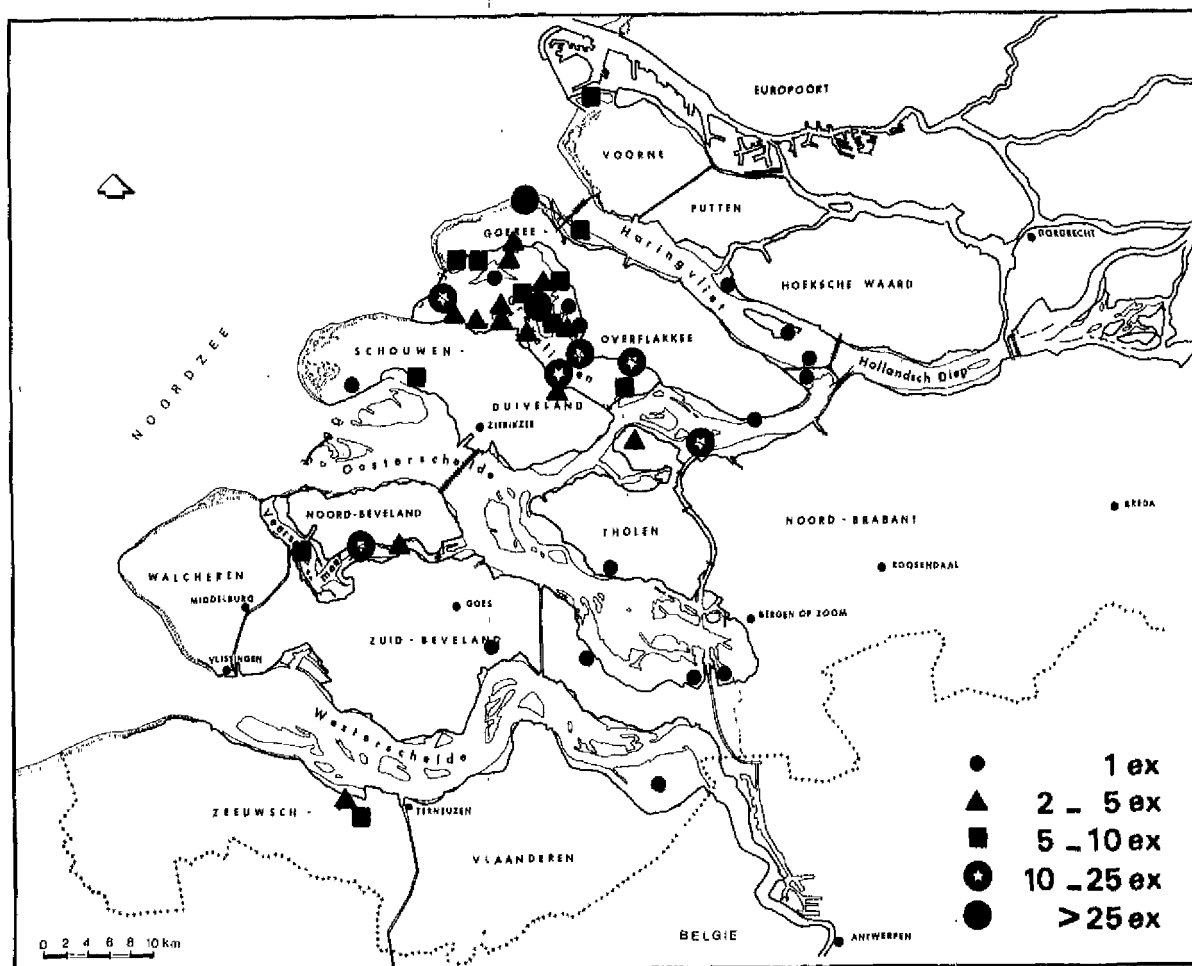
soort: Aalscholver

aantal: 2.234

datum: sept. '75

Aalscholver (*Phalacrocorax carbo*).

Het aantal Aalscholvers dat in september in het deltagebied wordt aangetroffen neemt de laatste jaren voortdurend toe. Deze toename vindt zowel op het Haringvliet als op het Grevelingenmeer plaats (Ouweneel 1977). Daarnaast kan men min of meer geregeld ook tot ruim 100 ex. op verschillende plaatsen in de Oosterschelde vinden. Tevens worden ze geregeld waargenomen in de Voordelta op zee.

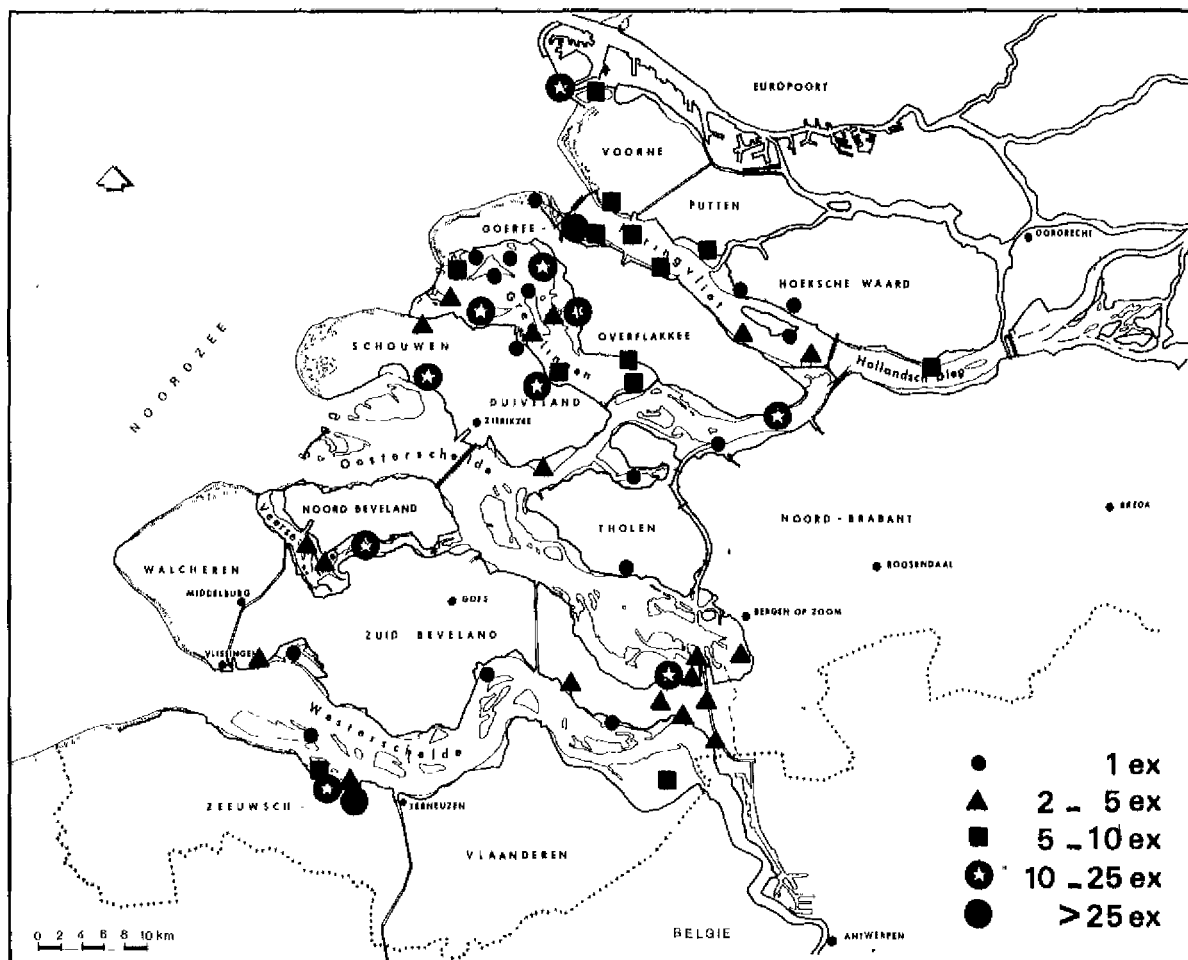

Soort: Blauwe Reiger-Ardea cinerea

Aantal: 287

Datum: sept. '73

Soort: Blauwe Reiger-Ardea cinerea		Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.								
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			15	1	-	6	2	9	2	-
Oude Maas				4	12					2
Haringvliet c.a.	210	44	72	111	44	53	14	77	97	105
Grevelingen	20	6	138	51	17	162	20	97	8	-
Krammer/Volkerak	26	1	33	14	6	21	12	13	24	2
Oosterschelde	22	10	30	20	14	10	18	40	13	8
Veerse Meer	5	15	23	42	21	22	32	27	19	34
Westerschelde	39	21	22	11	8	13	24	69	27	12
Voordelta							-	16	4	-
Diverse gebieden							6			14
Totaal	330	97	333	254	122	287	128	348	194	177

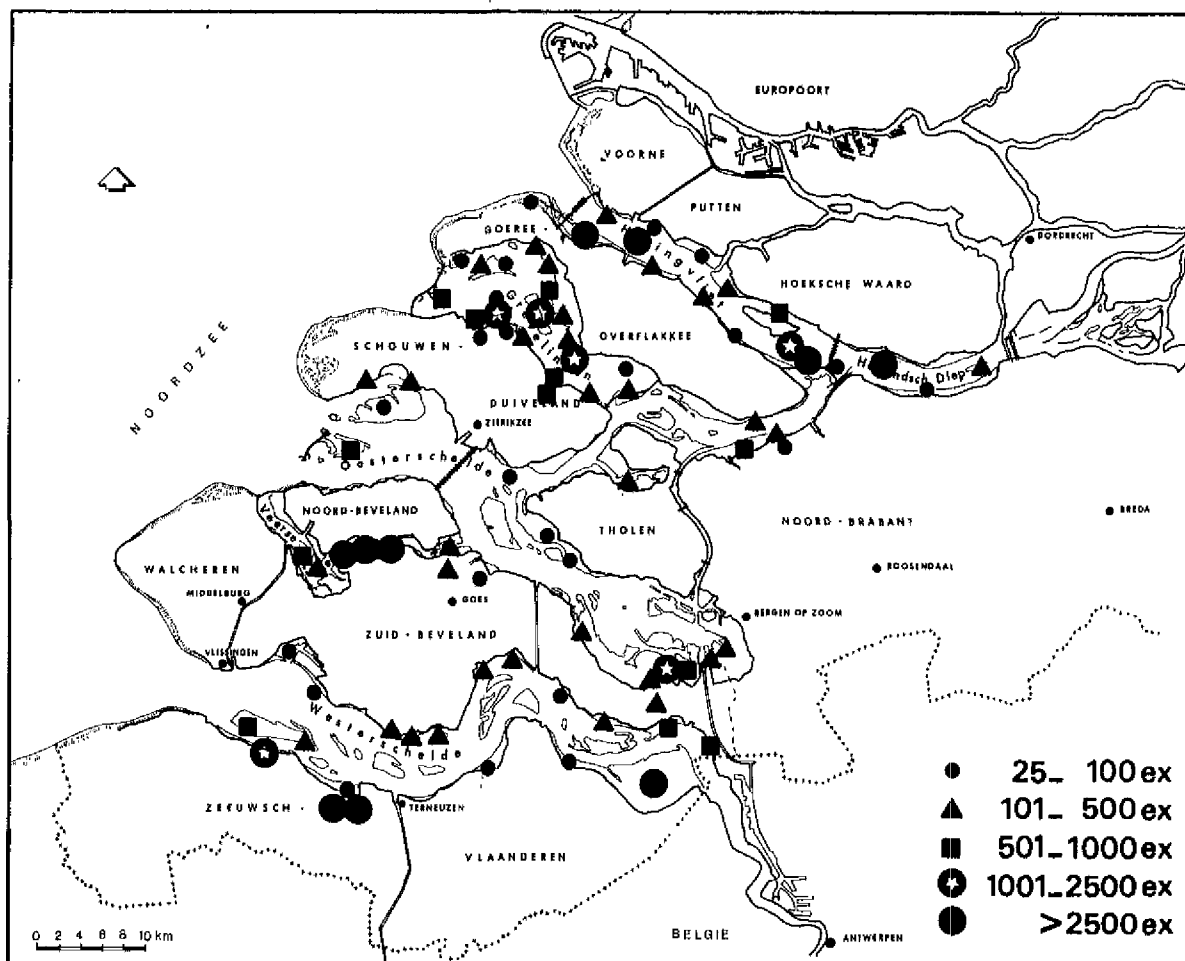
soort: Blauwe Reiger

aantal: 348

datum: sept.'75

Blauwe Reiger (*Ardea cinerea*).

Het aantal Blauwe Reigers dat op de deltawateren wordt aangetroffen blijkt in het najaar rond de 330 en in de winter rond de 120 te zijn. Tussen Haringvliet en Grevelingen onderling hebben zich kleinere verschuivingen in de aantallen voorgedaan. Het aantal Blauwe Reigers wat buitendijks in getijdewateren wordt aangetroffen, is te verwaarlozen. In niet-getijdewateren worden ze wel buitendijks aangetroffen.

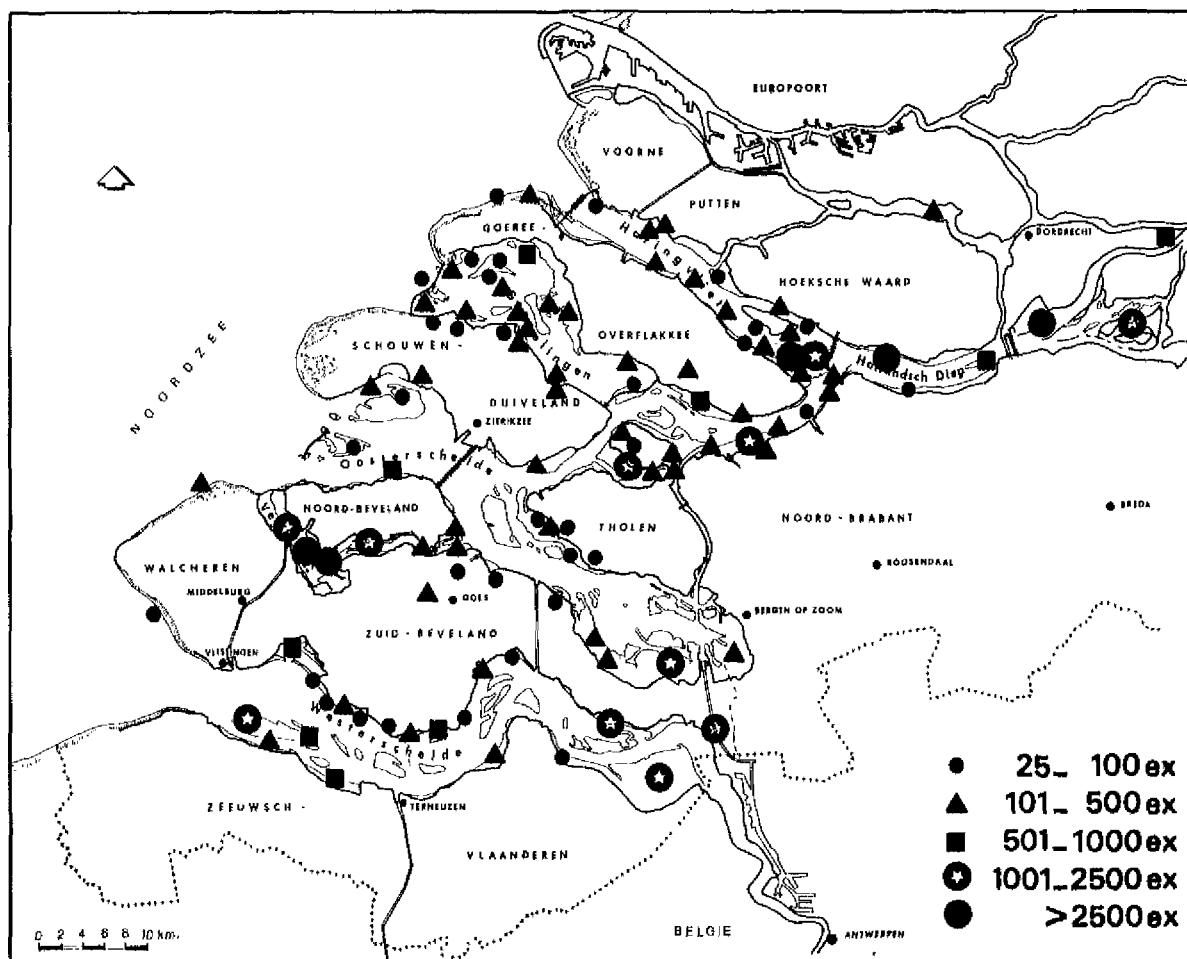

Soort: Wilde Eend - *Anas platyrhynchos*

Aantal: 66.000

Datum: sept. '75

Soort: Wilde Eend - <i>Anas platyrhynchos</i> Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			-	180	600	375	-	-	227	-
Oude Maas			599	610	47					140
Haringvliet c.a.	39000	25700	15270	12791	11378	13491	26417	17399	4590	14960
Grevelingen	3823	8238	9503	7587	7500	15248	9505	17525	14849	4142
Krammer/Volkerak	2987	6677	759	2305	2531	209	3327	863	1255	4902
Oosterschelde	4472	11983	5324	5806	7815	3211	9173	6205	5215	6686
Veerse Meer	10150	2615	2270	6040	3670	1462	9613	9895	3480	10194
Westerschelde	27800	12000	14023	5634	6955	7568	20292	13984	8496	9374
Voordelta							180	27	307	668
Diverse gebieden							379			277
Totaal	88000	67000	47748	40953	40296	41564	78886	65898	38419	51343

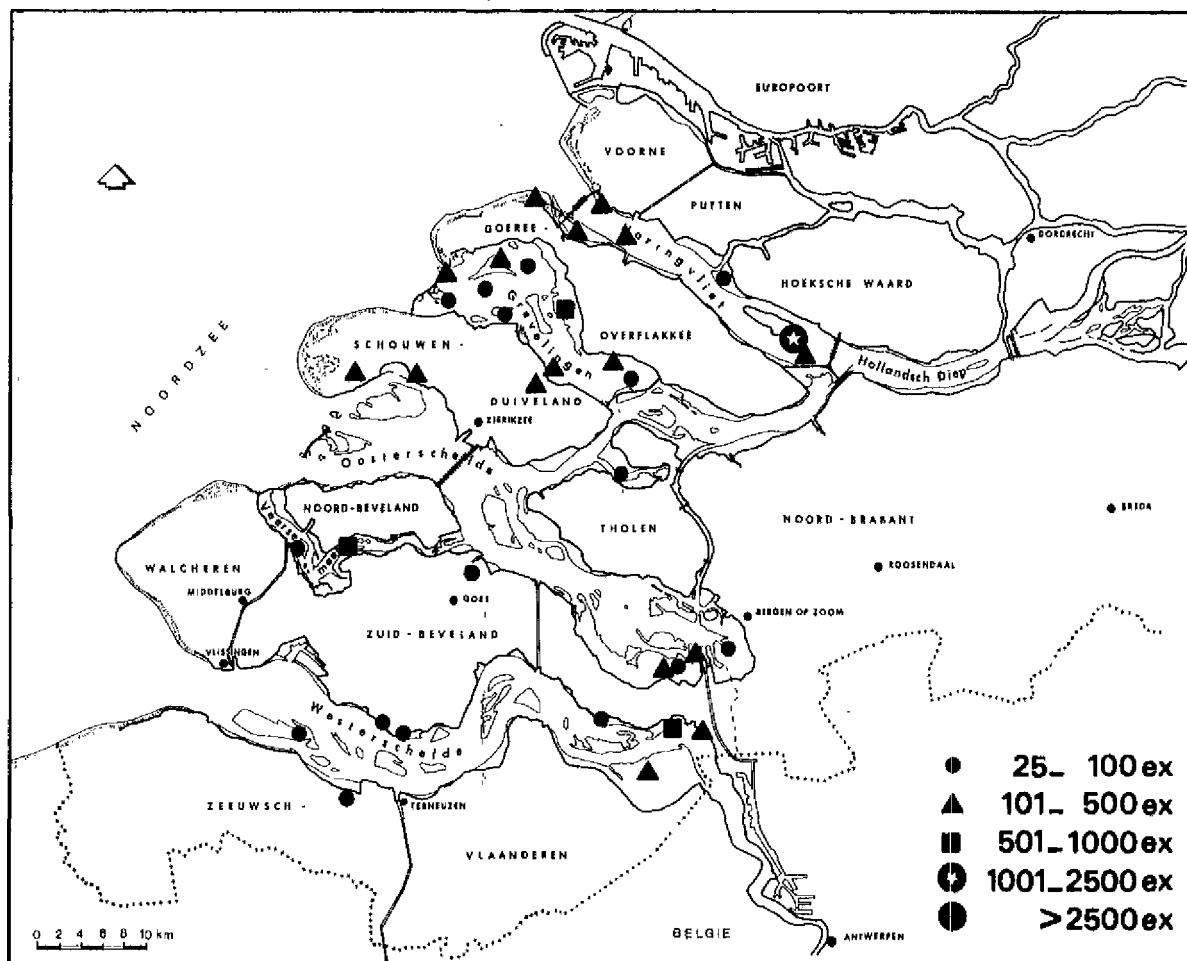
soort: Wilde Eend

aantal: 51.343

datum: jan. '76

Wilde Eend (*Anas platyrhynchos*).

De situatie met betrekking tot de Wilde Eend is onduidelijk. De aantallen in 1972/'76 zijn veel lager dan die in 1966/'67. Echter tussen de verschillende recente simultaantellingen bestaan ook grote verschillen. Wanneer gemiddelden van de recente tellingen worden vergeleken met 1966/'67 dan blijkt voor september het aantal met ongeveer 40.000 te zijn afgenomen. De grootste verliezen hebben zich voorgedaan in het Haringvliet-gebied en op de Westerschelde, resp. 24.000 en 14.000 verlies. Het aantal op het Grevelingenmeer daarentegen ligt ongeveer 10.000 hoger dan in 1966/'67. Bij de januari-aantallen blijkt de afname wat geringer nl. 11.000, als gevolg van verlies van 9.000 in het Haringvliet-gebied en kleinere verliezen in Krammer-Volkerak en Oosterschelde. De aantallen in de Westerschelde zijn gemiddeld nog op het oude niveau. Ook in het Grevelingenmeer blijken de winteraantallen, in tegenstelling tot aantallen in het najaar, afgenomen.

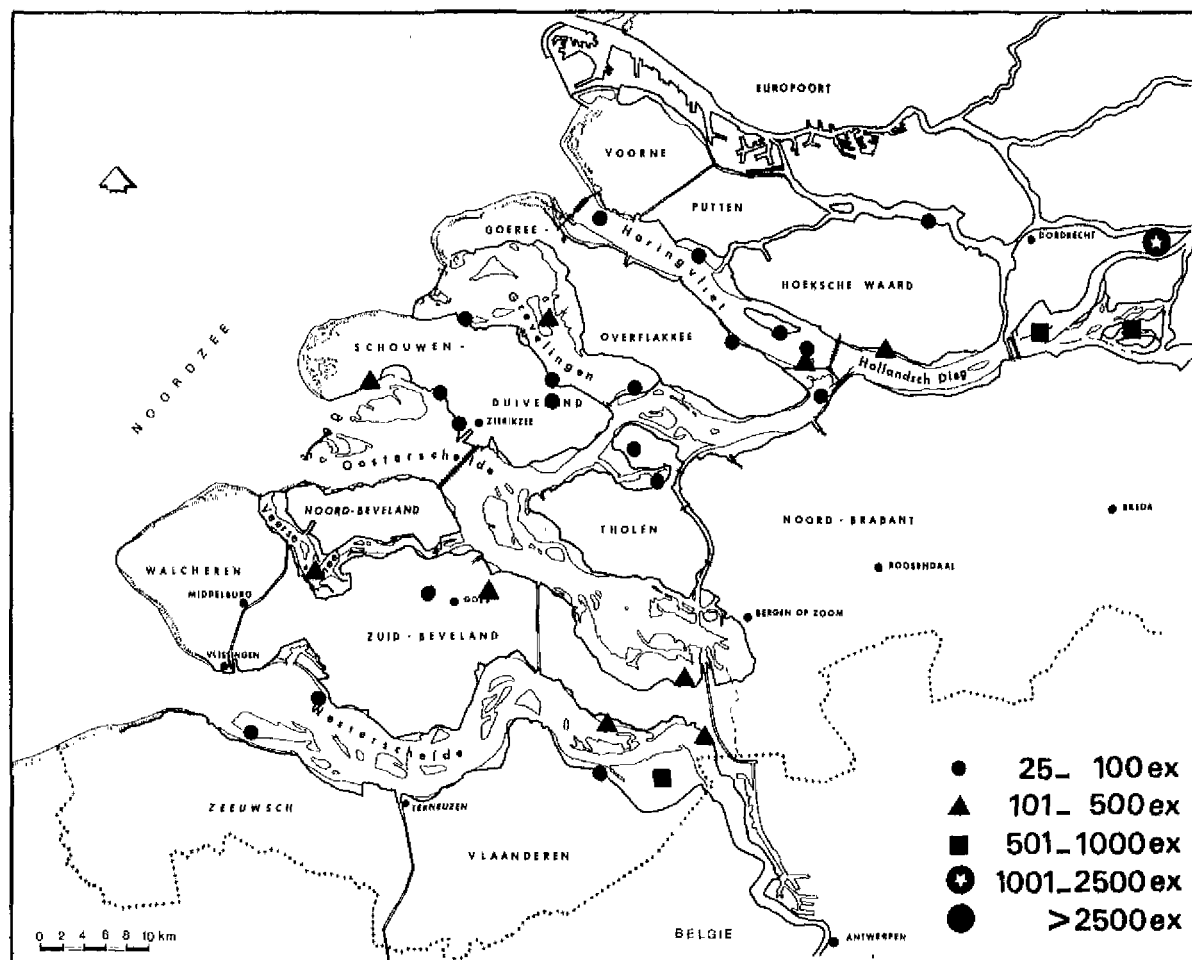

Soort: Wintertaling-Anas crecca

Aantal: 7.109

Datum: sept. '75

Soort: Wintertaling-Anas crecca		Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.								
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1973	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			-	35	100	3	510	-	163	-
Oude Maas			424	560	105					44
Haringvliet c.a.	12000	12000	4929	5497	3540	1647	1906	2049	2410	3035
Grevelingen	1010	394	304	799	147	422	528	1927	850	598
Krammer/Volkerak	6400	2712	72	149	67	140	272	-	14	130
Oosterschelde	651	1799	600	923	573	392	1430	1236	652	823
Veerse Meer	1140	17	69	540	6	50	385	607	180	218
Westerschelde	11000	1400	2673	3184	917	957	9462	1090	607	1137
Voordelta							-	200	272	-
Diverse gebieden							20			50
Totaal	32000	18000	9071	11687	5455	3611	14513	7109	5148	6035

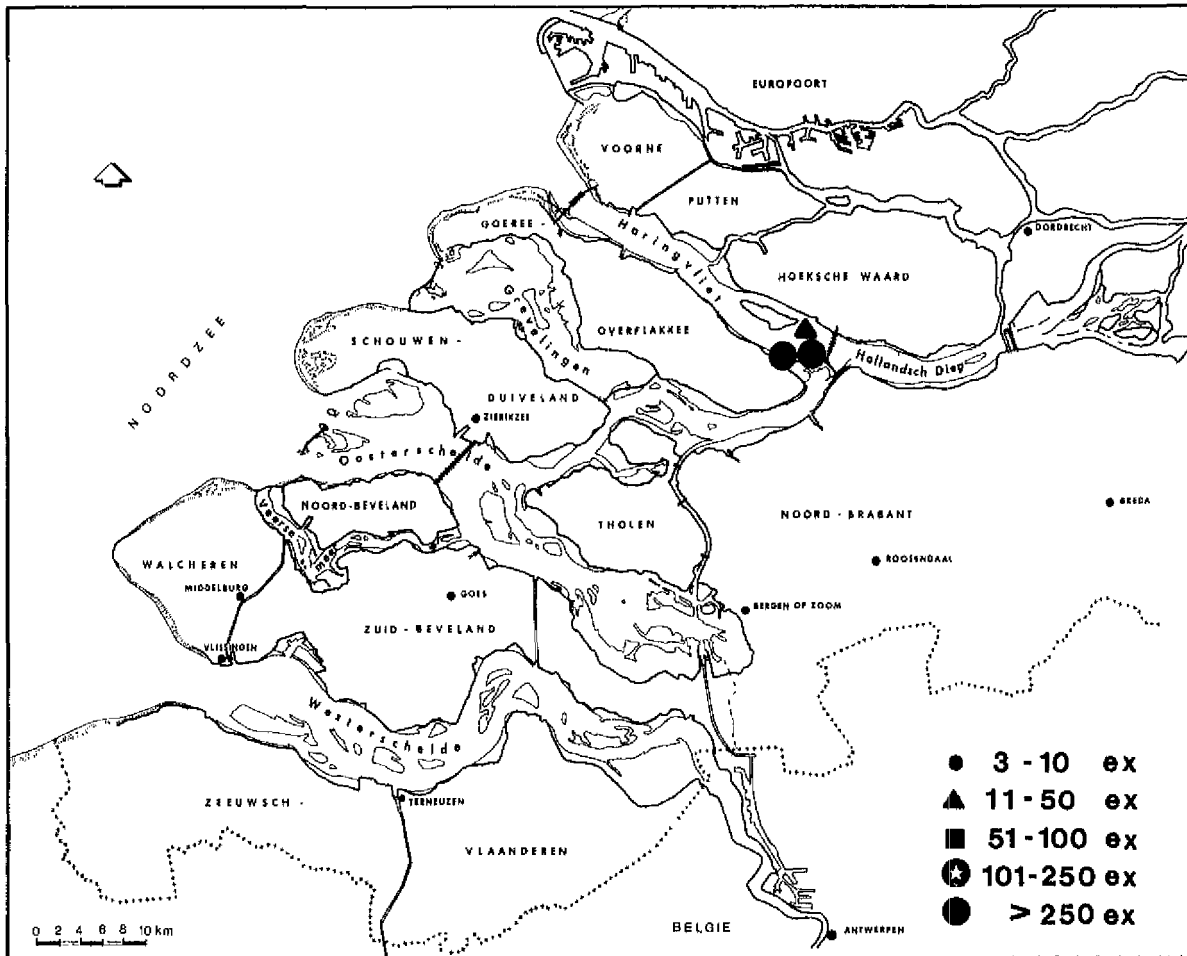
soort: Wintertaling

aantal: 6.035

datum: jan. '76

Wintertaling (*Anas crecca*).

Evenals bij de Wilde Eend blijkt ook het aantal Wintertalingen in 1972/'76 veel lager dan in 1966/'67. Uitsluitend op het Grevelingenmeer hebben de aantallen zich kunnen handhaven. De grootste verliezen zijn opgetreden in het Haringvliet-gebied, het Krammer Volkerak en de Westerschelde. Buiten de simultaantellingen om worden incidenteel wel plotseling grotere aantallen geteld. De indruk bestaat dat het trekgedrag van de Wintertaling in het deltagebied zich heeft gewijzigd en dat de trek zich nu in een zeer korte tijd voordoet, zo ongeveer tussen half september en begin november. De aanwezigheid van de rijke voedselgronden in de Flevopolders en/of het Lauwersmeer kan een oorzaak hiervoor zijn.

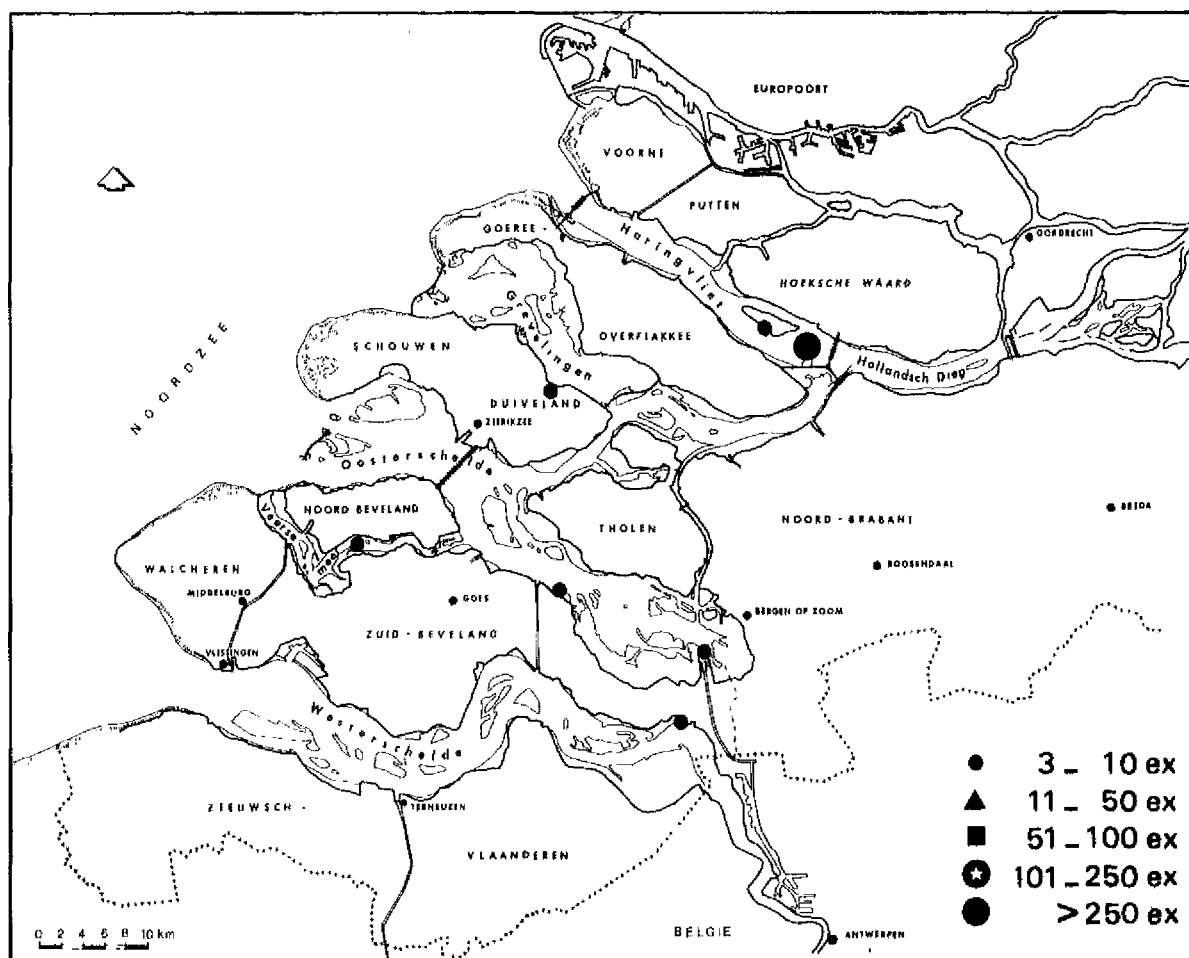

Soort: Krakeend-Anas strepera

Aantal: 533

Datum: sept. '73

Soort: Krakeend-Anas strepera										
Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer						-	-	-	-	-
Oude Maas										-
Haringvliet c.a.	22	8	1613	87	5	533	3	406	219	50
Grevelingen						-	-	2	-	-
Krammer/Volkerak				20		-	8	-	-	2
Oosterschelde				2		-	-	7	-	-
Veerse Meer			2			-	-	2	-	-
Westerschelde						-	9	4	-	-
Voordelta							-	-	-	8
Diverse gebieden							-			
Totaal	22	8	1615	109	5	533	20	421	219	60

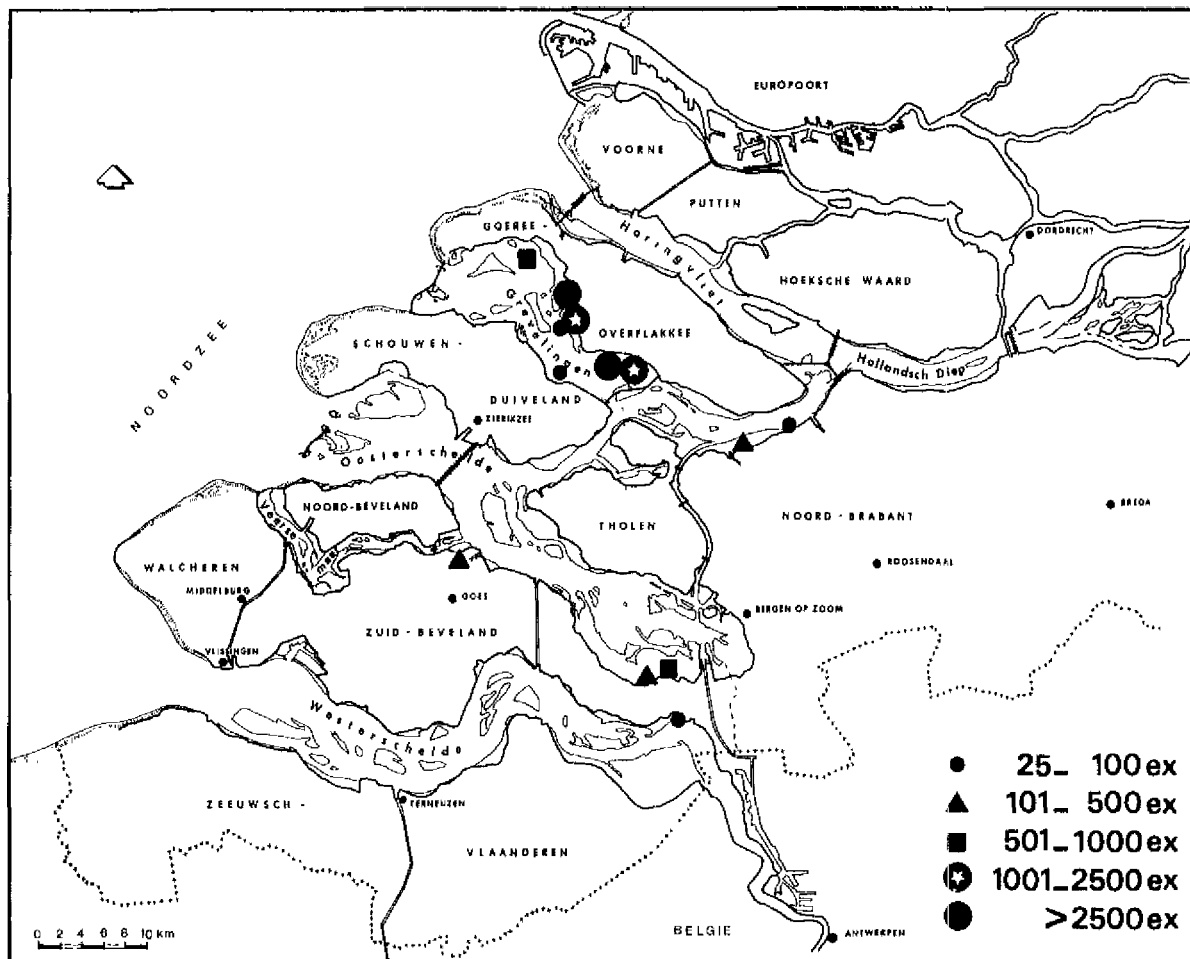
soort: Krakeend

aantal: 421

datum: sept. '75

Krakeend (*Anas strepera*).

Het aantal Krakeenden blijkt zich bij de tellingen van 1972/'76 zeer behoorlijk te hebben gehandhaafd. In september 1972 kon door extreem gunstige weersomstandigheden de aantallen zwemeenden op de Ventjagersplaten op het Haringvliet volledig per soort worden geteld waardoor een aantal van ruim 1600 Krakeenden werd opgemerkt. Tijdens september-tellingen in andere jaren bleek dit niet mogelijk. Toch bestaat de indruk dat een dergelijk aantal Krakeenden elk na-jaar op het Haringvliet aanwezig is. Ook de aantallen in oktober en januari blijken op een steeds hoger niveau te komen. In deze tijd zijn de Krakeenden beter herkenbaar doordat de mannetjes-eenden weer het prachtkleed dragen. Deze aantallen zijn dan ook betrouwbaarder.

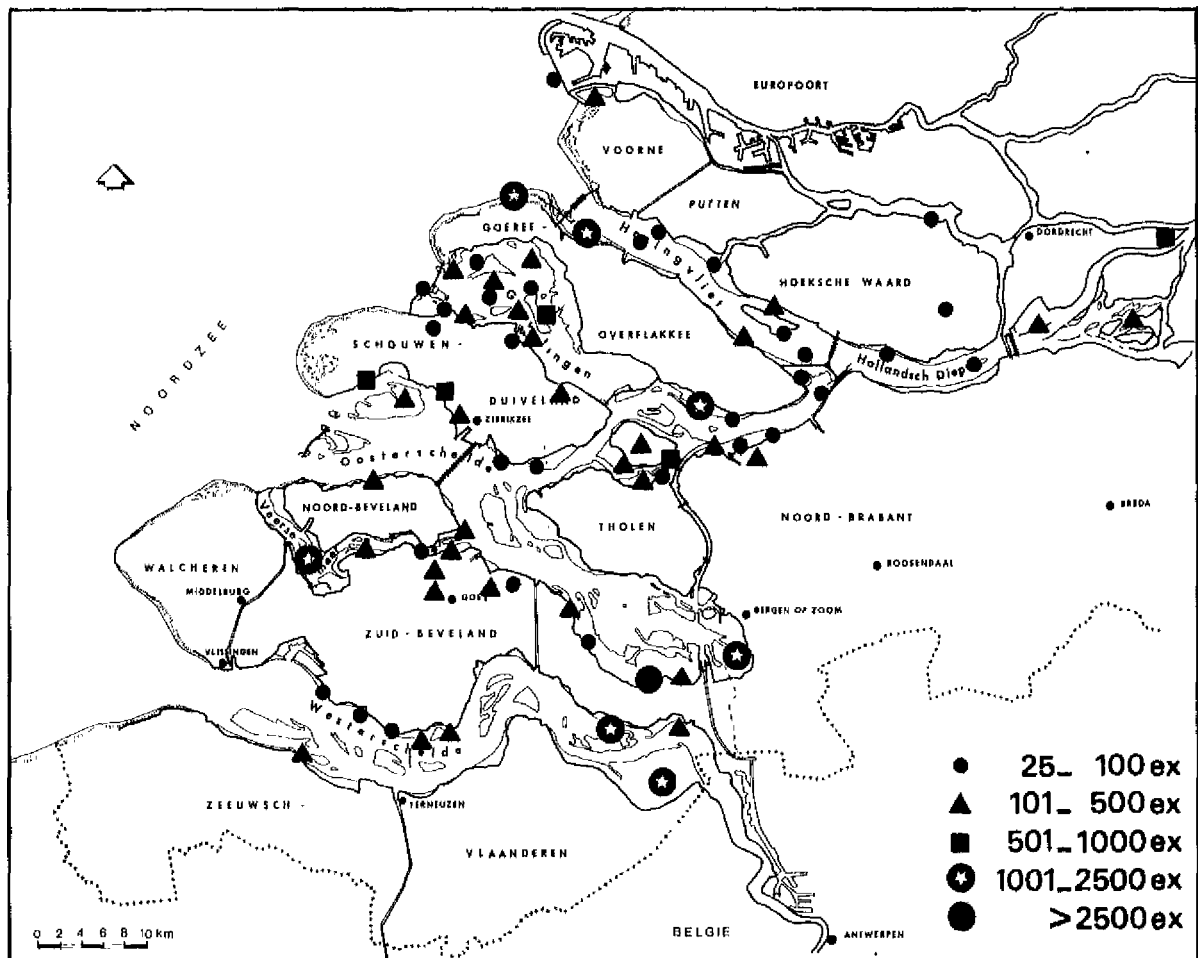

Soort: Smient-Anas penelope

Aantal: 10.011

Datum: sept. '75

Soort: Smient-Anas penelope		Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.								
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			-	30	40	-	90	-	205	430
Oude Maas										86
Haringvliet c.a.	660	11700	2804	1589	3552	90	2639	5	3253	4368
Grevelingen	150	6600	988	2590	1474	721	2147	8547	4230	2285
Krammer/Volkerak	4	6677	52	10525	3332	2	2919	327	7730	3275
Oosterschelde	5	11983	7981	16929	6201	14	10923	1077	10521	9780
Veerse Meer	-	2615	25	170	55	6	1650	2	472	2487
Westerschelde	86	18000	235	19811	7003	25	40894	53	15108	4802
Voordelta							29	-	37	1520
Diverse gebieden							503			443
Totaal	905	64000	12085	51644	21657	858	61794	10011	41556	29476

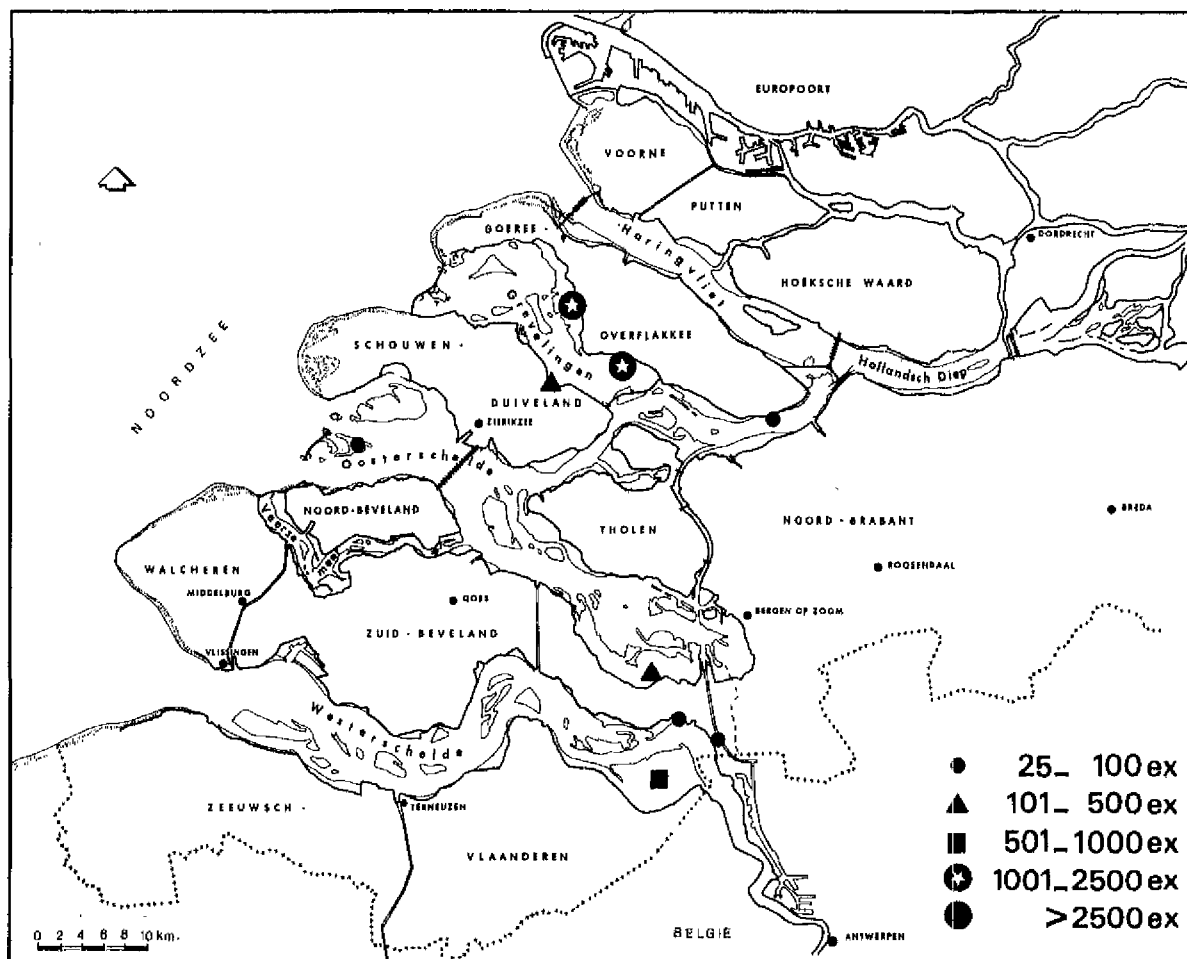
soort: Smient

aantal: 29.476

datum: jan. '76

Smient (*Anas penelope*).

De aantallen Smienten in augustus/september geven geen goede indicatie van voor- of achteruitgang. De aantallen zijn in het begin van de trektijd nog veel te veel van het toeval afhankelijk. Bovendien bestaat sterk de indruk dat in deze tijd veel Smienten tussen andere ruiende eendensoorten niet worden opgemerkt. Wel zeer opmerkelijk is dat al begin september op het Grevelingenmeer grote aantallen aanwezig zijn welke fourageren op het Zeegras wat in deze tijd van diepten tot 5 meter tot aan de oppervlakte reikt. Dit heeft overigens ook weer tot gevolg dat de Smienten over een zeer groot gebied verspreid zijn en zich vaak ook ver van de kusten bevinden. De overwinterende populatie blijkt de laatste jaren wat minder groot. Een uitzondering hierop vormt 1975 toen er zo'n 40.000 Smienten overwinterden in het Verdrongen Land van Saaftinge.

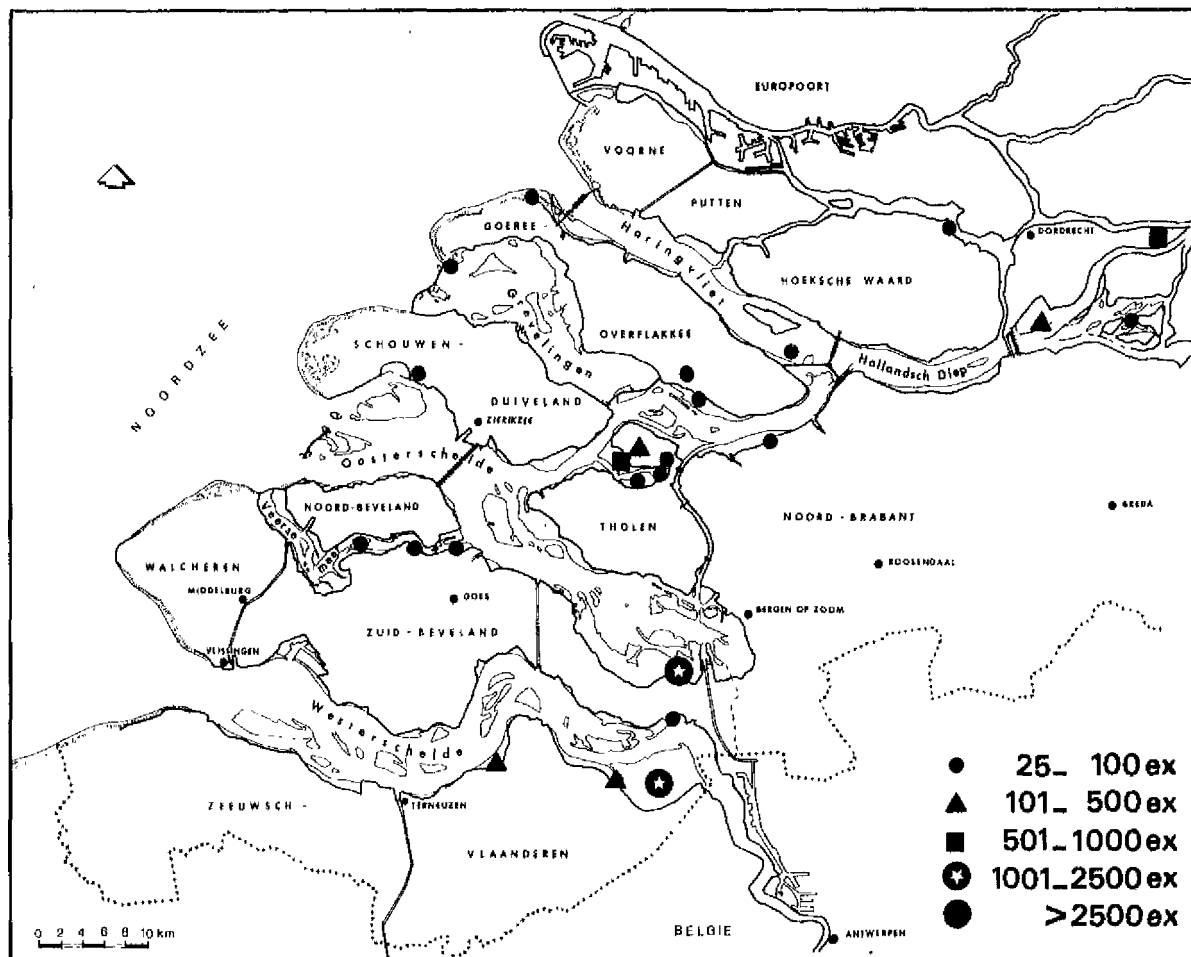

Soort: Pijlstaart-Anas acuta

Aantal: 3.622

Datum: sept. '75

Soort: Pijlstaart-Anas acuta Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			-	30	60	-	60	-	83	1
Oude Maas										20
Haringvliet c.a.	513	1250	4206	1469	2800	105	297	4	50	885
Grevelingen	127	569	63	666	813	33	324	2582	1060	43
Krammer/Volkerak	62	800	18	6	235	-	149	38	-	332
Oosterschelde	-	1430	132	993	5105	5	7355	178	254	2797
Veerse Meer	6	-	4	310	250	31	400	-	335	102
Westerschelde	62	50	140	6671	1722	-	10545	813	1664	2343
Voordelta								7	-	27
Diverse gebieden										
Totaal	770	4100	4563	10145	10988	174	19130	3622	3446	6550

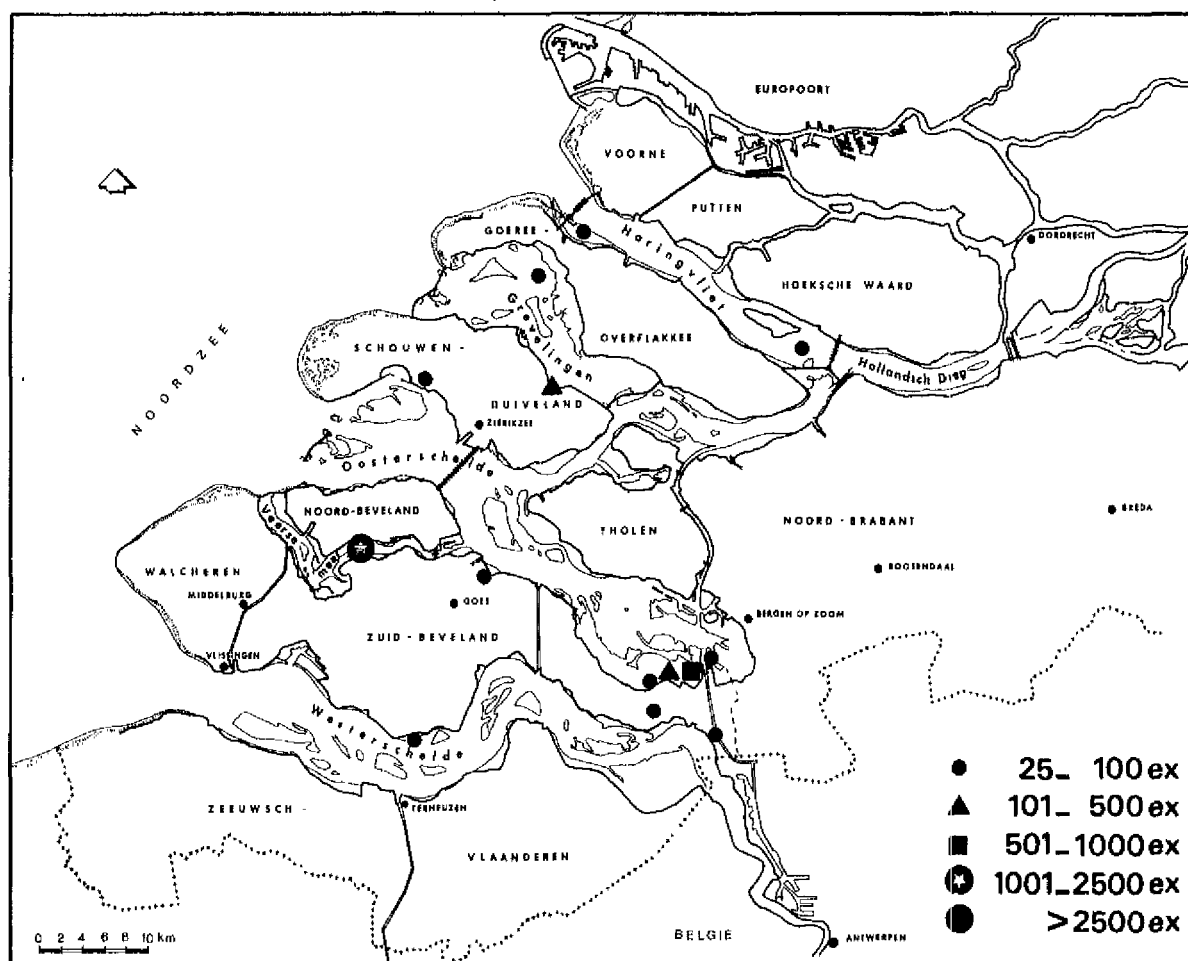
soort: Pijlstaart

aantal: 6.550

datum: jan. '76

Pijlstaart (*Anas acuta*).

Pijlstaarten blijken in 1972/'76 meer voor te komen dan in 1966/'67. De verdeling over de verschillende bekkens van het deltagebied blijkt echter van jaar tot jaar sterk te verschillen. Het Haringvliet-gebied bleek in 1972/'73 grote aantallen te herbergen, later niet meer. De aantallen in de Grevelingen variëren sterk naar het seizoen, in september zijn er veel Pijlstaarten, levend van zeegras, in de winter aanzienlijk minder. De Oosterschelde en de Westerschelde blijken als overwinteringsgebied verreweg het grootste aandeel te leveren. In het verdronken land van Saaftinge hebben in 1975 ongeveer 10.000 Pijlstaarten overwinterd.

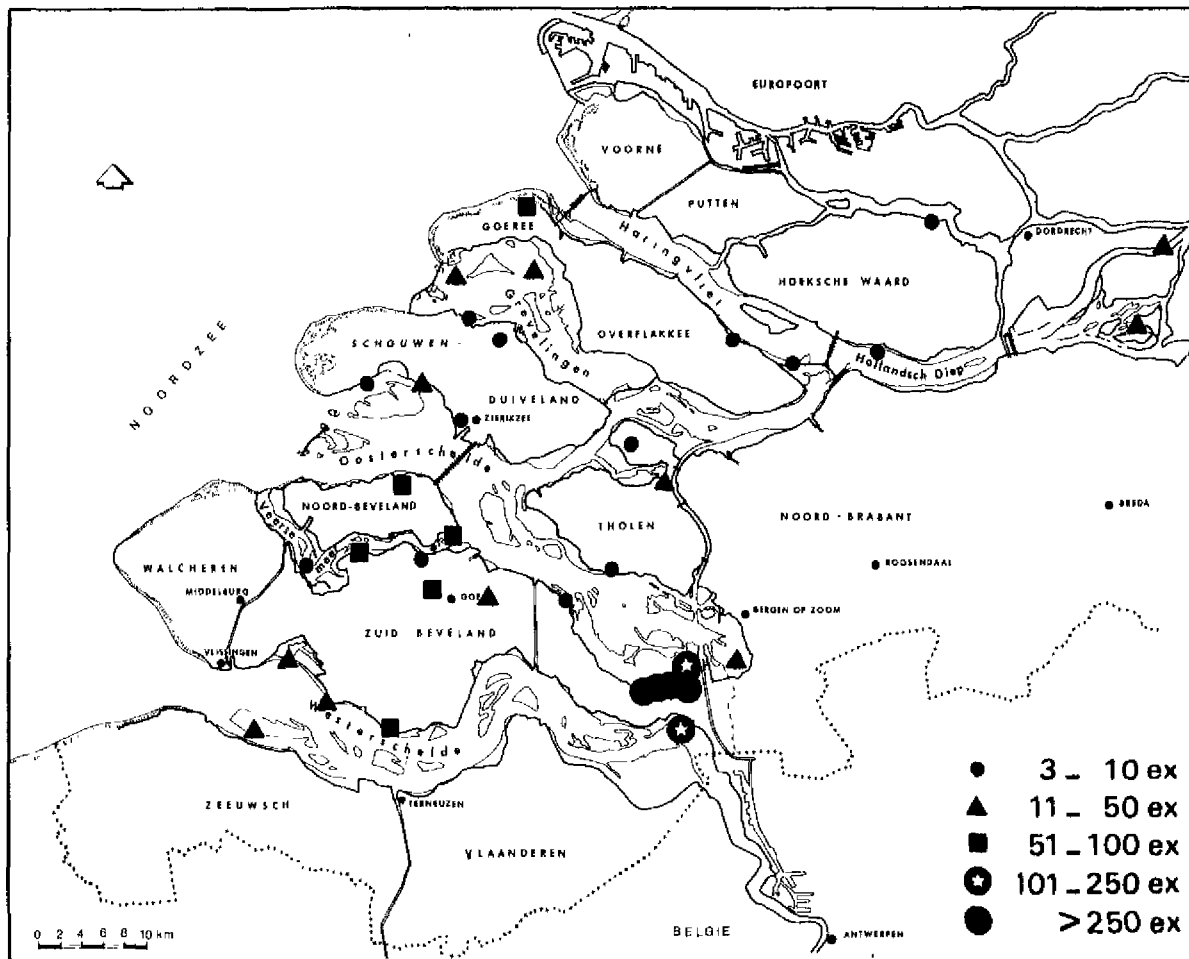

Soort: Slobeend-Anas clypeata

Aantal: 4.366

Datum: sept. '75

Soort: Slobeend-Anas clypeata		Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.								
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer						-	-	-	-	-
Oude Maas			11	1	-					2
Haringvliet c.a.	559	170	507	574	32	1135	102	119	116	51
Grevelingen	85	20	11	71	26	240	38	359	529	65
Krammer/Volkerak	944	-	-	-	1	1	-	15	-	2
Oosterschelde	52	166	153	1323	767	88	487	1395	1126	1570
Veerse Meer	-	2	-	450	155	141	769	2307	1142	86
Westerschelde	335	48	15	63	39	174	126	169	265	273
Voordelta							-	2	-	60
Diverse gebieden							51			262
Totaal	1950	410	697	2481	1020	1779	1573	4366	3178	2371

sqort: S1obeend

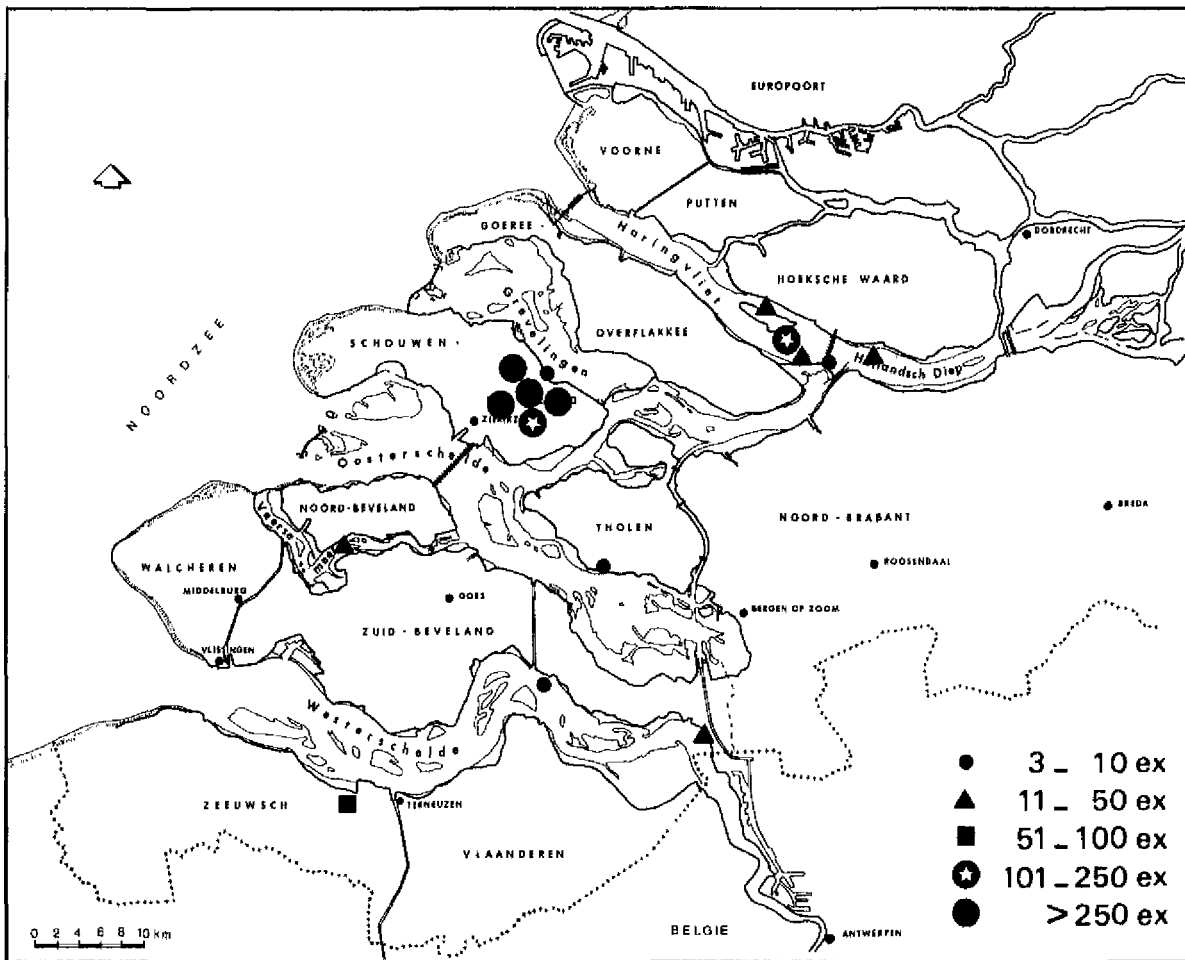
aantal: 2.371

datum: jan. '76

Slobeend (Anas clypeata).

In augustus 1966 bleken Slobeenden veel voor te komen op het Haringvliet, het Krammer-Volkerak en in de Westerschelde. Op het Haringvliet hebben zich de aantallen kunnen handhaven of zijn zelfs toegenomen. Het tellen in het najaar is hier zeer moeilijk.

De soort is op het Krammer-Volkerak vrijwel verdwenen. De aantallen op de Westerschelde zijn wat afgenomen. Het aantal overwinterende Slobeenden wordt steeds groter. Het belangrijkste overwinteringsgebied is de kom van de Oosterschelde.

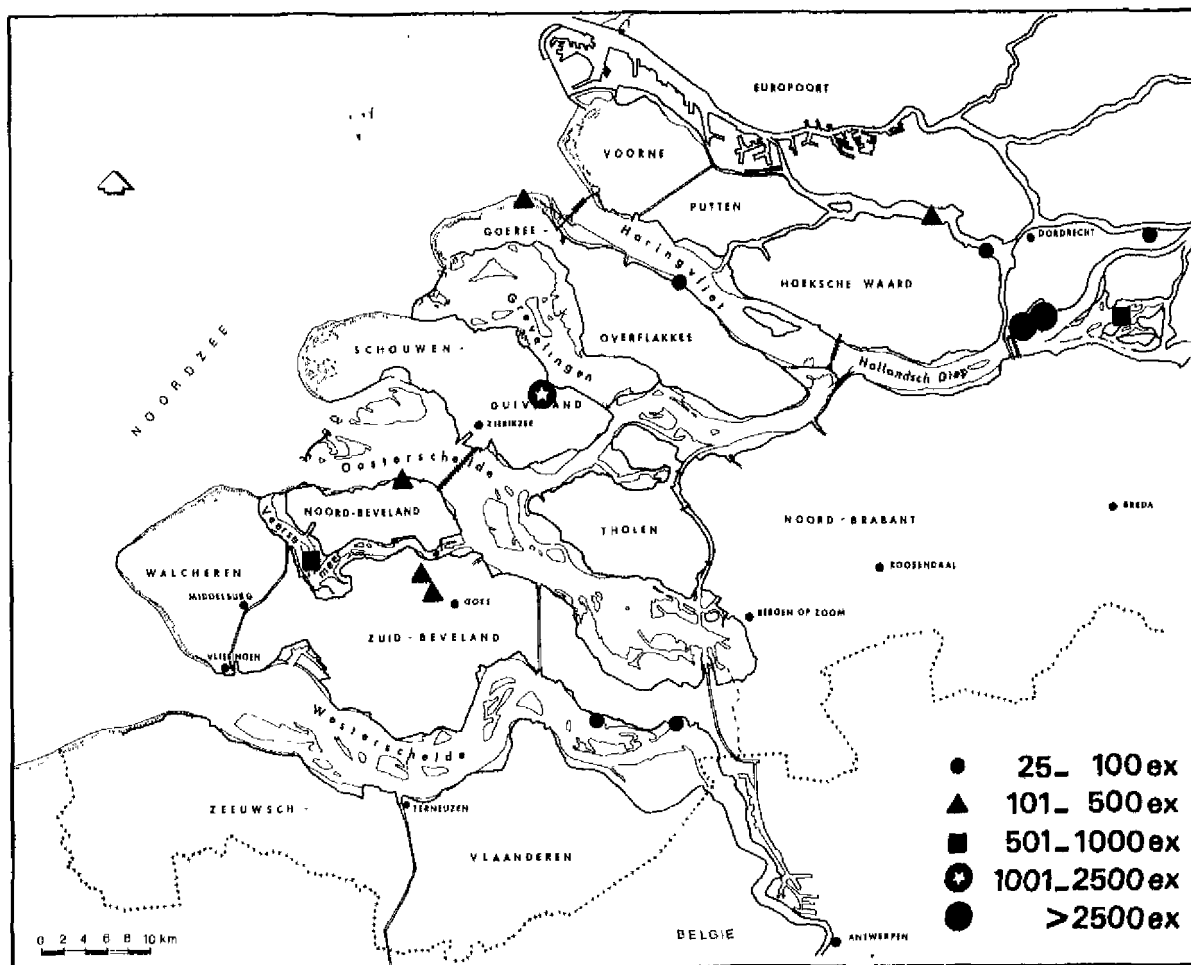

Soort: Kuifeend-Aythya fuligula

Aantal: 1.594

Datum: sept. '75

Soort: Kuifeend-Aythya fuligula Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			-	-	3	-	-	-	-	-
Oude Maas			1	-	30					233
Haringvliet c.a.		21	7	59	8381	42	200	253	407	7099
Grevelingen		25		10	22	343	565	1204	1076	1305
Krammer/Volkerak		13	4	8	50	-	106	-	-	14
Oosterschelde		564	14	45	122	3	177	9	224	206
Veerse Meer		1	-	5	503	1	1	24	25	830
Westerschelde		296	75	245	235	120	317	104	325	66
Voordelta							-	-	-	200
Diverse gebieden							750			410
Totaal	-	920	101	372	9346	509	2116	1594	2057	10363

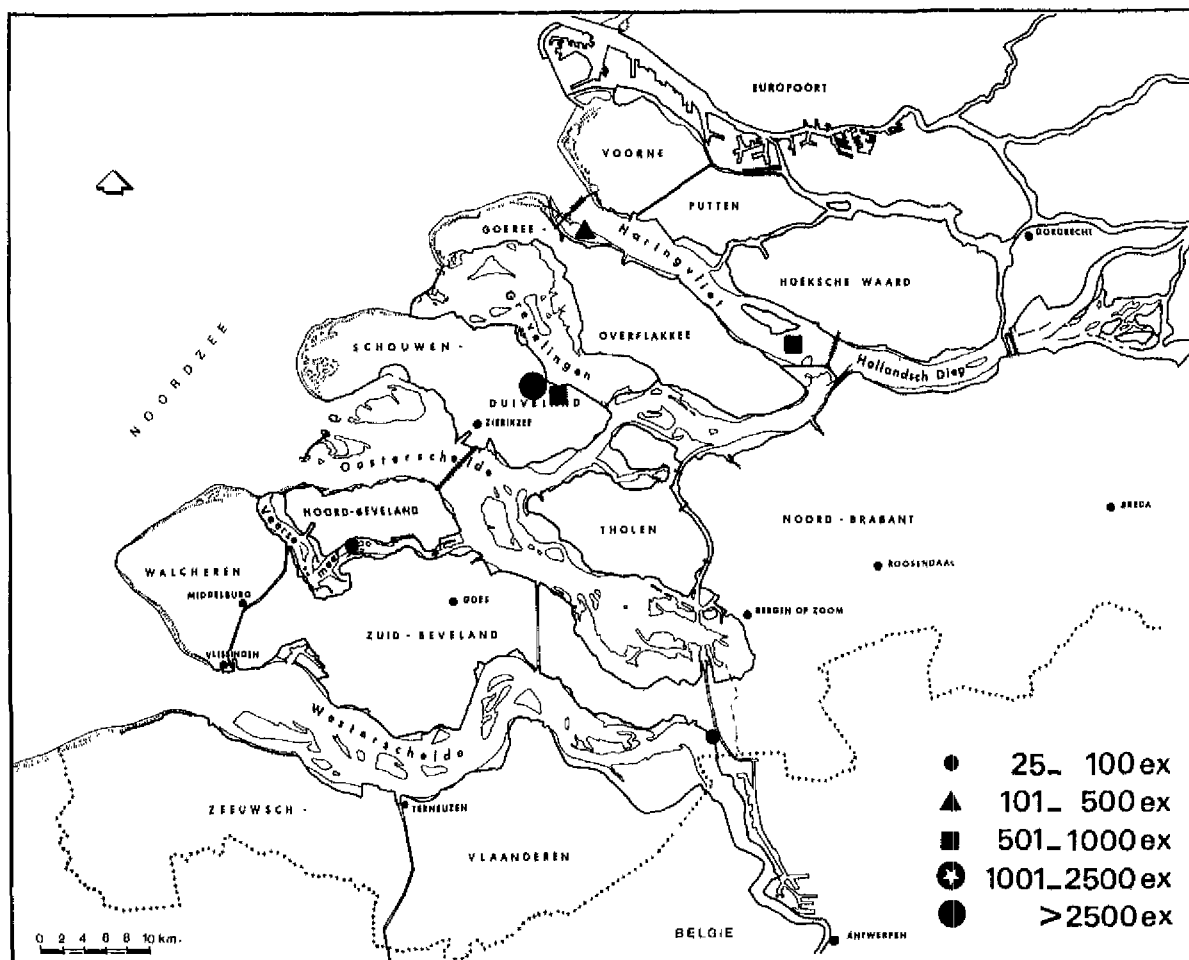
soort: Kuifeend

aantal: 10.363

datum: jan. '76

Kuifeend (*Aythya fuligula*).

Het al of niet tellen van het Biesbosch-gebied is van grote invloed op de opgave van het aantal Kuifeenden. Het gebied van de Nieuwe Merwede is na de afsluiting van het Haringvliet de belangrijkste overwinteringsplaats voor de Kuifeend in het Deltagebied geworden, met aantallen tot 8.000. Dit wordt veroorzaakt door de geweldige sedimentatie die hier t.g.v. de stroom-vermindering optreden en de daarmee samenhangende prooidier populatie (vnl. *Tubifex* ssp.) ter plaatse. Daarnaast zijn van belang het Dijkwater op Schouwen met aantallen tot 1300 en de Braakman in Zeeuws-Vlaanderen. Met uitzondering van het Haringvliet-gebied worden Kuifeenden vrijwel nooit buitendijks aangetroffen doch uitsluitend op kreken en inlagen binnendijks. De mogelijkheid is niet uitgesloten dat 's nachts op het Grevelingenmeer op het Veerse Meer wordt gefoua-geerd.

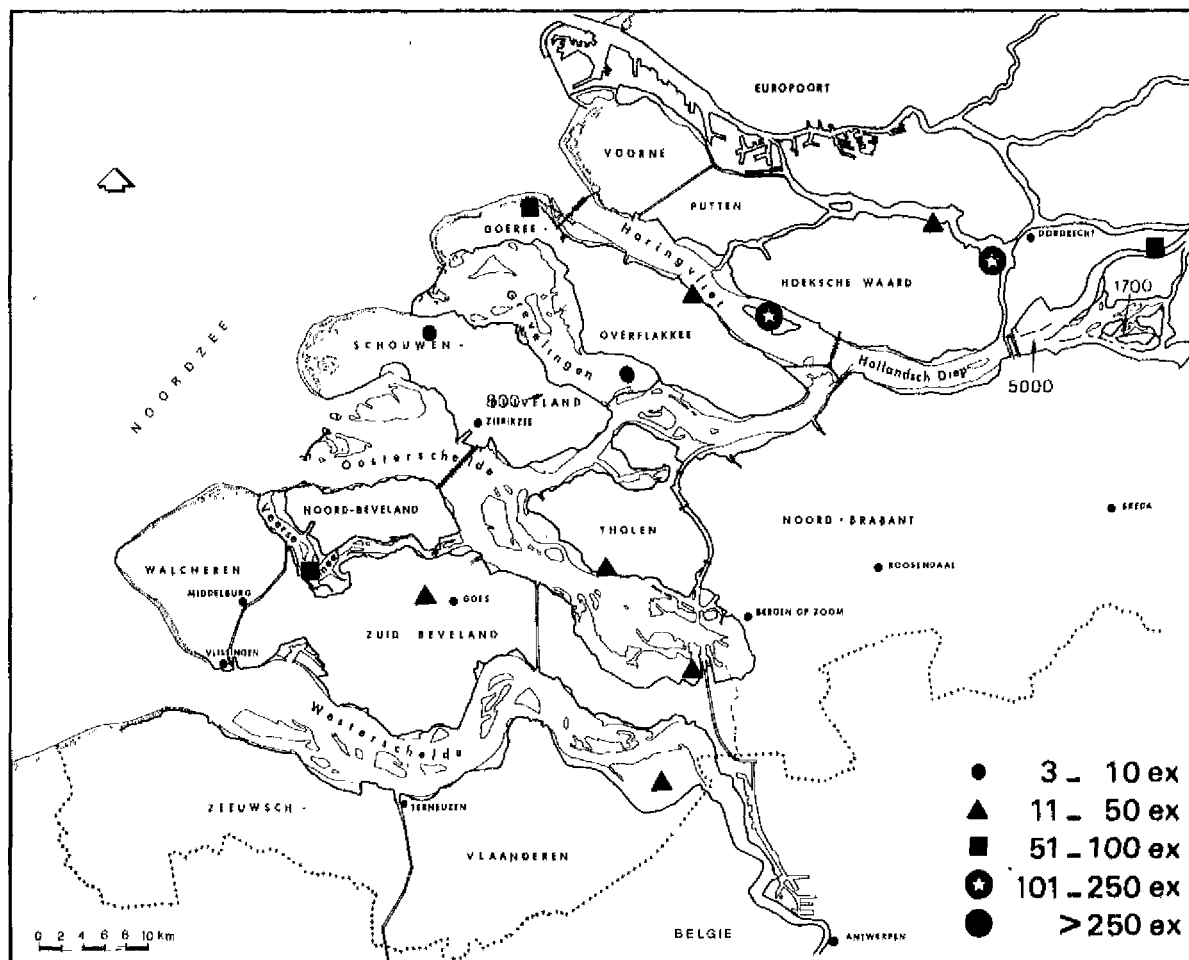

Soort: Tafelleend-Aythya ferina

Aantal: 4.482

Datum: sept. '75

Soort: Tafelleend-Aythya ferina		Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.								
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer						-	-	-	-	-
Oude Maas			12	1	8					281
Haringvliet c.a.	5	312	75	2709	44579	940	333	1058	1226	6908
Grevelingen	-	15	-	2703	26	2	288	3318	4028	813
Krammer/Volkerak	-	1	1	60	3	-	47	-	25	1
Oosterschelde	-	468	23	90	403	-	-	-	55	35
Veerse Meer	-	-	-	60	260	-	-	72	43	65
Westerschelde	-	38	70	-	219	98	296	34	135	20
Voordelta							-	-	-	80
Diverse gebieden							20			31
Totaal	5	890	181	5623	45498	1040	984	4482	5512	8234

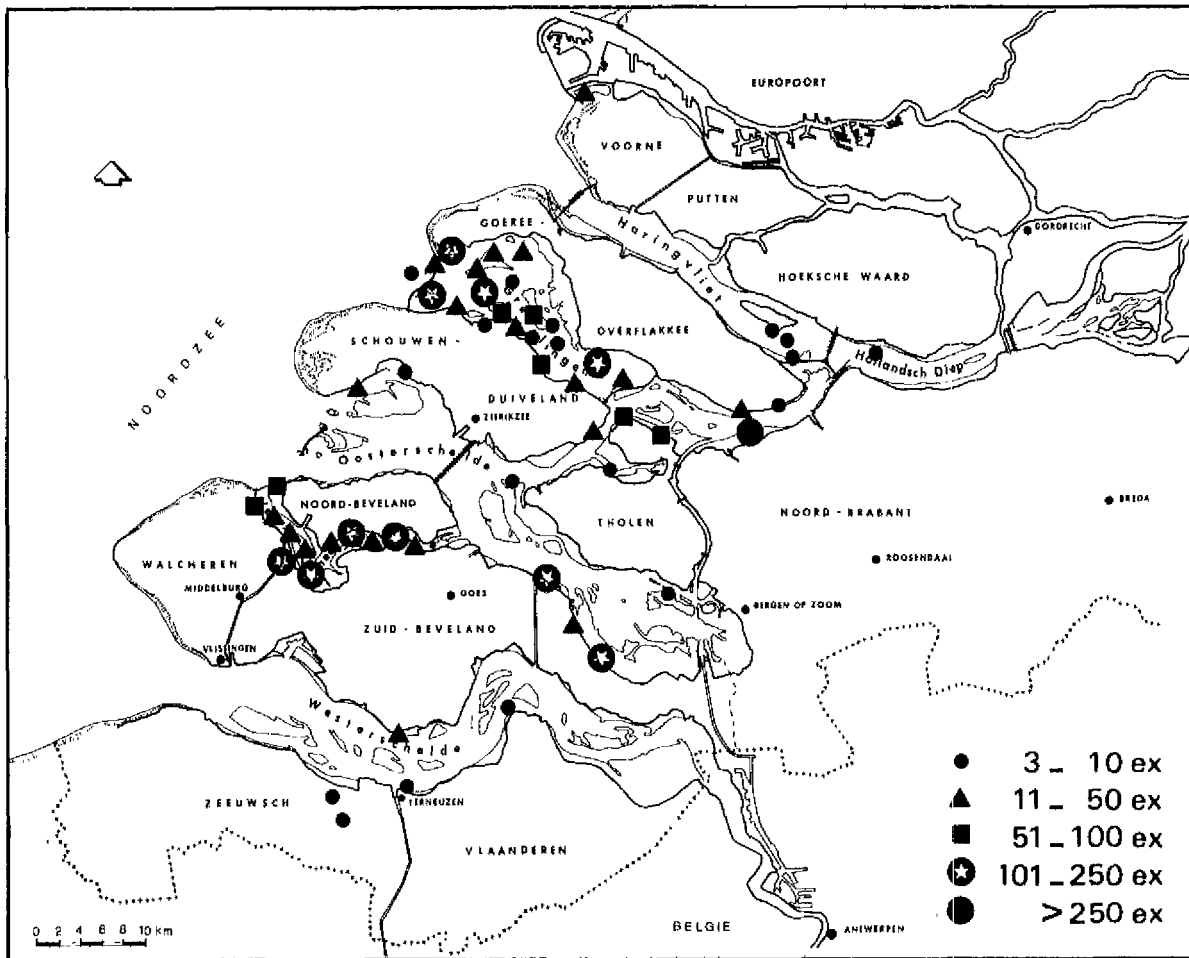
soort: Tafeleend

aantal: 8.234

datum: jan. '76

Tafeleend (*Aythya ferina*).

Hetgeen is opgemerkt voor de Kuifeend geldt in vrijwel dezelfde mate voor de Tafeleend. Doorgaans zijn de aantallen Tafeleenden wat groter dan de aantallen Kuifeenden. De concentratie van 40.000 Tafel-eenden op de Nieuwe Merwede in januari 1973 heeft zich de daarop volgende jaren niet meer herhaald.

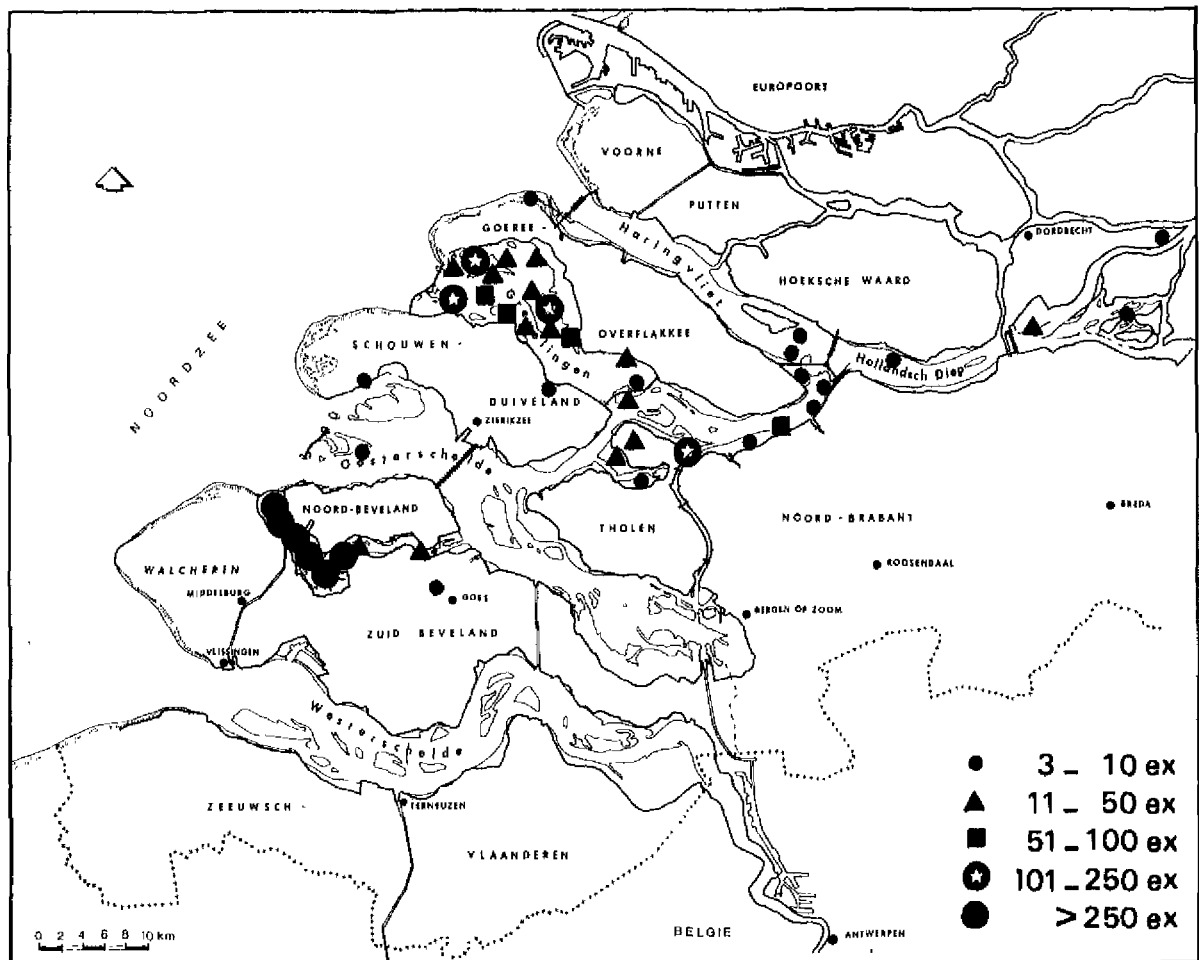

Soort: Brilduiker-Bucephala clangula

Aantal: 2.844

Datum: jan. '75

Soort: Brilduiker-Bucephala clangula		Simultaantellingen Delta Z.W. Nederland.								
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer				-	10	-	30	-	15	-
Oude Maas			-	.						1
Haringvliet c.a.	-	35	-	2	26	-	21	-	-	43
Grevelingen	-	228	-	2	757	-	953	6	869	848
Krammer/Volkerak	-	-	-	2	35	-	536	-	-	233
Oosterschelde	-	250	-	9	190	-	305	-	-	32
Veerse Meer	-	47	-	110	585	-	961	-	22	1838
Westerschelde	-	70	-	18	-	-	34	-	-	1
Voordelta							3	-	-	3
Diverse gebieden							1			8
Totaal	-	630	-	125	1621	-	2844	6	906	3007

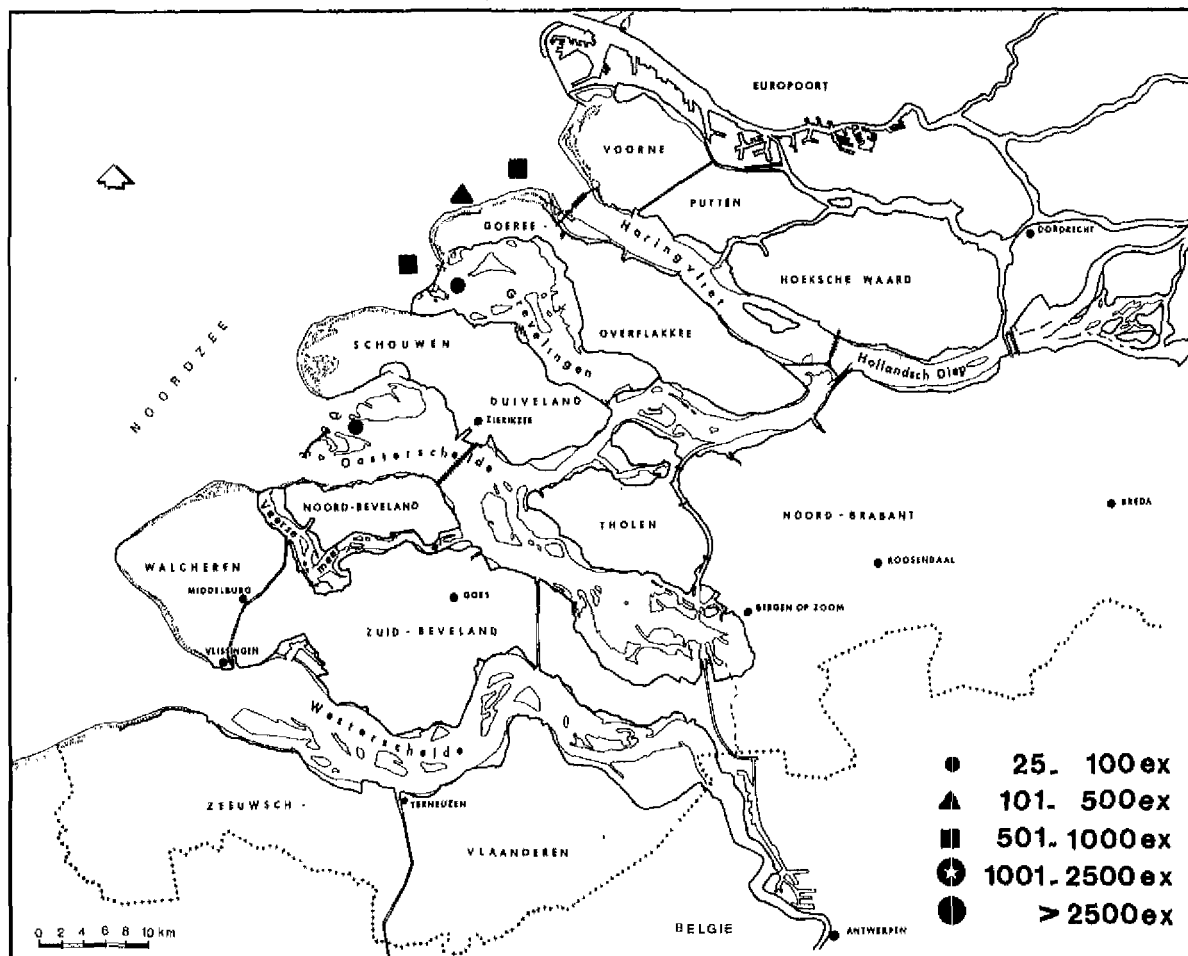
soort: Brilduiker

aantal: 3.007

datum: jan. '76

Brilduiker (*Bucephala clangula*).

Het aantal overwinterende Brilduikers in het Deltagebied blijkt van jaar tot jaar toe te nemen. De grootste aantallen worden aangetroffen op het Grevelingenmeer en op het Veerse Meer. Vooral het aantal van 1838 Brilduikers op het toch vrij kleine Veerse Meer is zeer opmerkelijk. Een nader onderzoek naar de verspreiding en de voedselgewoonten van deze vogel op beide meren zou gewenst zijn.

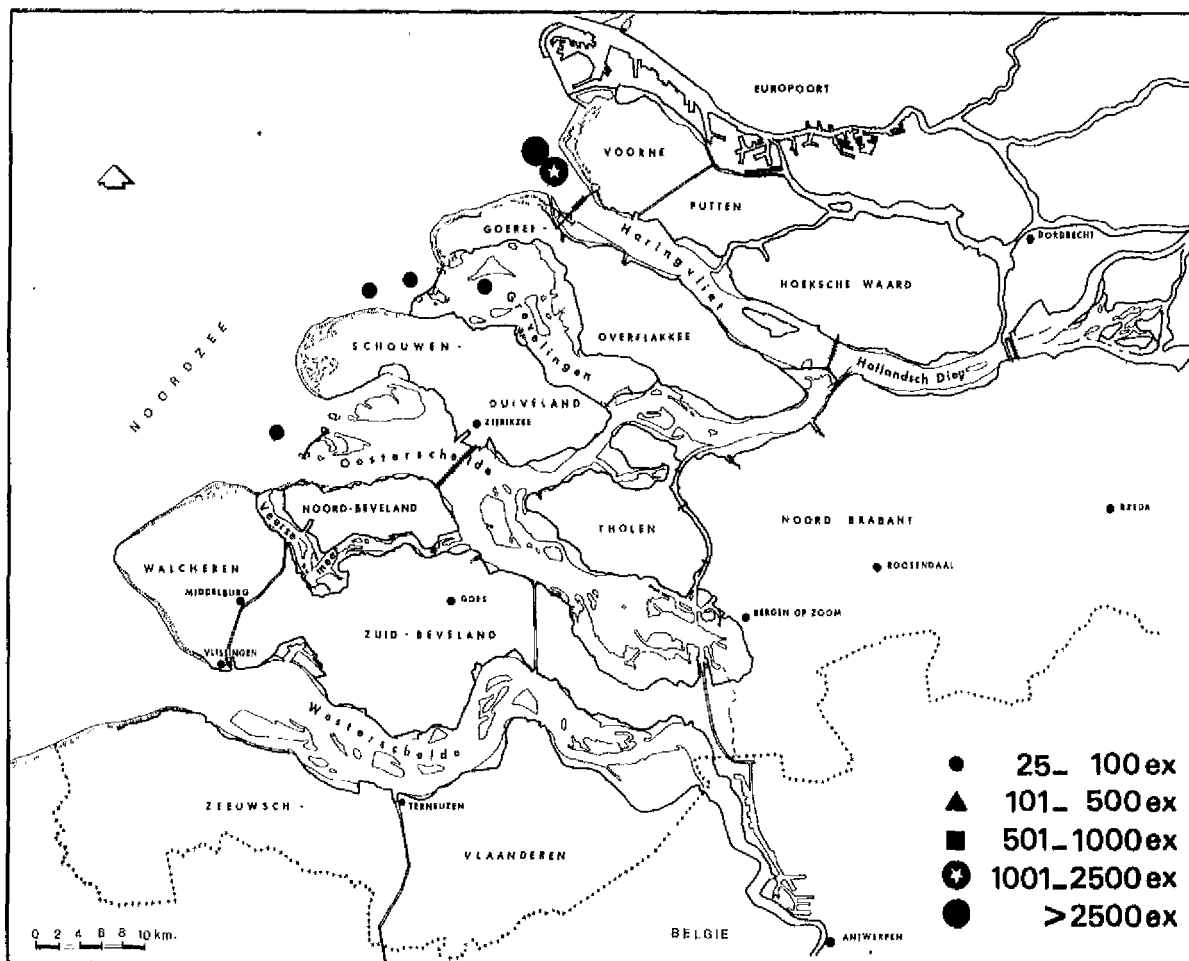

Soort: Zwarte Zeeëend-Melanitta nigra

Aantal: 1.416

Datum: jan. '75

Soort: Zwarte Zeeëend-Melanitta nigra Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer						-	1	-	-	1
Oude Maas										-
Haringvliet c.a.	2			1		7	-	-	1	-
Grevelingen	-	635		86		-	81	-	40	104
Krammer/Volkerak	-	9		5		-	1	-	-	-
Oosterschelde	-	61		6	6	-	25	-	-	2
Veerse Meer	-					-	-	-	-	-
Westerschelde	13	15		17	3	-	8	-	-	1
Voordelta					8900		1300	951	4223	140
Diverse gebieden										
Totaal	15	720	1	115	8909	7	1416	951	4264	248

soort: Zwarte Zeeëend

aantal: 4.264

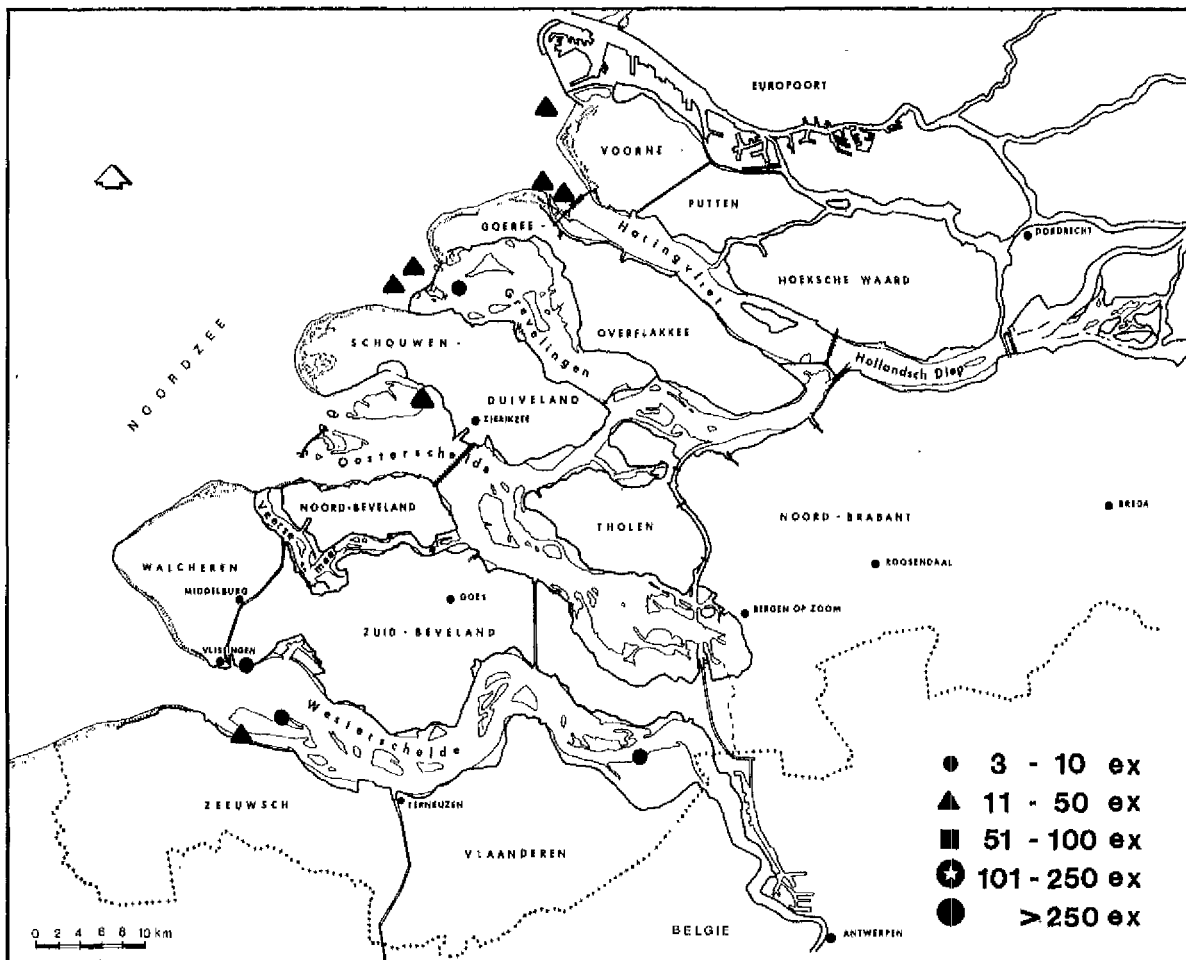
datum: nov. '75

Zwarte Zeeëend (*Melanitta nigra*).

Omtrent aantallen en verspreiding van de Zwarte Zeeëend in het Delta-gebied bestaat nog geen duidelijkheid. In 1975 is op experimentele basis begonnen met tellingen van de voordelta met behulp van een vliegtuig.

Het aantal van 8900 in januari 1973 is vanaf de stranden vastgesteld. In januari 1975 zijn dezelfde gebieden met een boot bezocht waarbij 1300 Zwarte Zeeëenden werden geteld. De tellingen van september 1975, oktober 1975 en januari 1976 zijn met het vliegtuig verricht. Opvallend is de afwezigheid van grotere aantallen Zwarte Zeeëenden in januari 1976.

Inmiddels is gebleken dat de Voordelta een zeer belangrijke functie vervuld voor Zwarte Zeeëenden met aantallen tot ± 25.000 . Een publicatie hierover wordt voorbereid.

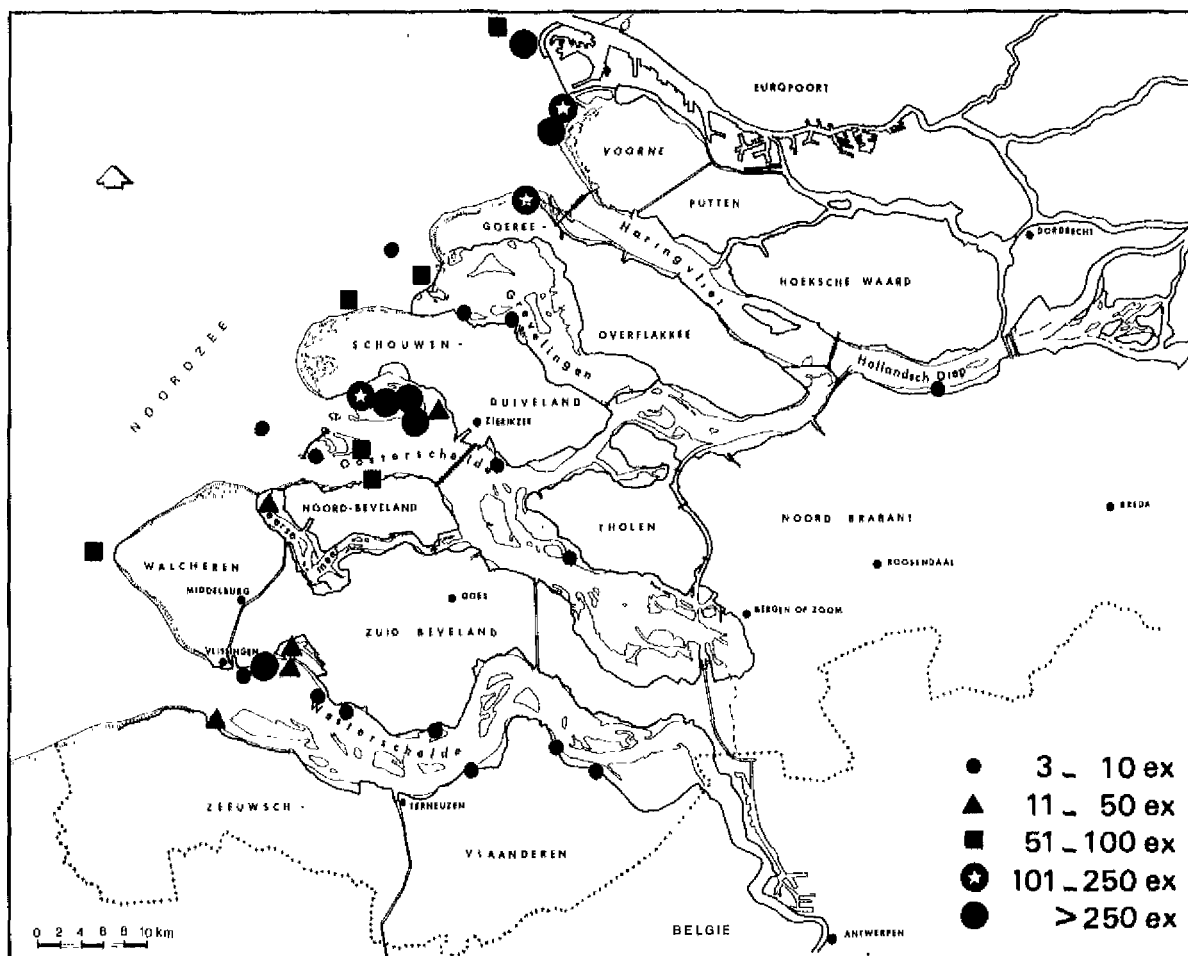

Soort: Eidersoort-Somateria mollissima

Aantal: 128

Datum: jan. '75

Soort: Eidersoort-Somateria mollissima Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer						-	-	-	-	-
Oude Maas										
Haringvliet c.a.	9		65	1		17	-	-	-	7
Grevelingen	20	41	93			-	2	1	3	8
Krammer/Volkerak		-		3		-	-	-	-	-
Oosterschelde	56	4	6	94	37	1	18	1	291	1090
Veerse Meer		-				-	-	-	-	13
Westerschelde	83	3	100	15	181	-	28	5	20	420
Voordelta							80	64	418	1287
Diverse gebieden							-			
Totaal	168	50	264	113	218	18	128	71	732	2825

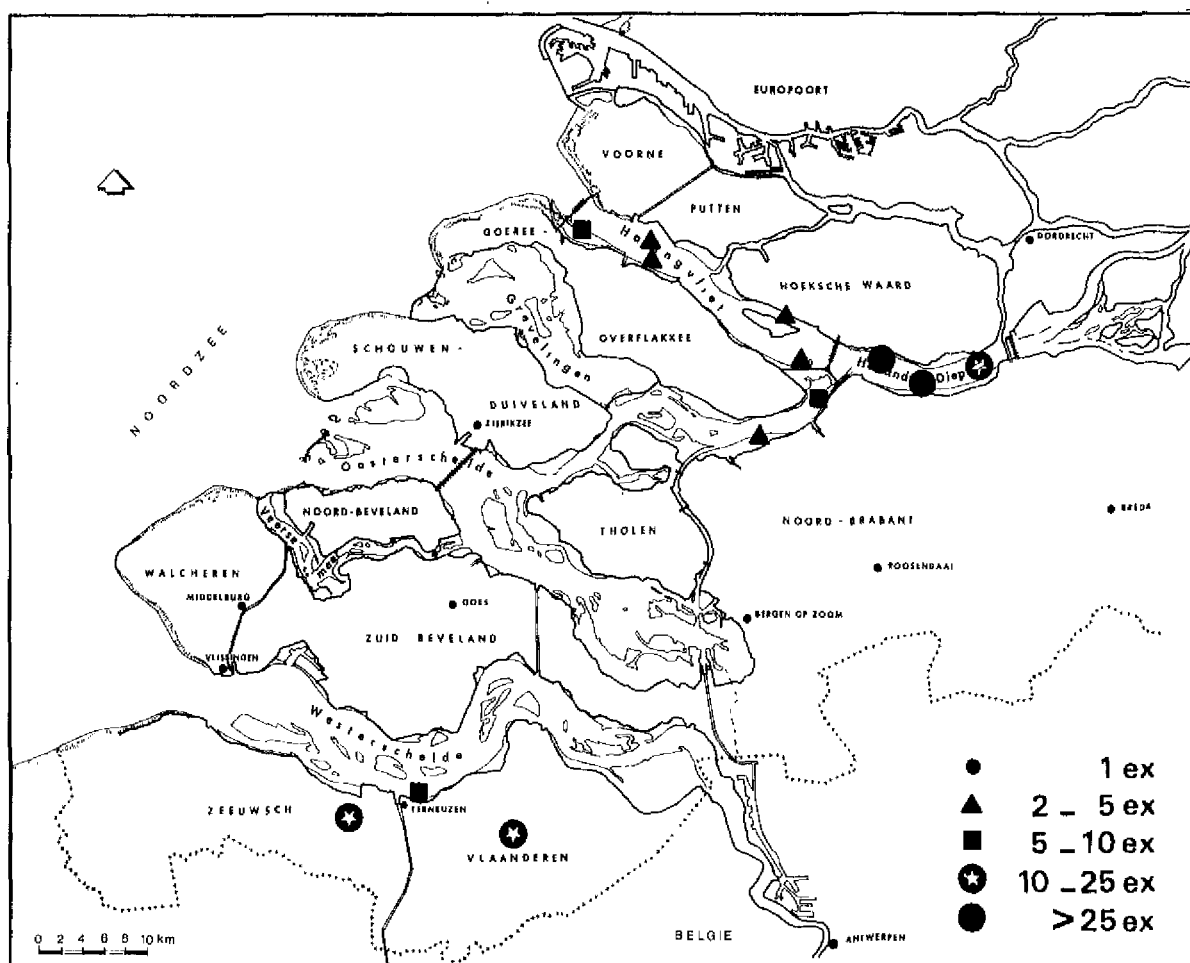
soort: Eidereend

aantal: 2.825

datum: jan. '76

Eidereend (*Somateria mollissima*).

Het grote aantal Eidereenden in 1975/'76 is deels het gevolg van de betere telmethode. Toch is het wel degelijk zo dat deze winter meer Eidereenden in het Deltagebied aanwezig waren dan in andere jaren. Later in het voorjaar bleken de aantallen overigens nog veel groter. Hierbij is het zinvol te verwijzen naar de rapporten van de Club van Zeetrekwaarnemers over najaar 1975 en voorjaar 1976, waarin de extreem sterke trek van Eidereenden genoemd wordt.

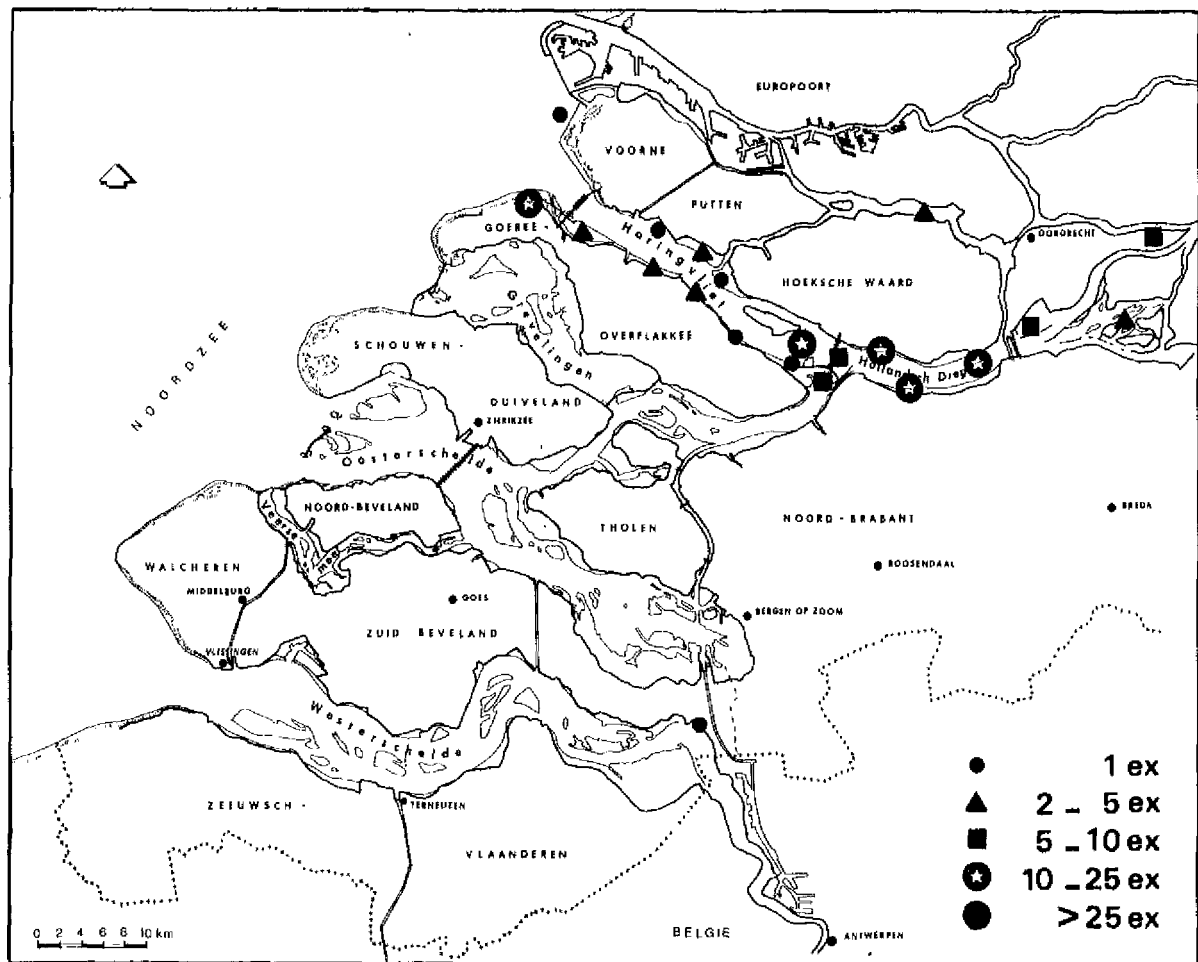

Soort: Grote Zaagbek-Mergus Merganser

Aantal: 153

Datum: jan. '75

Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
Soort: Grote Zaagbek-Mergus Merganser	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer					1	-	-	-	1	-
Oude Maas										3
Haringvliet c.a.		42			64	-	111	-	2	102
Grevelingen		9				-	-	-	-	-
Krammer/Volkerak		14				-	11	-	-	6
Oosterschelde		-			12	-	-	-	35	-
Veerse Meer		-				-	-	-	-	-
Westerschelde		25			3	-	31	-	-	1
Voordelta							-	-		19
Diverse gebieden							-			
Totaal		90	3	1	80	-	153	-	38	131

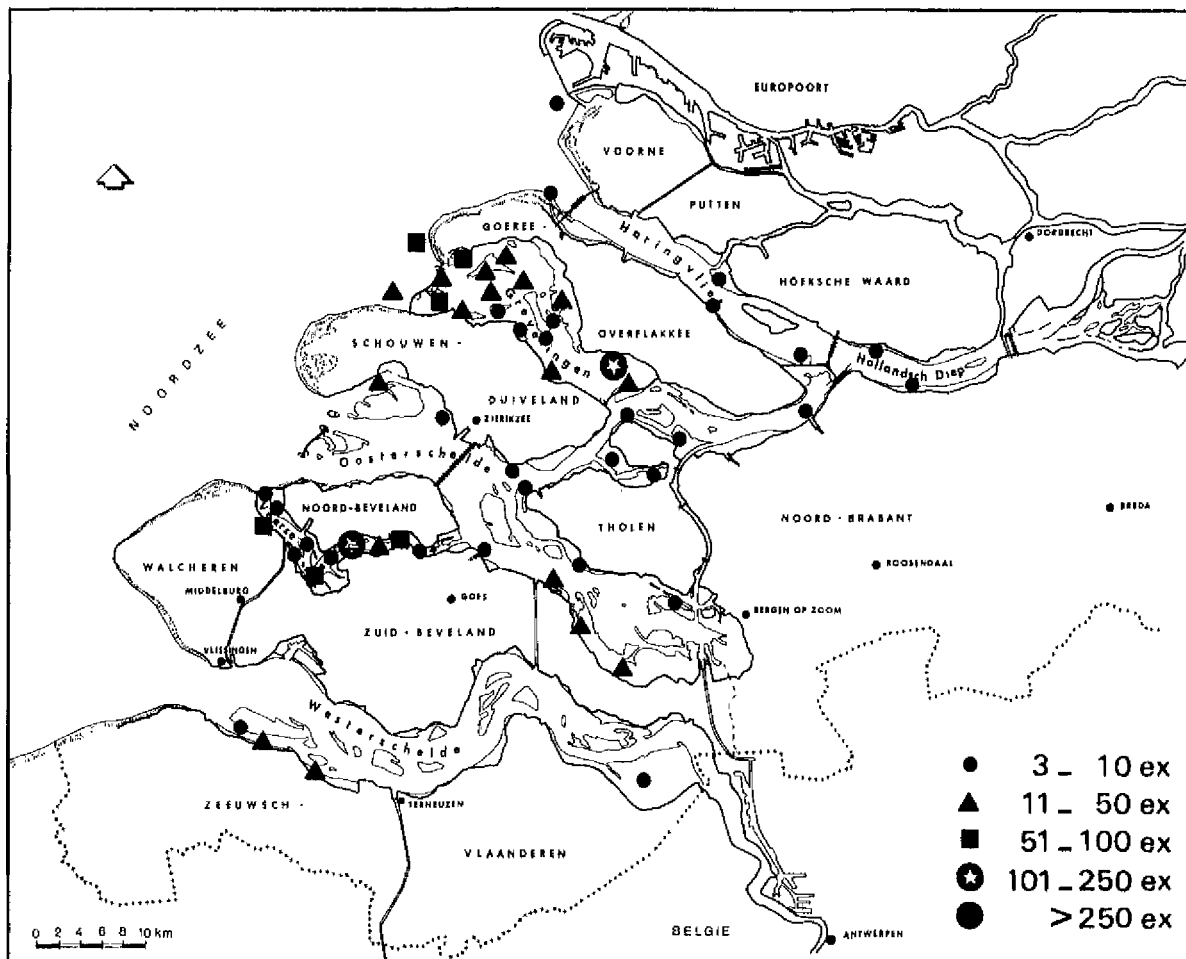
soort: Grote Zaagbek

aantal: 131

datum: jan. '76

Grote Zaagbek (*Mergus merganser*).

De Grote Zaagbek blijft in het deltagebied een relatief weinig voorkomende soort. Uitsluitend in het Hollands Diep en de Biesbosch wordt hij min of meer geregeld aangetroffen.

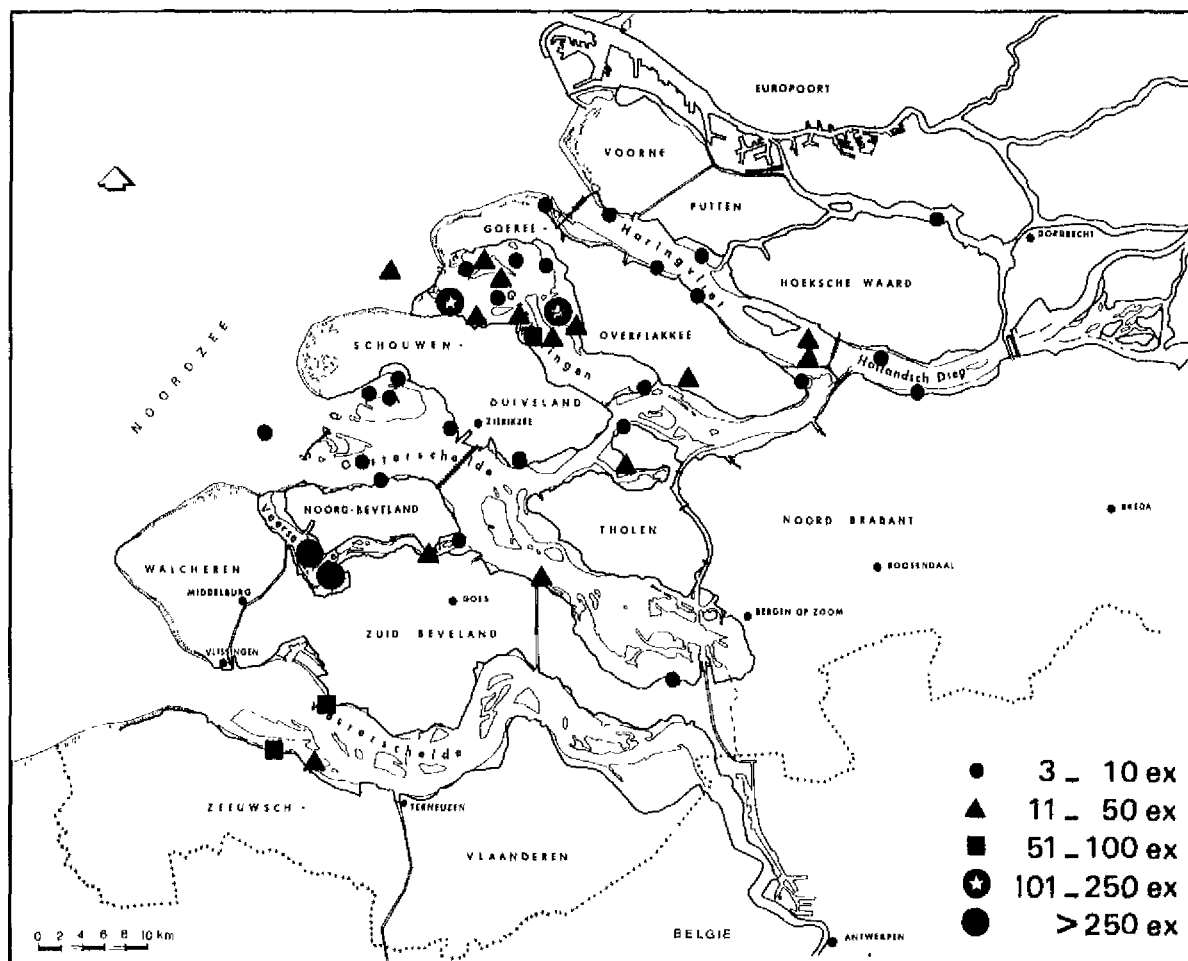

Soort: Middelste Zaagbek-Mergus serrator

Aantal: 1.256

Datum: jan. '75

Soort: Middelste Zaagbek-Mergus serrator Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer				22	-	-	-	-	-	-
Oude Maas										7
Haringvliet c.a.	17	14		10	40	-	28	-	39	54
Grevelingen	-	50		204	333	-	446	1	517	610
Krammer/Volkerak	2	1		6	3	-	11	-	-	22
Oosterschelde	3	28		37	46	-	135	-	2	97
Veerse Meer	-	-		42	463	-	460	-	5	639
Westerschelde	-	17		5	32	-	53	-	3	126
Voordelta							123	-	-	34
Diverse gebieden							-			
Totaal	22	110		326	917	-	1256	1	566	1589

soort: Middelste Zaagbek

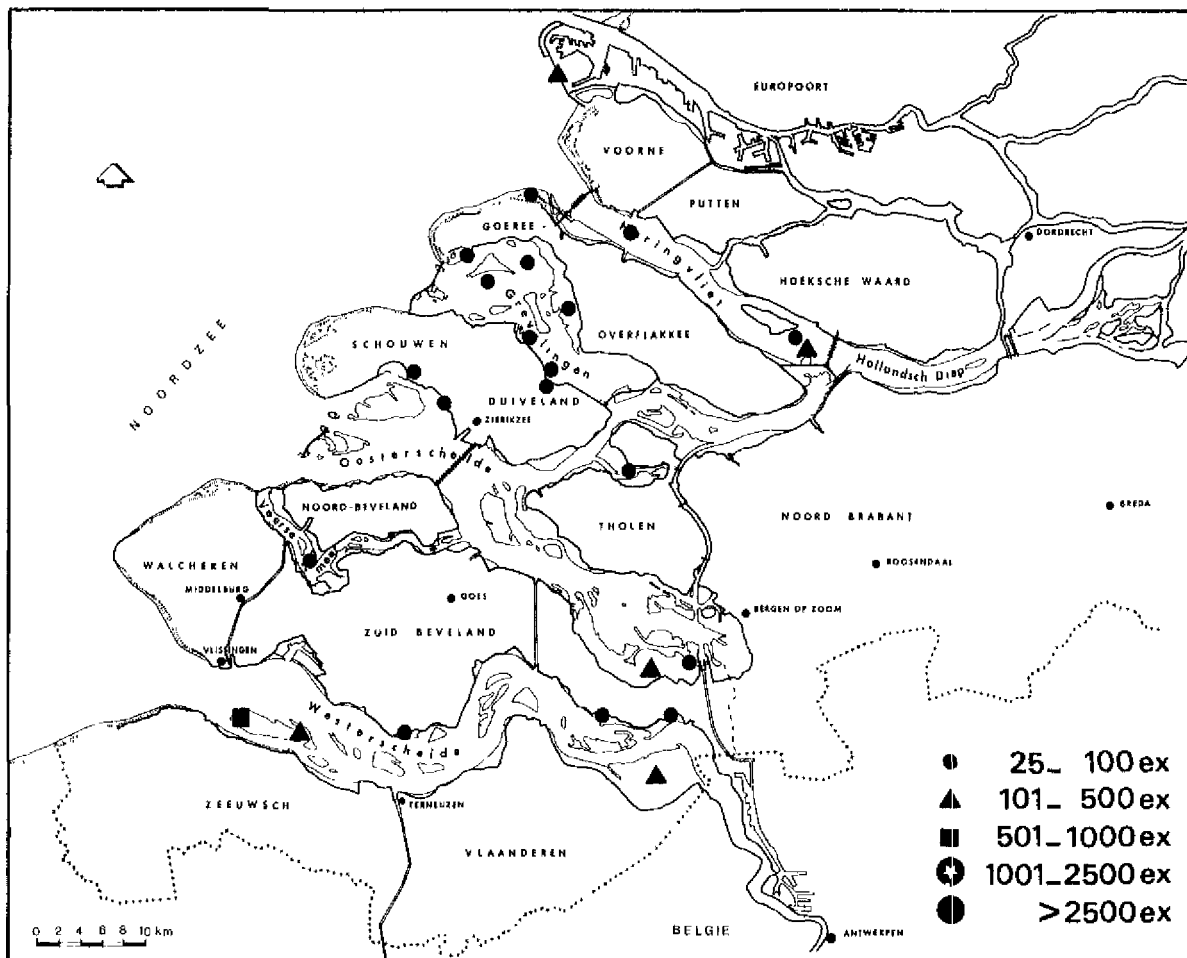
aantal: 1.589

datum: jan. '76

Middelste Zaagbek (*Mergus serrator*).

Het aantal Middelste Zaagbekken in het deltagebied neemt voortdurend toe. De toename is op vrijwel alle plaatsen waar te nemen doch het sterkst op het Veerse Meer en op het Grevelingenmeer.

Het aantalsverloop van de Brilduiker en de Middelste Zaagbek vertonen een zekere mate van overeenkomst. Ook van de Middelste Zaagbek treft men de grootste dichtheden aan op het Veerse Meer. Het verschil met het Grevelingenmeer is echter minder groot dan bij de Brilduiker.

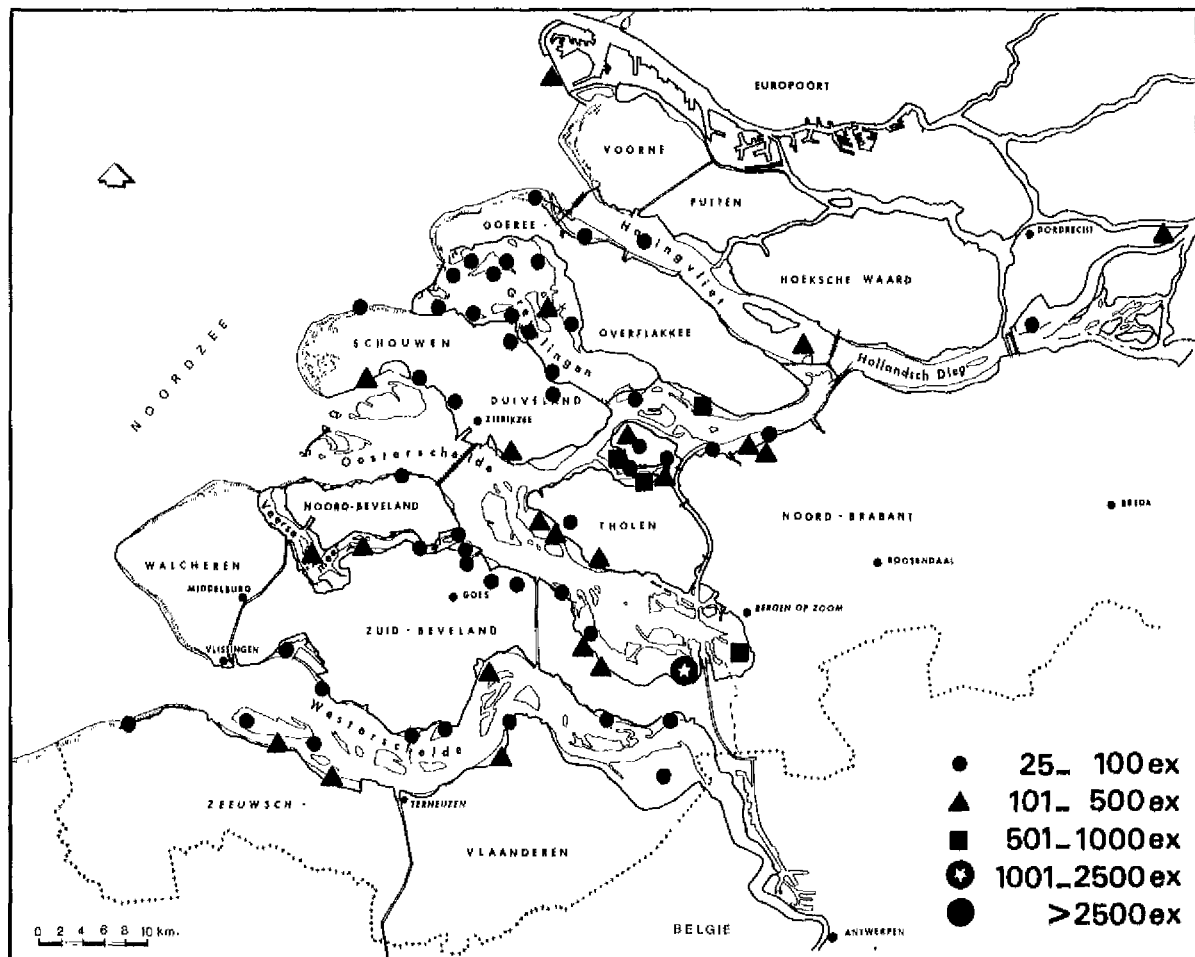

Soort: Bergeend-Tadorna tadorna

Aantal: 3.342

Datum: sept. '75

Soort: Bergeend-Tadorna tadorna		Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.								
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Neer			30	4	9	13	32	-	-	9
Oude Maas			-	2	-					-
Haringvliet c.a.	362	540	1033	1393	359	715	580	624	646	538
Grevelingen	157	261	354	880	946	665	1066	323	265	884
Krammer/Volkerak	209	72	49	91	1382	9	2026	-	155	1493
Oosterschelde	67	4247	265	1782	4819	239	5063	313	911	5436
Veerse Meer	76	39	-	214	844	69	1289	58	399	366
Westerschelde	1750	840	2204	1482	1018	1487	1312	1755	995	1255
Voordelta							12	169	76	246
Diverse gebieden							16			24
Totaal	2760	6000	3335	5948	9377	3197	11396	3242	3447	10251

soort: Bergeend

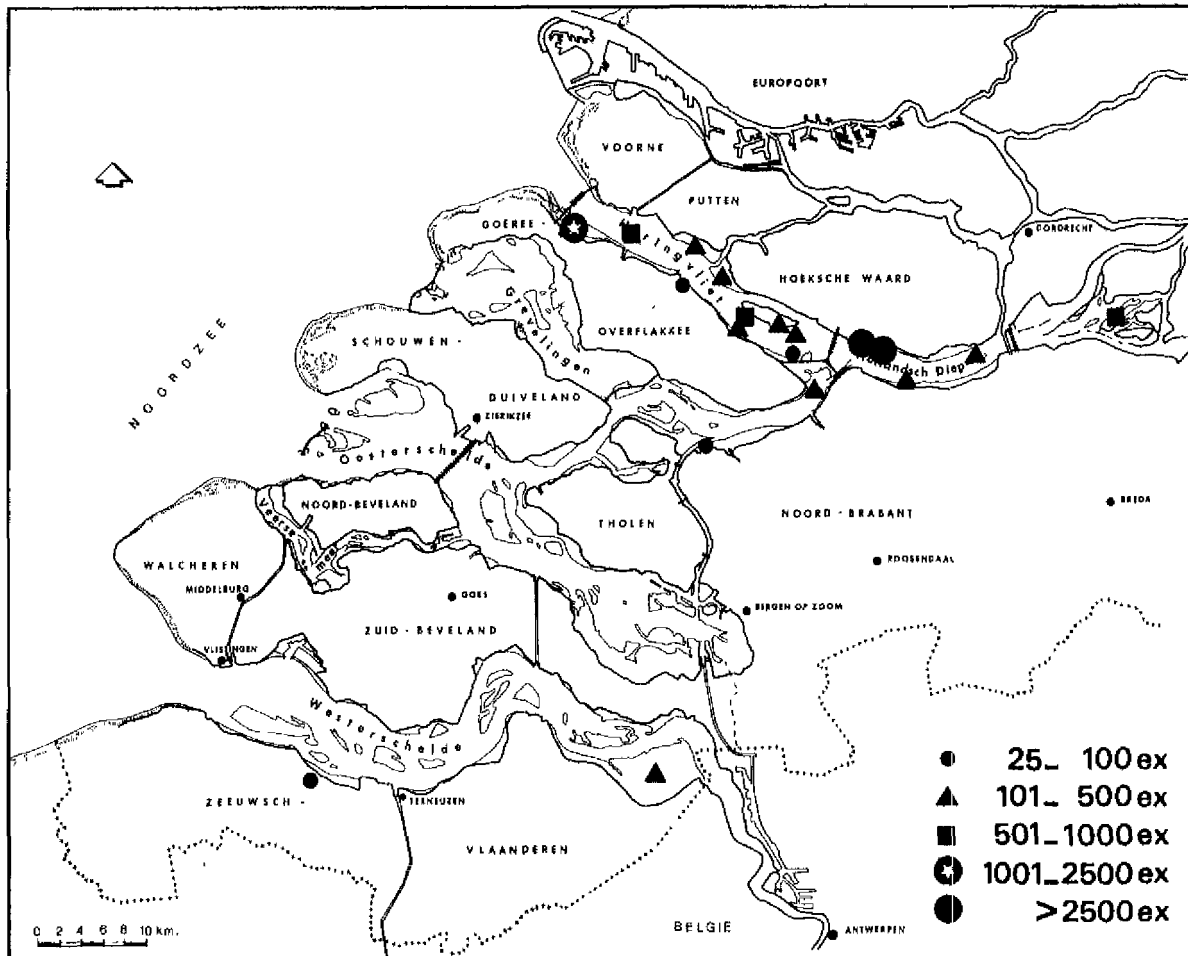
aantal: 10.251

datum: jan. '76

Bergeend (*Tadorna tadorna*).

Het aantal Bergeenden in het deltagebied is vrij constant. Ten opzichte van 1966/'67 is het aantal overwinteraars toegenomen.

De aantallen in september bestaan hoofdzakelijk uit jonge Bergeenden. Volwassen ruiende exemplaren treft men aan op de Ventjagersplaten en op de Hooge Platen, resp. in het Haringvliet en in de Westerschelde. Bij de winteraantallen is het opvallend dat deze zeer regelmatig verspreid zijn over alle bekkens, zowel zoete, zout stagnante als getijde wateren.

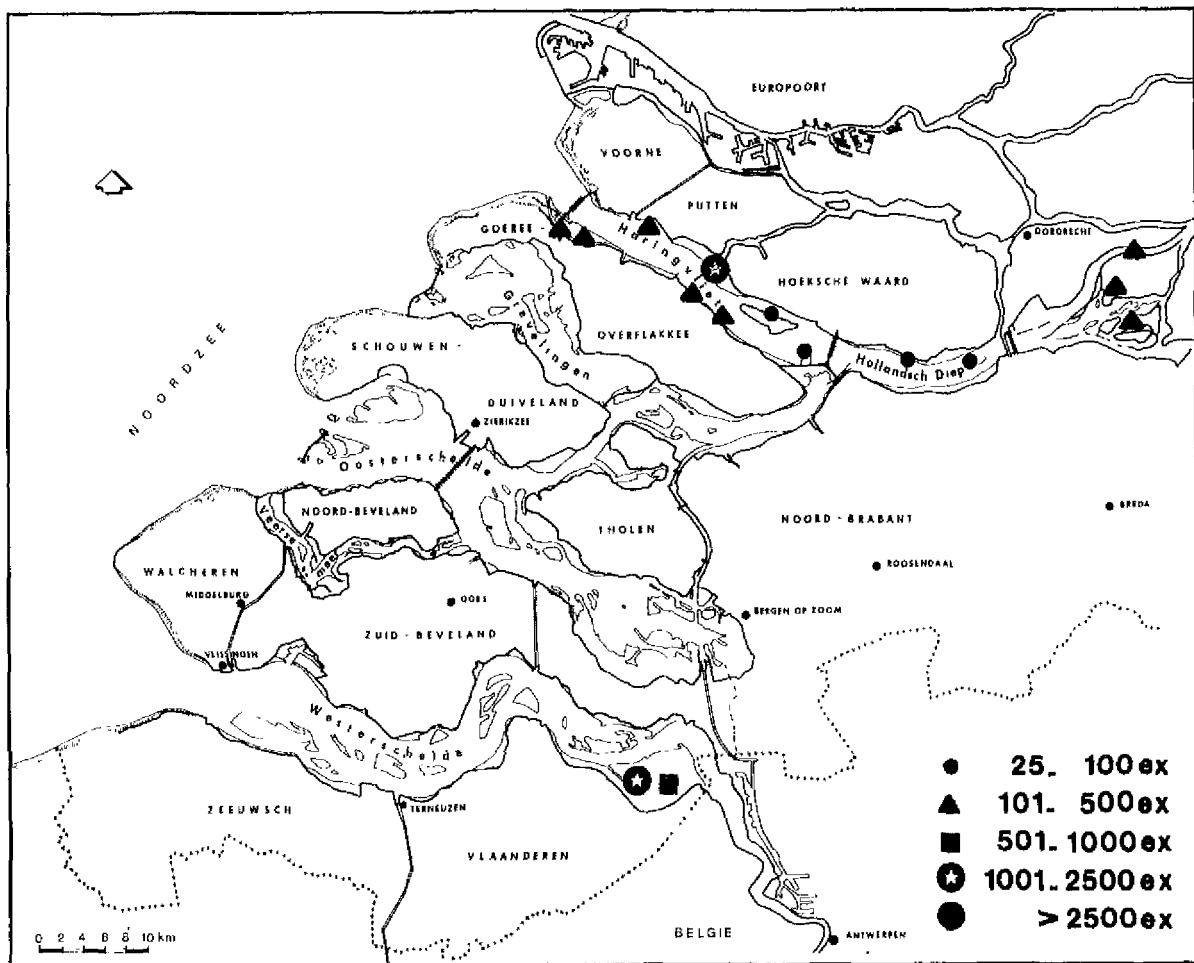

Soort: Grauwe Gans-Anser anser

Aantal: 11.656

Datum: nov. '75

Soort: Grauwe Gans-Anser anser		Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.								
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			4	-	-	-	-	-	-	-
Oude Maas			-	-	28					-
Haringvliet o.a.	108	3686	790	8936	7917	303	2679	761	11077	2989
Grevelingen	1	1	-	4	-	-	140	5	-	-
Krammer/Volkerak	50	11	-	370	-	-	-	-	180	6
Oosterschelde	9	1	1	3	-	-	7	2	4	2
Veerse Meer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Westerschelde	-	1	-	2	10	-	400	18	395	1522
Voordelta							-	-	-	47
Diverse gebieden							-			
Totaal	168	3700	795	9315	7955	303	3226	786	11656	4566

soort: Grauwe Gans

aantal: 4.566

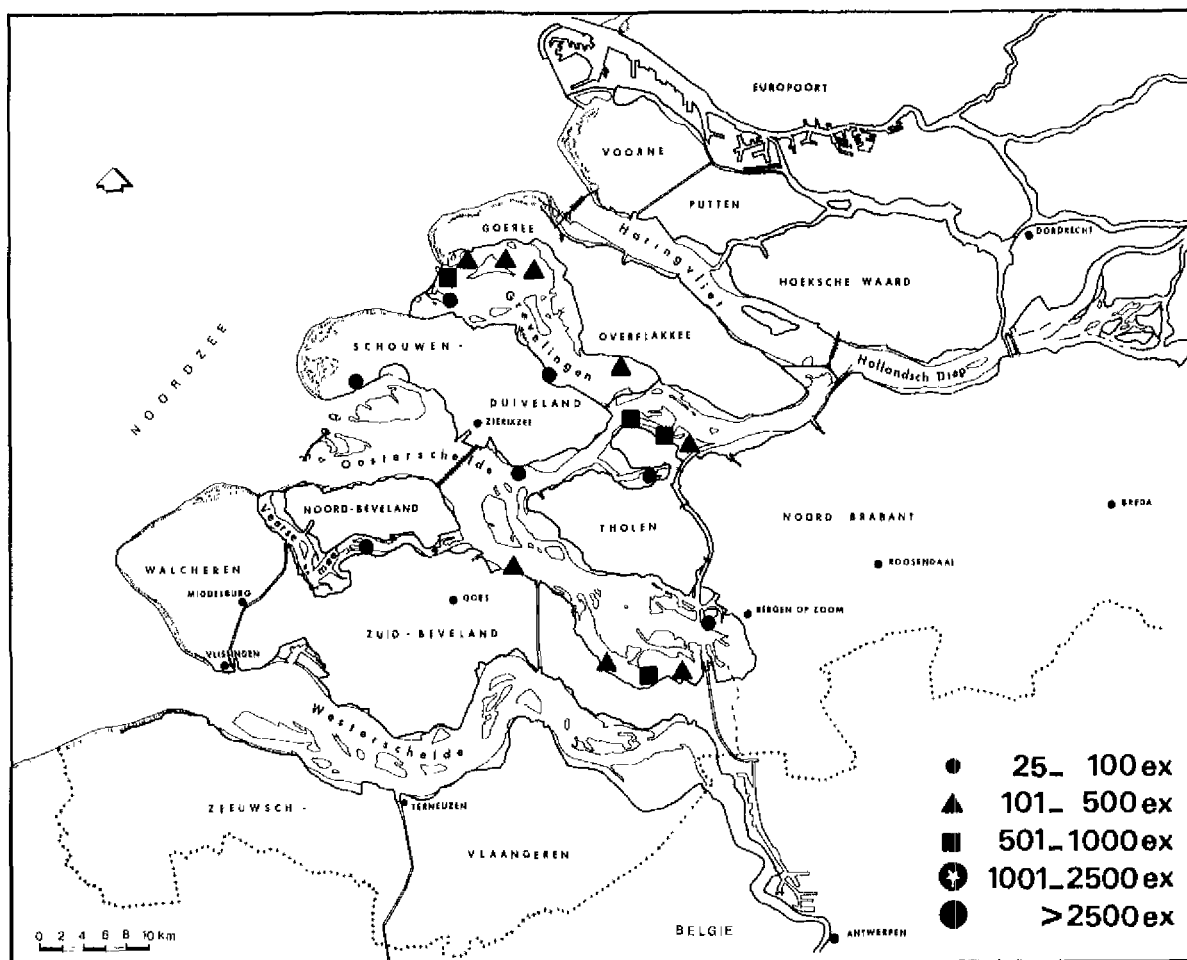
datum: jan. '76

Grauwe Gans (*Anser anser*).

Het beeld dat van de Grauwe Ganzen bij de simultaantellingen wordt verkregen is niet geheel volledig. Ten opzichte van 1966/'67 bestaat de indruk dat de aantallen in het najaar zich hebben kunnen handhaven ondanks het wegvallen van veel voedselgebieden.

De Grauwe Ganzen zijn van biezten overgeschakeld op de consumptie van landbouwgewassen met name Suikerbietblad. Het aantal overwinteraars varieert naar de weersomstandigheden. Een nieuw verschijnsel is het overwinteren van Grauwe Ganzen in het Verdrongen Land van Saeftinge. Uit aanvullende informatie* is gebleken dat de aantallen Grauwe Ganzen tijdens de voorjaarsstrek sinds de afsluiting van het Haringvliet duidelijk is afgenomen.

* maandelijks watervogeltellingen

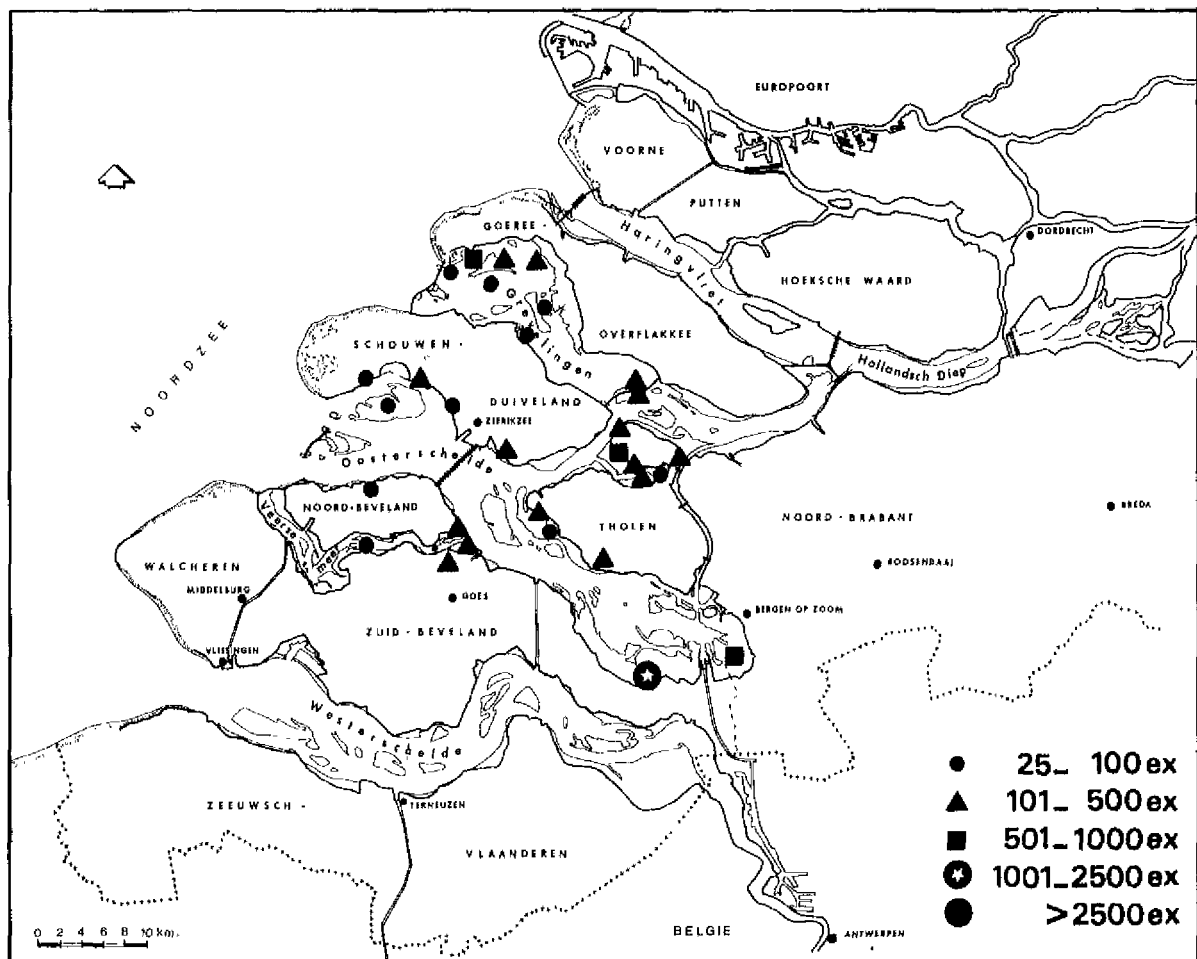

Soort: Rotgans-Branta bernicla

Aantal: 5.734

Datum: jan. '75

Soort: Rotgans-Branta bernicla	Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.									
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer				-	-	-	-	-	-	-
Oude Maas				-	-	-	-	-	-	-
Haringvliet e.a.	-		-	2	-	-	-	-	6	1
Grevelingen	-	349	-	287	572	-	1416	-	1590	1489
Krammer/Volkerak	-	-	-	600	495	-	1775	-	118	971
Oosterschelde	-	1801	-	2305	2649	-	2438	-	4283	4536
Veerse Meer	-	-	-	-	443	-	95	-	-	100
Westerschelde	-	17	-	26	7	-	10	-	4	3
Voordelta							-	-	26	-
Diverse gebieden							-			266
Totaal	-	2170	-	3220	4166	-	5734	-	6021	7366

soort: Rotgans

aantal: 7.366

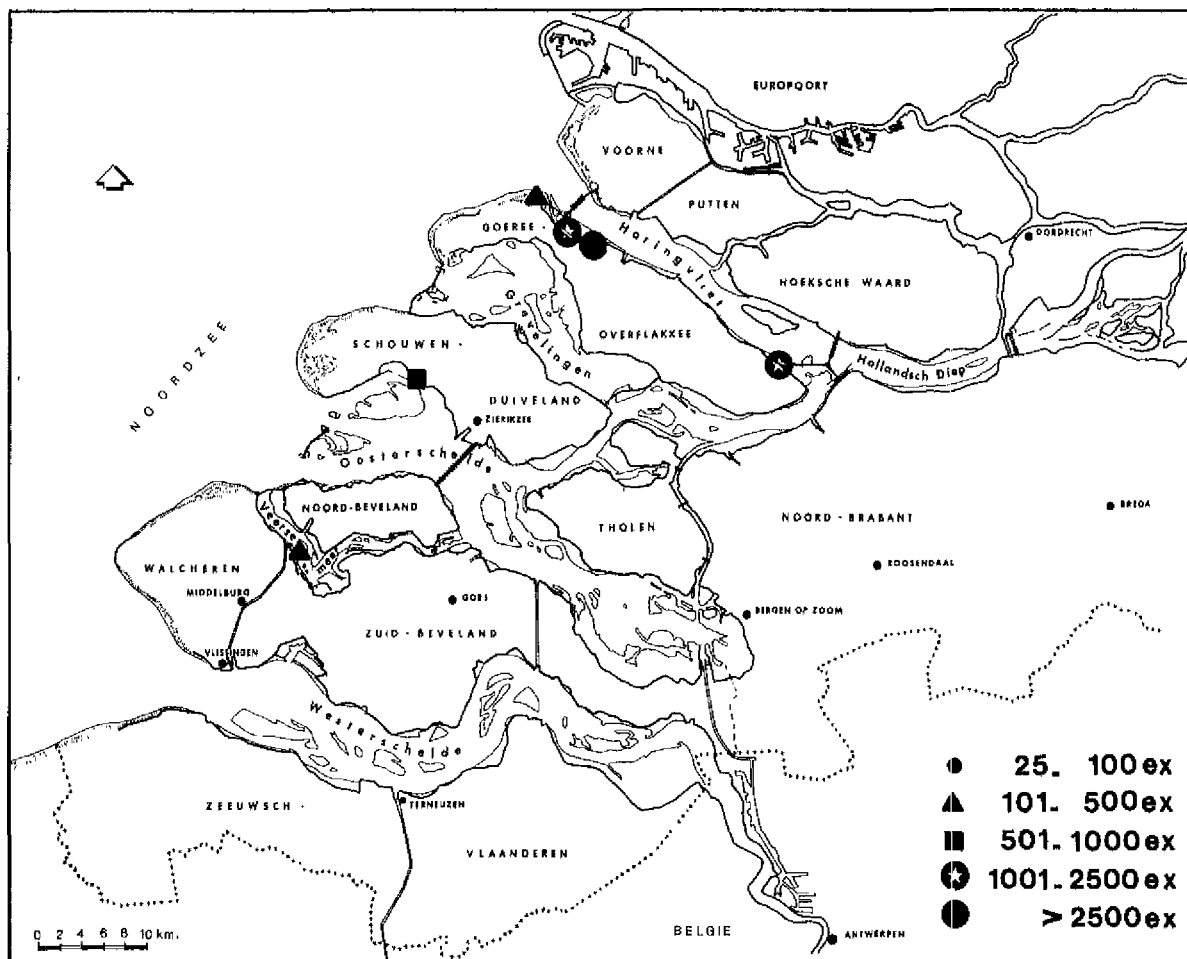
datum: jan. '76

Rotgans (*Branta bernicla*).

De aantallen Rotganzen in het deltagebied nemen van jaar tot jaar toe. Het Deltagebied is dan ook een vrij belangrijk overwinteringsgebied voor deze soort geworden.

Sinds de afsluiting is ook het Volkerak geschikt geworden voor deze soort. De afsluiting van het Grevelingenmeer heeft geen teruggang in de aantallen tot gevolg gehad voor de Rotgans in dit gebied, eerder het tegendeel. De *Zostera*-bedekking in dit meer neemt nog steeds toe, waardoor het voedselaanbod steeds groter wordt. Ook in de Oosterschelde is er een voortdurende toename van Rotganzen.

De Westerschelde is door zijn wisselende en over het algemeen lage zoutgehalten niet geschikt voor deze soort.

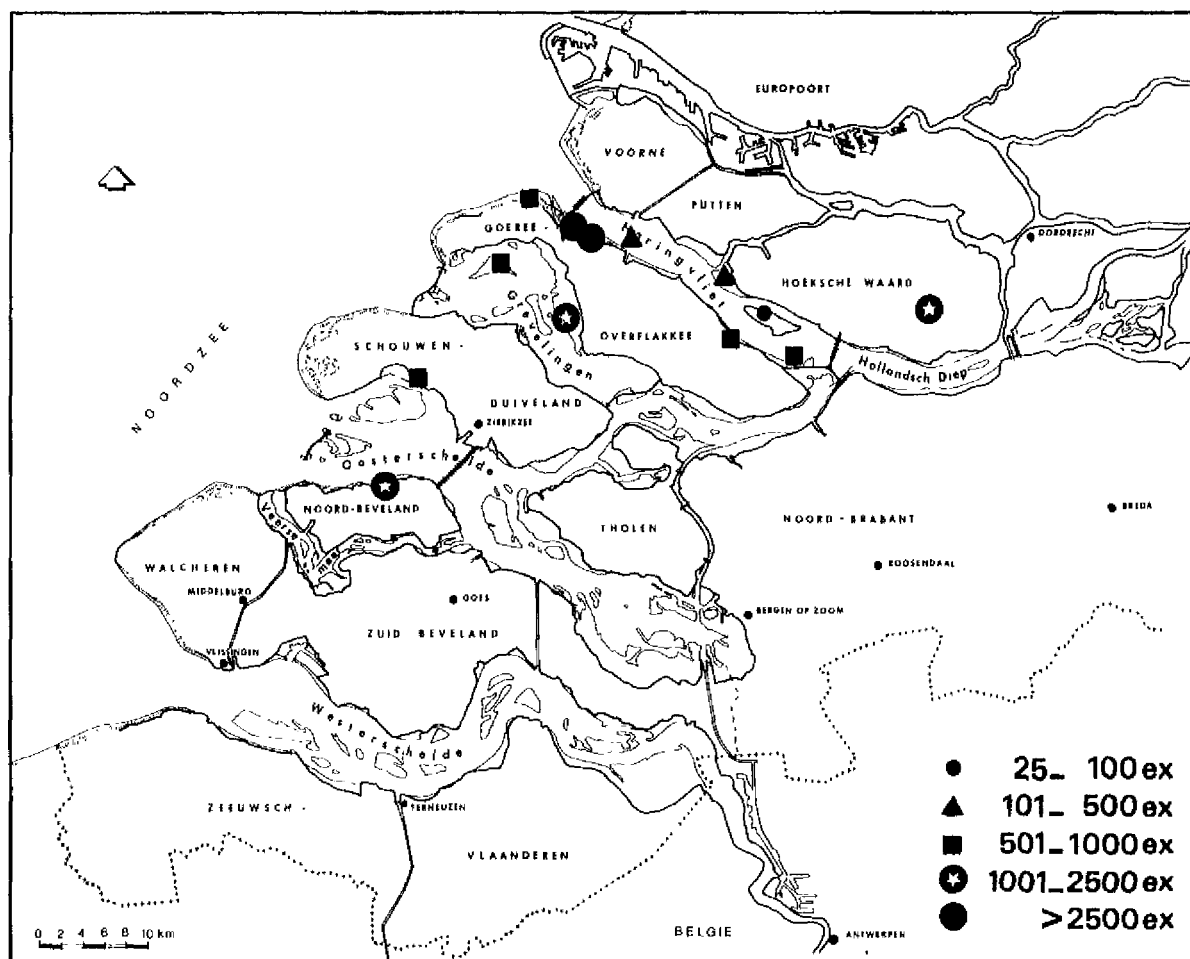

Soort: Brandgans-Branta leucopsis

Aantal: 12.980

Datum: jan. '75

Soort: Brandgans- Branta leucopsis Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer					47	-	-	-	-	-
Oude Maas										-
Haringvliet c.a.		9000			10339	-	12170	-	69	7601
Grevelingen		2410			77	-	-	-	-	2100
Krammer/Volkerak		122			715	-	-	-	-	-
Oosterschelde		458			2062	-	810	-	-	1603
Veerse Meer		26			526	-	-	-	-	12
Westerschelde		400			1	-	-	-	-	-
Voordelta							-	-	-	500
Diverse gebieden							-			1500
Totaal		12416			13763	-	12980	-	69	13316

soort: Brandgans

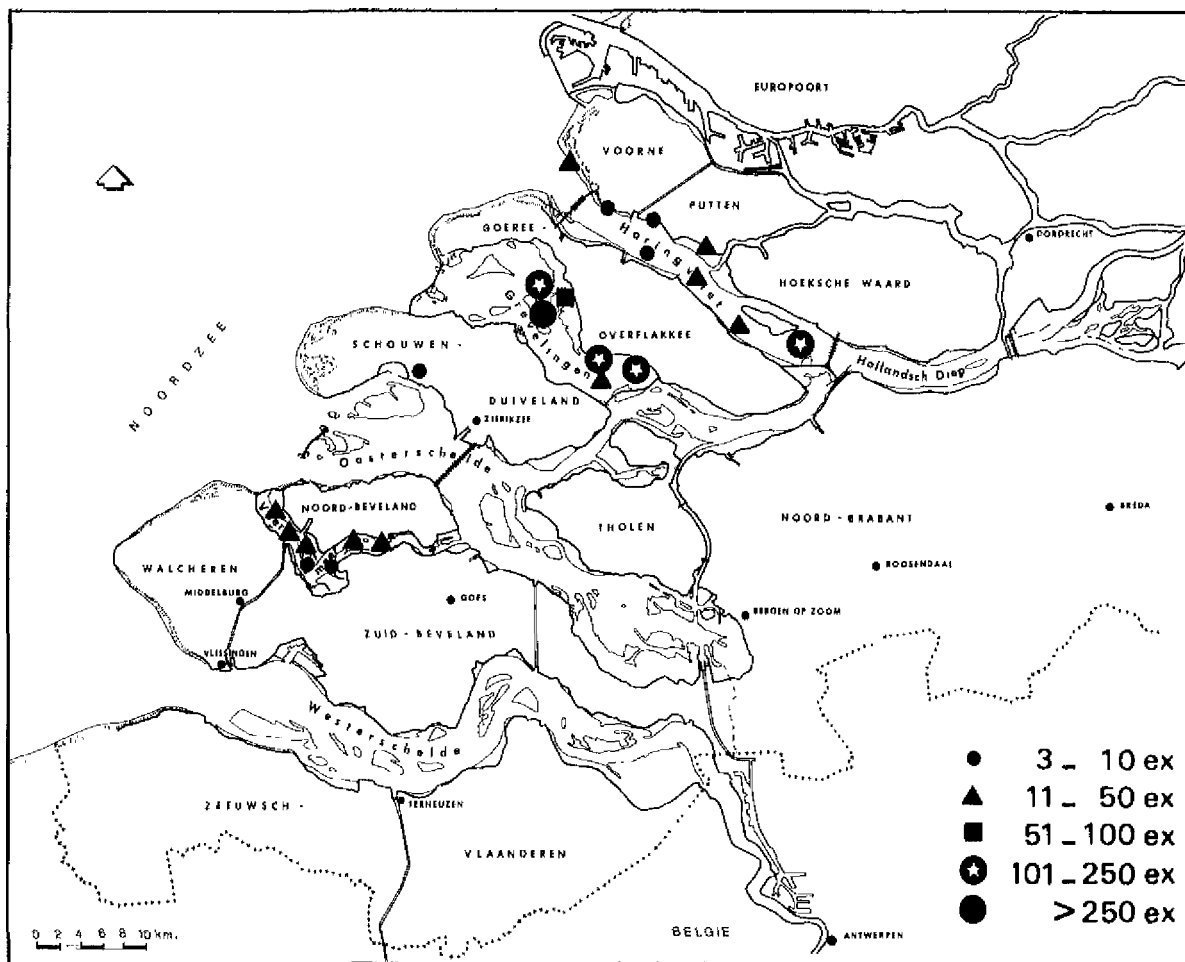
aantal: 13.316

datum: jan. '76

Brandgans (*Branta leucopsis*).

De midwinteraantallen, zoals geconstateerd bij de simultaantellingen zijn opmerkelijk constant.

Ook de verspreiding over het Deltagebied blijft grotendeels hetzelfde. Het Grevelingenmeer wordt iets frequenter bezocht door de Haringvliet-populatie, terwijl de Schouwense ganzen behalve op Noord-Beveland soms ook in het Veerse Meer worden aangetroffen.

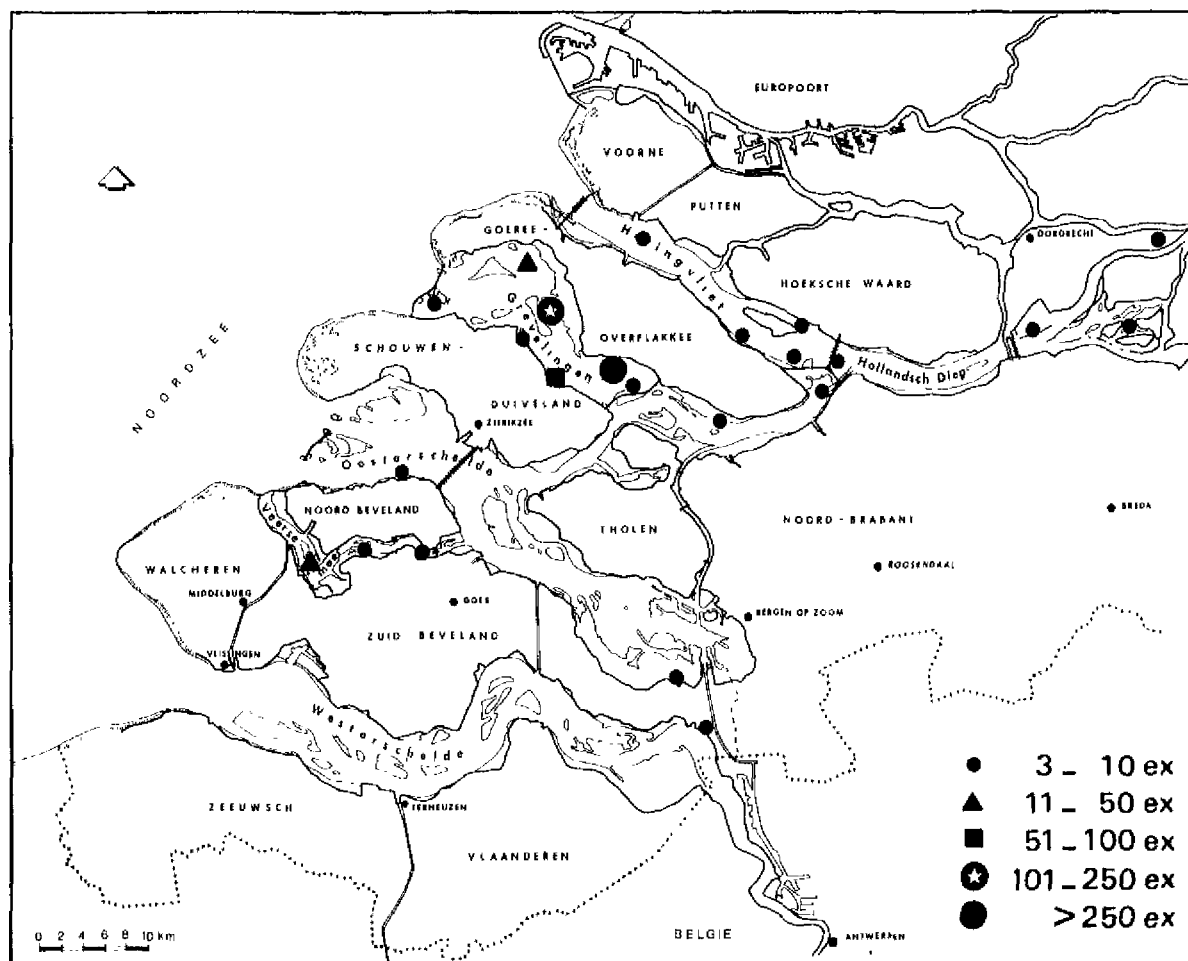

Soort: Knobbelzwaan-Cygnus olor.

Aantal: 1.274

Datum: sept. '75

Soort: Knobbelzwaan-Cygnus olor										
Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer				30	7	-	-	-	-	-
Oude Maas			3		10					-
Haringvliet c.a.	29	12	171	30	27	233	53	333	20	38
Grevelingen	-	8	268	103	173	239	532	772	735	527
Krammer/Volkerak	-	-	34	12		-	7	-	-	8
Oosterschelde	1	25	8	34	14	5	17	2	64	11
Veerse Meer	1	-	155	64	36	135	68	150	115	52
Westerschelde	-	1		2	3	-	4	-	2	2
Voordelta							-	17	-	-
Diverse gebieden							1			
Totaal	31	46	639	275	270	612	682	1274	936	638

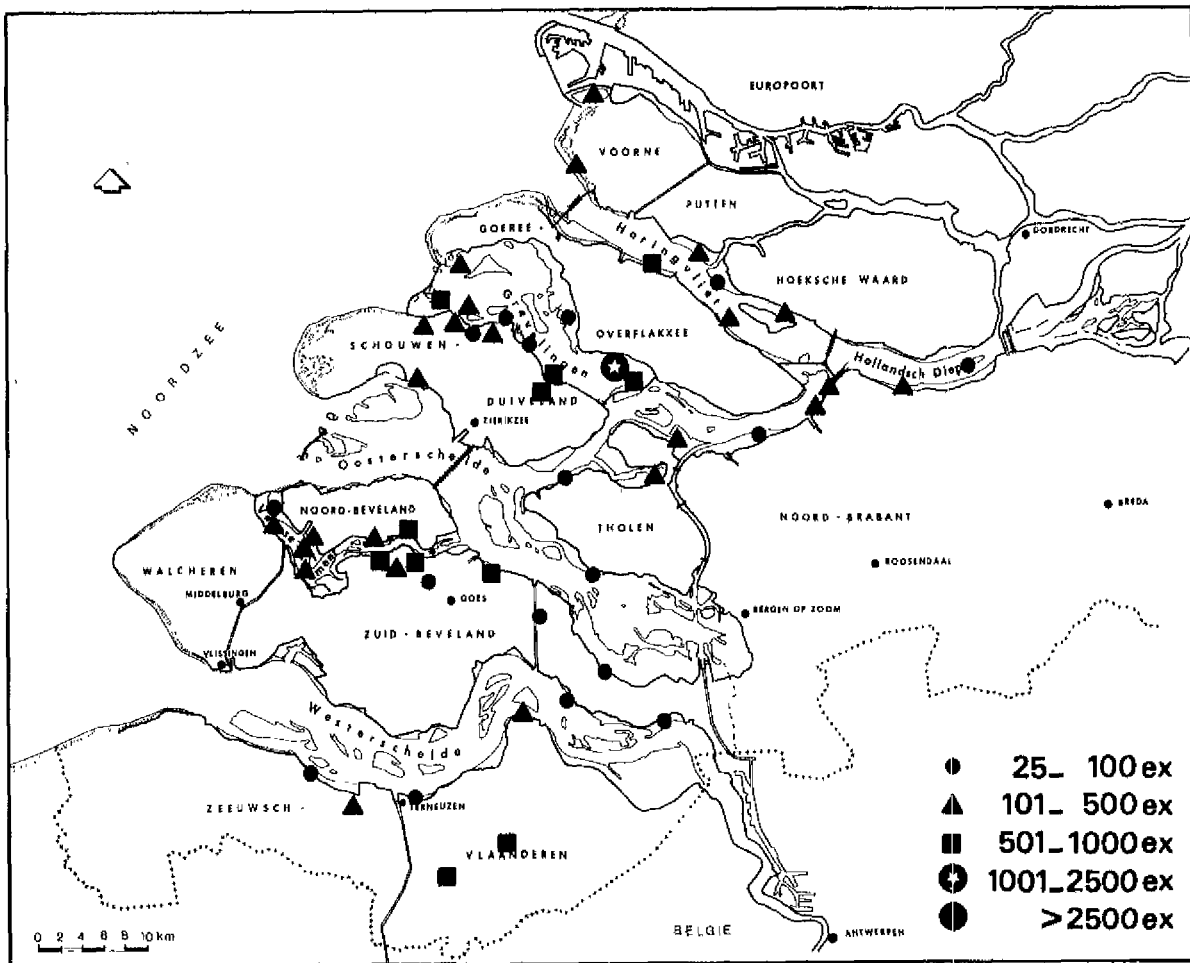
soort: Knobbelzwaan

aantal: 638

datum: jan. '76

Knobbelzwaan (*Cygnus olor*).

Het aantal Knobbelzwanen in het Deltagebied neemt voortdurend toe. De geconstateerde uitbreiding vindt plaats op het Haringvliet in het najaar en op het Grevelingenmeer deels in het najaar doch ook in de winter. Opvallend is dat de vogels op het Haringvliet in oktober daar wegtrekken en dat de vogels in de Grevelingen dit niet of nauwelijks doen.

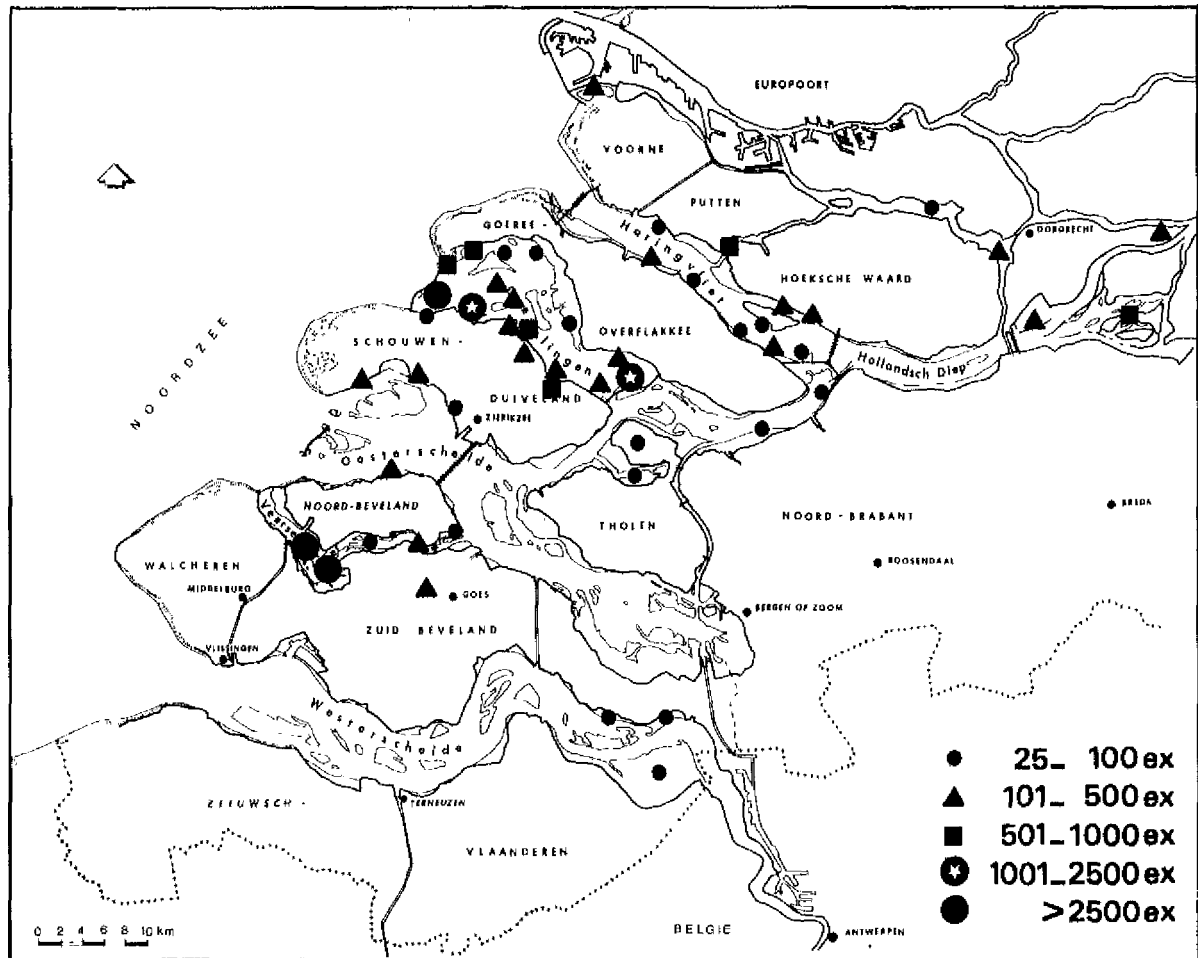

Soort: Meerkooet-Fulica atra

Aantal: 14.570

Datum: jan. '75

Soort: Meerkooet-Fulica atra		Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.								
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer				250	400	60	400	450	850	420
Oude Maas			104	50	650					427
Haringvliet c.a.	215	270	2313	4667	6087	738	2033	1044	1473	3604
Grevelingen	-	459	719	993	5588	1785	5371	13294	12041	11018
Krammer/Volkerak	90	64	140	200	235	17	445	5	60	136
Oosterschelde	181	952	424	481	2511	127	1286	129	396	847
Veerse Meer	-	163	2080	6380	6395	2060	3178	3492	6675	5376
Westerschelde	1028	533	618	870	822	260	1625	331	557	109
Voordelta							-	-	-	11
Diverse gebieden							232			365
Totaal	1500	2440	6398	13851	22688	5047	14570	18745	22052	22313

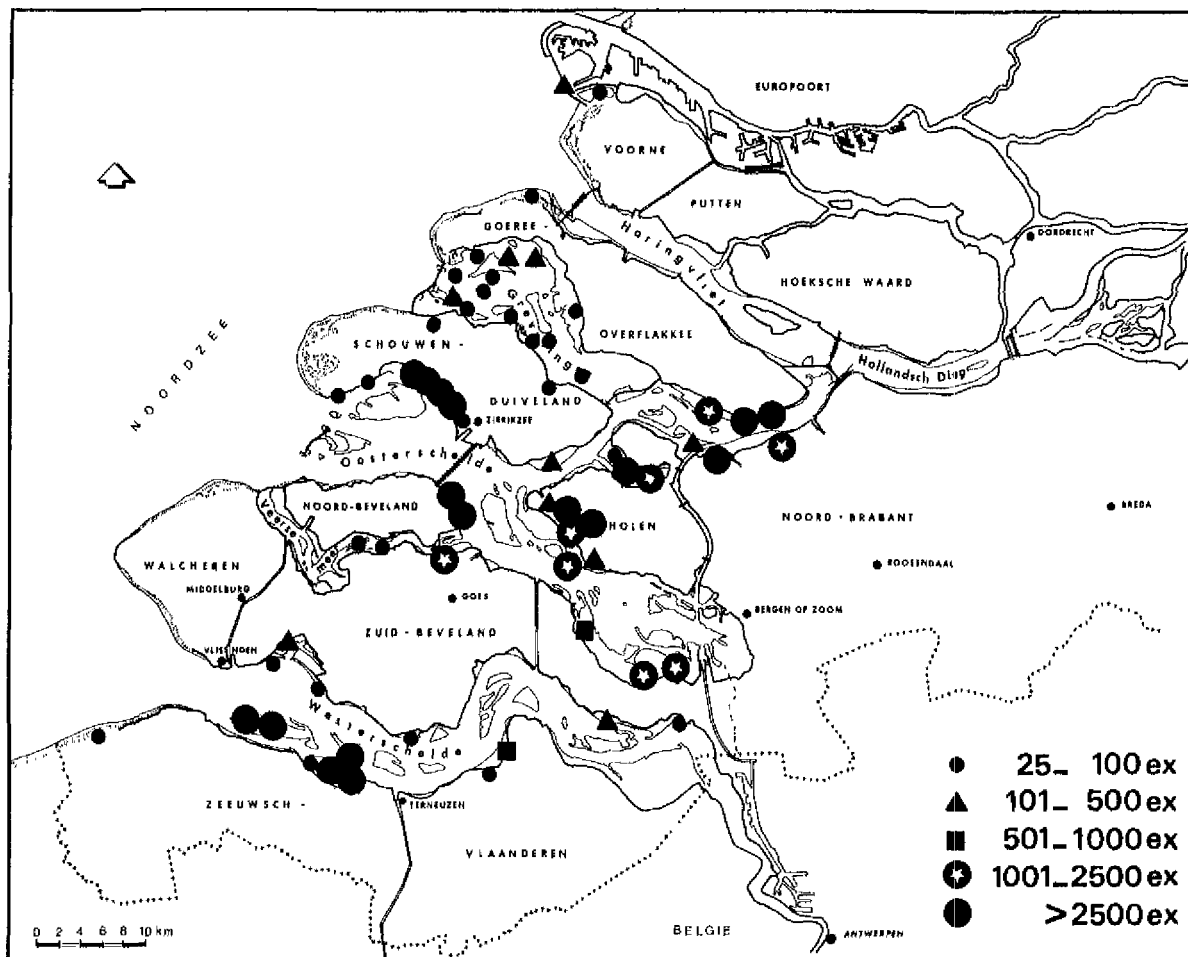
soort: Meerkoet

aantal: 22.313

datum: jan. '76

Meerkoet (*Fulica atra*).

De getelde aantallen Meerkoeten in 1972/'76 zijn veel hoger dan in 1966/'67. Grote aantallen worden aangetroffen in met name het Grevelingenmeer en het Veerse Meer waar wordt gefourageerd op Zeegrass en Zeesla.

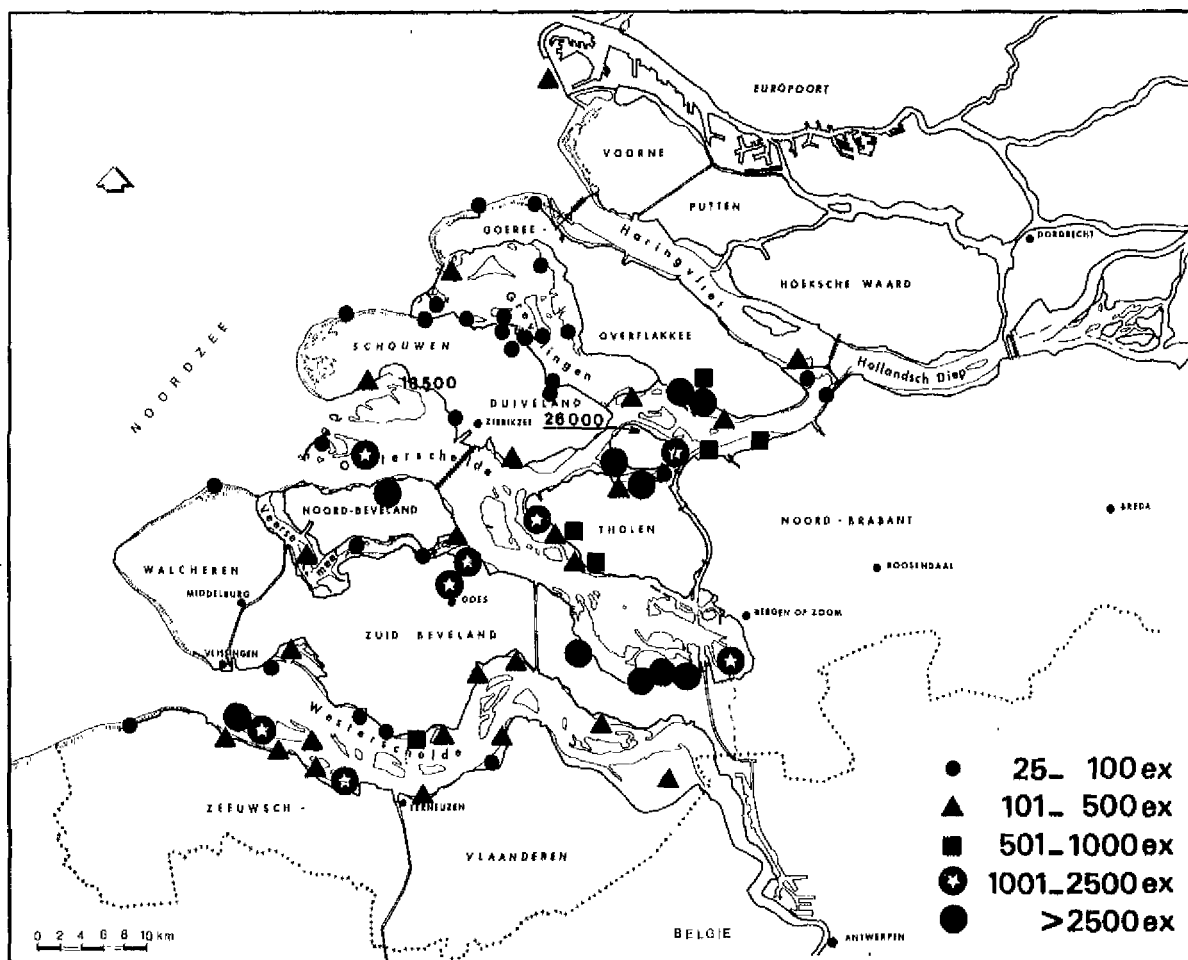

Soort: Scholekster-Haematopus ostralegus

Aantal: 61.970

Datum: sept. '75

Soort: Scholekster-Haematopus ostralegus Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			418	190	450	337	98	30	40	3
Oude Maas										-
Haringvliet c.a.	438	10	295	115	229	582	25	11	16	301
Grevelingen	12243	23730	1481	1042	923	1492	1056	986	834	617
Krammer/Volkerak	2213	1975	13321	9304	13471	1926	18889	10238	13010	36043
Oosterschelde	31335	46019	36696	46137	44670	36433	66724	34307	45086	50378
Voerse Meer	5	17	5	190	328	28	1979	110	493	432
Westerschelde	8920	9300	12856	13978	15228	17600	12654	15757	10431	10201
Voordelta							37	531	90	598
Diverse gebieden							4			
Totaal	55000	81000	65072	71956	75409	58398	101466	61970	70000	98573

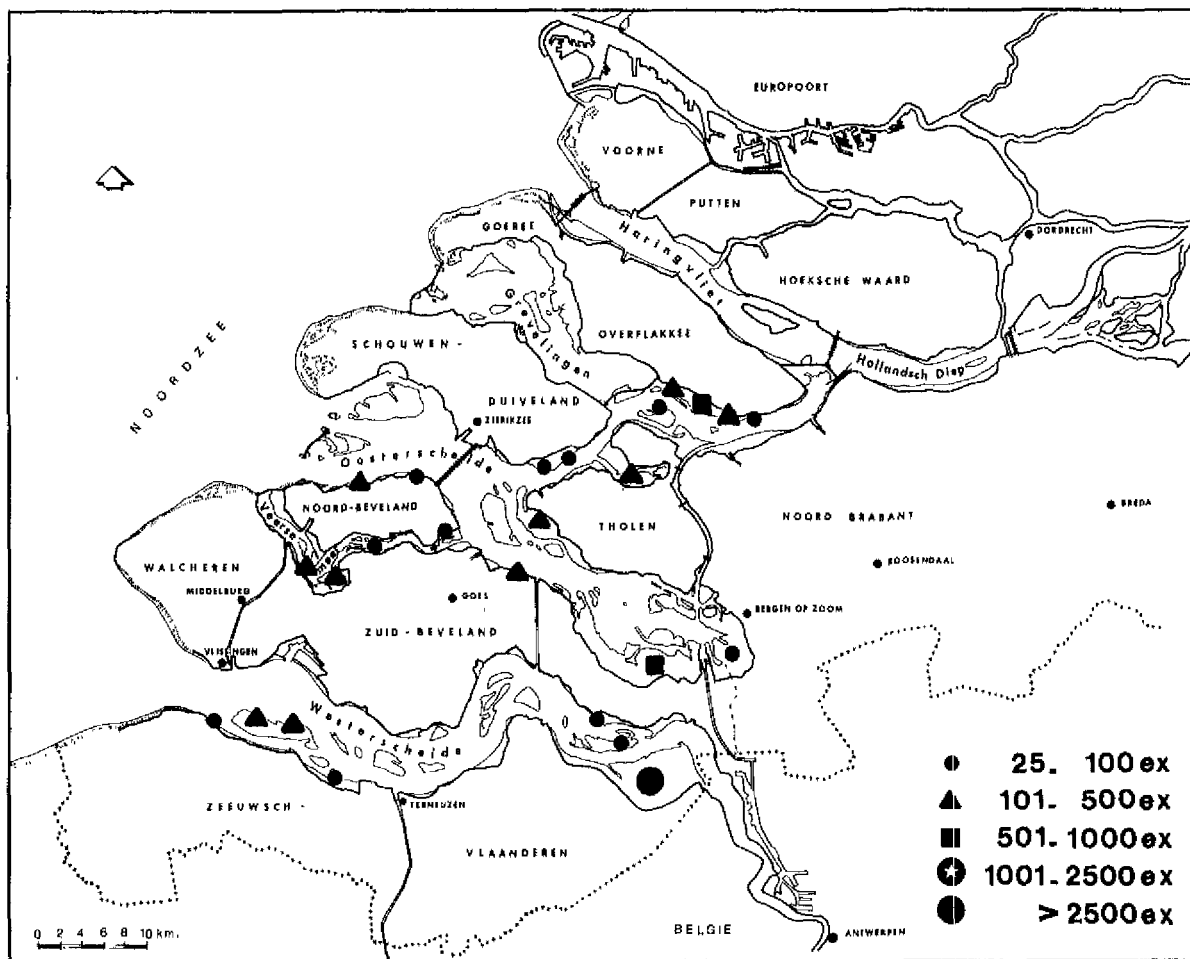
soort: Scholekster

aantal: 98.573

datum: jan.' 76

Scholekster (*Haematopus ostralegus*).

Het aantal Scholeksters op het Grevelingenmeer is na de afsluiting zeer sterk afgenomen, in najaar en winter resp. ± 11.000 en ± 23.000 minder. De totale aantallen in het Deltagebied bleven gelijk of waren zelfs hoger. Dit was het gevolg van een gelijktijdige toename van de getelde aantallen op het Krammer-Volkerak en op de Westerschelde in 1972/'73. De stijging van de aantallen op het Krammer-Volkerak zette zich de daarop volgende jaren door, terwijl de aantallen op de Westerschelde weer terugvielen. Opvallend is dat de stijging en daling van de aantallen op de Westerschelde zich voornamelijk in het midden- en oostelijk deel hebben voorgedaan. In het westelijk deel bleven de aantallen vrij constant. Ook de aantallen op de Oosterschelde vertonen een lichte toenemende tendens, ook voornamelijk in het oostelijk deel.

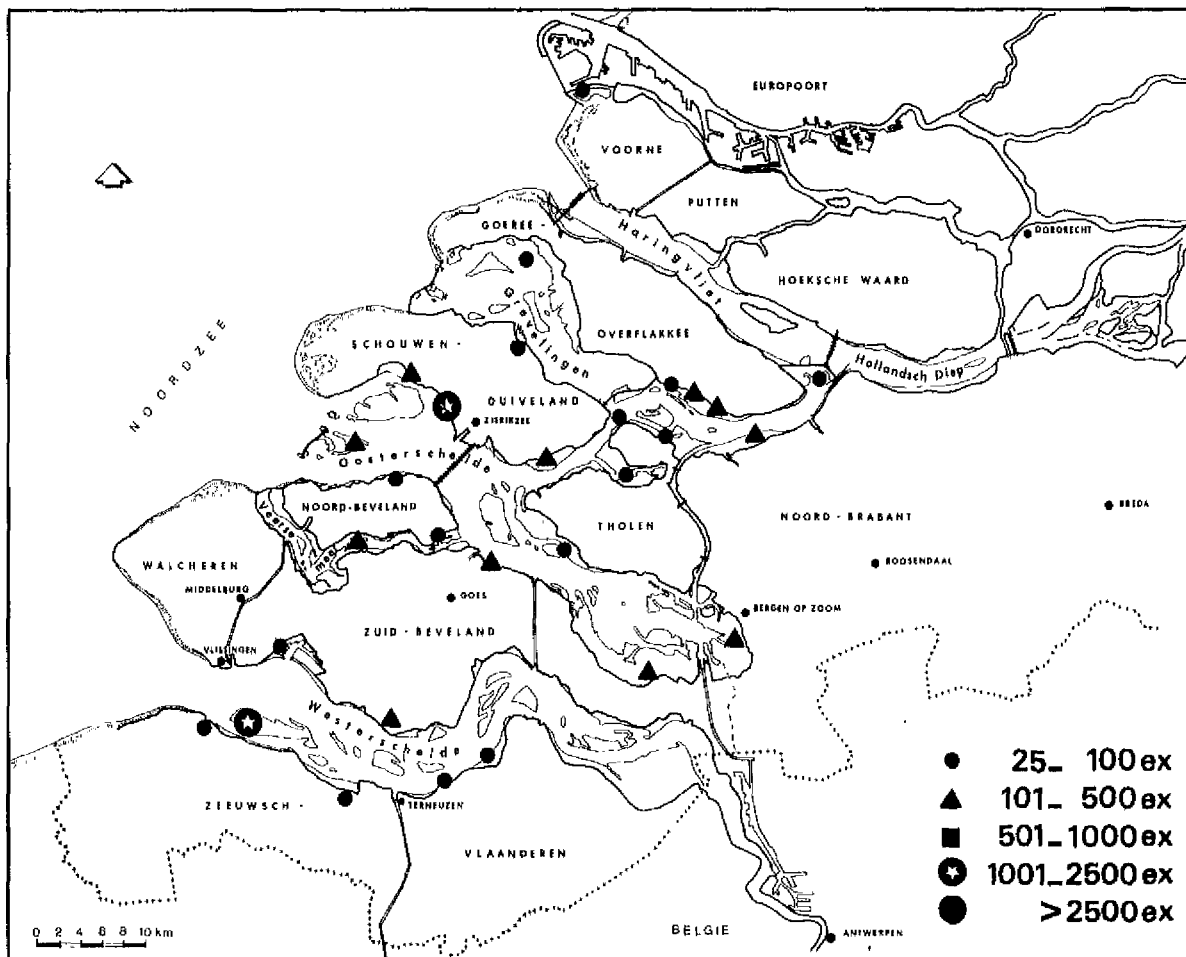

Soort: Zilverplevier-*Pluvialis squatarola*

Aantal: 5.226

Datum: jan. '75

Soort: Zilverplevier- <i>Pluvialis squatarola</i> Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			67	90	7	18	28	2	30	-
Oude Maas										-
Haringvliet c.a.	233	2	183	2	1	33	-	1	-	-
Grovelingen	486	-	91	29	29	134	18	21	108	46
Krammer/Volkerak	59	1	180	287	45	100	812	277	762	747
Oosterschelde	1604	717	2550	3246	1176	3611	1263	2137	2946	2561
Voerse Meer	7	12	-	95	1	-	316	63	162	301
Westerschelde	400	590	1483	488	262	639	2789	1991	2214	709
Voordelta							-	191	24	181
Diverse gebieden							-			
Totaal	2790	1320	4554	4237	1521	4535	5226	4683	6246	4545

soort: Zilverplevier

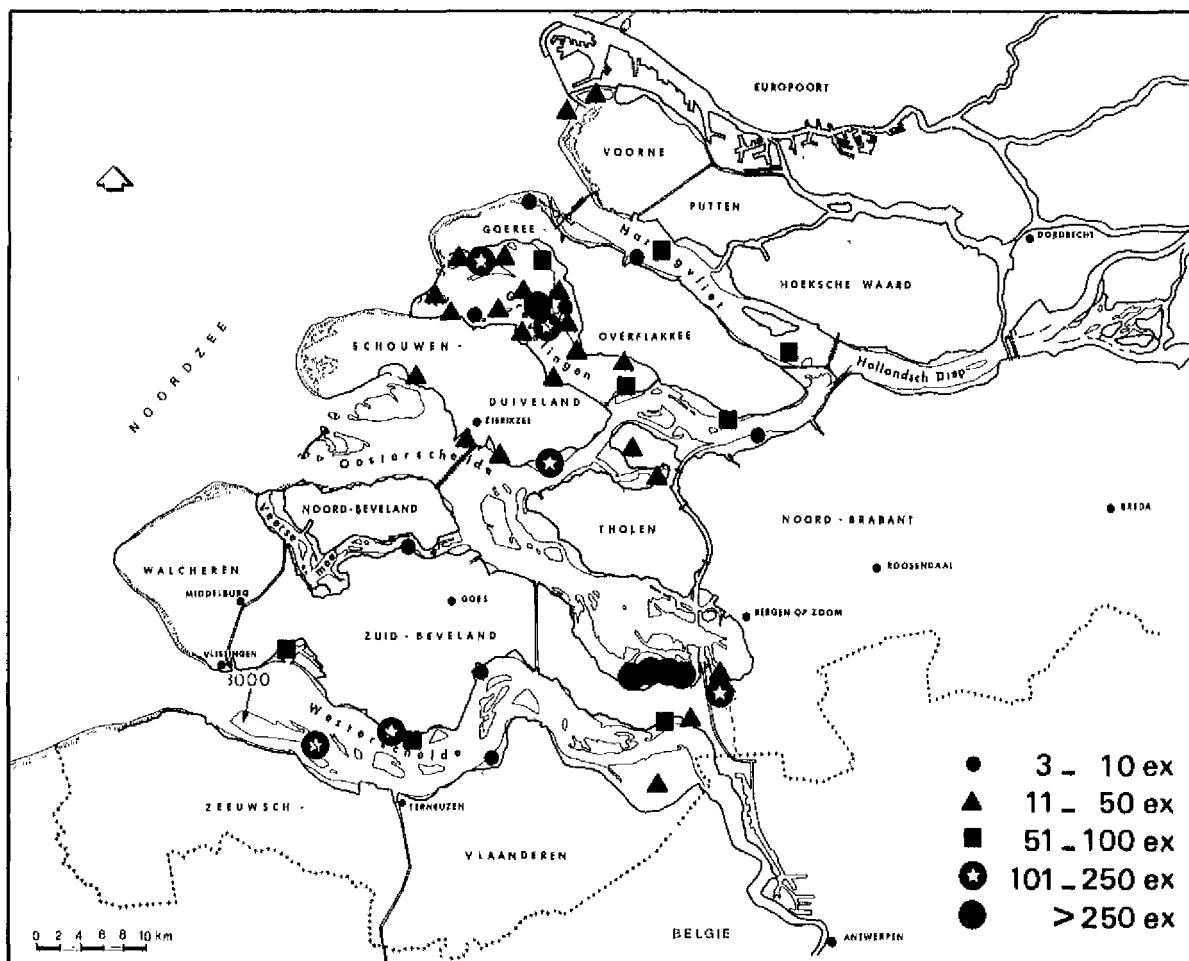
aantal: 6.246

datum: nov. '75

Zilverplevier (*Pluvialis squatarola*).

Ook bij de Zilverplevier hebben zich grote verschuivingen en aantalsveranderingen voorgedaan. De functie die het Haringvliet en de Grevelingen in het najaar vervulden is geheel of grotendeels weggefallen. De stijging van de aantallen op het Krammer-Volkerak, de Oosterschelde en de Westerschelde was groter dan het verlies op Haringvliet en Grevelingen.

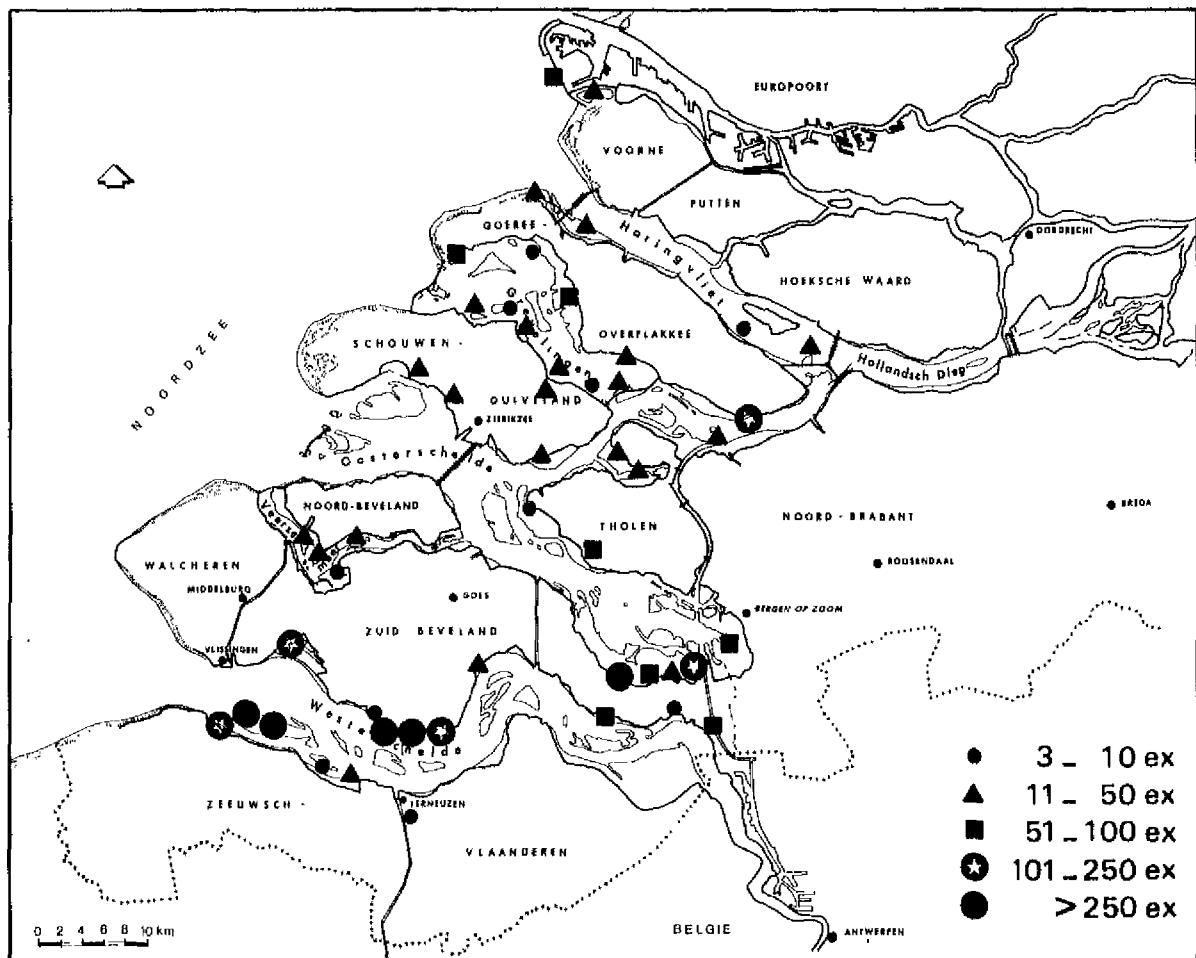
Ook het aantal overwinteraars is toegenomen, enerzijds is dit het gevolg van grotere aantallen op de Oosterschelde en de Westerschelde anderzijds door nieuwe overwinteringsfuncties van het Krammer-Volkerak en het Veerse Meer.

Soort: Bontbekplevier- *Charadrius hiaticula* Aantal: 6.623

Datum: sept. '73

Soort: Bontbekplevier- <i>Charadrius hiaticula</i> Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			55	4	8	23	1	13	-	-
Oude Maas			-	3	-				-	-
Naringvliet c.a.	960	9	223	-	-	365	-	81	-	-
Grevelingen	257	42	297	15	8	874	1	323	8	-
Krammer/Volkerak	507	20	221	11	1	124	80	285	10	1
Oosterschelde	688	8	950	44	2	1547	35	713	130	41
Veerse Meer	47	-	30	50	2	2	28	45	51	-
Westerschelde	1430	10	543	41	6	3688	313	1803	20	44
Voordelta							4	77	-	-
Diverse gebieden							-			
Totaal	3890	89	2320	168	27	6623	462	3340	219	86

soort: Bontbekplevier

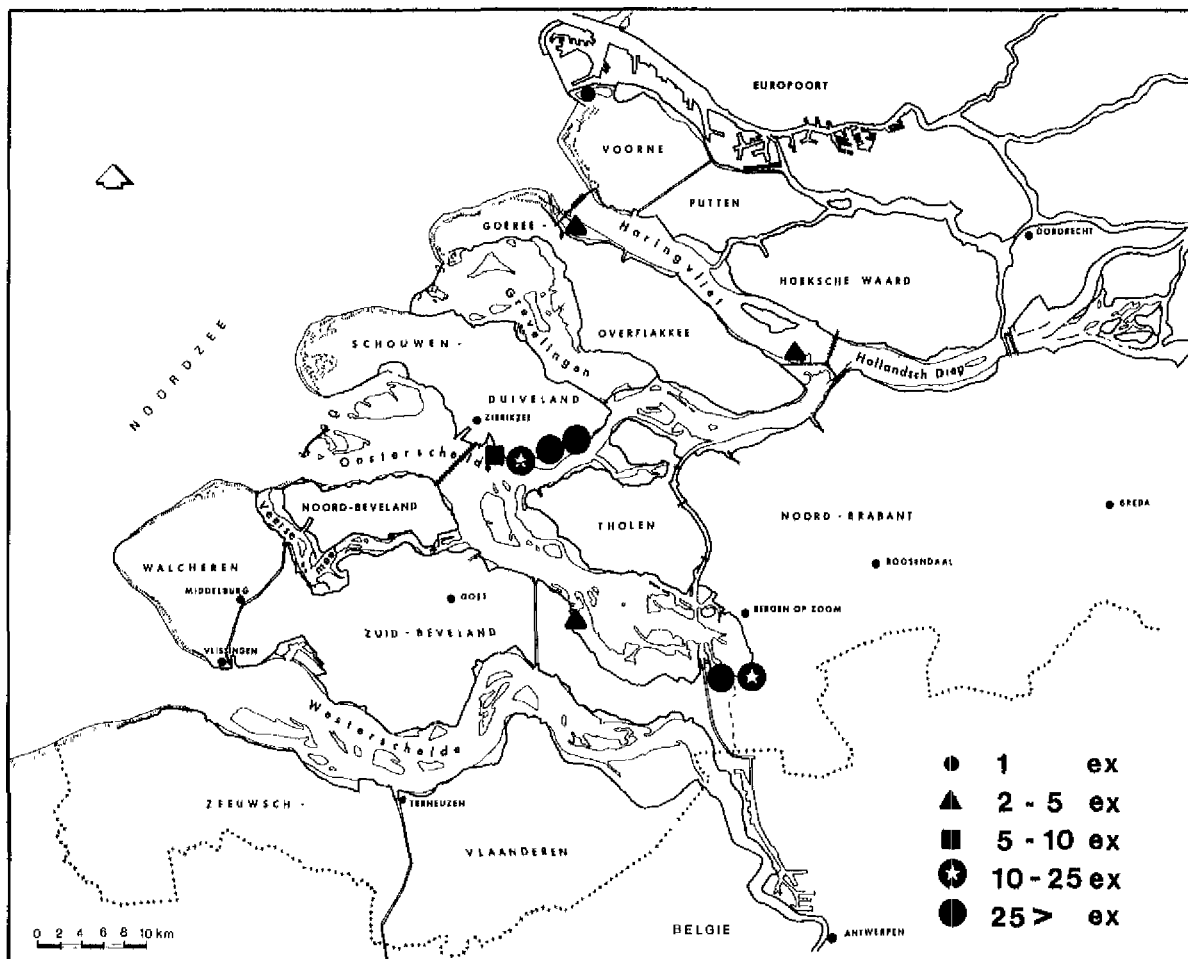
aantal: 3.340

datum: sept. '75

Bontbekplevier (*Charadrius hiaticula*).

De Bontbekplevier is een zeer moeilijk te tellen soort. In de getijde-gebieden sluiten ze zich aan bij de grote groepen strandlopers waartussen ze dan vrijwel niet opvallen. Ook is het niet ondenkbaar dat een volledige hoogwater-vluchtplaats van deze vogels over het hoofd wordt gezien. In geploegd bouwland kunnen ze vrijwel volledig "verdwijnen" door tussen de richels te gaan zitten.

Het hoge aantal op de Westerschelde in september 1973 was het gevolg van het feit dat door extreem hoogwater de vogels van de normale hoogwater-vluchtplaats op de Hooge Platen in de Westerschelde moesten uitwijken naar de kant. Daarbij bleek een gemengde groep Kanoet/Bonte Strandlopers tal van andere soorten, w.o. Bontbekplevieren te bevatten.

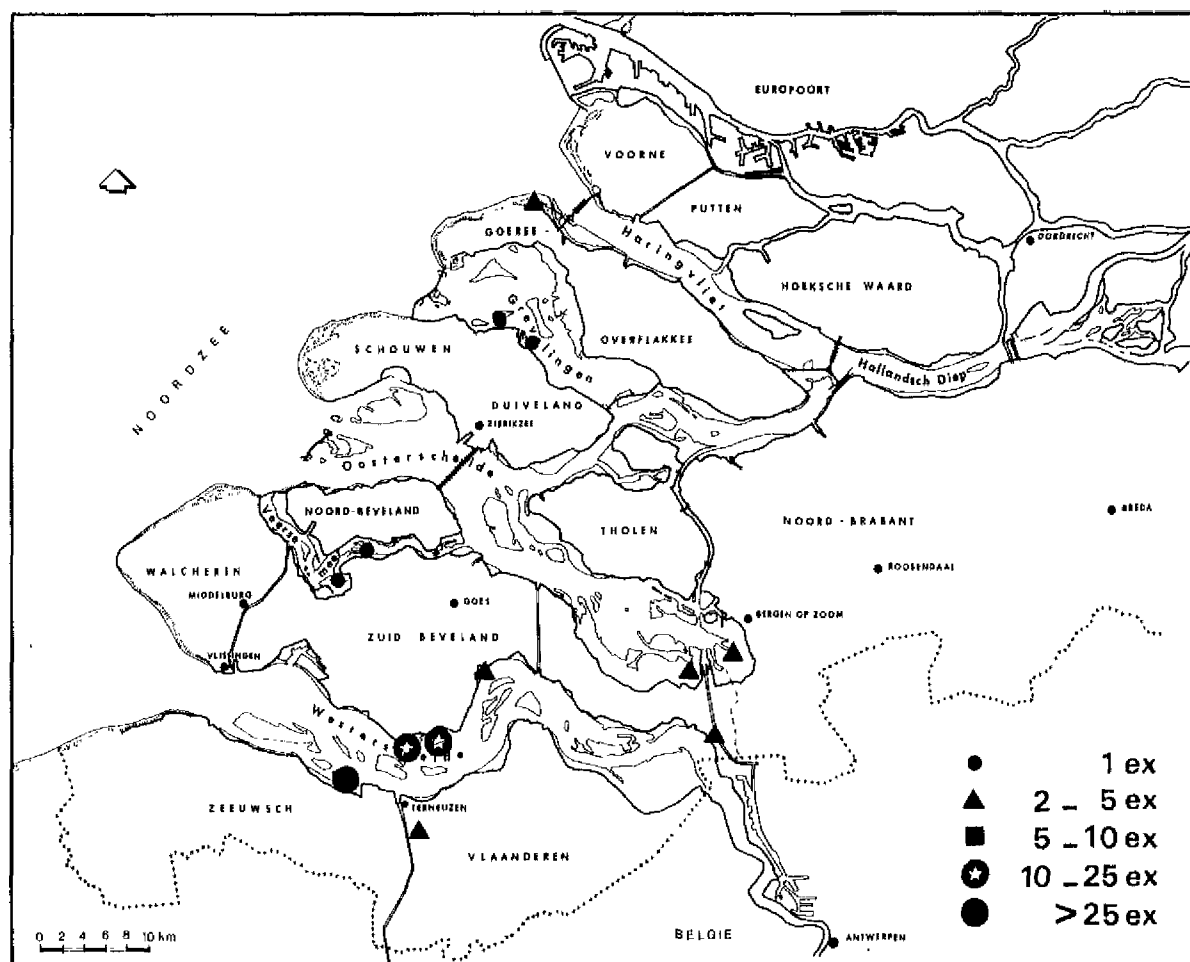

Soort: Kleine Plevier- Charadrius dubius

Aantal: 114

Datum: sept. '73

Soort: Kleine Plevier- Charadrius dubius Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer						1	-	-	-	-
Oude Maas										-
Haringvliet c.a.						9	-	-	-	-
Grevelingen	-		123			-	-	2	-	-
Krammer/Volkerak	1		5			-	-	-	-	-
Oosterschelde	10		36			102	-	5	1	-
Veerse Meer						-	2	2	-	-
Westerschelde						2	6	71	2	-
Voordelta							-	3	-	-
Diverse gebieden							-			
Totaal	11		164			114	8	83	3	

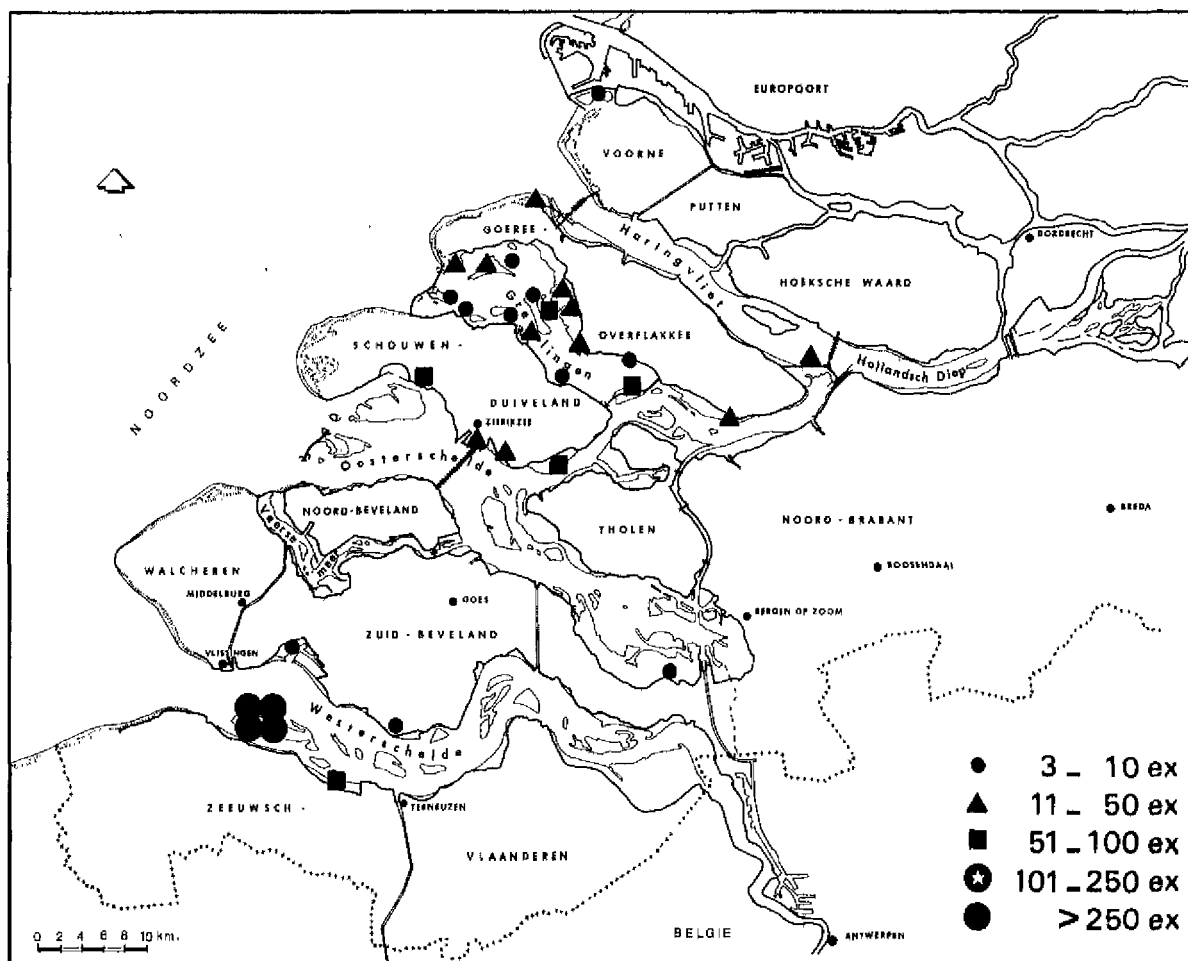
soort: Kleine Plevier

aantal: 83

datum: sept. '75

Kleine Plevier (*Charadrius dubius*).

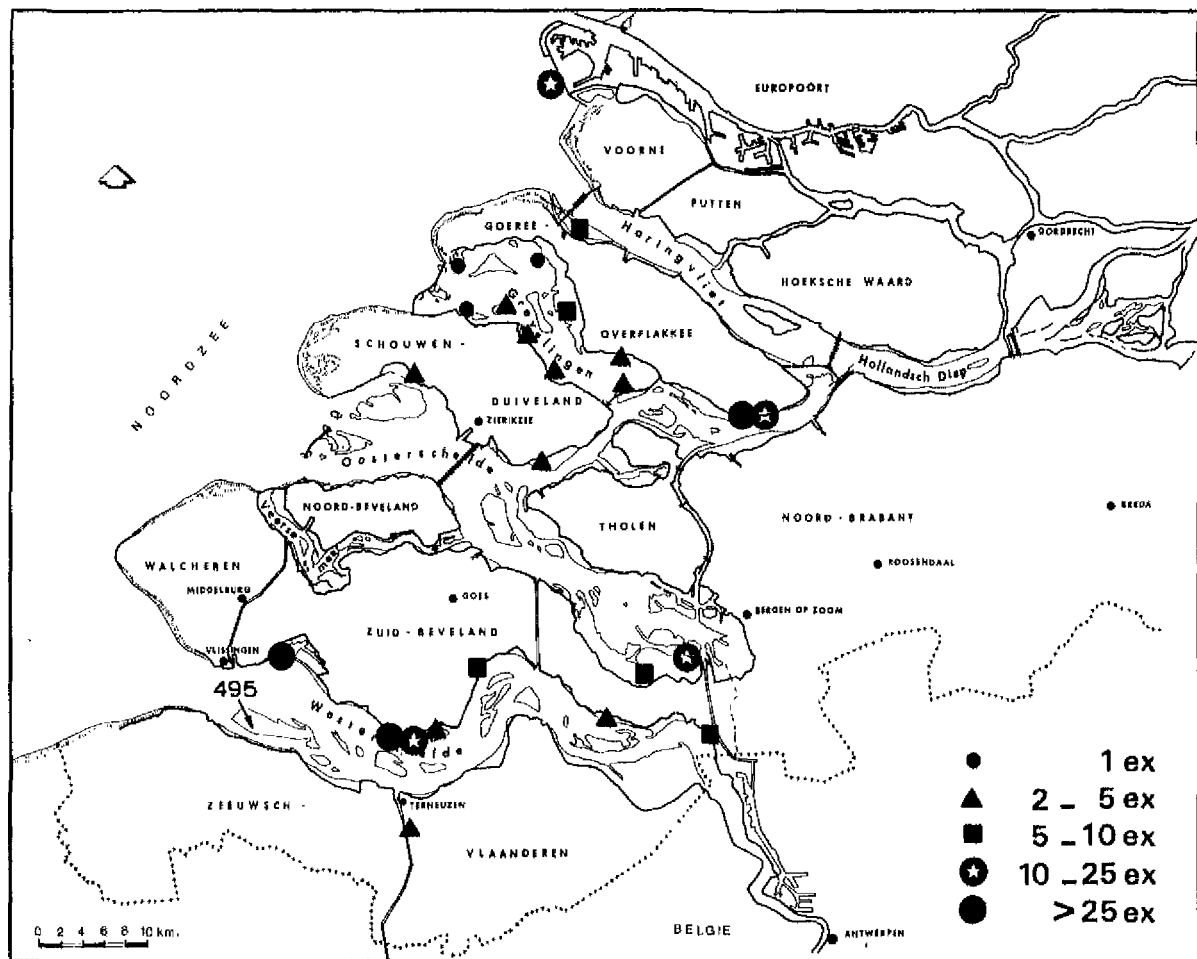
De Kleine Plevier wordt slechts weinig in het Deltagebied in de trektijd aangetroffen. De mogelijkheid is ook bij deze soort reëel dat aantallen niet worden opgemerkt.

Soort: Strandplevier - Charadrius alexandrinus Aantal: 1.770

Datum: sept. '73

Soort: Strandplevier - Charadrius Alexandrinus Simultaantellingen Delta Z.W. Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			22		-	2	-	-	-	-
Oude Maas										
Haringvliet c.a.	90	-	41		-	74	-	6	-	-
Grevelingen	69	-	202		-	441	-	24	-	-
Krammer/Volkerak	242	-	73		-	19	-	46	-	-
Oosterschelde	226	-	286	11	-	172	-	24	1	-
Veerse Meer	2	-	-		-	-	-	-	-	-
Westerschelde	331	-	351	20	-	1062	19	583	-	-
Voordelta							-	10	-	-
Diverse gebieden							-			
Totaal	960	-	975	31	-	1770	19	693	1	-

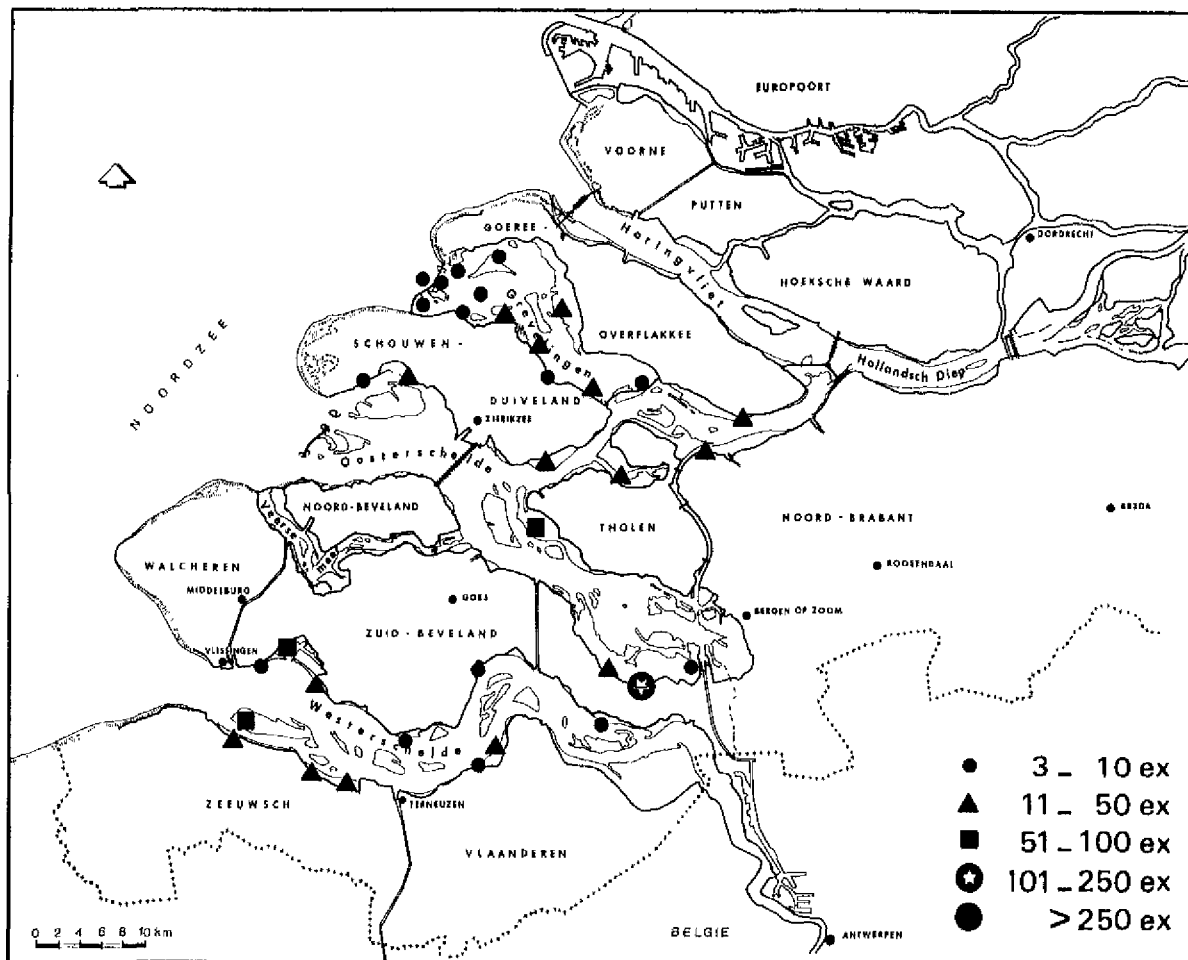
soort: Strandplevier

aantal: 693

datum: sept. '75

Strandplevier (*Charadrius alexandrius*).

Voor de Strandplevier is vrijwel hetzelfde van toepassing als reeds is opgemerkt bij de Bontbekplevier.

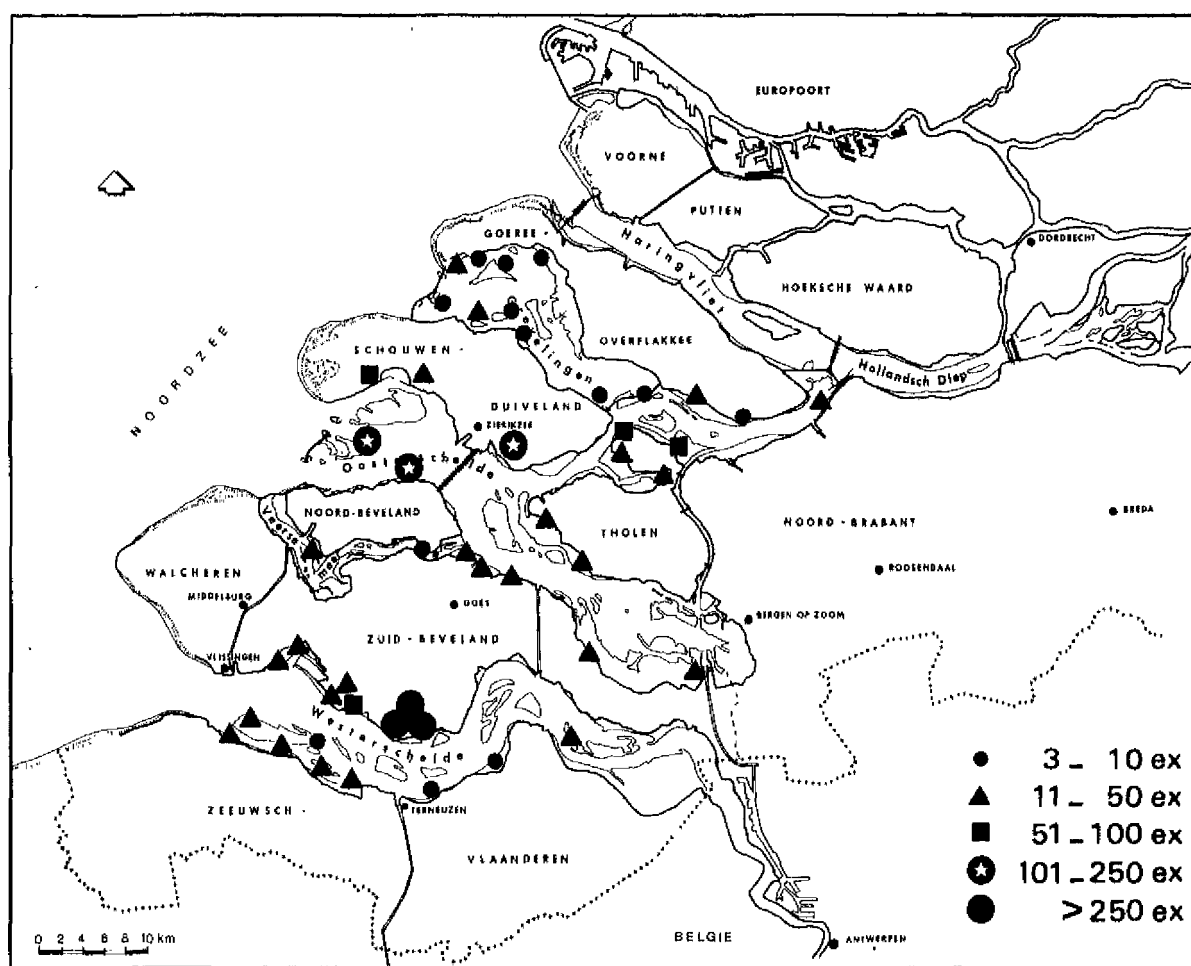

Soort: Steenloper- *Arenaria interpres*

Aantal: 800

Datum: sept. '75

Soort: Steenloper- <i>Arenaria interpres</i>		Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.								
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			10	-	-	4	-	-	3	-
Oude Maas										-
Haringvliet c.a.	13	-	7	4	-	37	-	-	-	-
Grevelingen	328	244	71	28	235	163	78	101	94	58
Krammer/Volkerak	77		146	34	4	11	113	30	222	211
Oosterschelde	815	1250	998	364	1107	162	253	383	377	680
Veerse Meer	10	-	-	1	-	-	50	-	2	15
Westerschelde	279	260	81	94	444	49	142	283	600	1226
Voordelta							-	2	-	-
Diverse gebieden							-			
Totaal	1522	1750	1313	525	1797	426	636	800	1298	2190

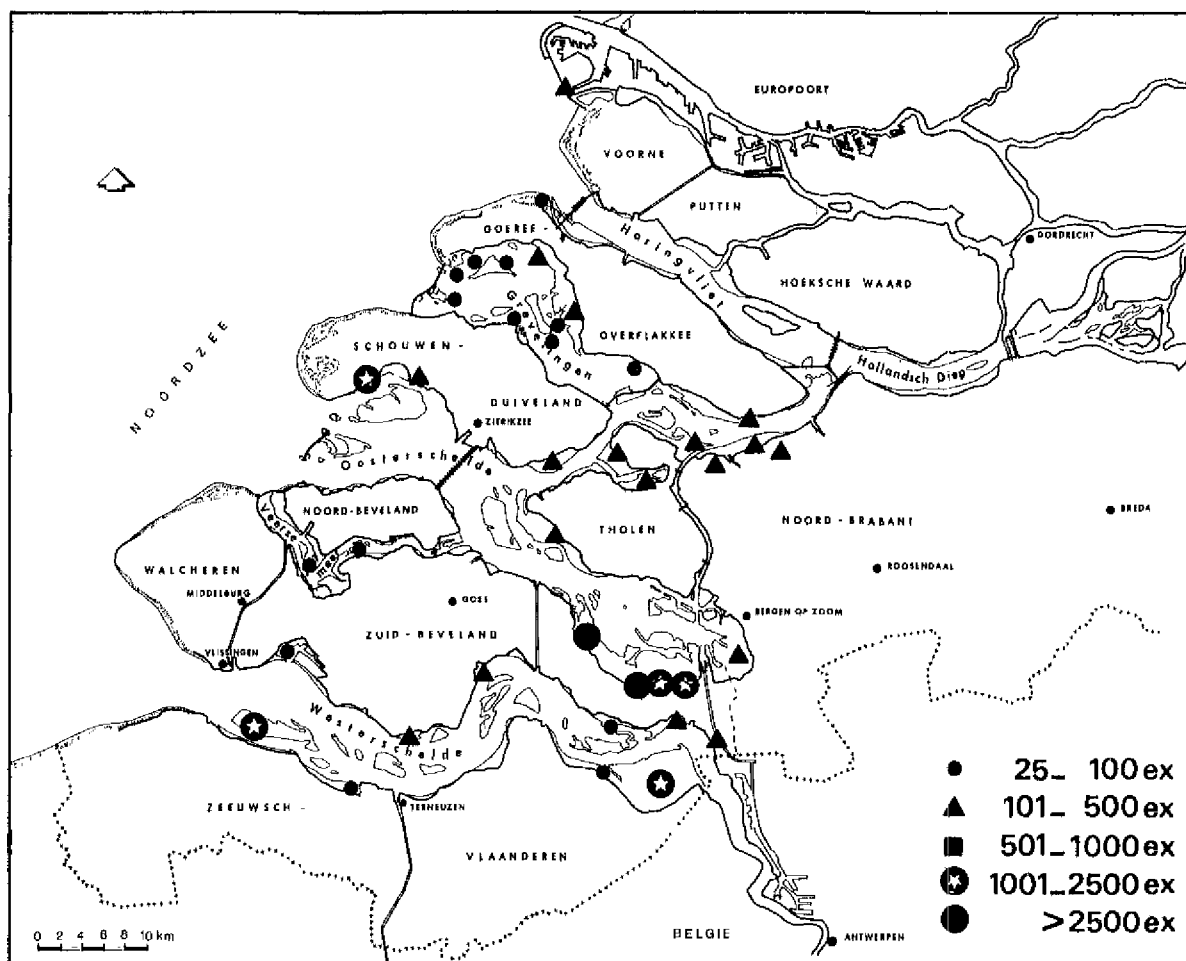
soort: Steenloper

aantal: 2.190

datum: jan. '76

Steenloper (*Arenaria interpres*).

Aantallen en verspreiding van de Steenloper geven (nog) geen duidelijk beeld. Op het Grevelingenmeer worden ook na de afsluiting nog vrij veel Steenlopers aangetroffen, meest fouragerend in veekranden. De aantallen in de getijde-gebieden zijn nogal wisselend. Het is mogelijk dat ze bij de tellingen op de hoogwater-vluchtplaatsen worden onderteld. Bovendien blijken verspreid over havens en mosselbedrijven (b.v. Bruinisse en Verseke) nog vele Steenlopers voor te komen, welke niet of nauwelijks zijn geteld bij de simultaantellingen.

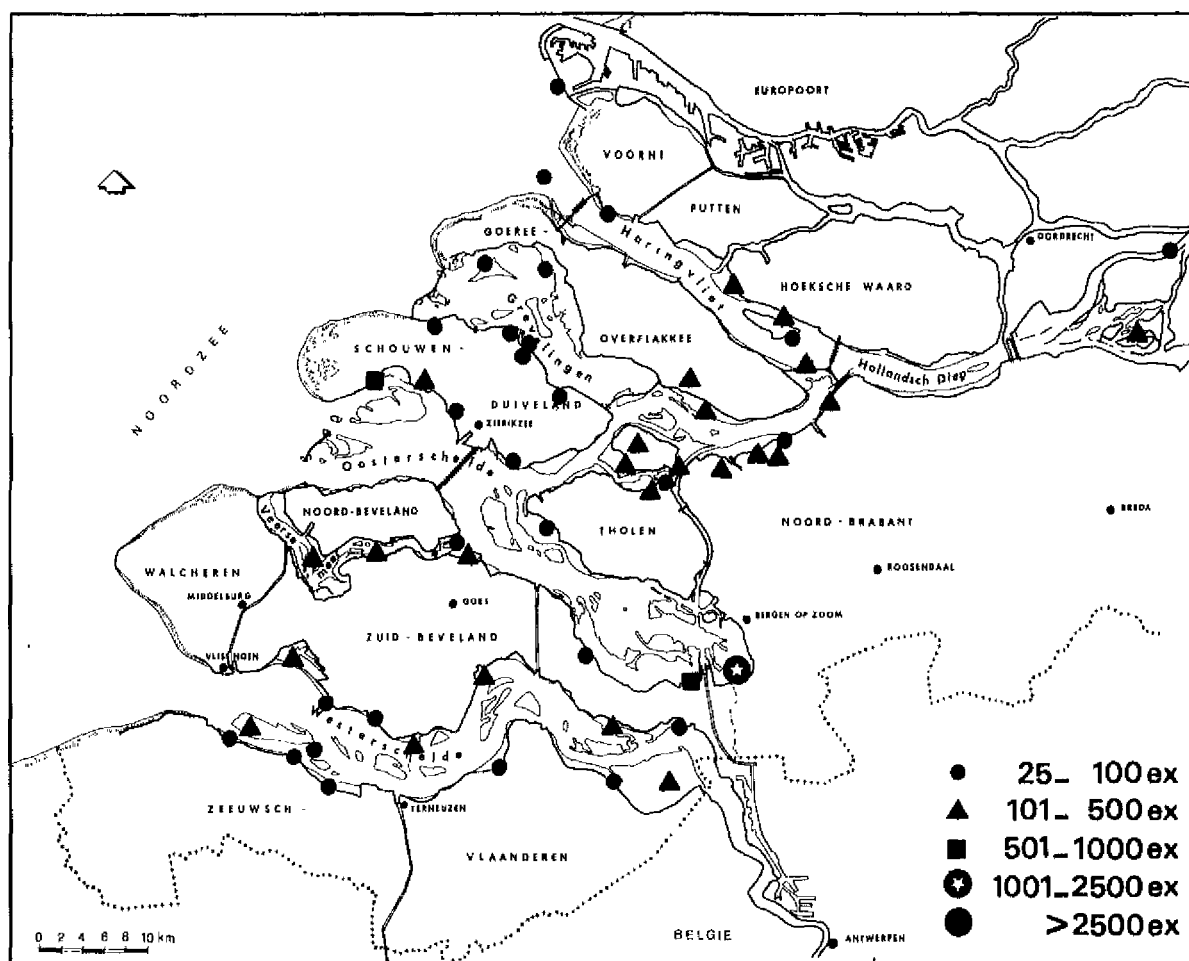

Soort: Wulp- Numenius arquata

Aantal: 17.246

Datum: sept. '75

Soort: Wulp- Numenius arquata Simultaantellingen Delta Z.W. Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			75	13	26	66	28	1	20	2
Oude Naas										-
Haringvliet c.a.	1291	1400	127	263	632	265	808	16	89	730
Grevelingen	5255	5088	1005	284	433	1230	535	839	175	274
Krammer/Volkerak	1148	1776	2325	5582	1179	260	819	1324	1518	1496
Oosterschelde	9713	6703	9882	4456	3157	5635	4229	10669	5299	3500
Veerse Meer	31	10	300	235	61	47	437	113	247	551
Westerschelde	4800	2200	3350	2350	847	3328	1158	4113	2046	1329
Voordelta							1	171	68	151
Diverse gebieden							24			4
Totaal	22200	17200	17065	9185	6335	10831	8039	17246	9462	8037

soort: Wulp

aantal: 8.037

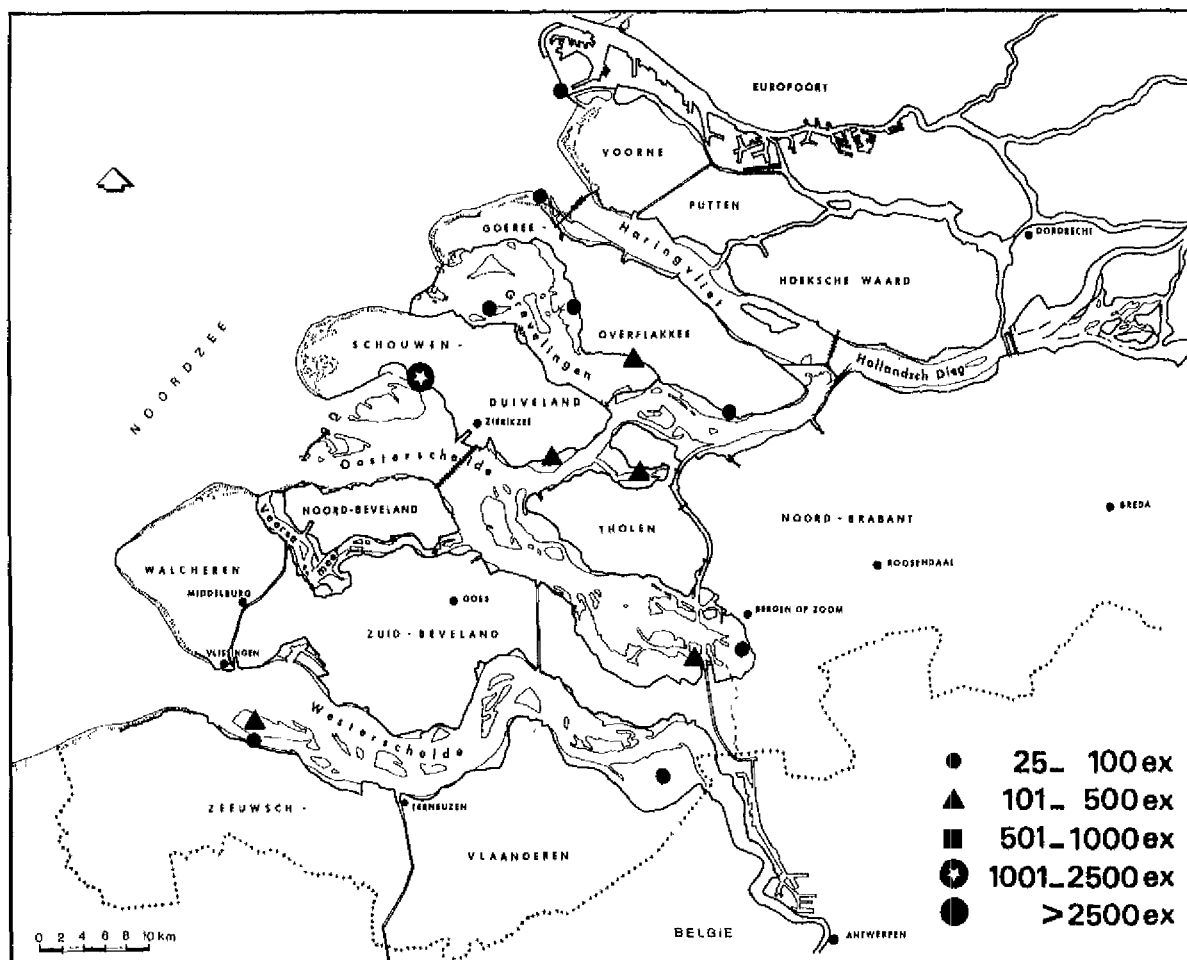
datum: jan. '76

Wulp (*Numenius arquata*).

De aantallen Wulpen op het Grevelingenmeer na de afsluiting waren ongeveer 4 à 5000 lager dan voor de afsluiting.

De aantallen in het gehele Deltagebied zijn in het najaar ongeveer evenveel afgenomen. De aantallen in de winter zijn zelfs met ± 10.000 afgenomen.

De oorzaken van de geconstateerde afname op de Oosterschelde en de Westerschelde zijn ons niet duidelijk.

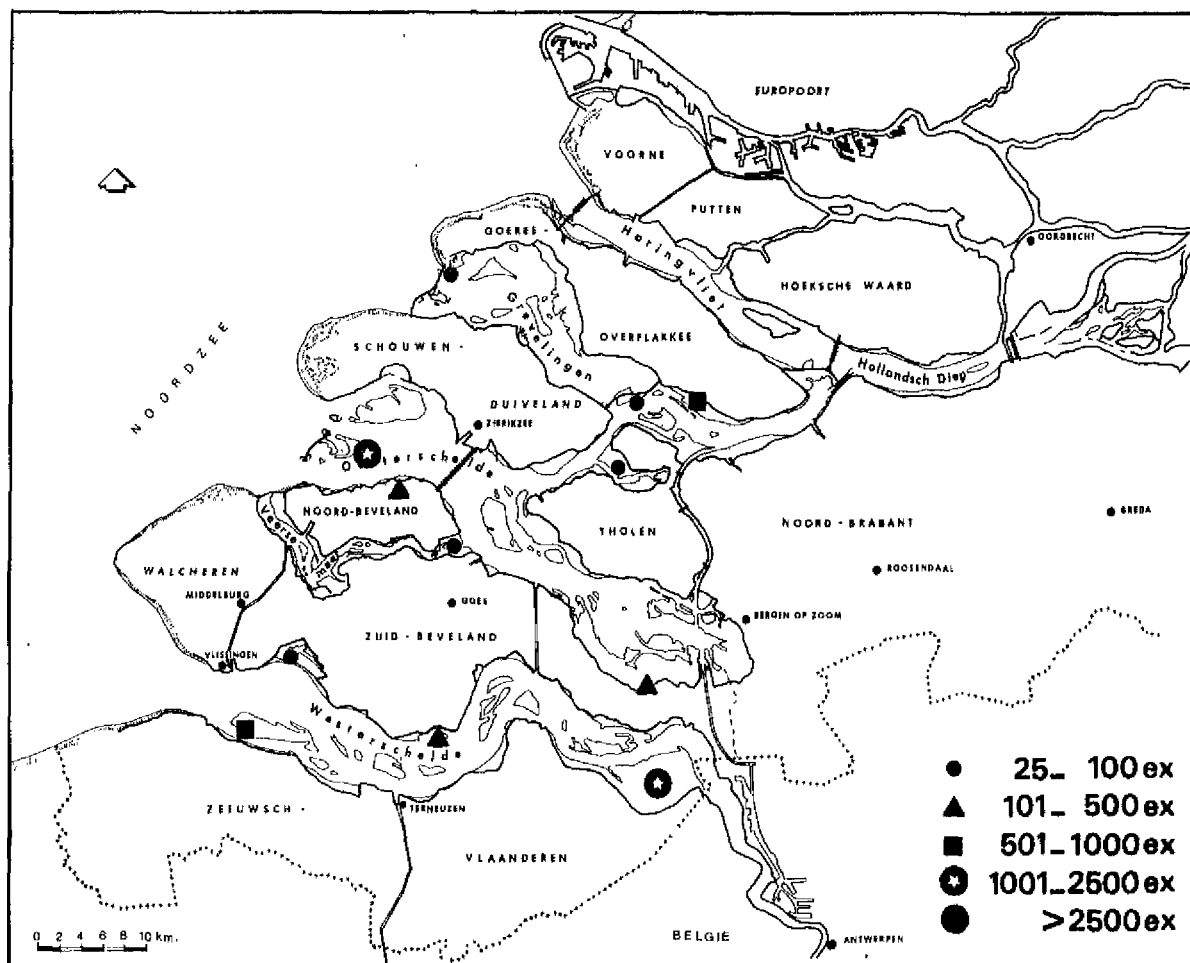

Soort: Rosse Grutto- *Limosa lapponica*

Aantal: 2.648

Datum: sept. '75

Soort: Rosse Grutto- <i>Limosa lapponica</i> Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			48	32	11	73	-	3	6	-
Oude Mans										-
Haringvliet c.a.	319	-	32	5	15	345	-	-	1	-
Grevelingen	1490	755	149	44	68	442	135	241	172	91
Krammer/Volkerak	180		567	128	676	222	686	94	201	631
Oosterschelde	2324	510	3857	1913	5687	2491	1110	1977	1655	2498
Veerse Meer	8	-	3	23	3	6	8	8	30	-
Westerschelde	1130	700	589	503	394	1084	281	232	540	2771
Voordelta							-	93	-	3
Diverse gebieden							-			
Totaal	5300	2100	5245	2648	6854	4663	2220	2648	2605	5994

soort: Rosse Grutto

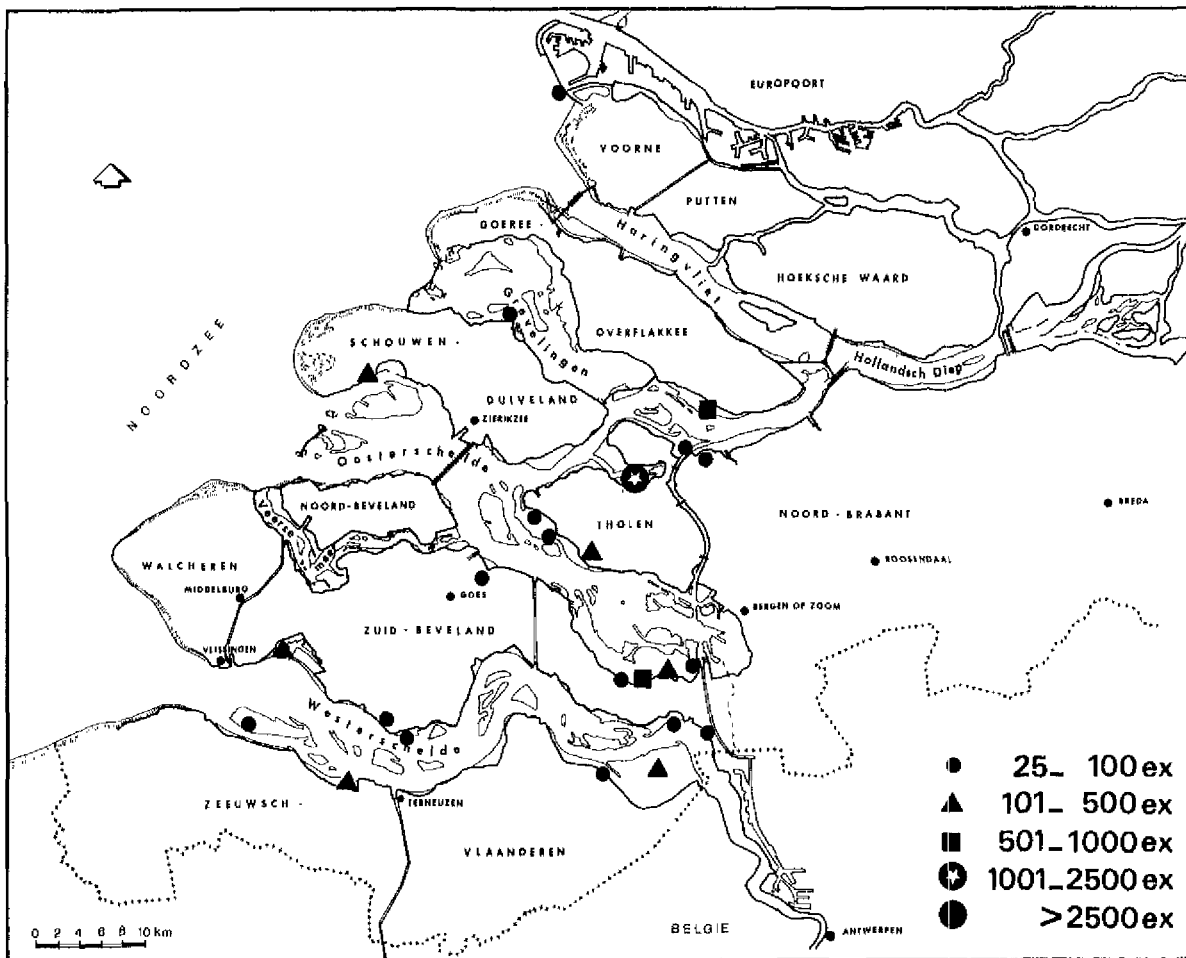
aantal: 5.994

datum: jan. '76

Rosse grutto (*Limosa lapponica*).

Het aantalsverloop van de Rosse grutto is zeer onduidelijk. In het najaar is door de afsluiting van de Grevelingen een verlies van ruim 1000 vogels aldaar opgetreden. In 1972 bleken de aantallen in het gehele Deltagebied desondanks gelijk aan die van 1966. In de daarop volgende jaren werden steeds lagere aantallen geteld. De getelde aantallen in januari 1973 en in januari 1976 bleken zeer hoog. Dit in tegenstelling tot januari 1975 toen evenals in januari 1967 slechts 2000 Rosse Grutto's werden geteld.

Ten aanzien van de tellingen van 1966/'67 moet worden opgemerkt dat de hoogwater-vluchtplaatsen op de Hooge Platen en de Neeltje Jans toen niet zo nauwkeurig zijn geteld als in de latere tellingen.

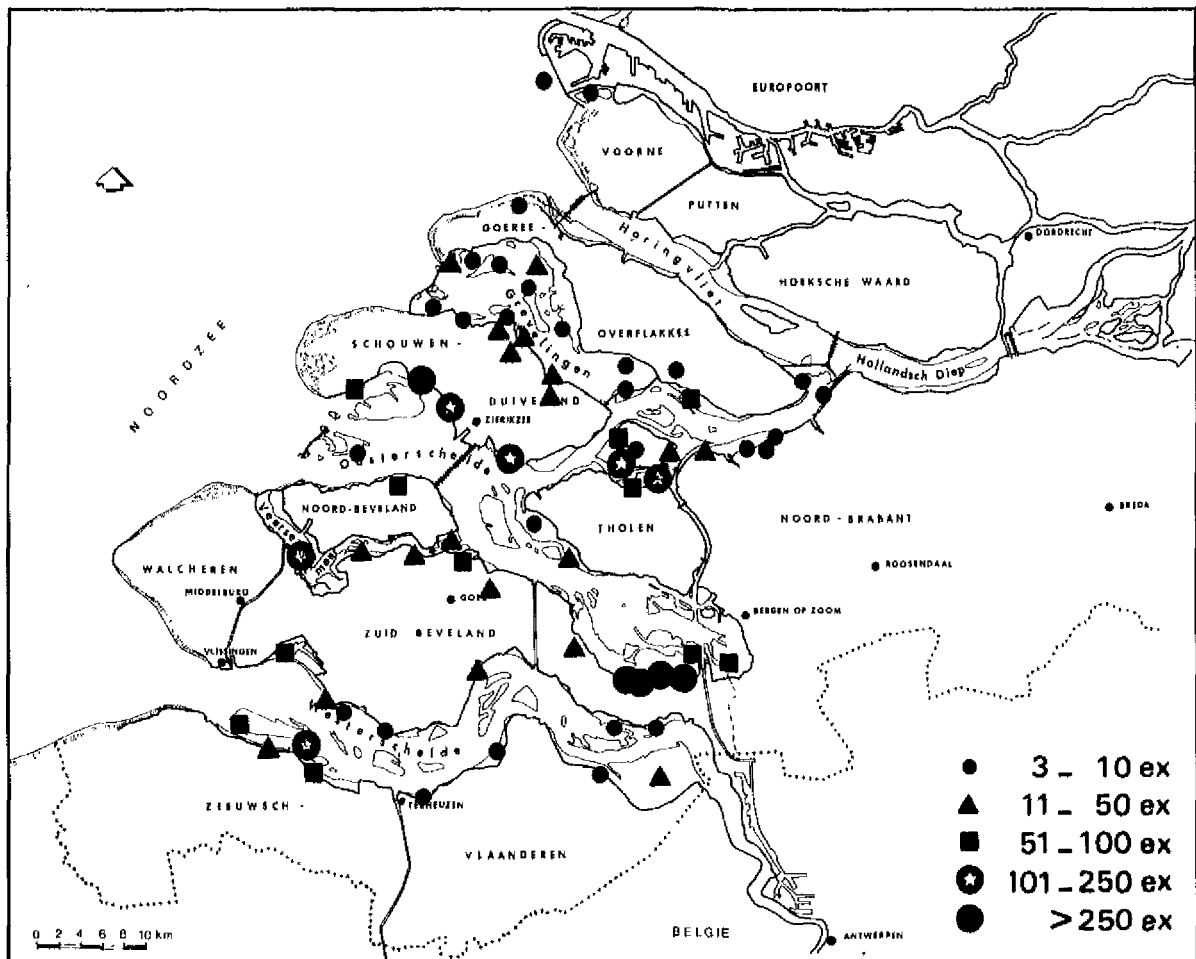

Soort: Tureluur- *Tringa totanus*

Aantal: 4.828

Datum: sept. '75

Soort: Tureluur- <i>Tringa totanus</i>		Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.								
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			21	17	28	34	21	-	15	2
Oude Maas										-
Haringvliet c.a.	234	7	70	5	19	95	-	-	3	1
Grevelingen	1381	245	256	227	189	665	247	172	160	165
Krammer/Volkerak	679	57	703	874	606	650	480	747	239	250
Oosterschelde	2313	1155	5333	3040	1103	2371	1026	3059	2321	2706
Veerse Meer	50	8	63	80	13	21	355	7	53	144
Westerschelde	1680	440	2719	1897	404	1308	428	803	1207	481
Voordelta							1	40	7	13
Diverse gebieden							2			
Totaal	6370	1900	9165	5340	2362	5144	2560	4828	4005	3762

soort: Tureluur

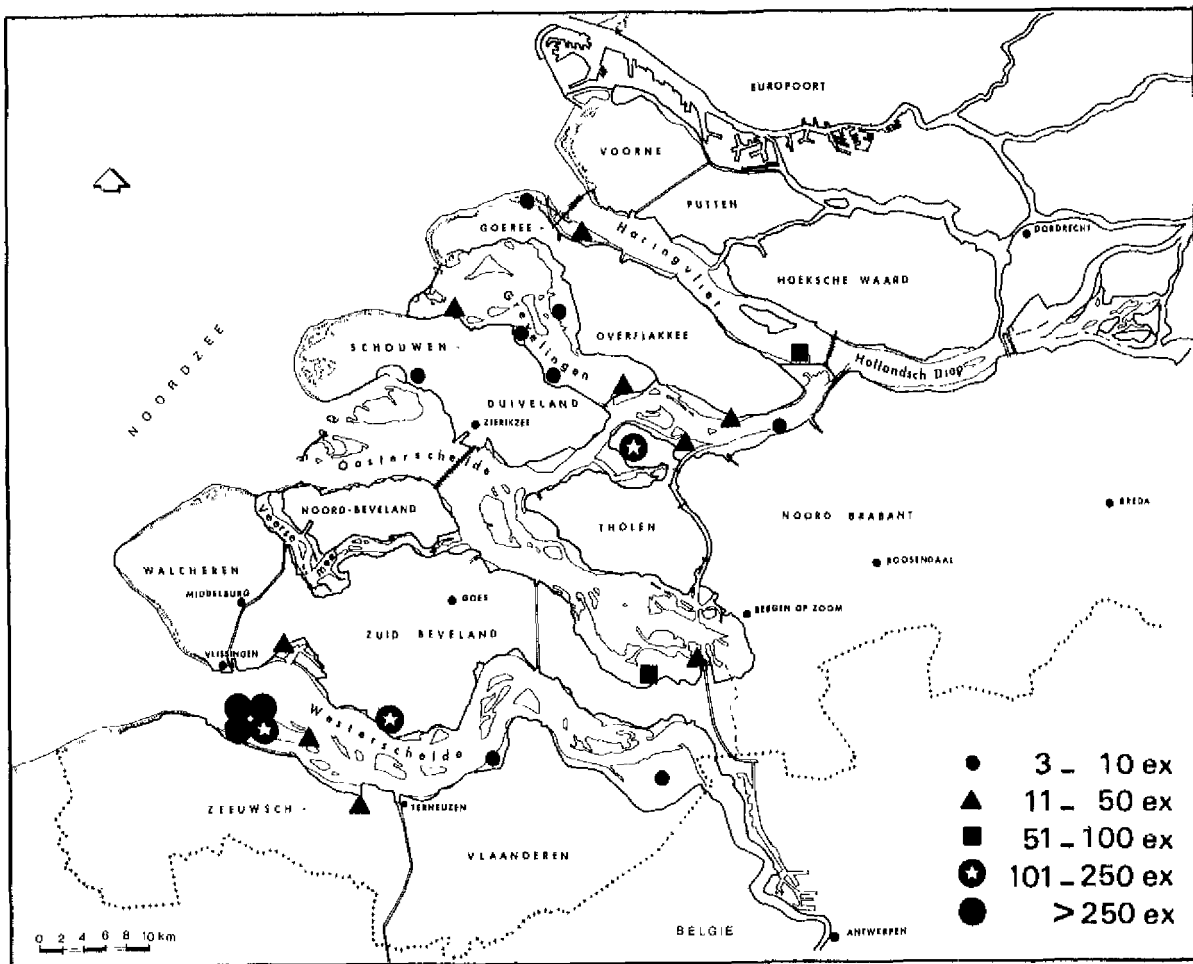
aantal: 3.762

datum: jan. '76

Tureluur (*Tringa totanus*).

De aantallen en verspreiding van de Tureluur in het Deltagebied zijn nog zeer onduidelijk. De indruk bestaat dat de doortrek van deze soort zeer onregelmatig is waardoor de tellingen niet meer zijn dan toevalstreffers.

In de winter is de situatie veel stabiel. De indruk bestaat dat de winteraantallen een licht toenemende tendens vertonen.

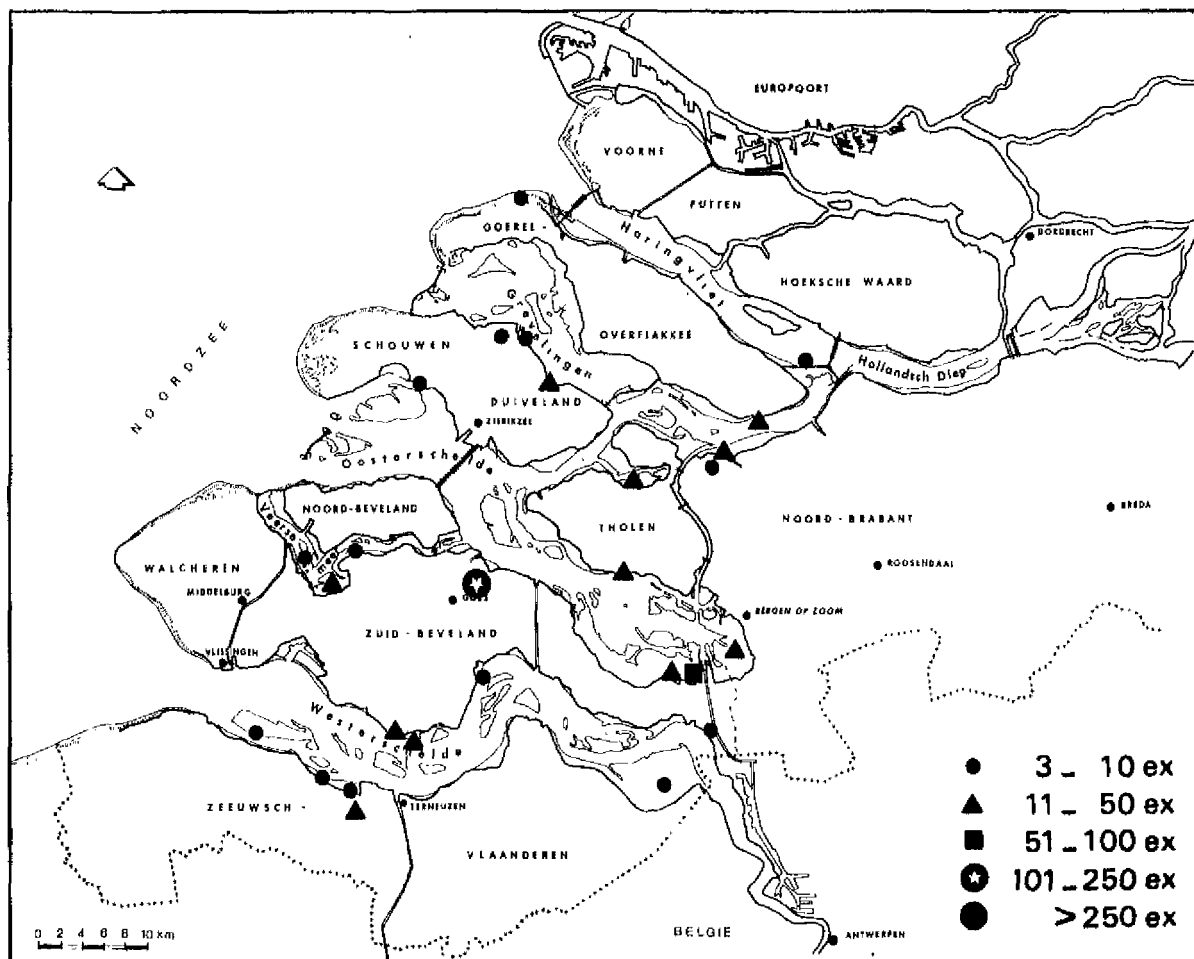

Soort: Zwarte Ruiter- *Tringa erythropus*

Aantal: 1.598

Datum: sept. '73

Soort: Zwarte Ruiter- <i>Tringa erythropus</i> Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			3	-		1	-	-	-	-
Oude Maas										-
Haringvliet c.a.	157		55	5		130	1	3	1	20
Grevelingen	436		10	9		58	11	24	65	-
Krammer/Volkerak	276		117	22		196	1	67	31	1
Oosterschelde	263	2	598	91		95	5	289	69	4
Veerse Meer	45		-	-		-	36	17	21	-
Westerschelde	600	37	43	219		1118	47	107	62	27
Voordelta							-	6	-	-
Diverse gebieden							1			1
Totaal	1780	39	826	350	32	1598	102	513	249	53

soort: Zwarte Ruiter

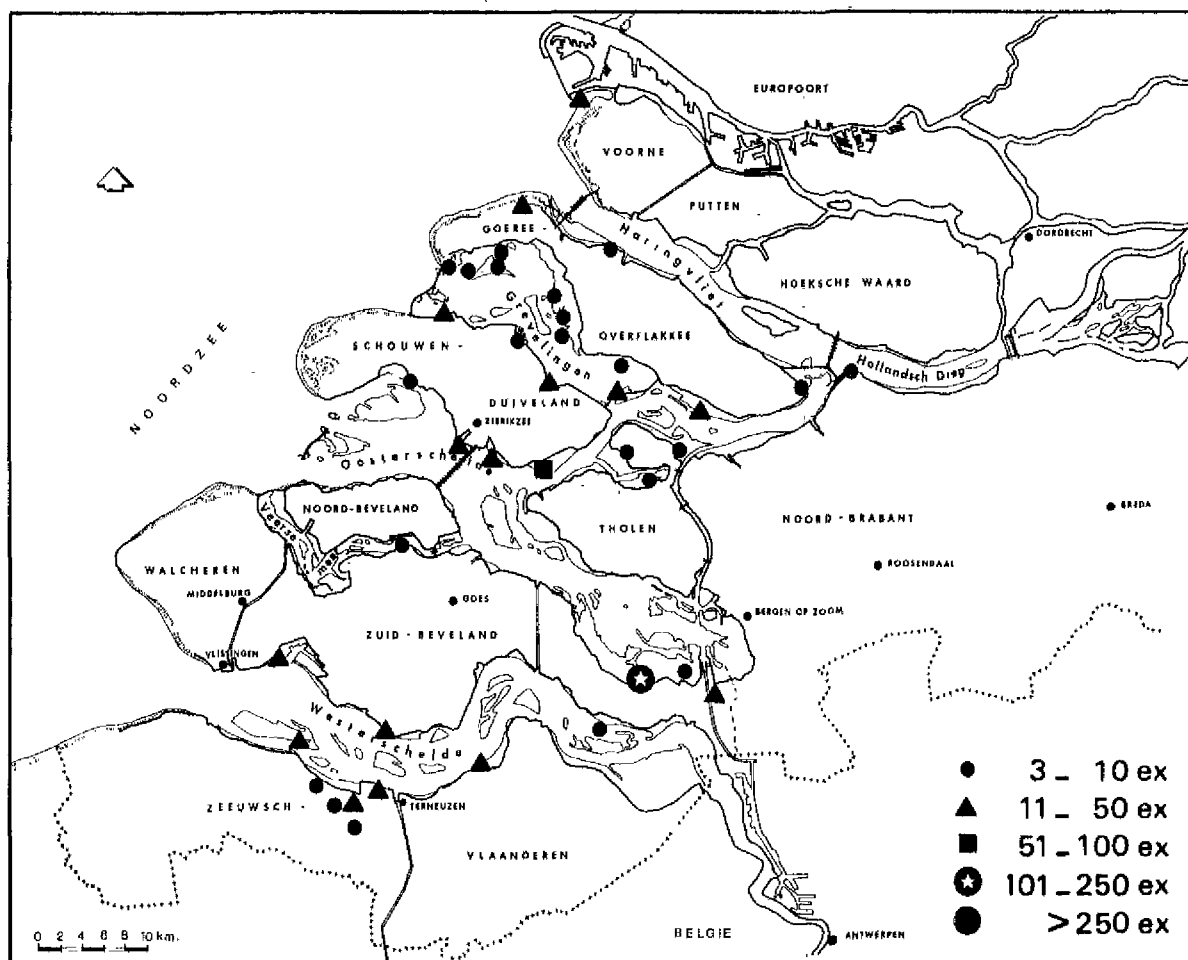
aantal: 513

datum: sept. '75

Zwarte Ruiter (*Tringa erythropus*).

Voor 1970 werden grote aantallen Zwarte Ruiters in het Haringvliet, de Grevelingen en het Krammer-Volkerak aangetroffen.

Na de afsluitingen in 1969/'71 zijn de aantallen in deze gebieden sterk afgenomen. De aantallen in de Westerschelde vertonen een zeer wisselend beeld. Zowel het al of niet nauwkeurig kunnen tellen als toevalstreffen van trekgroepen kunnen hier een rol spelen.

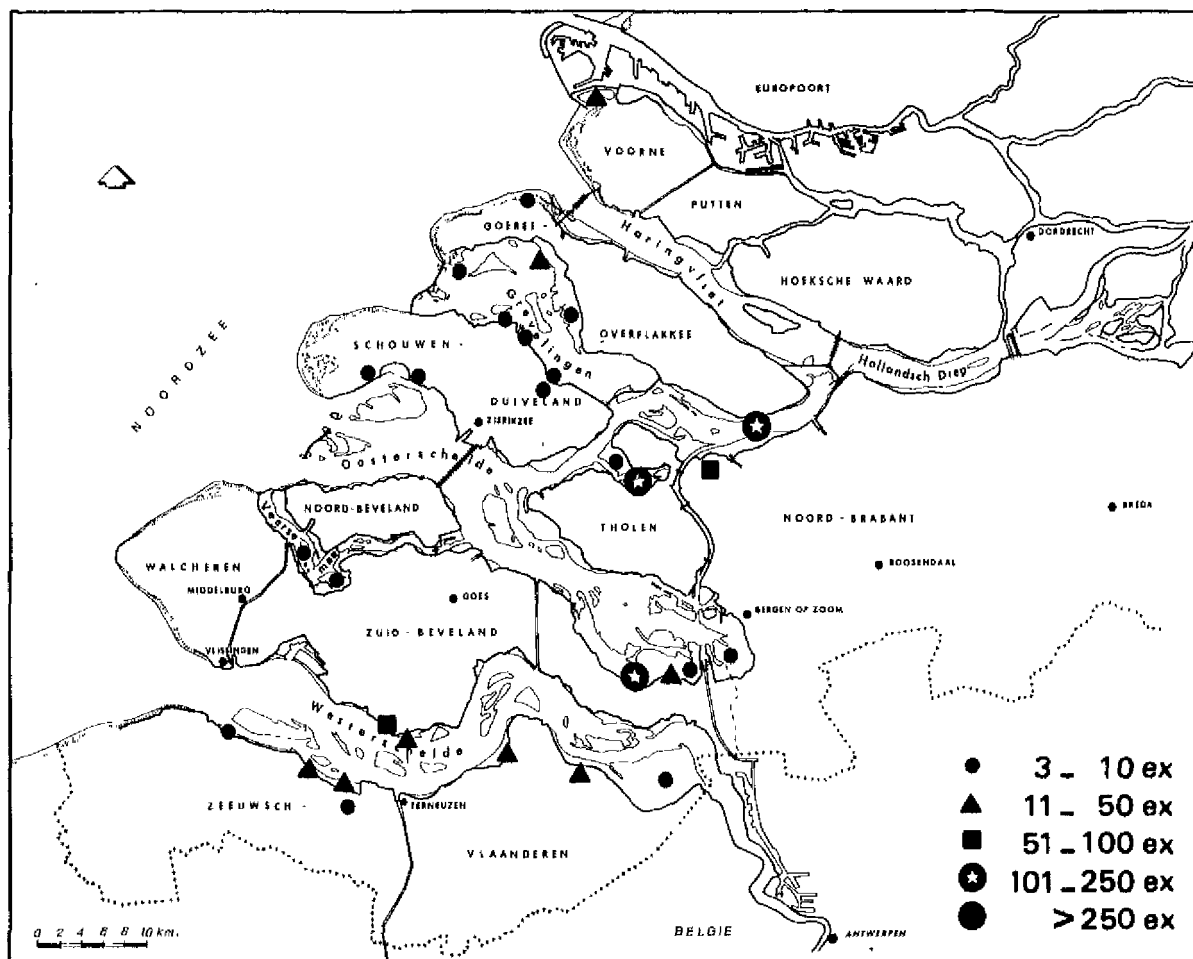

Soort: Groenpootruiter- *Tringa nebularia*

Aantal: 647

Datum: sept. '73

Soort: Groenpootruiter- <i>Tringa nebularia</i> Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			30	-		11	1	18	1	1
Oude Maas										-
Haringvliet c.a.	260		17	6		26	-	-	-	-
Grevelingen	370		45	13		97	-	38	5	-
Krammer/Volkerak	136		180	10		29	-	156	15	1
Oosterschelde	853		440	43		385	-	415	181	-
Veerse Meer	32		11	15		8	-	7	6	-
Westerschelde	295		73	1		90	-	189	30	-
Voordelta							-	5	-	-
Diverse gebieden							-			
Totaal	1960		796	88	4	647	1	828	238	2

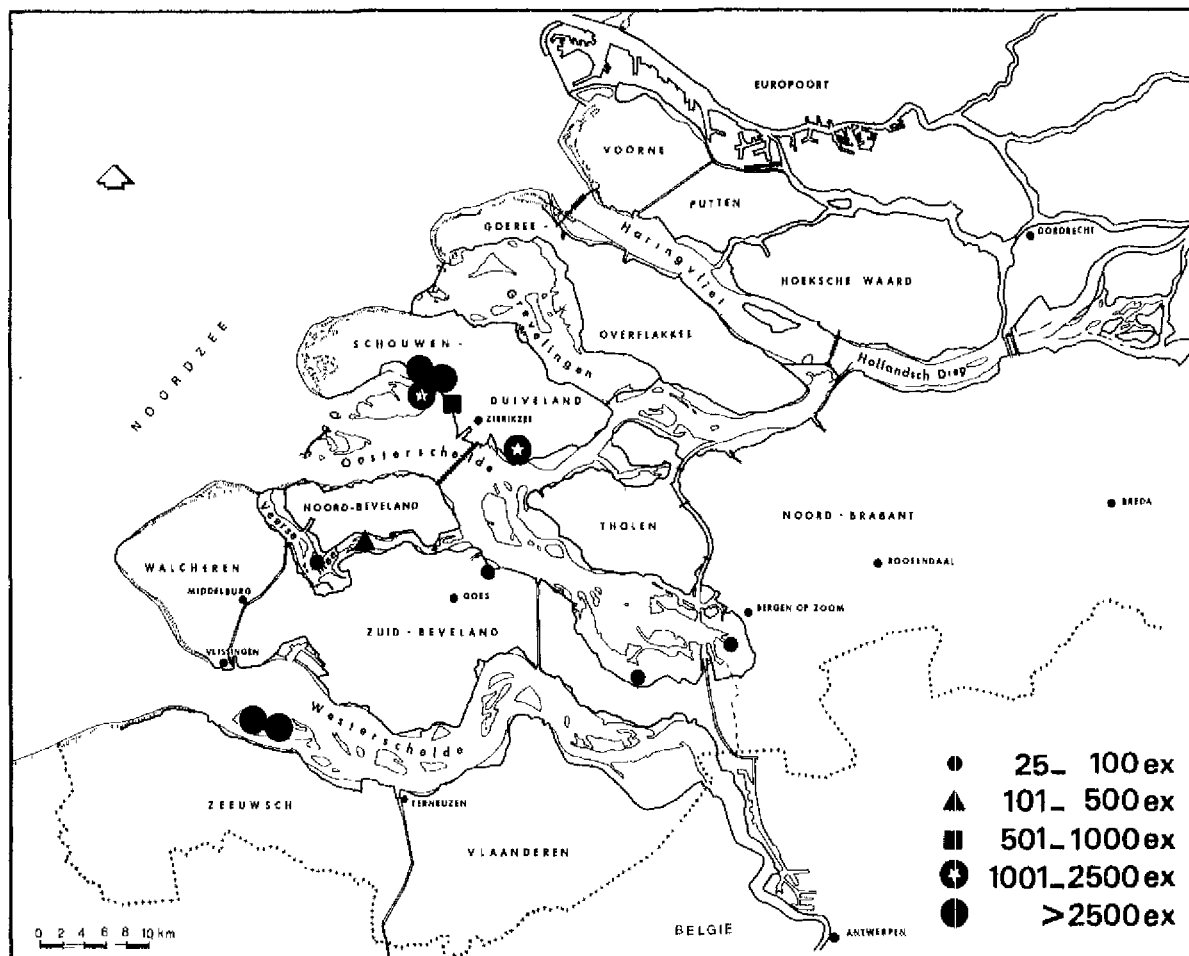
soort: Groenpootruiter

aantal: 828

datum: sept. '75

Groenpootruiter (*Tringa nebularia*).

Voor de Groenpootruiter geldt ongeveer hetzelfde als is opgemerkt bij de Zwarte Ruiters. Deze soort is wat gemakkelijker te tellen. De vrij sterke afname van deze soort in het gehele Deltagebied moet daarom zeker als realiteit worden gezien.

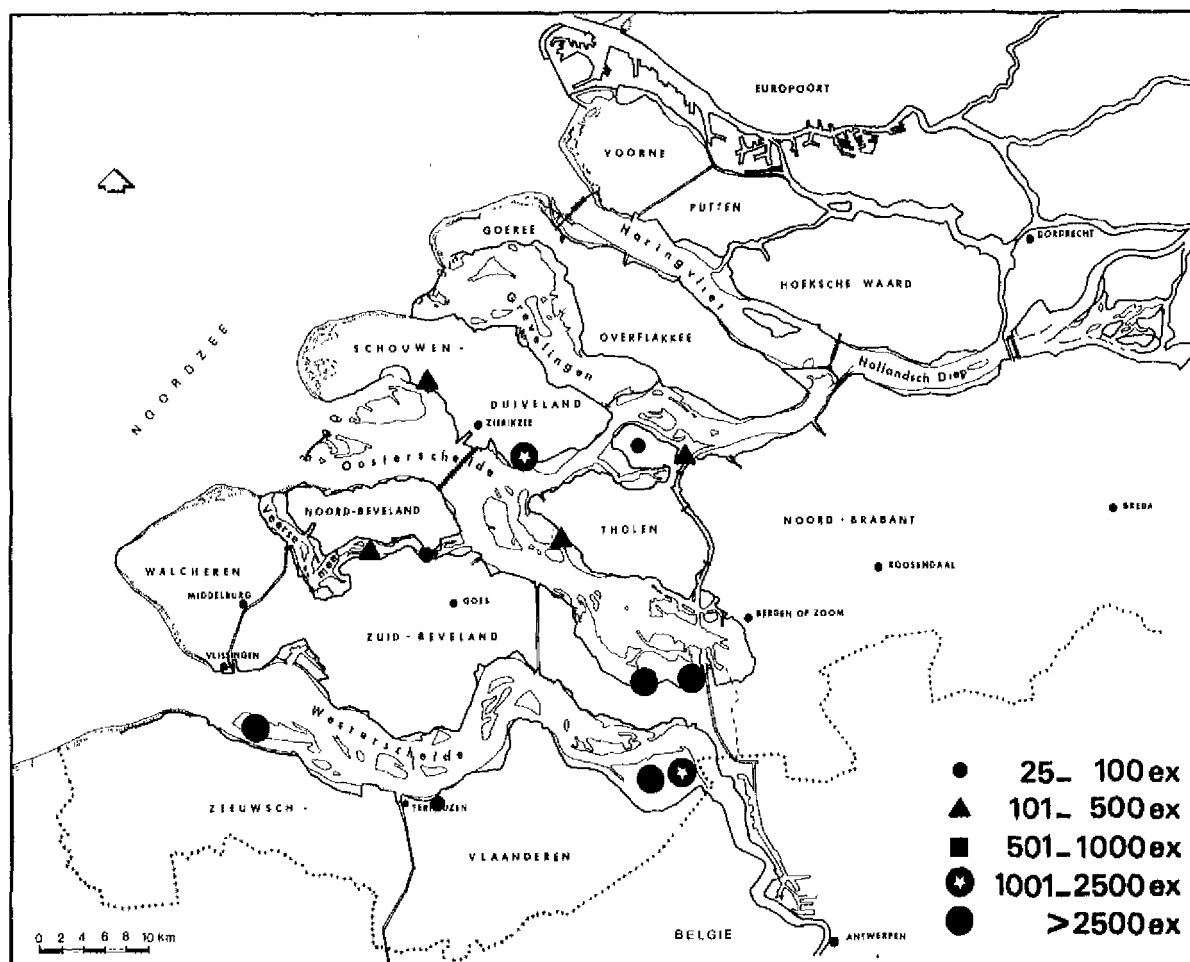

Soort: Kanoetstrandloper- *Calidris canutus*

Aantal: 13.787

Datum: nov. '75

Soort: Kanoetstrandloper- <i>Calidris canutus</i> Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			13	-	-	35	-	2	-	-
Oude Maas										-
Haringvliet c.a.	69	-	37	-	-	18	-	-	-	-
Grevelingen	2057	1567	362	24	-	575	281	41	3	-
Krammer/Volkerak	40	-	-	2322	481	35	-	-	-	465
Oosterschelde	794	10378	1654	1091	2252	8347	20250	4232	8274	8371
Veerse Meer	-	2	4	-	120	-	-	-	359	253
Westerschelde	1700	2300	2695	7429	15213	4756	2143	4127	5151	7875
Voordelta							-	159	-	-
Diverse gebieden							-			
Totaal	4700	14300	4765	10866	18066	13766	22674	8561	13787	16964

soort: Kanoetstrandloper

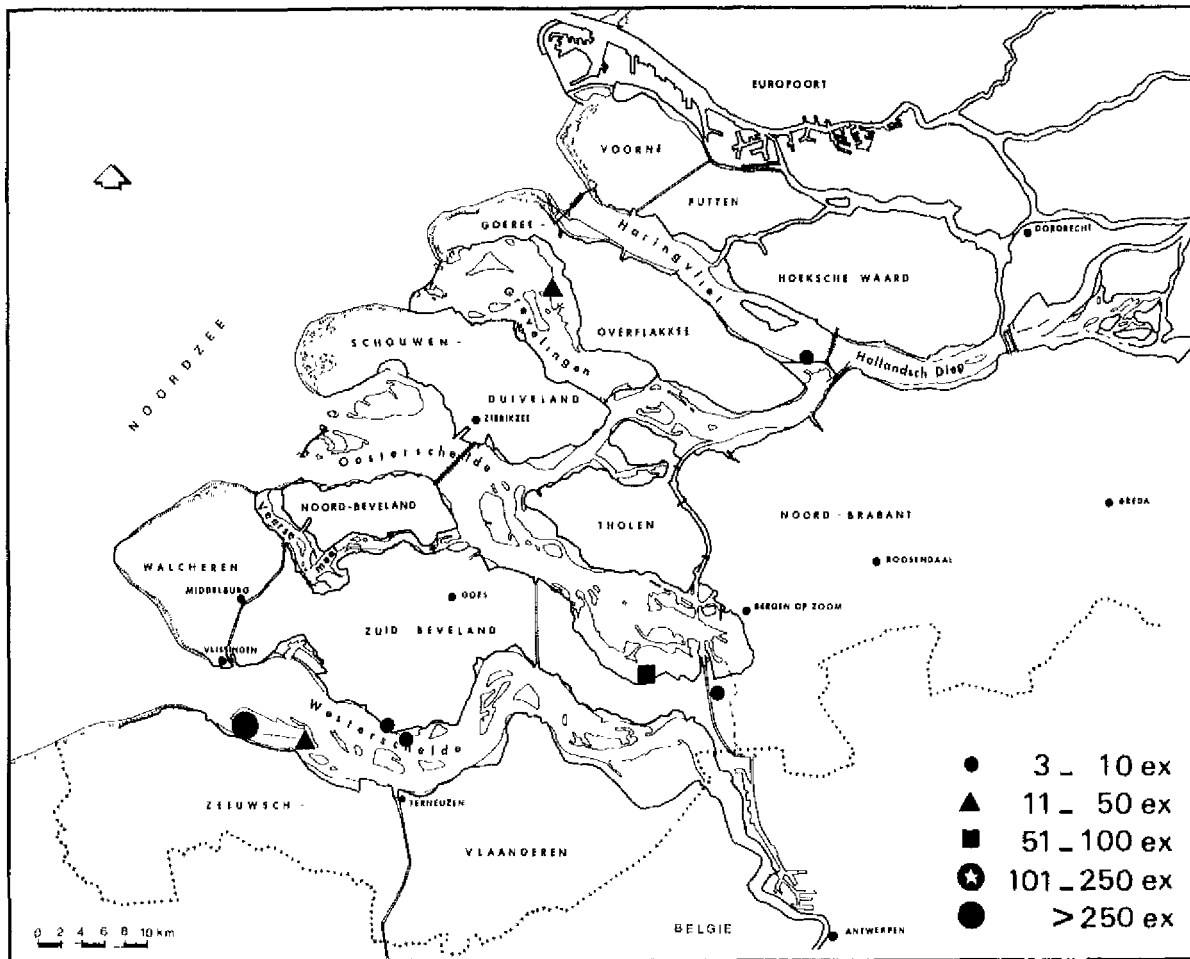
aantal: 16.964

datum: jan. '76

Kanoetstrandloper (*Calidris canutus*).

Op het Grevelingenmeer is de Kanoetstrandloper zo goed als verdwenen. Het Krammer-Volkerak is geen nieuwe functie voor deze soort gaan vervullen. De aantallen op de Oosterschelde en de Westerschelde vertonen een toenemende tendens. Met name is dit het geval in het oostelijk deel van de Oosterschelde.

Opvallend is dat soms grote aantallen werden aangetroffen in de mond van de Oosterschelde en kleine aantallen in de mond van de Westerschelde en dat dit andere keren juist andersom is.

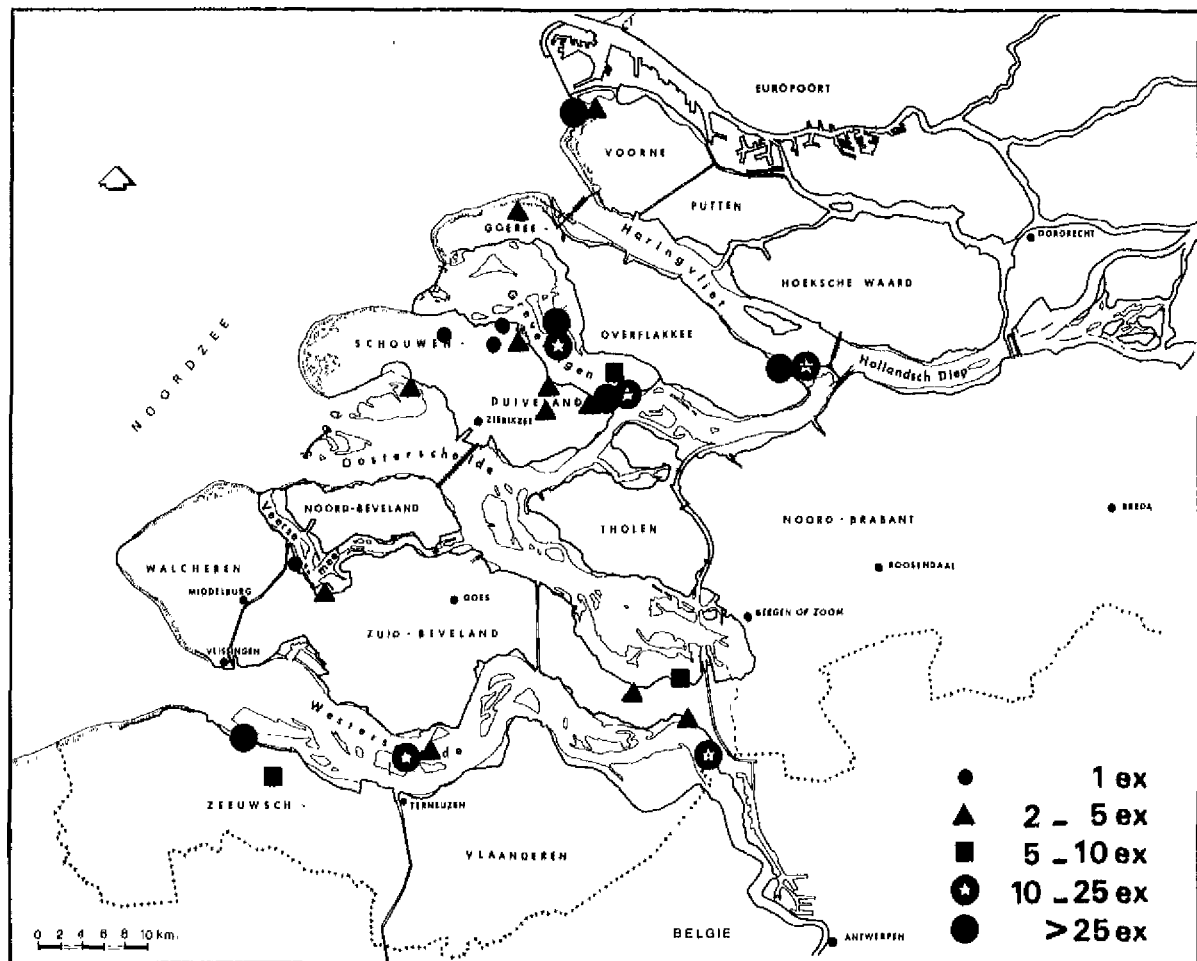

Soort: Kleine Strandloper- *Calidris minuta*

Aantal: 424

Datum: sept. '73

Soort: Kleine Strandloper- <i>Calidris minuta</i> Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			15			-	-	32	-	-
Oude Maas										-
Haringvliet c.a.	5		30			3	-	45	85	-
Grevelingen	12		131			25	-	101	-	-
Krammer/Volkerak	1					-	-	-	-	7
Oosterschelde	19		18			75	-	11	-	-
Veerse Meer						-	-	5	-	-
Westerschelde						321	-	68	-	-
Voordelta							-	2	-	-
Diverse gebieden							-			
Totaal	37		194	3		424	-	264	85	7

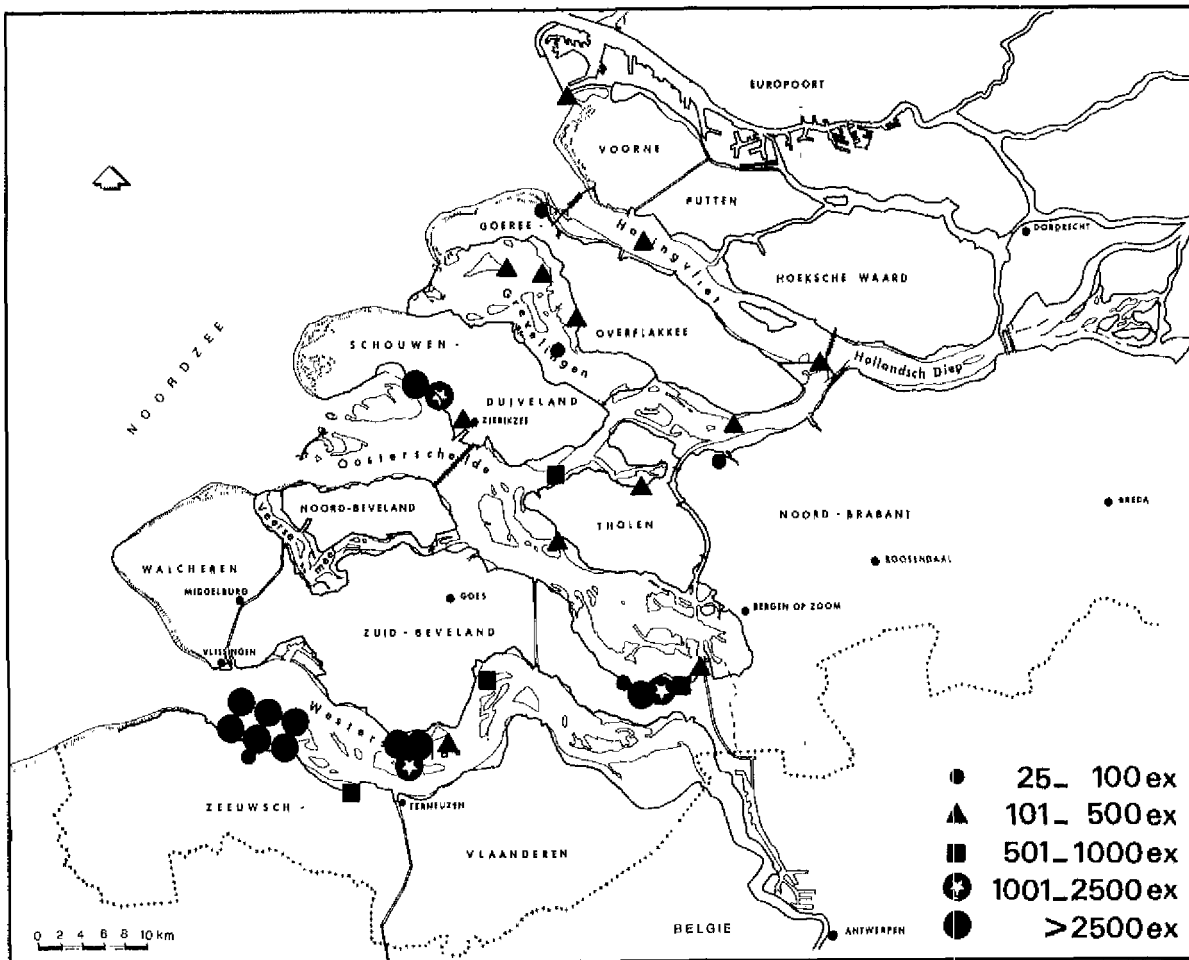
soort: Kleine Strandloper

aantal: 264

datum: sept. '75

Kleine Strandloper (*Calidris minuta*).

De opgegeven aantallen Kleine Strandlopers moeten o.i. als toevalstreffers worden beschouwd. De soort is zeer moeilijk te herkennen tussen b.v. Bonte Strandlopers. Bij ringvangsten blijken vaak veel meer Kleine Strandlopers aanwezig dan uit waarnemingen kan worden afgeleid. De soort wordt op het Grevelingenmeer zeer frequent aangetroffen. In hoeverre hier sprake is van toename kan i.v.m. bovenstaande niet worden bepaald.

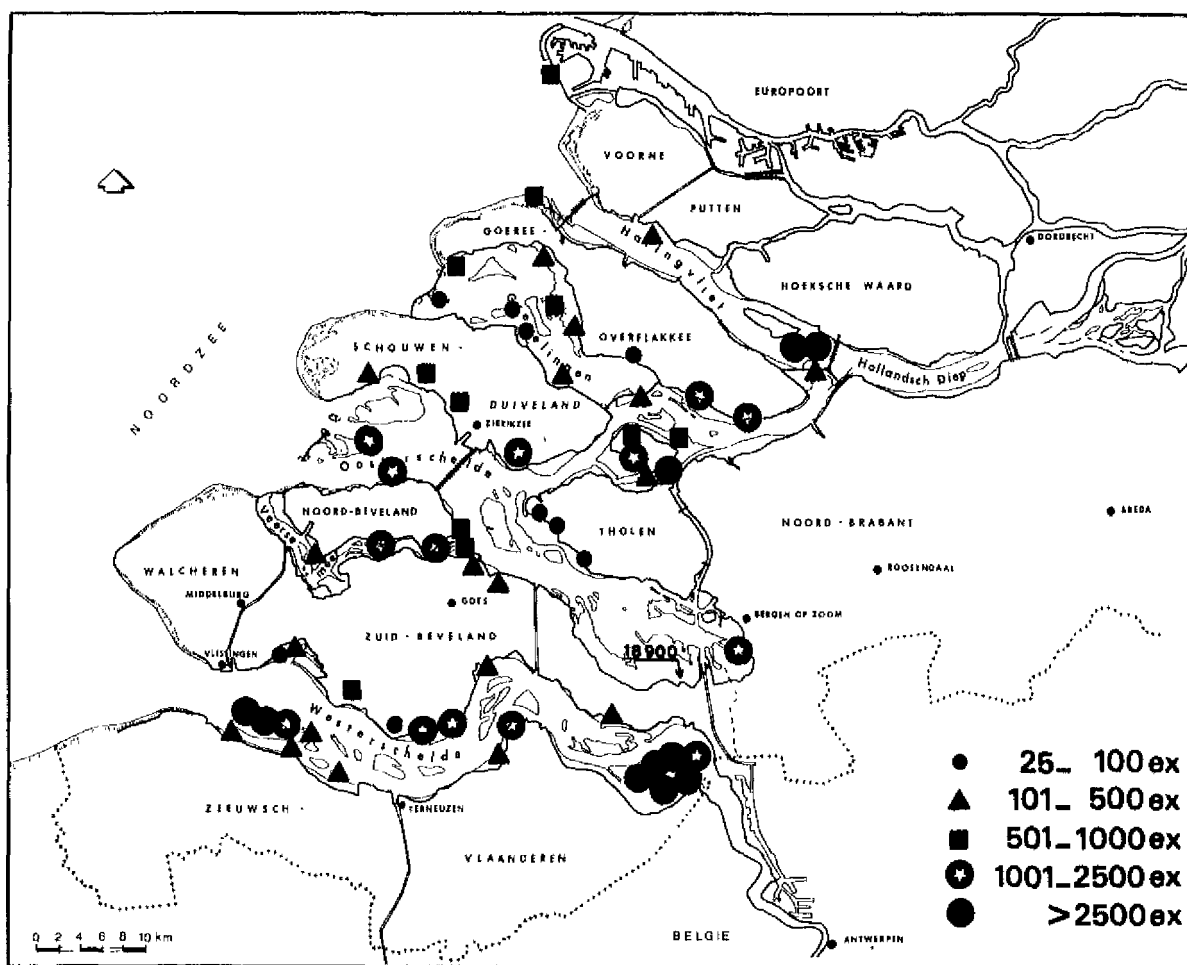

Soort: Bonte Strandloper- *Calidris alpina*

Aantal: 38.298

Datum: sept. '75

Soort: Bonte Strandloper- <i>Calidris alpina</i> Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			173	230	675	220	480	15	230	-
Oude Maas										-
Haringvliet c.a.	299	2900	50	2120	3699	519	1875	378	127	5354
Grevelingen	6902	9119	2451	1141	635	1693	1245	703	1249	1858
Krammer/Volkerak	1492	5730	1481	7846	3839	169	5252	495	3790	4153
Oosterschelde	10545	22721	11072	12958	14871	10057	44305	10977	18914	35908
Veerse Meer	14	72	49	265	1436	-	2610	18	1207	2254
Westerschelde	7400	24000	26590	29488	20323	24921	25113	25490	29901	30586
Voordelta							50	182	822	1324
Diverse gebieden							-			
Totaal	27000	65000	41867	54048	45478	37579	80930	38258	56240	81437

soort: Bonte Strandloper

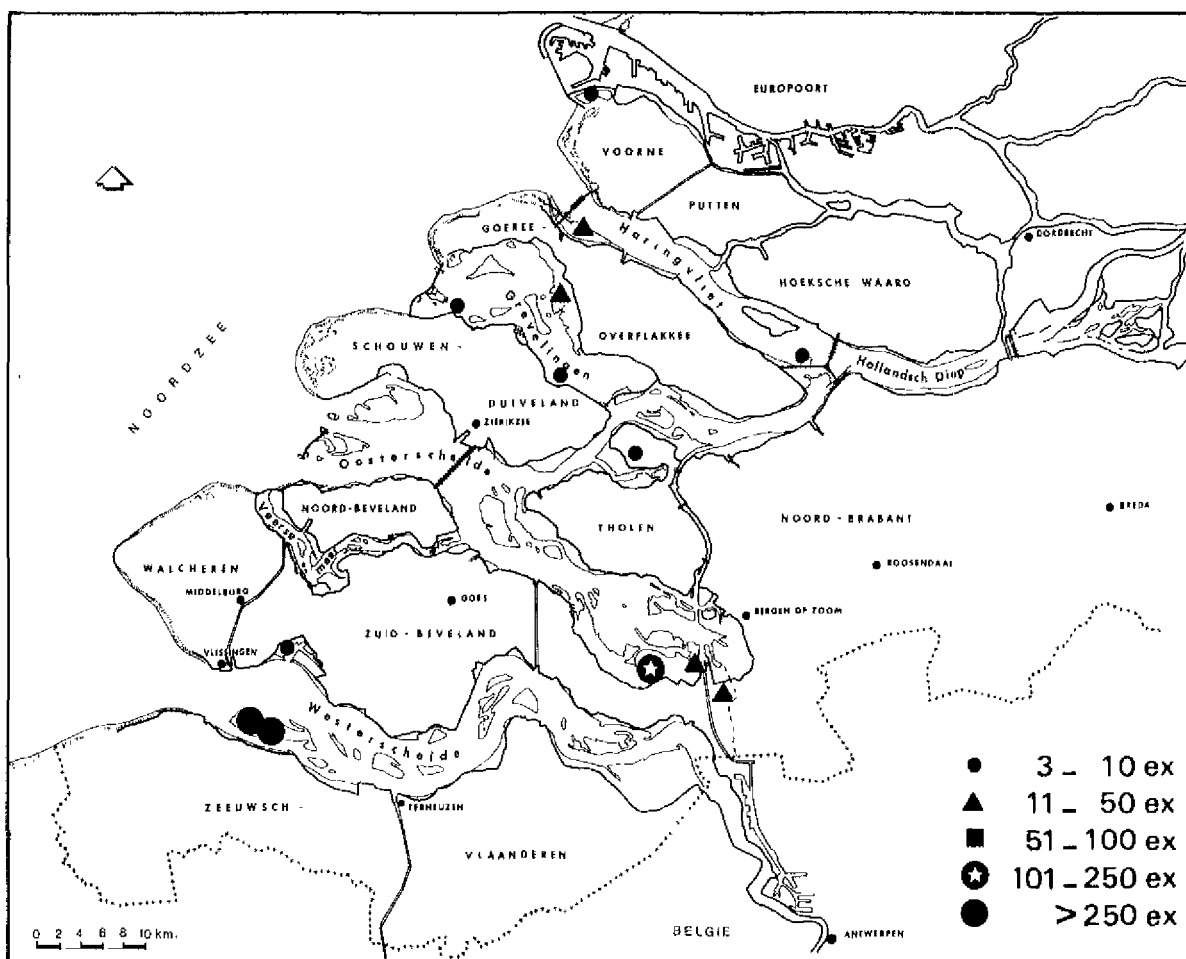
aantal: 81.437

datum: jan. '76

Bonte Strandloper (*Calidris alpina*).

De aantallen Bonte Strandlopers op de Grevelingen zijn na de afsluiting vrij sterk afgenomen. Op het Haringvliet worden nog zeer geregeld grotere aantallen aangetroffen.

De getelde aantallen in de getijdegebieden nemen de laatste jaren iets toe, met name in het oostelijk deel van de Oosterschelde.

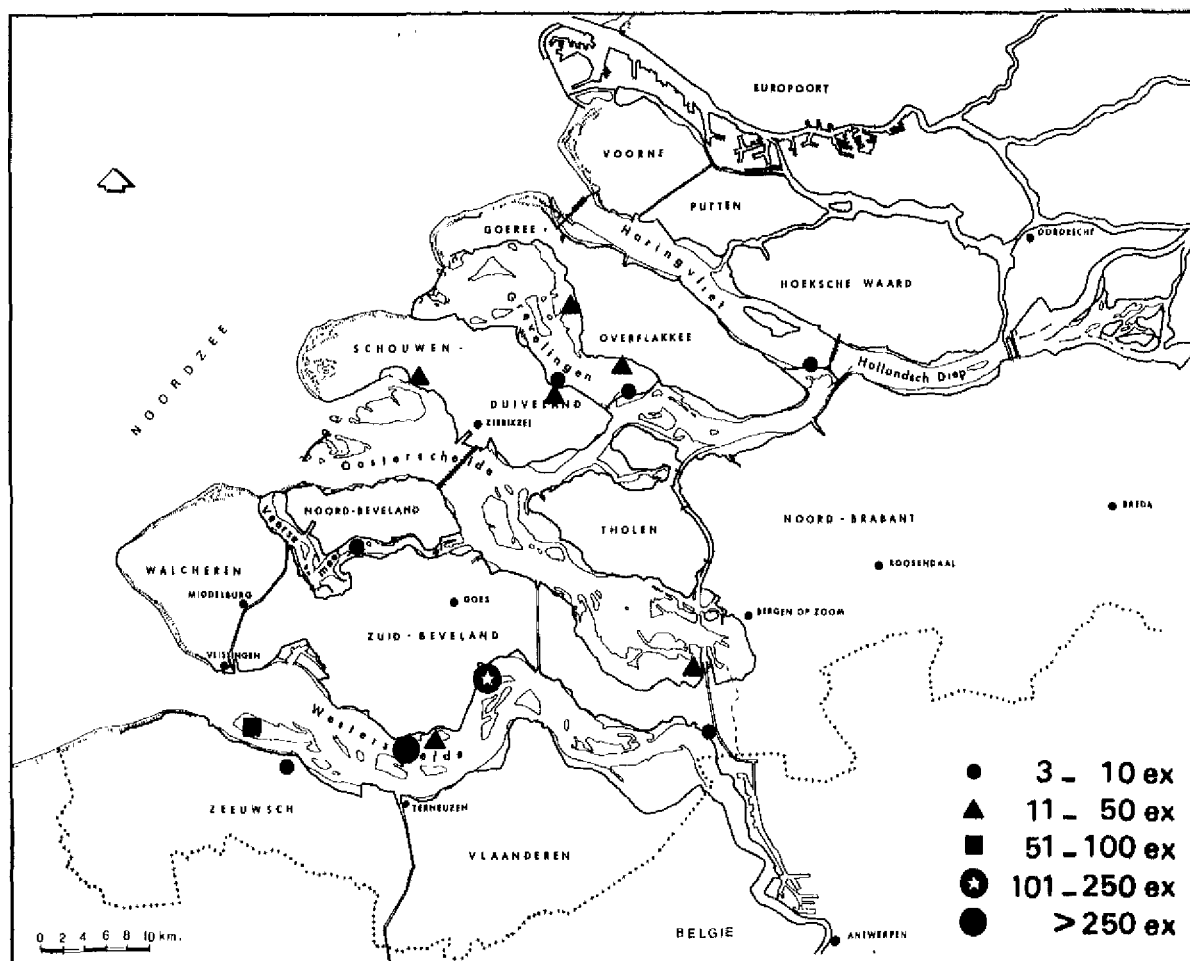

Soort: Krombekstrandloper- *Calidris ferruginea* aantal: 837

Datum: sept. '73

Soort: Krombekstrandloper- *Calidris ferruginea* simultaan tellingen Delta Z.W. Nederland.

	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			33			3	-	-	-	-
Oude Maas										-
Haringvliet c.a.	77		77			46	-	2	-	-
Grevelingen	7		32			28	-	59	1	-
Krammer/Volkerak			2			5	-	-	-	-
Oosterschelde	60		16			253	2	51	-	-
Veerse Meer						-	-	2	-	-
Westerschelde	78		12			502	24	483	4	-
Voordelta							-	-	-	-
Diverse gebieden							-			
Totaal	220		172	8		837	26	597	5	-

soort: Krombekstrandloper

aantal: 597

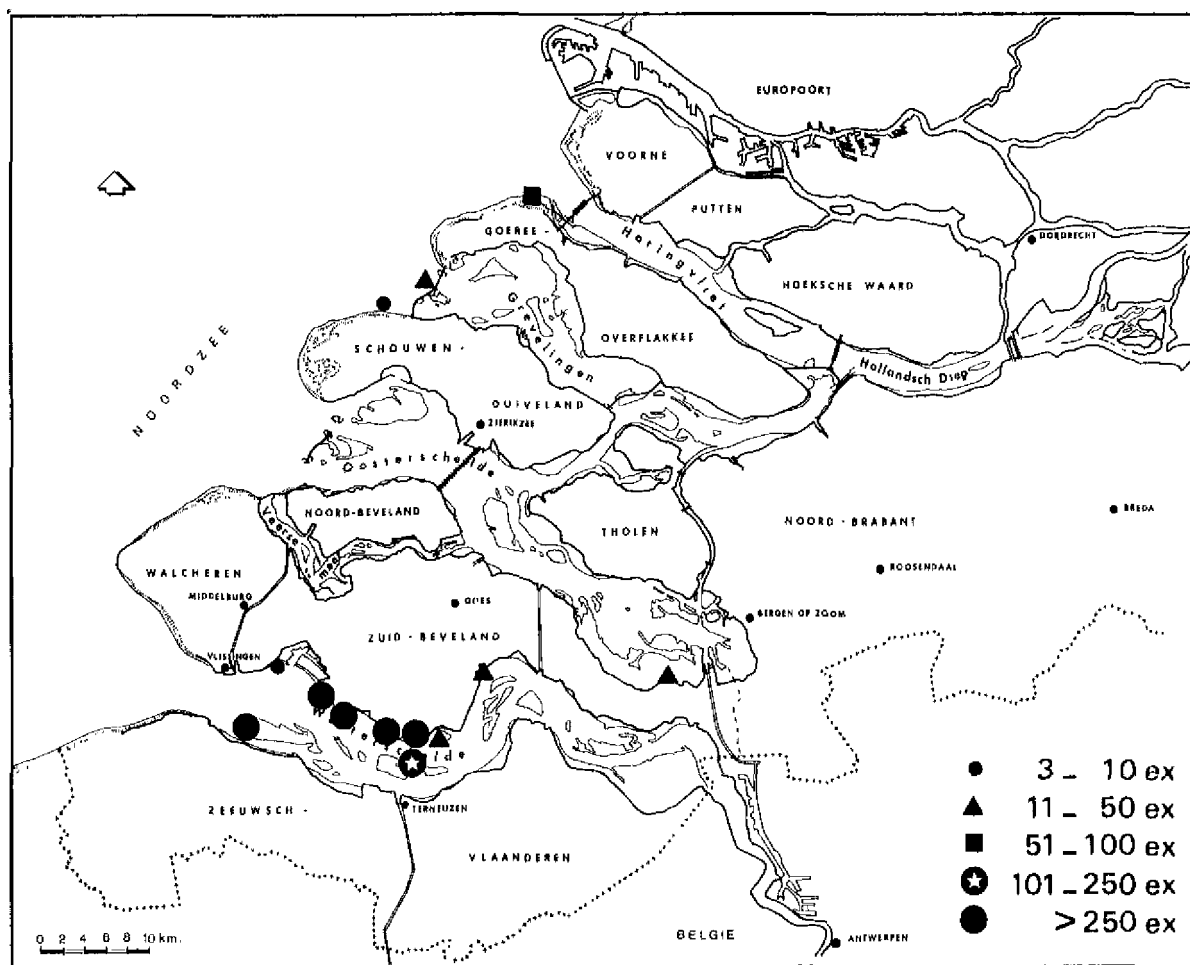
datum: sept. '75

Krombekstrandloper (*Calidris ferruginea*).

Voor de Krombekstrandlopers geldt hetzelfde als voor de Kleine Strandloper.

De grotere aantallen op de Westerschelde in 1973 b.v. waren het gevolg van beter kunnen tellen doordat door storm een andere hoogwater-vluchtplaats werd gebruikt.

In 1975 is, gewapend met de kennis van 1973, speciaal op Krombekstrandlopers gelet.

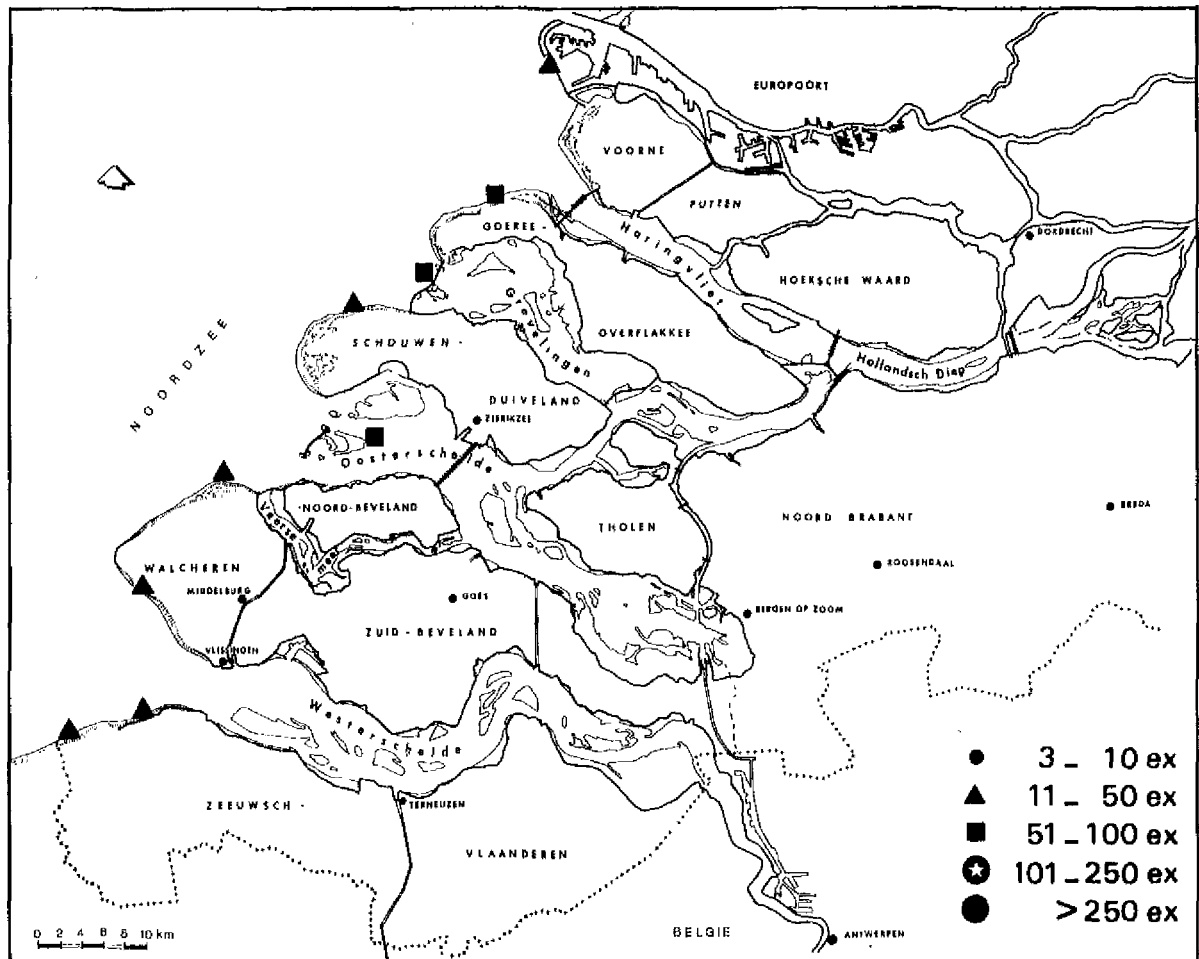

Soort: Drieteenstrandloper- *Calidris alba*

Aantal: 1.694

Datum: sept. '75

Soort: Drieteenstrandloper- <i>Calidris alba</i> Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			30			1	40	-	-	-
Oude Maas										-
Haringvliet c.a.	3		3			8	-	-	-	-
Grevelingen	26	(98)	10		46	-	2	-	-	-
Krammer/Volkerak			42			-	-	-	-	-
Oosterschelde	19		22		2	122	31	30	110	90
Veerse Meer						-	-	-	-	-
Westerschelde	31	39			28	24	47	1500	210	1
Voordelta		(98)					4	124	106	340
Diverse gebieden							-			
Totaal	79	137	104	32	76	155	124	1654	426	431

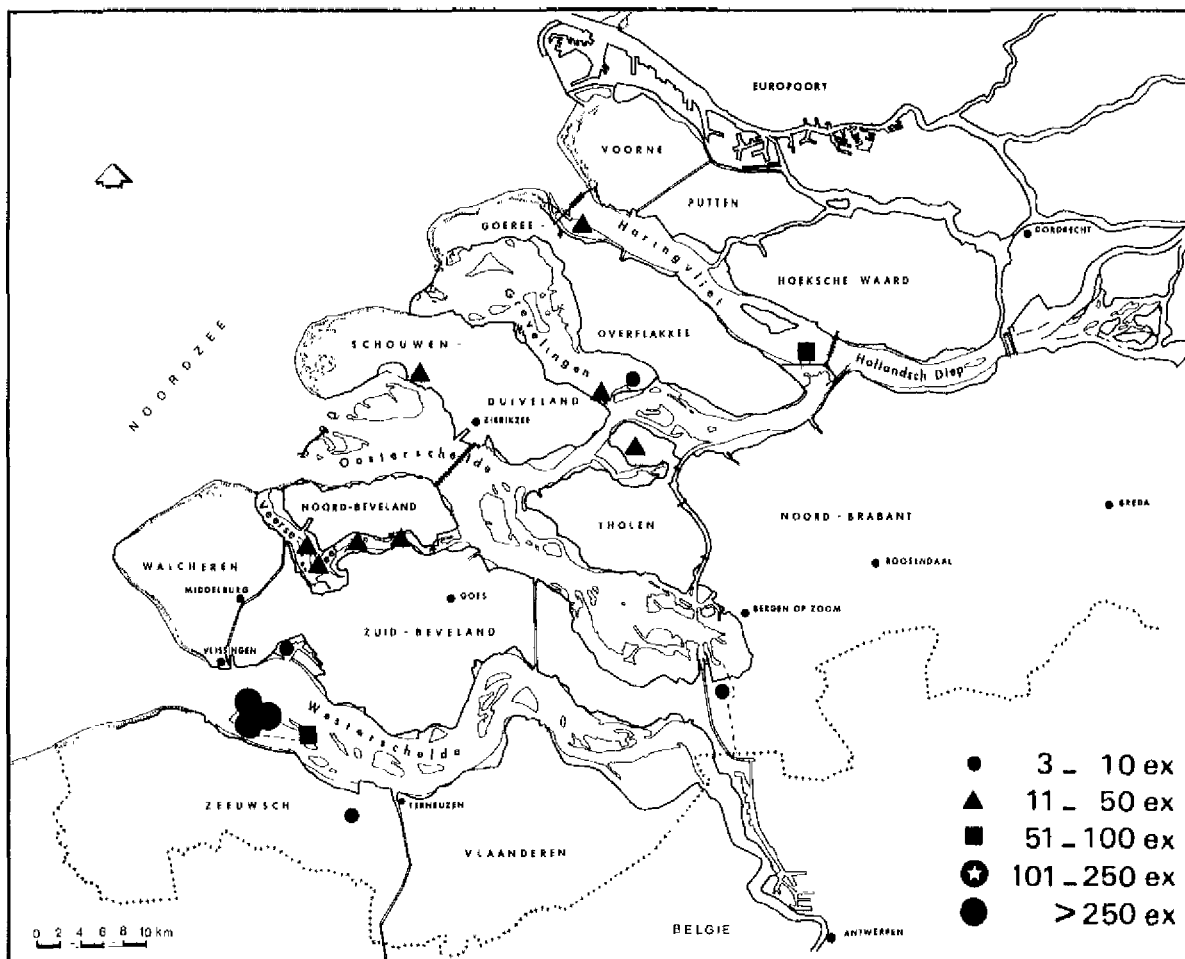

soort: Drieteenstrandloper aantal: 431

datum: jan. '76

Drieteenstrandloper (*Calidris alba*).

De Drieteenstrandloper komt op de meren en estuaria onregelmatig voor. Grotere aantallen worden incidenteel aangetroffen op de Hooge Platen (zie sept. 1975). Deze zijn dan nog grotendeels in zomerkleed. In de Voordelta is hij wat algemener. Bij de simultaantellingen zijn de zeestranden niet of nauwelijks geteld. Het aantal van 98 ex. wat door Wolff voor de Grevelingen was opgegeven is geteld op de stranden welke nu tot de Voordelta worden gerekend.

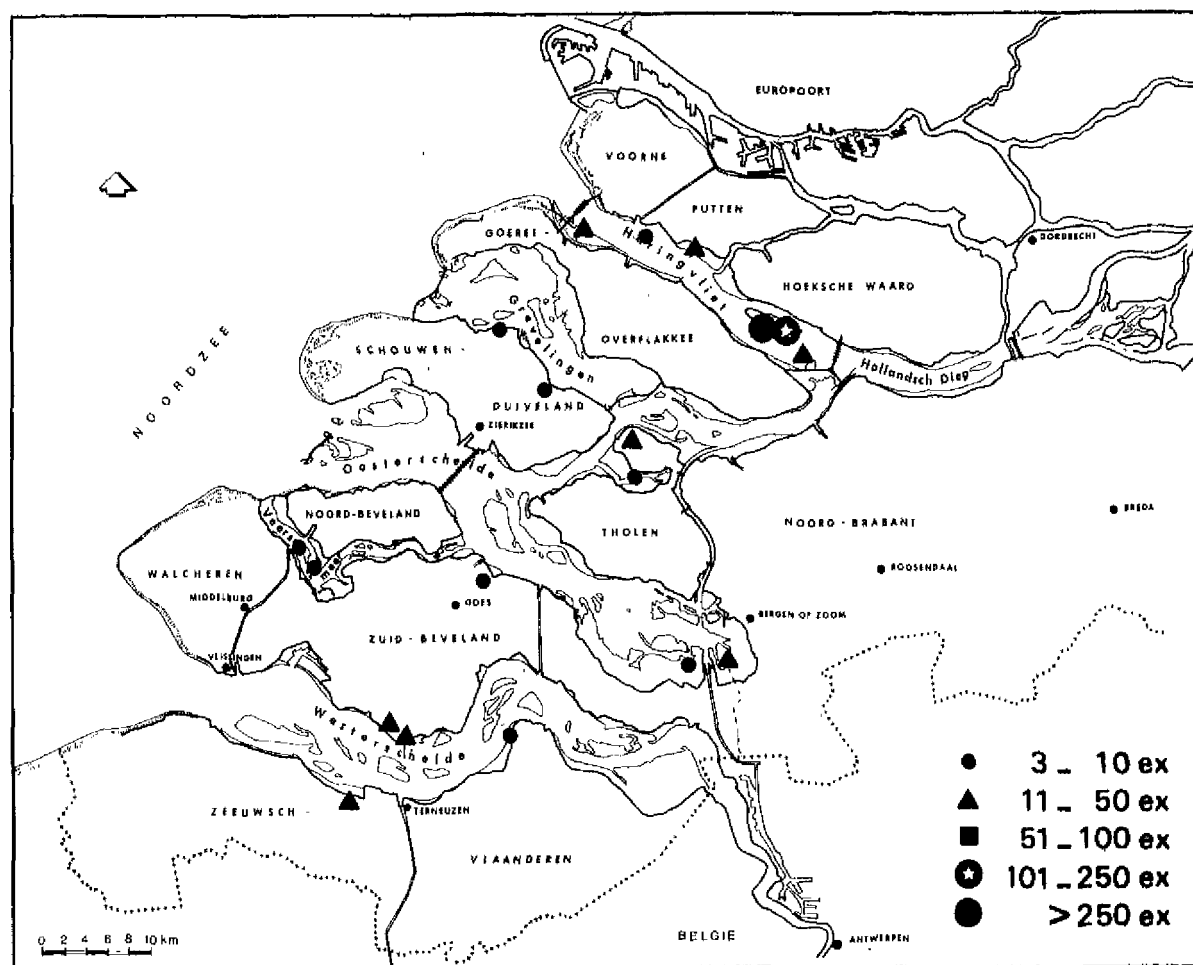

Soort: Kemphaan- *Philomachus pugnax*

Aantal: 1.156

Datum: sept. '73

Soort: Kemphaan- <i>Philomachus pugnax</i> Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer						-	-	-	-	-
Oude Maas			5							-
Haringvliet c.a.	1900		1154	68		99	-	387	49	-
Grevelingen	80		4	3		24	8	9	-	8
Krammer/Volkerak	47		152			15	-	26	-	1
Oosterschelde	495		184	47		52	61	26	1	-
Veerse Meer	21		20			82	49	7	-	8
Westerschelde	273		890			837	77	57	-	-
Voordelta							-	-	-	-
Diverse gebieden							78			17
Totaal	2800	6	2409	118	11	1156	273	512	50	34

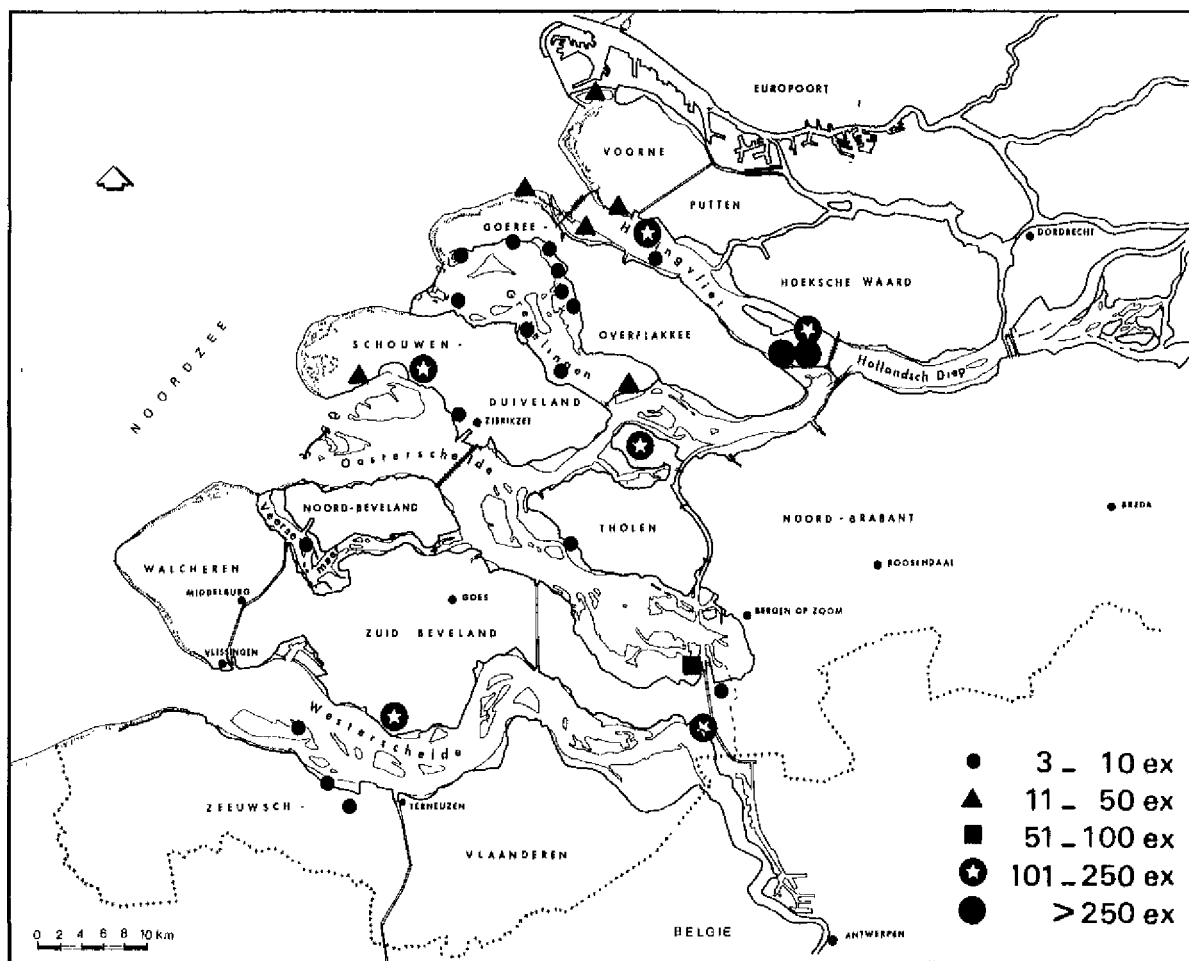
soort: Kemphaan

aantal: 512

datum: sept. '75

Kemphaan (*Philomachus pugnax*).

Kemphanen worden in en op de deltawateren steeds minder aangetroffen. De grote aantallen van het Haringvliet komen nog slechts zeer sporadisch voor, bij lage waterstanden daar. Als de waterstanden stijgen, verdwijnen ze weer. In de Zeeuwse polders verblijven gedurende de trektijd en de winter verspreid, vele kleine groepjes Kemphanen. Deze zijn niet in de aantallen opgenomen.

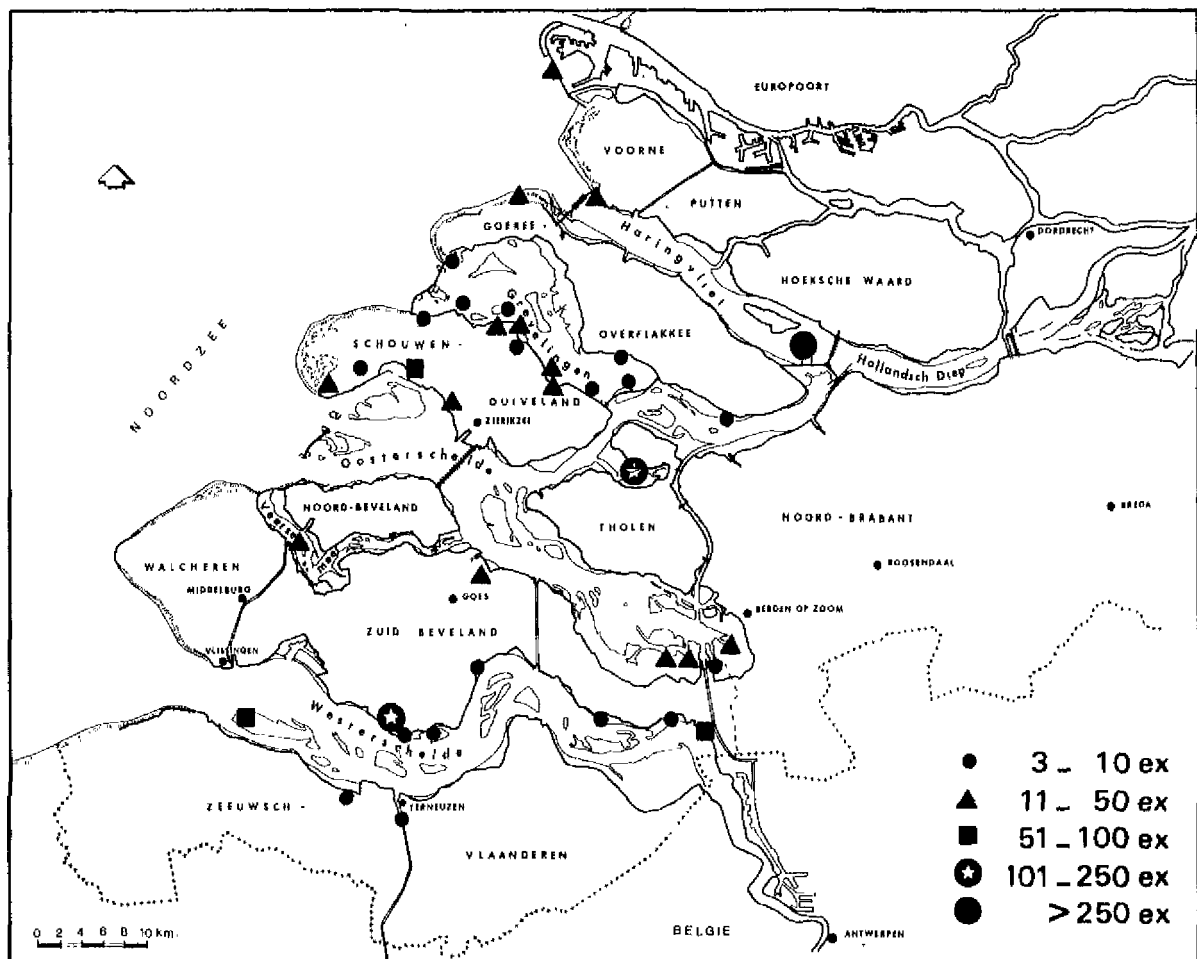

Soort: Kluut- Recurvirostra avosetta

Aantal: 1.845

Datum: sept. '73

Soort: Kluut- Recurvirostra avosetta Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			106	1	1	30	2	-	4	-
Oude Maas										-
Haringvliet c.a.	3020	-	316	22	-	1092	-	319	21	3
Grevelingen	61	11	51	269	19	70	85	82	155	21
Krammer/Volkerak	72	-	46	33	1	137	1	2	1	20
Oosterschelde	78	38	487	231	33	215	92	430	274	137
Veerse Meer	10	59	10	117	-	3	155	45	140	52
Westerschelde	364	71	603	486	164	298	125	380	552	180
Voordelta							-	66	8	9
Diverse gebieden							2			13
Totaal	3600	179	1619	1159	117	1845	462	1324	1155	435

soort: Kluut

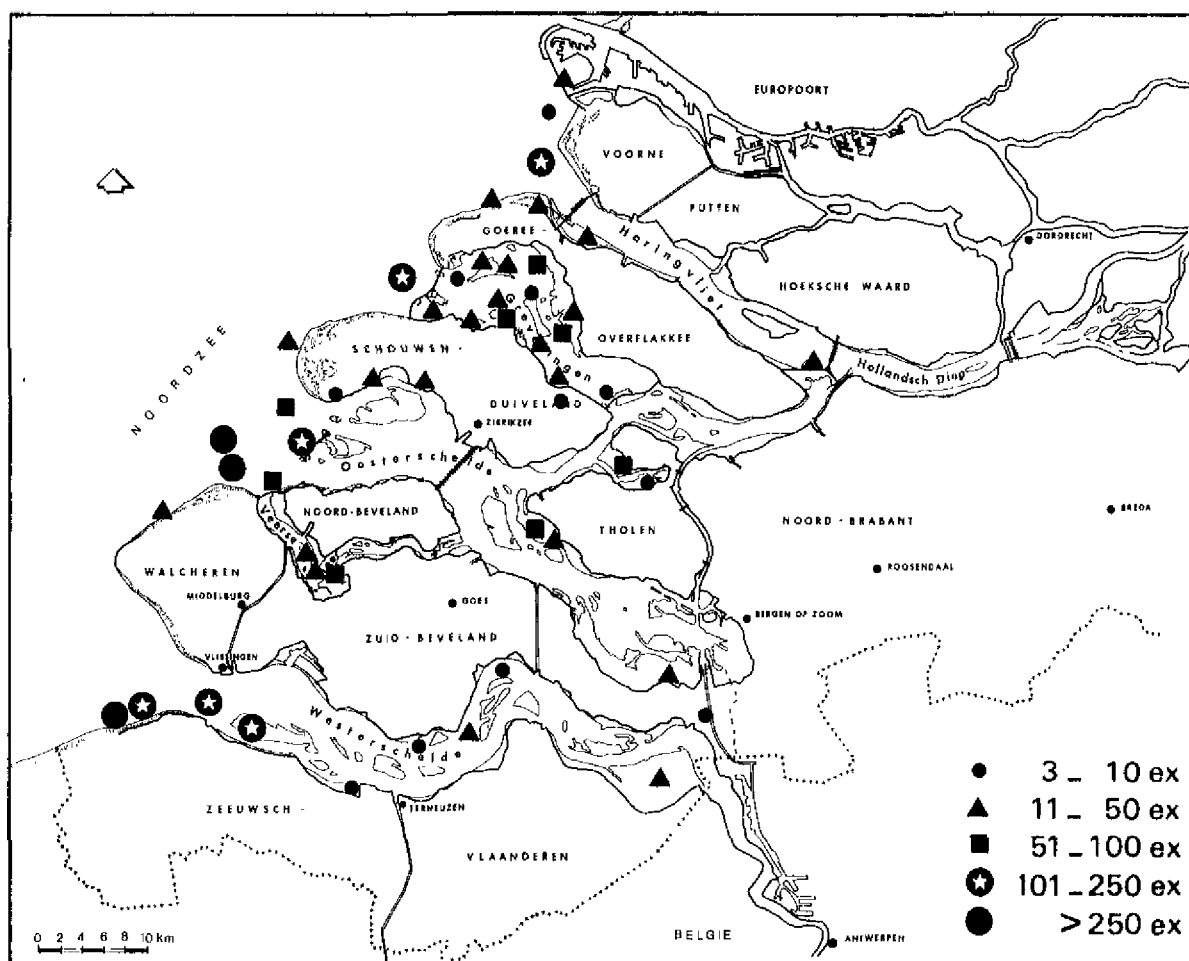
aantal: 1.324

datum: sept. '75

Kluut (*Recurvirostra avosetta*).

Het najaarsbestand aan kluten in het Deltagebied is sterk afgenomen. De veranderingen op het Haringvliet hebben tot gevolg gehad dat de verzamelplaats en ruiplaats op de Ventjagersplaten sterk aan betekenis heeft verloren. In de overige gebieden werden wel iets hogere aantallen waargenomen doch lang niet het aantal dat minder is geteld op het Haringvliet.

Het bestand aan overwinterende Kluten neemt voortdurend toe.

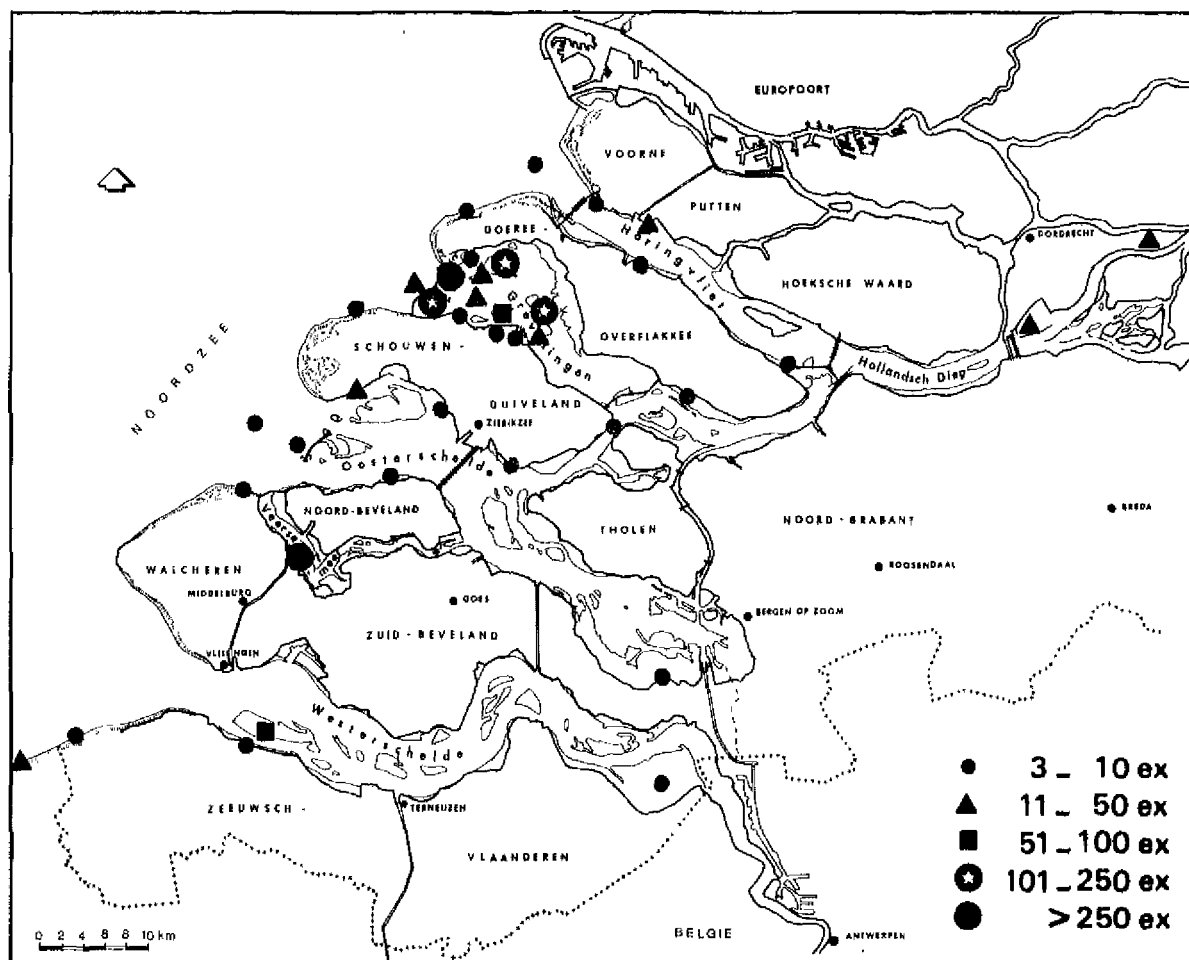

Soort: Grote Mantelmeeuw- *Larus marinus*

Aantal: 2.975

Datum: sept. '75

Soort: Grote Mantelmeeuw- <i>Larus marinus</i> Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			(350)	(313)		300	14	-	-	-
Oude Maas				3						-
Haringvliet c.a.	32	80	482	83	112	71	16	44	85	89
Grevelingen	22	100	577	173	99	815	90	432	128	992
Krammer/Volkerak	4	18	47	5		4	10	50	-	5
Oosterschelde	129	70	312	170	187	390	567	183	584	29
Veerse Meer	46	6	56		25	-	29	153	6	304
Westerschelde	42	308	387	1611	203	26	47	275	259	10
Voordelta			(350)	(313)			-	1835	1179	100
Diverse gebieden							-			
Totaal	275	510	2211	2358	626	1606	773	2972	2241	1529

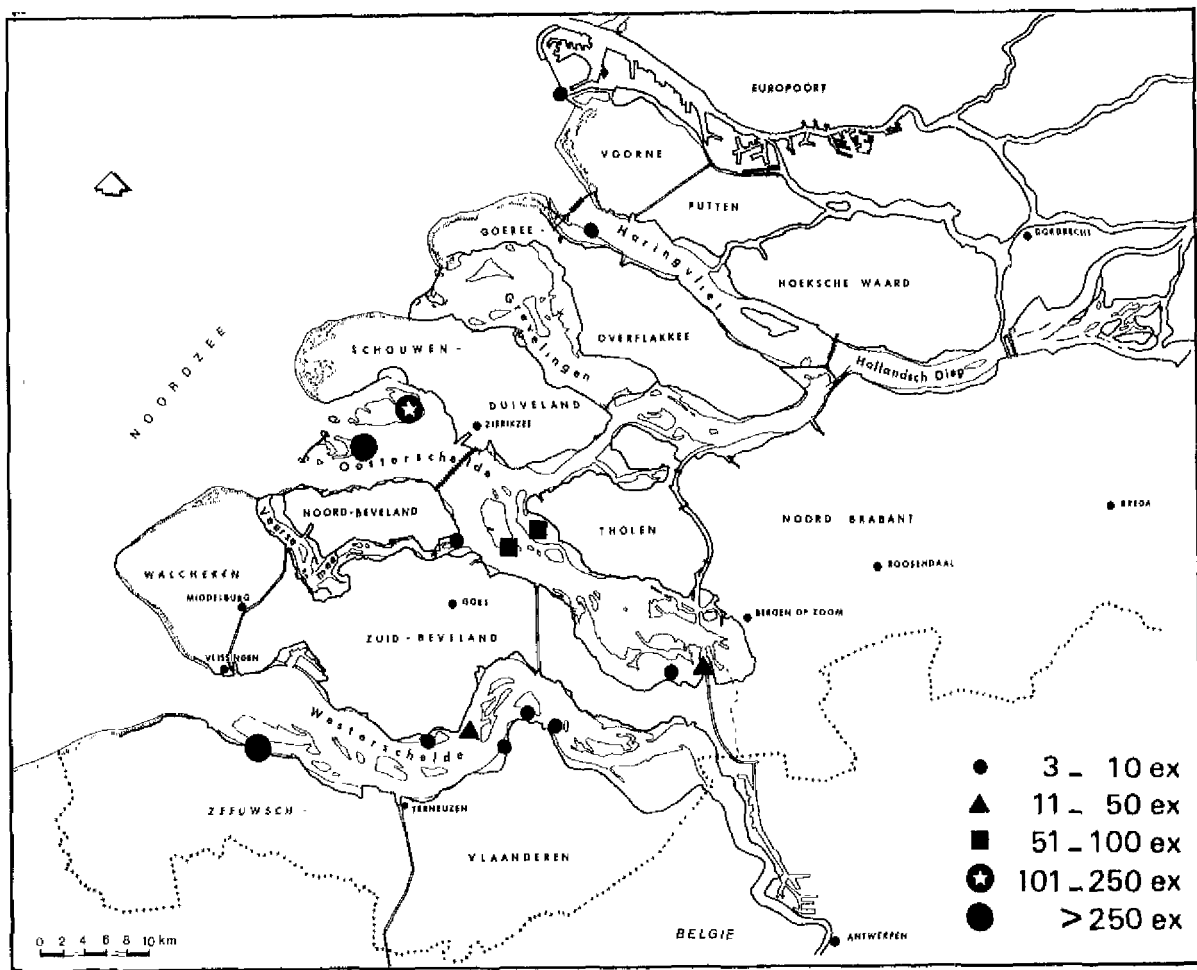
soort: Grote Mantelmeeuw

aantal: 1.529

datum: jan. '76

Meeuwen (Laridae).

Meeuwen zijn veelal niet volledig geteld en bovendien vaak niet nader op soort gebracht. De opgegeven aantallen worden hieronder wel aangegeven, doch conclusies kunnen er niet of nauwelijks uit worden getrokken.

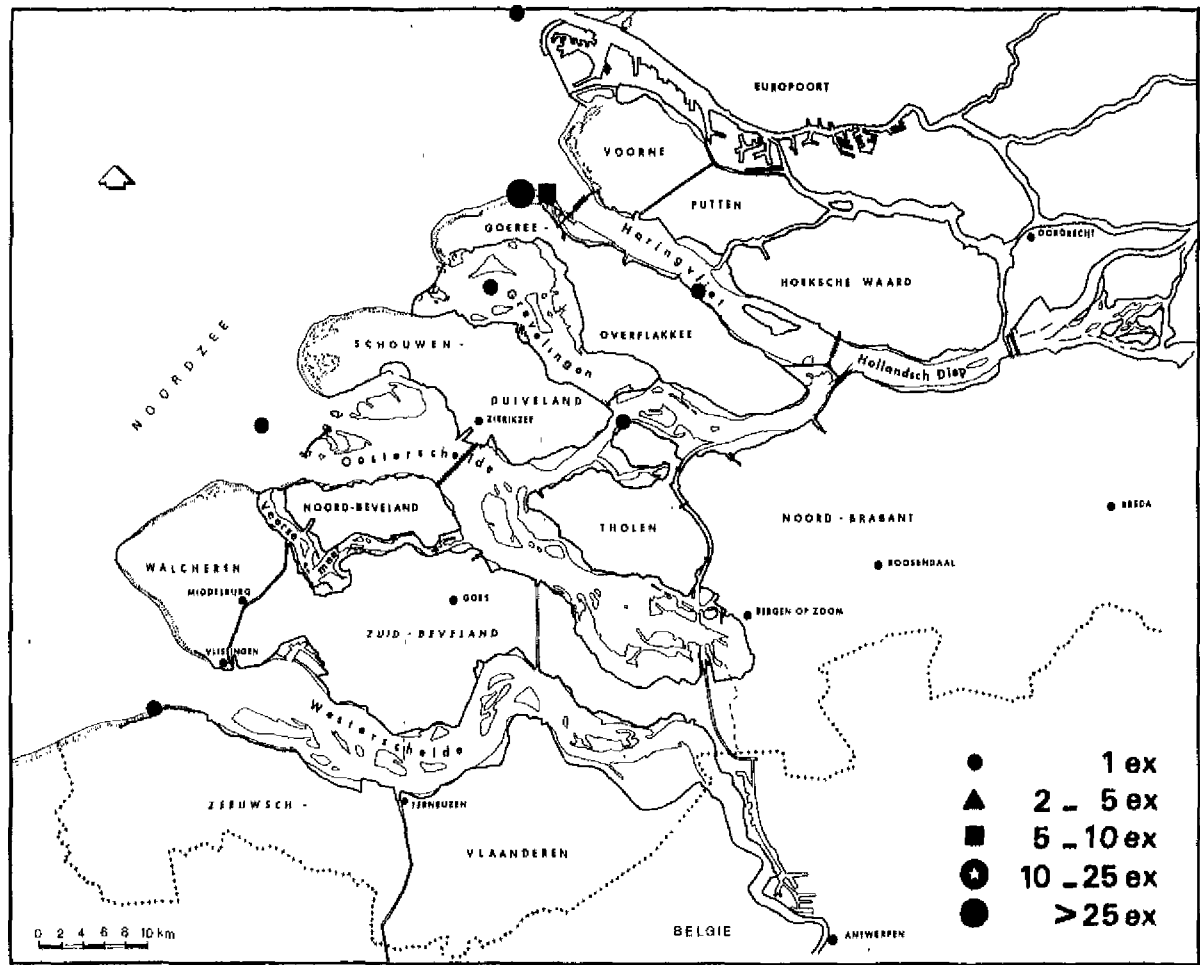

Soort: Kleine Mantelmeeuw- *Larus fuscus*

Aantal: 927

Datum: sept. '75

Soort: Kleine Mantelmeeuw- <i>Larus fuscus</i> Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer						9	-	-	-	-
Oude Maas			3	1						-
Haringvliet c.a.			7	4		4	-	5	-	1
Grevelingen	320	1	109		11	10	-	1	2	1
Krammer/Volkerak			2	2		-	3	-	-	1
Oosterschelde		64	88	46	1	29	-	580	8	-
Veerse Meer		50			14	-	-	-	1	-
Westerschelde	570	235	242	329	28	37	2	336	266	-
Voordelta							-	5	99	38
Diverse gebieden							-			
Totaal	890	300	451	381	54	89	5	927	376	41

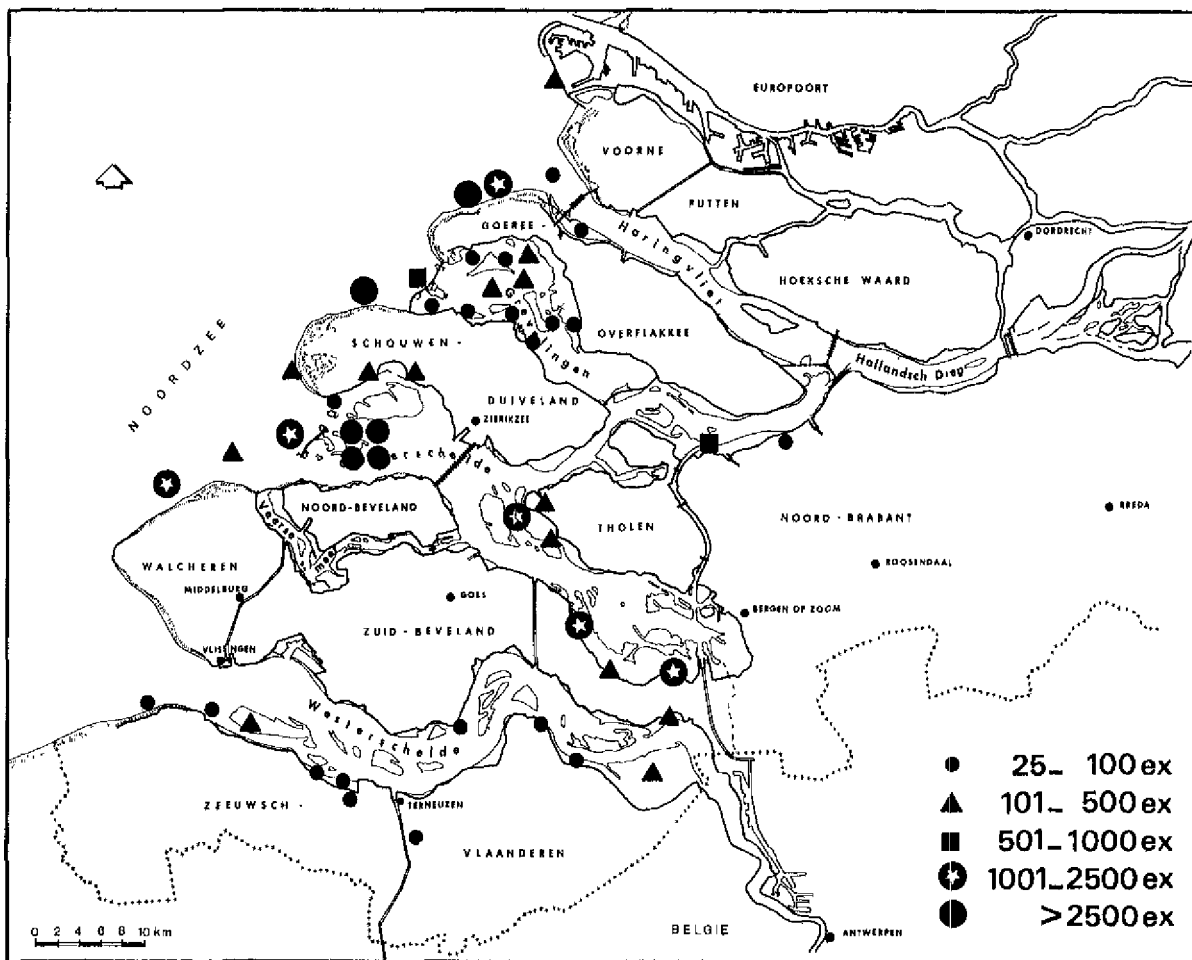

soort: Kleine Mantelmeeuw

aantal:

41

datum: jan. '76

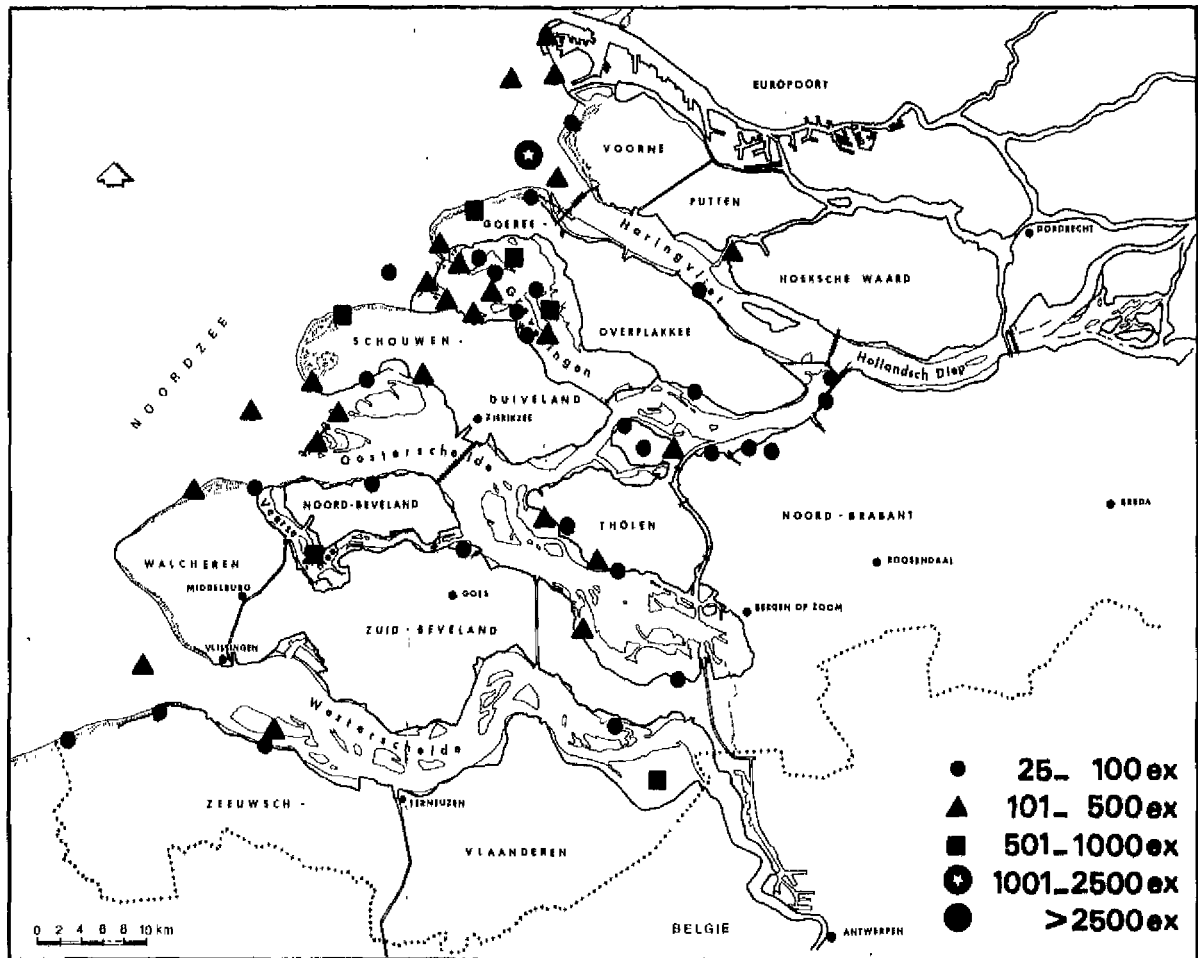

Soort: Zilvermeeuw- *Larus argentatus*

Aantal: 29.106

Datum: sept. '75

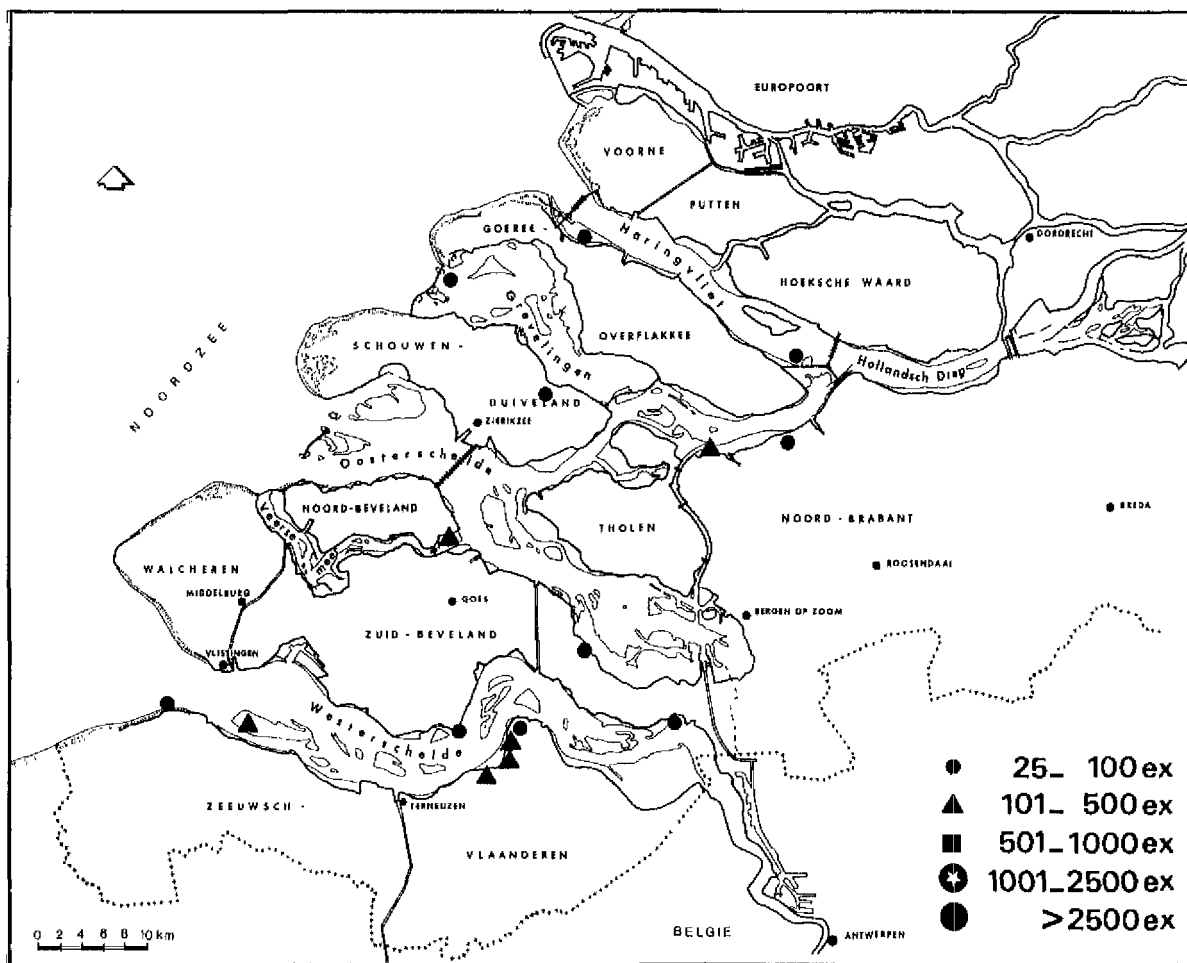
Soort: Zilvermeeuw- <i>Larus argentatus</i>		Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.								
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer						90	-	-	-	-
Oude Maas				4						-
Haringvliet c.a.	300		835	540	326	341	49	33	60	321
Grevelingen	885	717	1130	593	591	1625	351	835	449	2692
Krammer/Volkerak	38	122	549	95	528	48	207	520	-	517
Oosterschelde	1530	730	1115	15950	3921	11755	2330	16521	6299	849
Veerse Meer	20	50	85		244	-	90	2	9	670
Westerschelde	1400		4462	5785	1305	6425	500	1100	1569	932
Voordelta							-	10095	3640	6058
Diverse gebieden							3			
Totaal	4200	3000	8176	22977	6915	20284	3530	29106	12026	12039

soort: Zilvermeeuw

aantal: 12.039

datum: jan. '76

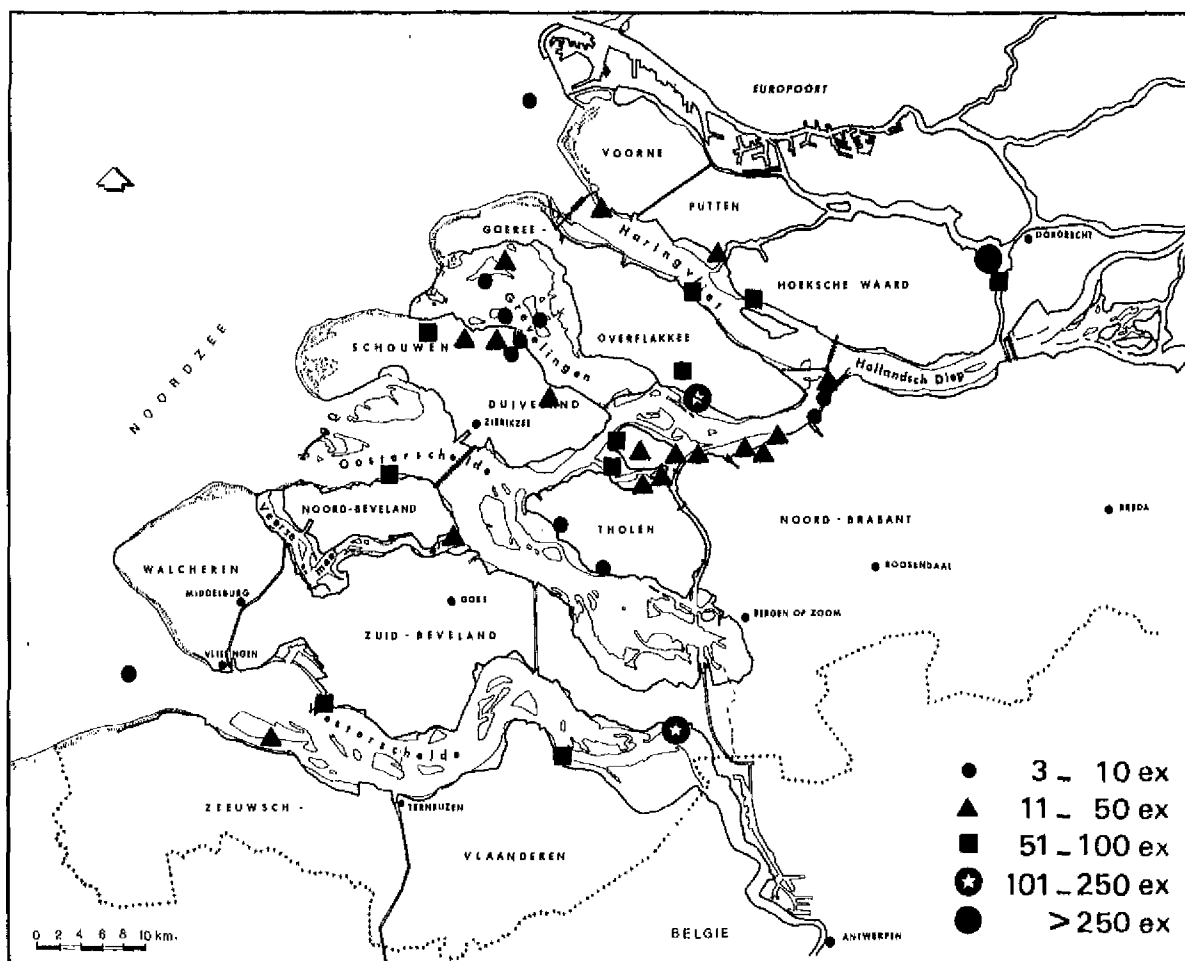

Soort: Stormmeeuw - Larus canus

Aantal: 2.400

Datum: sept. '75

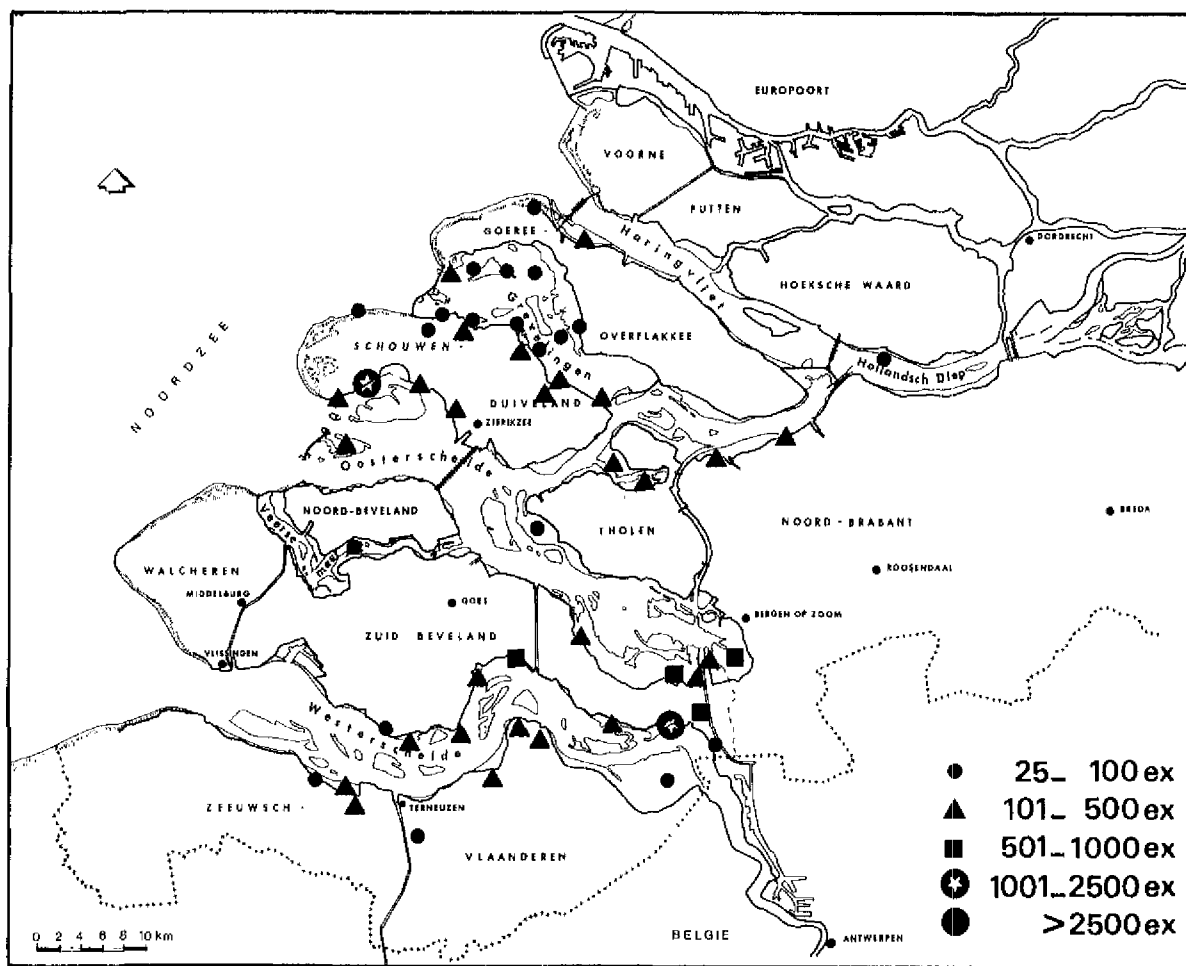
Soort: Stormmeeuw - Larus canus		Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.								
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer			40	55	195	75	6	-	-	-
Oude Maas			22		60					350
Haringvliet c.a.	850		156	323	236	127	213	107	244	195
Grevelingen	349	897	439	122	160	602	113	148	134	204
Krammer/Volkerak	126	10	771	105	30	43	1294	380	-	415
Oosterschelde	1267	440	2377	2773	877	375	3599	192	568	254
Veerse Meer	13	10				-	-	-	-	-
Westerschelde	86	938	293	500	1105	106	241	1498	243	244
Voordelta							-	45	325	4
Diverse gebieden							1			
Totaal	2700	2200	4098	3878	2663	1328	5467	2400	1514	1666

soort: Stormmeeuw

aantal: 1.666

datum: jan. '76

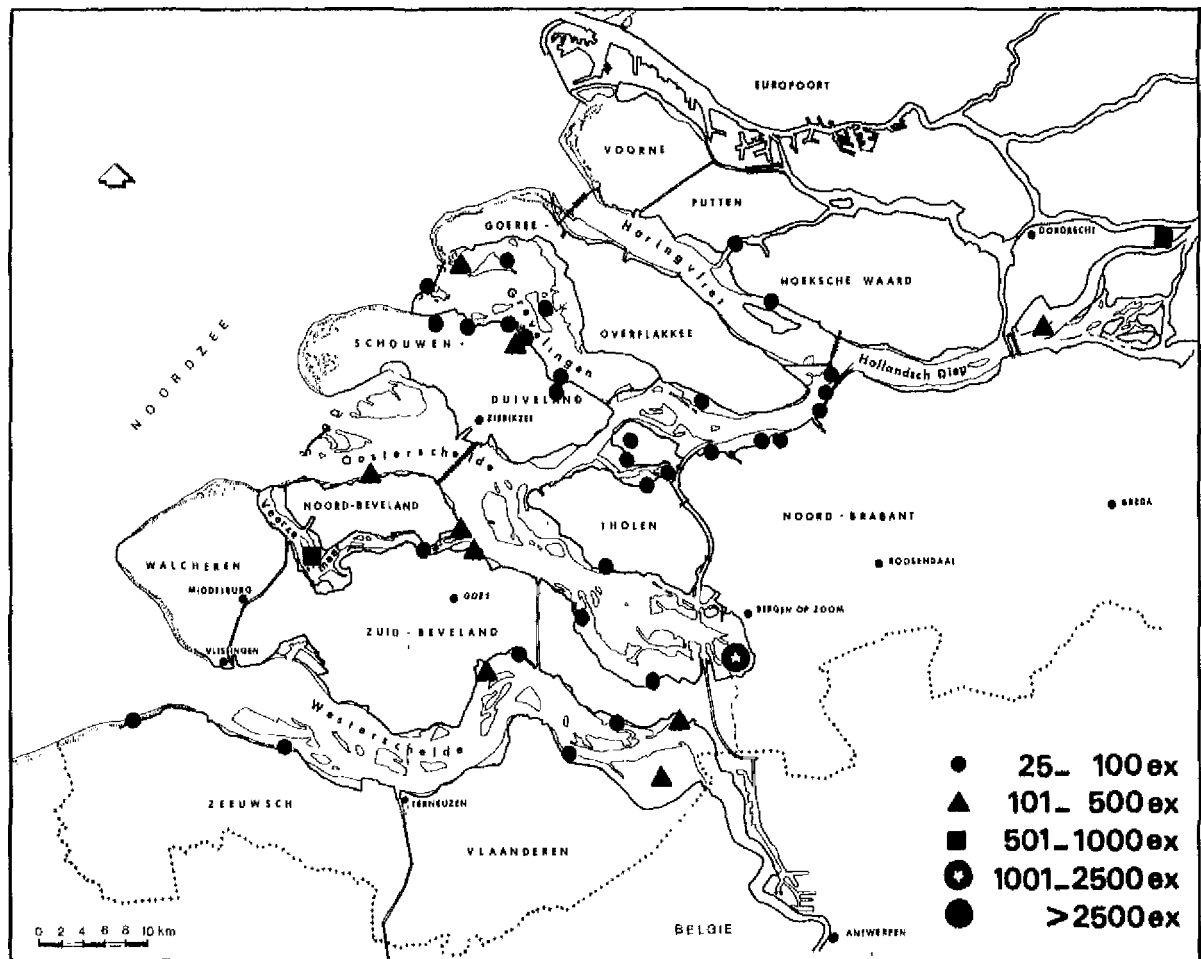

Soort: Kokmeeuw- *Larus ridibundus*

Aantal: 12.796

Datum: sept. '75

Soort: Kokmeeuw- <i>Larus ridibundus</i> Simultaantellingen Delta Z.W.Nederland.										
	aug. 1966	jan. 1967	sept. 1972	okt. 1972	jan. 1973	sept. 1973	jan. 1975	sept. 1975	nov. 1975	jan. 1976
Oostvoornse Meer						280	-	-	-	-
Oude Maas			158		170					
Haringvliet c.a.	5000		1659	174	1526	719	380	193	248	1100
Grevelingen	2816	1351	1652	132	467	3107	616	1895	203	634
Krammer/Volkerak	1184	2	2294	360	61	511	711	676	-	403
Oosterschelde	7280	1215	5692	2953	895	2473	2401	4520	1460	2027
Veerse Meer	20	185	852			-	20	33	34	940
Westerschelde	2100	2666	3241	2273	1182	3894	2841	5358	1261	712
Voordelta							-	121	1392	104
Diverse gebieden							54			
Totaal	18400	5500	15548	7492	4298	10984	7023	12796	4598	5920

soort: Kokmeeuw

aantal: 5.920

datum: jan. '76

5. TENDENSEN EN OORZAKEN VAN DE VERANDERINGEN. (Saeijs & Baptist 1977).

Uit de simultaantellingen blijkt dat de totale aantallen watervogels in het Deltagebied na de afsluitingen van het Haringvliet en de Grevelingen, zowel tijdens de herfst als tijdens de wintertellingen, ongeveer gelijk zijn gebleven. Per soort blijken veelal wel grote wijzigingen in de aantallen te zijn opgetreden.

Het totaal aantal soorten dat voorkomt is niet gewijzigd.

Bij nadere beschouwing blijkt dat er per soort verschillende mogelijke oorzaken zijn aan te wijzen voor de geconstateerde veranderingen. De oorzaak is meestal meerduidelijk. Een complex van factoren is meestal van invloed op de veranderingen per soort. De factoren kunnen elkaar ondersteunen of tegenwerken. De factoren die van invloed zijn op de aantallen watervogels in het Deltagebied kunnen worden onderscheiden in:

A. Factoren welke buiten het Deltagebied werkzaam zijn.

1. Populatieschommelingen, de populaties van een soort kunnen in de beschouwde periode groter of kleiner zijn geworden.
2. Verlegging van trekroute of winterverblijf, sommige soorten vertonen de neiging meer westelijk door te trekken of meer noordelijk te overwinteren.
3. Biotoopverliezen buiten het Deltagebied, hierbij wordt gedacht aan verlies aan weidegebieden door ruilverkaveling, aan waterverontreiniging, aan urbanisatie enz.
4. Biotoopwinsten buiten het Deltagebied. Hierbij wordt gedacht aan de zg. "wegzuigeffecten" van de Flevopolders, en het Lauwersmeer.
5. Meteorologische omstandigheden. De beschouwde tijd wordt gekenmerkt door een aantal zachte winters. Als gevolg hiervan hebben mogelijk meer dan normaal de vogels de winter overleefd of hebben in combinatie met 2. noordelijker overwinteringsgebieden gekozen.
8. Vogelsterfte. Hierbij is voornamelijk gedacht aan botulisme.

B. Factoren welke binnen het Deltagebied werkzaam zijn.

1. Afsluiting van het Volkerak bij Willemstad.

Hierdoor is de zoetwaterbelasting op het Krammer-Volkerak vermindert en is de getijde-amplitude toegenomen.

2. Afsluiting van de Grevelingen.

Hierdoor is het getij op de Grevelingen verdwenen. De Grevelingen wordt momenteel wel zo zout mogelijk gehouden.

3. Afsluiting van het Haringvliet.

Hierdoor is getij op het Haringvliet-Hollands Diep-Biesbosch sterk gereduceerd en zijn de brakwaterinvloeden verdwenen.

C. Teleffecten.

Ten opzichte van 1966/67 is bij het tellen meer gebruik gemaakt van boten waardoor op het water verblijvende soorten en de soorten op de platen in de Oosterschelde en de Westerschelde beter zijn geteld. Bovendien is de voordelta geteld met behulp van een vliegtuig.

In Tabel 14 wordt per vogelsoort, per bekken en over het gehele Deltagebied een overzicht gegeven van de tendensen van de geconstateerde veranderingen in de periode van 1972 tot en met 1976 ten opzichte van 1966/67 voor de herfst- en de midwintertellingen.

Tevens wordt de aard van de factoren aangegeven die voor de vogelsoort naar ons oordeel vooral van betekenis zijn geweest.

Tabel 14 Overzicht van de tendensen van de geconstateerde veranderingen in de periode 1972/1976 t.o.v. 1966/1967 en factoren welke oorzaken zijn van deze veranderingen.
(Saeijs en Baptist 1977)

soort	VERSCIJNSELLEN											OORZAKEN														
	Trekvogels 1972/75 t.o.v. '66						Overwinteraars 1973/76 t.o.v. '67					1976 t.o.v. 1972 sept. jan.	externe factoren			interne factoren										
	:Haringvliet	:Grevelingen	:Krammer-Volkerak	:Oosterschelde	:Veerse Meer	:Westerschelde	:Deltagebied	:Haringvliet	:Grevelingen	:Krammer-Volkerak	:Oosterschelde	:Veerse Meer	:Westerschelde	:Deltagebied	:Deltagebied	:Deltagebied	:Populatie	:Trek/Winter	:Biotoopverlies	:Wegzuigeffecten	:Ziekte	:Ziekte	:Krammer-Volkerak	:Grevelingen	:Haringvliet	:Teleffecten
<i>Podiceps cristatus</i>	+	+	o	o	+	o	++	+	++	o	o	+	o	++	o	+		+						++		
<i>Podiceps ruficollis</i>	+	+	o	o	+	o	+	+	++	+	o	++	o	++	o	+		+	+					+		
<i>Phalacrocorax carbo</i>	++	++	o	+	o	o	++	o	+	o	+	o	o	o	++	o	+	+	+				+	+	+	
<i>Ardea cinerea</i>	-	+	o	o	+	o	o	o	o	o	+	o	o	+	o	+					+					
<i>Anas platyrhynchos</i>	-	++	-	o	-	-	-	-	o	-	+	o	o	-	-	o	+	+					+	+	-	
<i>Anas crecca</i>	-	o	-	o	-	-	-	-	o	-	+	o	-	-	-	+	+				+	-	-	-	-	
<i>Anas strepera</i>	++						++	o					o	o	-	o	++	+					-	+	+	
<i>Anas penelope</i>	o	++	o	o	o	o	o	-	-	-	o	o	+	-	+	+	+		+		+		+	+/	-	
<i>Anas acuta</i>	o	+	o	o	o	o	+	o	o	-	+	+	++	+	o	o										+
<i>Anas clypeata</i>	+	+	-	+	++	o	+	+	o	++	++	+	+	+	+	+	+	+			+		-	+		+
<i>Aythya fuligula</i>	+					++	++	++						++	++	o	+	+							++	
<i>Aythya ferina</i>	+					++	++	++						++	++	-	+	+							++	
<i>Bucephala clangula</i>							o	++	++	o	++	-	+	++	+	+	+	+					+	+	+	+
<i>Melanitta nigra</i>								+					+		-								+	+	+	++
<i>Somateria mollissima</i>						o		+					+	o	+	+	+	+						+	+	++
<i>Mergus merganser</i>							o						o	o	o	o		+								+
<i>Mergus serrator</i>							+	++		+	++	+	++	+	+	+	+	+					+	+	+	+
<i>Tadorna tadorna</i>	+	+	-	+	o	o	+	o	+	++	+	+	+	+	o	o	+						+	+	+	+
<i>Anser anser</i>						o	o					++	o	o	o	o					+					
<i>Branta bernicla</i>								+	++	+	+		+		+	+	+						+	+		
<i>Branta leucopsis</i>							o	o		o	+	o	o	o	o	o							+	+		
<i>Cygnus olor</i>	++	++			++	++	o	++		++		++	+	+	+	+	+	+	+				++	+	+	
<i>Fulica atra</i>	++	++	o	o	++	+	++	++	++	o	+	++	+	++	+	o	+	+	+		++		++	++		
<i>Naematopus ostralegus</i>	o	-	++	o	o	+	o	+	-	++	+	+	+	+	o	o	+				+		++	-		
<i>Pluvialis squatarola</i>	-	-	+	+	+	++	+		++	+	++	o	+	+	o	+	+	+					+	-	-	
<i>Charadrius hiaticula</i>	-	o	-	+	o	+	o						o	o	o	o										+
<i>Charadrius alexandrinus</i>	-	+	-	o	-	+	o						o	o	o	o							-	+		+
<i>Arenaria interpres</i>			o	o	-	o	-		++	-	+	+	+	o	-	o							+	-		
<i>Numenius arquata</i>	-	-	o	o	+	-	-	-	o	-	+	-	-	o	o	o							+	-	-	+
<i>Limosa lapponica</i>	-	-	o	o		o	o	-	++	++		o	+	-	o			+		+			+	-	-	+
<i>Tringa totanus</i>	-	-	o	+	o	o	o	o	+	o	+	o	+	-	+	+		+					+	-	-	
<i>Tringa erythropus</i>	-	-	o	-	-	+	-	-	o	+	+	+	+	o	o	o							+	-	-	
<i>Tringa nebularia</i>	-	-	o	-	-	-	-	-	o	+	+	+	+	o	o	o							+	-	-	
<i>Calidris canutus</i>	-	-		+	+	+	+	-	-		+	+	+	o	o	o							+	-	-	+
<i>Calidris minuta</i>	+	+		o	o	+	+						+	o	o	o							+	-	-	+
<i>Calidris alpina</i>	o	-	o	o	+	+	+	+	-	o	o	+	o	o	o	+	+	+			+		+	-	-	+
<i>Calidris ferruginea</i>	-	+		o	+	+								o	o	o							+	-	-	++
<i>Calidris alba</i>						o								o	o	+										++
<i>Philomachus pugnax</i>	-	o	o	o	+	-								-	+											
<i>Recurvirostra avocetta</i>	-	o	o	+	o	o	-							o	+					+						

++ sterk toegenomen
+ toegenomen

o gelijk gebleven

-- sterk afgenomen
- afgenomen

6. DE BETEKENIS VAN HET DELTAGEBIED ALS DOORTREK- EN OVERWINTERINGS-
BIED VOOR WATERVOGELS.

Een van de manieren waarop de ornithologische betekenis van een gebied tot uitdrukking kan worden gebracht is door gebruik te maken van de zg. Wetland - criteria en normen voor het onderscheiden van internationaal belangrijke watervogelgebieden (Carp 1971, Saeijs & Baptist 1977). Een van deze criteria houdt in dat een gebied op één dag meer dan 1% van de flywaypopulatie van een van de soorten eenden of zwanen of meer dan 2% van een van de soorten ganzen of steltlopers moet bevatten om te kunnen worden beschouwd als een watervogelgebied van internationale betekenis.

De hierbij behorende normen zijn dus per soort verschillend en zullen hierna bij de bespreking van de betreffende soort worden aangegeven.

De wijze van toepassing van de criteria is nog aan kritiek onderhevig (Saeijs & Baptist 1977). In dit verband worden de maximale getelde aantallen bij de simultaantellingen in het Deltagebied beschouwd, zowel van de septembertellingen als van de januaritellingen.

6.1. HET DELTAGEBIED ALS DOORTREKGEBIED.

In dit verband worden de maximaal getelde aantallen van de septembertellingen getoetst aan de Wetland - criteria en normen.

De tellingen vormen slechts een momentopname in de trek. Zij geven weliswaar een indicatie hoeveel vogels op het moment aanwezig waren, doch zeggen niets over de werkelijke aantallen vogels welke op de trek van het Deltagebied gebruik maken, en weinig over de gebieden die hierin een belangrijke rol spelen.

Goede methoden om de functie van een gebied als doortrekgebied te kwantificeren zijn niet voorhanden. Daarbij komt dat een methode hiervoor meer basisgegevens vraagt dan enkele steekproeven, zoals enkele simultaantellingen opleveren.

Hieronder wordt per soort in een tabel aangegeven: het maximaal getelde aantal in september of in enkele gevallen in november tijdens de simultaantellingen, de norm van Szijj (Carp 1971) en het aantal malen dat de norm wordt overschreden.

Waar de norm tussen () is geplaatst bestond geen norm en is een norm door ons geschat en in de toelichting verklaard.

Tabel 15 : Soorten waarvan de aantallen in september en/of november in het Deltagebied de normen van Szijj overschrijden, de maximaal getelde aantallen, de norm per soort en het aantal malen dat de norm wordt overschreden.

soort	maximaal geteld aantal vogels.	norm volgens Szijj of () volgens auteurs	overschrijding van de norm aantal/norm (af- gerond)	Toelichting bij de door de au- teurs geschatte normen.
Fuut	2.050	(300)	7	schatting flyway-pop. 30.000
Dodaars	1.000	?		geen schatting mogelijk
Aalscholver	2.230	(200)	11	schatting Flyway-pop 20.000
Wilde Eend	66.000	10.000	7	
Wintertaling	11.700	2.500	5	
Krakeend	1.600	100	16	
Smient	52.000	5.000	10	
Pijlstaart	10.100	700	14	
Slobeend	4.400	650	7	
Tafeleend	5.600	2.250	3	
Bergeend	5.900	1.000	6	
Grauwe Gand	11.700	1.700	7	
Rotgans	6.000	600	10	
Knobbelzwaan	1.300	1.200	1	
Meerkoet	20.000	(10.000)	2	1% norm Atkinson-Willes (1974)
Scholekster	70.000	4.700	15	
Zilverplevier	6.200	740	8	
Bontbekplevier	6.600	780	8	
Strandplevier	1.770	(400)	4	schatting flyway.pop. 20.000
Steenloper	1.300	180	7	
Wulp	17.200	2.200	8	
Rosse Grutto	5.200	1.000	5	
Tureluur	9.200	1.300	7	
Zwarte Ruiter	1.600	?		geen schatting mogelijk.
Kanoetstrandloper	14.000	9.000	2	
Kleine Strandloper	420	240	2	

Bonte Strandloper	56.000	15.000	4	
Krombekstrandloper	840	(720)	1	schatting naar Prater (1974), 2% van 38.000.
Drieteenstrandloper	1.650	160	10	
Kemphaan	2.400	1.000	2	
Kluut	1.850	360	5	

Uit de Tabel blijkt dat de getelde aantallen voor 31 soorten aan de normen voldoen en dat in totaal $\pm$ 200 maal de norm voor een gebied van internationaal belang wordt overschreden.

6.2. HET DELTAGEBIED ALS OVERWINTERINGSGEBIED.

In dit verband worden de maximaal getelde aantallen in januari getoetst aan de Wetland-criteria en normen.

Tevens wordt een nadere toelichting gegeven omtrent de functie van het Deltagebied vergeleken met andere gebieden, aan de hand van de gegevens uit Atkinson-Willes (1974) en Prater (1974).

Fuut : aantal overwinteraars tot 3.000.

Van de door ons geschatte Noord-west Europese flyway-populatie van naar schatting 30.000 exemplaren is dit 10%.

Normen voor het bepalen van de internationale betekenis zijn er (nog) niet, doch ongetwijfeld zal het Deltagebied aan dergelijke normen voldoen.

Dodaars : aantal overwinteraars tot 800 (meer bij andere tellingen). Kwantitatieve gegevens omtrent het overwinteren van deze soort in Europa konden wij niet vinden. Voor Nederland lijkt ons 800 toch wel een groot aantal.

Wilde Eend : aantal overwinteraars tot 80.000.

Atkinson-Willes (1974) vermeldt voor Noord-west Europa aantallen tot 1.000.000. De 1% norm van Szijj bedraagt 10.000. Atkinson-Willes gebruikt ook 10.000. Het Deltagebied is dus voor de Wilde Eend een overwinteringsgebied van internationale betekenis.

Het aantal 80.000 is 8% van de getelde aantallen overwinteraars in Noord-west Europa.

Atkinson-Willes vermeldt voor Noord-west Europa slechts één gebied waarin meer dan de norm is geteld, n.l. het IJsselmeer (30.000), doch tekent daarbij aan dat er "wetlandcomplexen" zijn, o.a. in Nederland, waar de norm ook wordt overschreden. Hij vindt de oppervlakte daarvan echter te groot om als één gebied speciaal te vermelden. Het Deltagebied blijkt uit bovenstaande gegevens het grootste overwinteringsgebied voor de Wilde Eend in Europa te zijn.

Slechts in het zuiden van de Caspische Zee en in de Zwarte Zee, zijn gebieden waar nog grotere aantallen in één gebied worden aangetroffen, (aantallen tot 330.000 resp. 124.000 Atkinson-Willes 1974).

Seperaat voldoen Haringvliet-Hollands Diep, Biesbosch, Grevelingen, Veerse Meer en Westerschelde ook geregeld aan de norm.

Wintertaling : aantal overwinteraars tot 14.500.

Atkinson-Willes (1974) vermeldt voor Noord-west Europa aantallen tot 113.000. De 1% norm van Szijj bedraagt 2.500, Atkinson-Willes gebruikt 1.500. Het Deltagebied is dus voor de Wintertaling een overwinterings-

gebied van internationale betekenis.

Het aantal 14.500 is 13% van de getelde aantallen overwinteraars in Noord-west Europa. Door Atkinson-Willes (1974) worden 8 gebieden in Noord-west Europa aangegeven waar de aantallen zijn norm van 1.500 overschrijden, w.o. de Dordtse Biesbosch en de Westerschelde.

Ook uit de cijfers van de simultaantellingen blijken deze separaat van internationaal belang.

Smient : aantal overwinteraars eenmalig tot 62.000, andere jaren 20.000 tot 30.000. Atkinson-Willes (1974) vermeldt voor Noord-west Europa aantallen tot 380.000. De 1% norm van Szijj bedraagt 5000, Atkinson-Willes gebruikt 4000. Het Deltagebied is dus voor de Smient een overwinteringsgebied van internationale betekenis.

Het aantal 62.000 is 16% van de getelde aantallen overwinteraars in Noord-west Europa.

Door Atkinson-Willes worden voor Noord-west Europa 12 gebieden genoemd welke van internationale betekenis zijn, w.o. de Westerschelde. Uit de cijfers van de simultaantellingen volgt dat zowel de Westerschelde als de Oosterschelde separaat aan de norm voldoen.

Pijlstaart : aantal overwinteraars eenmalig tot 19.000, andere jaren 11.000 en 6.550. Atkinson-Willes (1974) vermeldt voor Noord-west Europa aantallen tot 55.000. De 1% norm van Szijj bedraagt 700, Atkinson-Willes gebruikt 550. Het Deltagebied is dus voor de Pijlstaart een overwinteringsgebied van internationale betekenis.

Het aantal 19.000 is 35% van de getelde aantallen overwinteraars in Noord-west Europa. Buiten het Deltagebied heeft men slechts op twee plaatsen aantallen van meer dan 10.000 Pijlstaarten aangetroffen, n.l. Aiguillon (Frankrijk) max. 12.300 en Mersey Estuarium (Engeland) max. 10.000. Voorts zijn er nog slechts 8 gebieden waar de maximum getelde aantallen de norm van Szijj overschrijden. Het Deltagebied kan derhalve worden beschouwd als een van de grootste, zo niet het grootste overwinteringsgebied voor de Pijlstaart in Noord-west Europa.

Grotere aantallen worden slechts aangetroffen van het Midden-Oosten tot aan Griekenland.

Separaat voldoen Haringvliet c.a., Oosterschelde en Westerschelde aan de norm.

Slobeend : aantallen overwinteraars tot 2.400.

Atkinson-Willes (1974) vermeldt voor Noord-west Europa aantallen tot 9.300. (toelichting: dit zijn aantallen overwinteraars, in de trektijd

kunnen de aantallen groter zijn). De 1% norm van Szijj bedraagt 650. Atkinson-Willes gebruikt 200. Het Deltagebied is dus voor de Slobeend een overwinteringsgebied van internationale betekenis. Het aantal 2.400 is 26% van de getelde aantallen overwinteraars in Noord-west Europa. Slechts in Aguilon (Frankrijk) worden grotere aantallen aangetroffen, tot 4.000.

In Noord-west Europa zijn slechts 8 gebieden (incl. de genoemde) waar de normwaarde van Szijj voor de Slobeend wordt overschreden. Wel worden van de Middellandse Zee af oostwaarts grotere aantallen aangetroffen. Separaat voldoen Oosterschelde en soms Veerse Meer aan de norm.

Kuifeend : aantal overwinteraars tot 9.300.

Atkinson-Willes (1974) vermeldt voor Noord-West Europa aantallen tot 455.000. De 1% norm van Szijj bedraagt 5250. Atkinson-Willes gebruikt 5.000. Het Deltagebied is dus voor de Kuifeend een overwinteringsgebied van internationale betekenis. Het aantal 9.300 is 2 % van de getelde aantallen overwinteraars in Noord-west Europa. Atkinson-Willes noemt 13 gebieden in Noord-west Europa van internationale betekenis, zonder het Deltagebied of een van de afzonderlijke estuaria te noemen. Separaat voldoet het Haringvliet c.a. aan de norm.

Tafeleend : aantal overwinteraars eenmalig tot 45.500, andere winters veel minder. Atkinson-Willes (1974) vermeldt voor Noord-west Europa aantallen tot 175.000. De 1% norm van Szijj bedraagt 2250. Atkinson-Willes gebruikt 2500. Het Deltagebied is dus voor de Tafeleend een overwinteringsgebied van internationale betekenis. Het aantal van 45.500 is 25% van de getelde aantallen overwinteraars in Noord-west Europa. Door Atkinson-Willes worden drie gebieden genoemd waar zeer grote aantallen zijn geteld n.l. IJsselmeer (max. 56.300), Nieuwe Merwede (40.000) en L. Neaghin Ierland (35.300). Daarnaast worden nog 7 gebieden vermeld waar de normen worden overschreden. Separaat voldoet het Haringvliet c.a. aan de norm.

Brilduiker : aantal overwinteraars tot 3000.

Atkinson-Willes (1975) vermeldt voor Noord-west Europa getelde aantallen tot 143.000. De populatie schat hij op 170.000.

Szijj heeft geen norm vastgesteld. Atkinson-Willes (1975) gebruikt 2000.

Het Deltagebied is dus voor de Brilduiker een overwinteringsgebied

van internationale betekenis. Het aantal 3000 is 2% van de getelde aantallen overwinteraars in Noord-west Europa. Atkinson-Willes (1975) noemt 11 gebieden waar de norm van 2000 is overschreden zonder het Deltagebied te noemen.

De grootste aantallen worden aangetroffen in het IJsselmeer (16.800), gevolgd door Limfjorden Denemarken (11.300), Firth of Forth Schotland (4300), S. Fyn-Aerø-Langeland Denemarken (3.700). Hierna zou het Deltagebied moeten volgen met 3000.

Zwarte Zeeëend : aantal overwinteraars tot 8900 (25.000 jan '76).

Atkinson-Willes (1975) vermeldt voor West-Europa getelde aantallen tot 200.000, doch schat de populatie op 400.000 - 500.000.

Szijj heeft geen norm vastgesteld. Atkinson-Willes (1975) gebruikt 4000.

Het Deltagebied is dus voor de Zwarte Zeeëend een overwinteringsgebied van internationale betekenis. Het aantal 25.000 is 6% van 400.000. Er zijn in West-Europa slechts twee gebieden waar meer dan 25.000 vogels zijn geteld n.l. Fanø-Romø-Sylt Denemarken (73.000), Laesø Aalborg Bugt Denemarken (72.000). Het Deltagebied zou dus de derde belangrijkste overwinteringsplaats van de Zwarte Zeeëend in West-Europa zijn.

Middelste Zaagbek : aantal overwinteraars tot 1600.

Kwantitatieve gegevens omtrent overwinterende Middelste Zaagbekken zijn schaars. Bauer und Glutz (1969) vermelden de resultaten van een telling in januari 1967, waarbij in Noord-west Europa in totaal 7.860 Middelste Zaagbekken zijn geteld. Meer recente gegevens uit Denemarken (Joensen 1974) vermelden het overwinteren aldaar van aantallen tot 30.000. Een schatting van 40.000 overwinterende Middelste Zaagbekken in Noord-west Europa lijkt ons een minimum. Het aantal 1600 in het Deltagebied zou dan 4% van het aantal overwinteraars zijn. Het Deltagebied kan dus worden beschouwd als een overwinteringsgebied van internationaal belang voor de Middelste Zaagbek.

Bergeend : aantal overwinteraars tot 11.400.

Atkinson-Willes (1974) vermeldt voor Noord-west Europa aantallen tot 125.000.

De 1% norm van Szijj bedraagt 1.000. Atkinson-Willes gebruikt 1.250. Het Deltagebied is dus voor de Bergeend een overwinteringsgebied van internationale betekenis. Het aantal 11.400 is 8% van de getelde aantallen overwinteraars in Noord-west Europa. Slechts in de Wash Engeland zijn grotere aantallen geteld (13.900).

Atkinson-Willes vermeld 20 gebieden (w.o. Oosterschelde) waar de norm wordt overschreden. Separaat voldoen Krammer-Volkerak, Oosterschelde, Westerschelde en soms ook Grevelingenmeer en Veerse Meer aan de norm.

Grauwe Gans : aantal overwinteraars tot 4.500.

Timmerman et al (1976) schatten de flyway-populatie waarin Nederland ligt op 30.000 Grauwe Ganzen. Het aantal 4.500 is hiervan 15%. Szijj geeft als 2% norm 1700. Het Deltagebied is dus voor de Grauwe Gans een overwinteringsgebied van internationale betekenis.

Na de Marismas (Spanje) is het de belangrijkste overwinteringsplaats voor deze flyway-populatie.

Kolgans : aantal overwinteraars tot 11.600.

Timmerman et al (1976) schatten de flyway-populatie waarin Nederland ligt op 125.000. Het aantal 11.600 is hiervan 9,5 %. De 2% norm van Szijj bedraagt 2.000. Het Deltagebied is dus voor de Kolgans een overwinteringsgebied van internationale betekenis. Tesaamen met de gebieden in Friesland en de Flevopolders vormt het Deltagebied het belangrijkste overwinteringsgebied van de Kolgans in West-Europa. In strenge winters (niet meegemaakt bij de simultaantellingen) vormt het een uitwijkgebied voor de ganzen uit Friesland.

Rietgans : aantal overwinteraars tot 5.800.

Timmerman et al (1976) geven een populatiegrootte van de West-Europese populatie van 40.000. Het aantal van 5.800 is hiervan 14,5 %. De 2% norm van Szijj bedraagt 1000. Het Deltagebied is dus voor de Rietgans een overwinteringsgebied van internationale betekenis.

Rotgans : aantal overwinteraars tot 7.400.

Timmerman et al (1976) schatten de populatiegrootte van de Zwartbuikrotgans op 60.000 - 80.000. Het aantal 7.400 is hiervan 12-9 %. De 2% norm van Szijj bedraagt 600. Het Deltagebied is dus voor de Rotgans een overwinteringsgebied van internationale betekenis.

Timmerman et al (1976) vermelden het overwinteren van kleine aantallen Rotganzen in het Deltagebied. Indien hun verspreidingskaartjes worden geïnterpreteerd blijkt slechts één gebied aantallen van meer dan 10.000 te herbergen (Zuid-oost Engeland) en blijken er slechts twee gebieden (beide in Frankrijk) met aantallen tussen 2.500 en 10.000.

Het Deltagebied staat dus wat betreft aantallen overwinterende Rotganzen minimaal op de vierde plaats in Europa. Separaat voldoen Grevelingenmeer, Krammer-Volkerak en de Oosterschelde aan de norm.

Brandgans : aantal overwinteraars tot 13.000.

Timmerman et al (1976) schatten de Nova-Zembla populatie op 40.000 - 50.000 en de wereldpopulatie op 70.000 - 80.000.

Het aantal 13.000 is 32-26 % resp. 18-16 %, van de Nova-Zembla resp. de wereldpopulatie.

De 2% norm van Zsijj bedraagt 800. Het Deltagebied is dus voor de Brandgans een overwinteringsgebied van internationale betekenis.

Het Lauwersmeer (40.000) plus het Deltagebied herbergen in de winter tesamen (vrijwel) de gehele Nova-Zembla populatie.

Kleine Zwaan : aantal overwinteraars tot 530.

Zie voor meer nauwkeuriger gegevens omtrent het voorkomen in het Deltagebied Lebret & Mullié (1975).

Atkinson-Willes (1974) geeft voor West-Europa aantallen tot 6.000.

De 1% norm van Szijj bedraagt 100.

Het Deltagebied is dus voor de Kleine Zwaan een overwinteringsgebied van internationale betekenis.

Meerkoet : aantal overwinteraars tot 22.700.

Atkinson-Willes (1974) vermeldt voor Noord-west Europa aantallen tot 670.000. Szijj heeft geen norm vastgesteld. Atkinson-Willes gebruikt 10.000. Het Deltagebied is dus voor de Meerkoet een overwinteringsgebied van internationale betekenis. Het aantal 22.700 is 3,4 % van de getelde aantallen overwinteraars in Noord-west Europa. Atkinson-Willes vermeldt 9 gebieden in Noord-west Europa waar de norm wordt overschreden. Het Deltagebied wordt hierbij niet genoemd, noch het Grevelingenmeer waar de norm separaat wordt overschreden.

Scholekster : aantal overwinteraars tot 100.000.

Prater (1974) vermeldt voor West-Europa 558.000 en voor West-Europa plus West-Afrika 563.000. De 2% norm van Szijj bedraagt 4.700.

De 1% norm van Prater bedraagt 5.600. Het Deltagebied is dus voor de Scholekster een overwinteringsgebied van internationale betekenis. Het aantal 100.000 is 18% van de West-Europese populatie.

Een lijst van de internationaal belangrijke overwinteringsgebieden bevat op de eerste plaats de Waddenzee (210.000), op de tweede plaats het Deltagebied (100.000), en vervolgens Morecambe Bay Engeland (42.000) en Solway Firth Engeland (38.000). In totaal overwinteren er in Groot-Brittannië 200.000, in Frankrijk 40.000 en in Ierland 25.000.

De hiervoor genoemde gebieden tesamen herbergen 99% van de Europese + West-Afrikaanse populatie. Indien kleinere eenheden worden beschouwd, kan worden gesteld dat de Oosterschelde de grootste concentratie Scholeksters in Europa + West-Afrika herbergt. Separaat voldoen Krammer-Volkerak, Oosterschelde en Westerschelde aan de norm.

Zilverplevier : aantal overwinteraars tot 5.200.

Prater (1974) vermeldt voor West-Europa 29.200 en voor West-Afrika 13.500. De 2% norm van Szijj bedraagt 740. De 1% norm van Prater bedraagt 300. Het Deltagebied is dus voor de Zilverplevier een overwinteringsgebied van internationale betekenis.

Het aantal 5.200 is 18% van de West-Europese winterpopulatie.

Prater noemt 7 gebieden met meer dan 2000 overwinteraars, alle zuidelijker gelegen dan in het Deltagebied.

De drie grootste zijn Baie du Mont St. Michel Frankrijk (4.000), Banc d'Arguin Mauretanie (3.500) en Merja Zerga Marokko (3.000).

Verder zegt hij dat een kwart van de winterpopulatie overwintert in Groot-Brittannië, Nederland en Ierland, doch dat er in deze streken geen estuaria zijn met meer dan 2000. De gegevens uit de simultaantellingen tonen aan dat dit niet juist is. Zowel op de Oosterschelde als op de Westerschelde zijn meer dan 2000 Zilverplevieren geteld.

Voor zover uit de gegevens is te herleiden blijkt het Deltagebied het belangrijkste overwinteringsgebied te zijn voor de Zilverplevier in West-Europa en West-Afrika. Separaat voldoen Krammer-Volkerak, Oosterschelde en Westerschelde aan de norm.

Steenloper : aantal overwinteraars tot 2.200.

Prater (1974) vermeldt voor West-Europa 12.900 en voor West-Afrika 10.400 overwinteraars. De 2% norm van Szijj bedraagt 180.

Prater geeft geen normen en geen verdere verspreidingsgegevens per gebied. Wel is uit zijn gegevens te herleiden dat de Banc d'Arguin in Mauretanie het belangrijkste overwinteringsgebied is met 10.000 Steenlopers. In de Waddenzee overwinteren 1700 Steenlopers, in Groot-Brittannië 8000, voor zover bekend zeer verspreid, in Ierland 1000 en in Frankrijk 500. De Banc d'Arguin is dus het belangrijkste overwinteringsgebied gevolgd door het Deltagebied. Separaat voldoen Krammer-Volkerak, Oosterschelde en Westerschelde aan de norm.

Wulp : aantal overwinteraars tot 8000 (in 1967 nog 17.200).

Prater (1974) vermeldt voor West-Europa 146.000 en voor West-Afrika

5.500 overwinteraars. De 2% norm van Szijj bedraagt 2.200.

De 1% norm van Prater bedraagt 1.500.

Op grond van waarnemingen in de trektijd is het zeer waarschijnlijk dat de populatie van de Wulp groter is dan uit de winteraantallen blijkt. Prater schat de populatie op deze basis op 225.000. Het Deltagebied is dus voor de Wulp een overwinteringsgebied van internationale betekenis. Er zijn slechts 4 gebieden bekend met winteraantallen boven de 5000, n.l. Waddenzee (35.000), Deltagebied (8.000), Morecambe Bay (6.000) en Solway Firth (5000).

Separaat voldoet alleen de Oosterschelde aan de norm.

Rosse Grutto : aantal overwinteraars tot 6.000.

Prater (1974) vermeldt voor West-Europa 89.200 en voor West-Afrika 215.000 overwinteraars. De 2% norm van Szijj bedraagt 1000. De 1% norm van Prater bedraagt 900. Het Deltagebied is dus voor de Rosse Grutto een overwinteringsgebied van internationale betekenis.

Er zijn slechts 6 gebieden bekend met winteraantallen boven de 5000, n.l. Banc d'Arguin Mauretanie (210.000), Waddenzee (21.000), Deltagebied (6.000) en drie gebieden langs de Ierse Zee met elk 5.000. Separaat voldoen Oosterschelde en Westerschelde aan de norm.

Tureluur : aantal overwinteraars tot 3.700.

Prater (1974) vermeldt voor West-Europa 124.000 en voor West-Afrika 110.000 overwinteraars. De 2% norm van Szijj bedraagt 1300.

De 1% norm van Prater bedraagt 1250. Het Deltagebied is dus voor de Tureluur een overwinteringsgebied van internationale betekenis.

Prater noemt 5 gebieden waarmee dan 5000 Tureluurs overwinteren, n.l. Banc d'Arguin (210.000), Morecambe Bay (9.000), Firth of Clyde (6.000), Solway Firth (5.000) en Rio Tejo Portugal (7.000).

Separaat voldoet de Oosterschelde aan de norm.

Kanoetstrandloper : aantal overwinteraars tot 23.000.

Prater (1974) vermeldt voor West-Europa 610.000 en voor West-Afrika 135.000 overwinteraars. De 2% norm van Szijj bedraagt 9.000.

De 1% norm van Prater bedraagt 6.000. Het Deltagebied is dus voor de Kanoetstrandloper een overwinteringsgebied van internationale betekenis. Prater noemt 10 gebieden met meer dan 20.000 overwinteraars, zonder daarbij het Deltagebied te vermelden. Separaat voldoen Oosterschelde en Westerschelde aan de norm.

Bonte Standloper : aantal overwinteraars tot 81.000.

Prater (1974) vermeldt voor West-Europa 1.180.000 en voor West-

Afrika 230.000 overwinteraars. De 2% norm van Szijj bedraagt 15.0000. De 1% norm van Prater bedraagt 12.000. Het Deltagebied is dus voor de Bonte Strandloper een overwinteringsgebied van internationale betekenis. Prater geeft aan dat er 17 gebieden zijn met meer dan 20.000 overwinteraars, en noemt 4 gebieden met aantallen boven de 40.000 en 11 gebieden met aantallen tussen 20.000 en 40.000 waaronder de Waddenzee en het Deltagebied. Bovendien noemt hij van de Zuidelijke gebieden en vier met meer dan 20.000 Bonte Strandlopers. Het noemen van de Waddenzee en het Deltagebied bij gebieden met aantallen tussen 20.000 en 40.000 is in tegenspraak met de door hem in een overzichtstabel vermelde gegevens waar resp. 85.000 en 65.000 staat vermeld.

Uitgaande van de gegevens van Prater zou een lijst van de belangrijkste overwinteringsgebieden van de Bonte Strandloper er als volgt uitzien: Banc d'Arguin (180.000 +), Waddenzee (85.000), Deltagebied (nu 81.000), Baie du Mont St. Michel (75.000), Anse de l'Aiguillon (50.000), Morecambe Bay (45.000), the Wash (40.000).

Alle steltlopers

Prater (1974) geeft een lijst van de belangrijkste overwinteringsgebieden in West-Europa en Noord en West-Afrika met de totale aantallen overwinterende steltlopers. Deze lijst omvat 47 gebieden. In deze lijst staat Banc d'Arguin Mauretanie op de eerste plaats met meer dan 750.000 overwinterende steltlopers, gevolgd door de Waddenzee met 425.000 .

Op de derde plaats staat het Deltagebied met een door Prater vermeld aantal van 185.000. Dit moet nu worden 242.000 overwinterende steltlopers. De lijst wordt vervolgd met Morecambe Bay (GB) 179.000, Baie du Mont St. Michel (F) 140.000, Wash (GB) 132.000, Baie l'Aiguillon (F) 106.000 en Solway Firth (GB) 105.000. Hierna volgen 5 gebieden met aantallen tussen 20.000 en 50.000. Een tweede lijst omvat de gebieden met aantallen tussen 10.000 en 20.000 in totaal 17 gebieden. Dit geeft nogmaals aan hoe groot het belang is van het Deltagebied (en de Waddenzee) voor het behoud van de populaties van de west-palearctische steltlopers.

Samenvatting van de betekenis van het Deltagebied als overwinteringsgebied voor watervogels.

Tabel 16 : Soorten waarvan de aantallen in januari in het Deltagebied de normen van Sziijj overschrijden, de maximum getelde aantallen, de norm per soort en het aantal malen dat de norm wordt overschreden.

Soort	aantal	norm	aantal/ norm	evt. rangordeplaats in lijst van over- winteringsgebieden.
Fuut	3.000	(300) [■]	10	
Dodaars	800	?		
Wilde Eend	80.000	10.000	8	1e plaats
Wintertaling	14.500	2.500	6	2e plaats
Smient	62.000	5.000	12	1e plaats, andere jaren 4 ^e
Pijlstaart	19.000	700	27	1e plaats, andere jaren 3 ^e
Slobeend	2.400	650	4	2e plaats
Kuifeend	9.300	5.250	2	
Tafeleend	45.500	2.250	20	2e plaats
Brilduiker	3.000	2.000	2	5e plaats
Zwarte Zeeëend	25.000	4.000	6	3e plaats
Middelste Zaagbek	1.600	(400) ^{■■■}	4	
Bergeend	11.400	1.000	11	2e plaats
Grauwe Gans	4.500	1.700	3	2e plaats
Kolgans	11.600	2.000	6	3e plaats
Rietgans	5.800	1.000	6	3e plaats
Rotgans	7.400	600	12	4e plaats
Brandgans	13.000	800	16	2e plaats
Kleine Zwaan	530	100	5	3e plaats
Meerkoet	22.700	10.000	2	5e plaats
Scholekster	100.000	4.700	21	2e plaats
Zilverplevier	5.200	740	7	1e plaats
Steenloper	2.200	180	12	2e plaats
Wulp	8.000	2.200	4	2e plaats
Rosse Grutto	6.000	1.000	6	3e plaats
Tureluur	3.700	1.300	3	
Kanoetstrandloper	18.000	9.000	2	
Bonte Strandloper	81.000	15.000	5	3e plaats

■ Voor toelichting zie tabel 15

■■■ 1% van geschatte flyway-populatie van 40.000.

7. Literatuur.

- Atkinson-Willes G.L. (1974): The numerical distribution of ducks, swans and coots as a guide in assessing the importance of Wetlands. International Conference on the Conservation of Wetlands and Waterfowl, Heiligenhafen. 2-6 December 1974 IWRB- Slimbridge.
- Atkinson-Willes G.L. (1975): Effectifs et distribution des Canards marins dans le Nord-Ouest de l'Europe, janvier 1967-1973. Aves 12 : 254-284.
- Bauer K.M. en Urs. N. Glutz von Blotzheim (1969): Handbuch der Vögel Mitteleuropas, Band 3, Frankfurt am Main.
- Carp E. (1971) Proceedings of the International Conference on Conservation of Wetlands and Waterfowl, Ramsar, Iran, 30 January - 3 February 1971 IWRB - Slimbridge.
- Contact-Commissie voor Natuur- en landschapsbescherming (1972): De kleuren van Zuid-west Nederland, visie op milieu en ruimte. Amsterdam.
- Dijk J. van en M.R. van Eerden (1976): Club van Zeetrekwaarnemers; verslag over de periode augustus t/m december 1975 (verslag no. 9). Stencil.
- Dijk J. van en M.R. van Eerden (1977): Club van Zeetrekwaarnemers; verslag over de periode januari t/m juni 1976 (verslag no. 10). Stencil.
- Joensen A.H. (1974): Waterfowl Populations in Denmark 1965-1973. A Survey of the Non-breeding Populations of Ducks, Swans and Coot and their Shooting Utilization. Danish review of game biology Vol. 9 no. 1.
- Lebret T. en W.C. Mullié (1975): De Kleine Zwaan *Cygnus bewickii* op Walcheren en elders in Zeeland. Limosa, 48: 40-59.
- Prater A.J. (1974): The distribution of coastal waders in Europe and North Africa. International Conference on Conservation of Wetlands and Waterfowl. Heiligenhafen 2-6 december 1974 IWRB - Slimbridge.

Saeijs H.L.F. en H.J.M. Baptist (1976): Vogels Grevelingenmeer.

Ontwikkelingen vogelstand in een zout meer van 1971-1975.

Rijkswaterstaat, Deltadienst afdeling Milieuonderzoek, nota 76-31, in twee delen.

Saeijs H.L.F. en H.J.M. Baptist (1976): Het voorkomen van de Fuut

(*Podiceps cristatus*) op het Grevelingenmeer. *Limosa* 49: 1-8.

Saeijs H.L.F. en H.J.M. Baptist (1977): Wetland criteria and birds in

a changing Delta. *Biological Conservation* 11: 251-266.

Saeijs H.L.F. en H.J.M. Baptist (1977): Watervogels in de verander-

de Delta van Zuid-West Nederland. *Limosa* in druk.

Smittenberg J.C. en H.J.M. Baptist (1973): Watervogels in het Delta-

gebied. Een verslag van drie totaaltellingen. Rijkswaterstaat Deltadienst afdeling Milieuonderzoek, nota 73-16.

Timmerman A., M.F.Mörzer Bruyns en J. Philippona (1976): Survey of

the winter distribution of palaearctic geese in Europe,

Western Asia and North Africa. *Limosa* 49: 230-281.

Wolff W.J. (1967): Watervogeltellingen in het gehele Nederlandse

Deltagebied. *Limosa* 40: 216-225.

8. SUPPLEMENT

List of Dutch and scientific names of species mentioned in this paper.

IJsduiker	<i>Gavia immer</i>
Parelduiker	<i>Gavia arctica</i>
Roodkeelduiker	<i>Gavia stellata</i>
Fuut	<i>Podiceps cristatus</i>
Roodhalsfuut	<i>Podiceps griseigena</i>
Kuifduiker	<i>Podiceps auritus</i>
Geoorde Fuut	<i>Podiceps nigricollis</i>
Dodaars	<i>Podiceps ruficollis</i>
Grote Pijlstormvogel	<i>Puffinus gravis</i>
Noordse Stormvogel	<i>Fulmaris glacialis</i>
Kroeskoppelikaan	<i>Pelecanus crispus</i>
Aalscholver	<i>Phalacrocorax carbo</i>
Kuifaalscholver	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>
Blauwe Reiger	<i>Ardea cinerea</i>
Purperreiger	<i>Ardea purpurea</i>
Kleine Zilverreiger	<i>Egretta garzetta</i>
Roerdomp	<i>Botaurus stellaris</i>
Lepelaar	<i>Platalea leucorodia</i>
Ooievaar	<i>Ciconia ciconia</i>
Zwarte Ooievaar	<i>Ciconia nigra</i>
Flamingo	<i>Phoenicopterus ruber roseus</i>
	<i>Phoenicopterus ruber ruber</i>
Chileense Flamingo	<i>Phoenicopterus chilensis</i>
Wilde Eend	<i>Anas platyrhynchos</i>
Wintertaling	<i>Anas crecca</i>
Zomertaling	<i>Anas querquedula</i>
Krakeend	<i>Anas strepera</i>
Smient	<i>Anas penelope</i>
Pijlstaart	<i>Anas acuta</i>
Slobeend	<i>Anas clypeata</i>
Krooneend	<i>Netta rufina</i>
Toppereend	<i>Aythya marila</i>
Kuifeend	<i>Aythya fuligula</i>
Tafeleend	<i>Aythya ferina</i>
Witoogeend	<i>Aythya nyroca</i>
Brilduiker	<i>Bucephala clangula</i>
IJseend	<i>Clangula hyemalis</i>
Grote Zeeëend	<i>Melanitta fusca</i>
Zwarte Zeeëend	<i>Melanitta nigra</i>
Eidereend	<i>Somateria mollissima</i>
Grote Zaagbek	<i>Mergus merganser</i>
Middelste Zaagbek	<i>Mergus serrator</i>
Nonnetje	<i>Mergus albellus</i>
Bergeend	<i>Tadorna tadorna</i>
Grauwe Gans	<i>Anser anser</i>
Kolgans	<i>Anser albifrons</i>
Rietgans	<i>Anser fabalis</i>
Kleine Rietgans	<i>Anser (fabalis) brachyrhynchus</i>
Indische Gans	<i>Anser indicus</i>
Rotgans	<i>Branta bernicla</i>
Brandgans	<i>Branta leucopsis</i>
Canadese Gans	<i>Branta canadensis</i>
Roodhalsgans	<i>Branta ruficollis</i>

Knobbelzwaan
 Wilde Zwaan
 Kleine Zwaan
 Zwarte Zwaan
 Buizerd
 Ruigpootbuizerd
 Sperwer
 Zwarte Wouw
 Zeearend
 Wespendif
 Bruine Kiekendif
 Blauwe Kiekendif
 Grauwe Kiekendif
 Visarend
 Slechtvalk
 Smelleken
 Boomvalk
 Torenvalk
 Kraanvogel
 Waterral
 Waterhoen
 Meerkoet
 Scholekster
 Kievit
 Zilverplevier
 Goudplevier
 Kleine Goudplevier
 Morinelplevier
 Bontbekplevier
 Kleine Plevier
 Strandplevier
 Steenloper
 Watersnip
 Poelsnip
 Bokje
 Wulp
 Regenwulp
 Dunbekwulp
 Grutto
 Rosse Grutto
 Witgatje
 Bosruiter
 Oeverloper
 Tureluur
 Zwarte Ruiter
 Groenpootruiter
 Terek Ruiter
 Kanoetstrandloper
 Paarse Strandloper
 Kleine Strandloper
 Temmincks Strandloper
 Bonte Strandloper
 Krombekstrandloper
 Drieteenstrandloper
 Kempmaan
 Kluut
 Rosse Franjepoot
 Grauwe Franjepoot

Cygnus olor
 Cygnus cygnus
 Cygnus bewickii
 Cygnus atratus
 Buteo buteo
 Buteo lagopus
 Accipiter nisus
 Milvus migrans
 Haliaeetus albicilla
 Pernis apivorus
 Circus aeruginosus
 Circus cyaneus
 Circus pygargus
 Pandion haliaetus
 Falco peregrinus
 Falco columbarius
 Falco subbuteo
 Falco tinnunculus
 Grus grus
 Rallus aquaticus
 Gallinula chloropus
 Fulica atra
 Haematopus ostralegus
 Vanellus vanellus
 Pluvialis squatarola
 Pluvialis apricaria
 Pluvialis dominica
 Eudromias morinellus
 Charadrius hiaticula
 Charadrius dubius
 Charadrius alexandrinus
 Ardearia interpres
 Gallinago gallinago
 Gallinago media
 Lymnocyptes minimus
 Numenius arquata
 Numenius phaeopus
 Numenius tenuirostris
 Limosa limosa
 Limosa lapponica
 Tringa ochropus
 Tringa glareola
 Tringa hypoleucos
 Tringa totanus
 Tringa erythropus
 Tringa nebularia
 Tringa terek
 Calidris canutus
 Calidris maritima
 Calidris minuta
 Calidris temminckii
 Calidris alpina
 Calidris ferruginea
 Calidris alba
 Philomachus pugnax
 Recurvirostra avosetta
 Phalaropus fulicarius
 Phalaropus lobatus

Grote Jager
 Middelste Jager
 Kleine Jager
 Grote Burgemeester
 Grote Mantelmeeuw
 Kleine Mantelmeeuw
 Zilvermeeuw
 Stormmeeuw
 Kokmeeuw
 Dwergmeeuw
 Vorkstaartmeeuw
 Drieteenmeeuw
 Zwarte Stern
 Lachstern
 Visdief
 Noordse Stern
 Dwergstern
 Grote Stern
 Zeekoet
 Holenduif
 Steenuil
 Ransuil
 Velduil
 IJsvogel
 Strandleeuwerik
 Oeverpieper
 Klapekster
 Waalerstaartrietzanger
 Baardmannetje
 Sneeuwgorse
 Frater
 Zwarte Kraai
 Bonte Kraai
 Roek

Stercorarius skua
Stercorarius pomarinus
Stercorarius parasiticus
Larus hyperboreus
Larus marinus
Larus fuscus
Larus argentatus
Larus canus
Larus ridibundus
Larus minutus
Xema sabini
Rissa tridactyla
Chlidonias niger
Gelochelidon nilotica
Sterna hirundo
Sterna paradisaea
Sterna albifrons
Sterna sandvicensis
Uria aalge
Columba oenas
Athene noctua
Asio otus
Asio flammeus
Alcedo atthis
Eremophila alpestris
Anthus spinoletta littoralis
Lanius excubitor
Cisticola juncidis
Panurus biarmicus
Plectrophenax nivalis
Carduelis flavirostris
Corvus corone corone
Corvus corone cornix
Corvus frugilegus